Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Commentarius in Apocalypsim

https://hdl.handle.net/1874/327541

Aevum medium.
Scriptores ecclesiast.
N°. 49.

Hs.
3 E 8

H 3 Pl 2
N 8

276 *(Eccl. 90, antea 293t.) Membr. fol. 115 ff. 2 col. Saec. XV.*
Richardus de Sancto Victore, Commentarius in Apocalypsim.

Fol. 1a. Opus magistri richardi de sancto victore super apocalipsim. Incipit prologus. Fol. 115b. Pertinet ad Carthusienses prope Traiectum inferius. Et est scriptus per manus dñi Henrici Milde de Culenborch monachi domus eiusdem postea prioris domus Carthus. prope Coloniam ubi et defunctus est.

16

Gefolieerd 23/5 1967

Ptinet ad carthus̄ ppe tr̄ectu

n°. 254. L.

N° 293. T.

Recomendatio apocalips̄

Illus ī exiliū videt abdita. visa qz scribit
Hic testamēti vates ꝓpheta noui
Hoc scriptū virtute viget. quot denīqz v̄bis
Tot sacramētis eminet iste liber

Ptinz ad carthusienses ppe tr̄ectū.

Opus magistri richardi de sancto
victore super apocalipsim. Inci
pit prologus.
Accipe karissime frater
et hoc sicut a vo
bis petivimus: quas
tibi de visionibus apo
calipsis beati io
hannis apostoli fieri postulasti. Ter
tibi in hoc opere studii nostri la
bores impendimus: ut habeas
ex hoc quoque libro. sicut ex cete
ris plerisque novi vel veteris tes
tamenti libris: quod sensum tuum
erudiat: affectum accendat: stu
dium ad maiora provocat et per
ducat. Et sicud alibi diximus:
ex hiis omnibus nobis gratiam non
damus: sed deo. de cuius dono:
et sanctis doctoribus: de quorum pleni
tudine haurimus. que proinamus
liber iste per septiformem spiritus
sancti gratiam editus: septem ecclesiis et sep
tem earum asye directus: ac po
tius universali sancte ecclesie. per orbem
circumquaque dilatate: septem spiri
talibus donis ditate: divina pro
uidencia ad erudicionem et conso
lacionem datus: per septem visio
nes distinguitur. Posito namque ti
tulo libri ubi scriptum est: Apo
calipsis ihesu christi: et salutacione
premissa ubi additum est. iohannes
septem ecclesiis: Prima visio sic
incipit. ubi dicitur: Ego iohannes frater
vester et particeps in regno: et tri
bulacione. et paciencia in ihesu. Se
cunda visio incipit: ubi scriptum est
Post hec vidi: et ecce ostium aper
tum in celo: et vox prima quam au
divi. tamquam tube loquentis mecum
Tercia visio sic incipit. Et vidi
angelos stantes in conspectu dei: et
date sunt illis septem tube. Quarta
visio incipit ubi dicitur. Et apertum est
templum dei in celo: et visa est ar
cha testamenti eius in templo eius
Quinta visio incipit ubi dicit.
Et vidi aliud signum in celo mag
num et mirabile: angelos septem.
habentes septem plagas novissimas:
quoniam in illis consummata est ira dei
Sexta quoque incipit hiis verbis
Et post hec vidi alium angelum de
scendentem de celo: habentem potestatem
magnam. Septima visio incipit
ubi scriptum est. Et vidi celum no
vum et terram novam. Secundum istarum
rum itaque septem visionum distinc
tionem: quodque exponendo dicimus:
per .vii. libros dividimus. Primus
etenim liber: tractat de visione prima
Secundus liber tractat de visione
secunda. Tercius liber tractat de
visione tercia. Quartus liber trac
tat de visione quarta. Quintus
liber tractat de visione quinta
Sextus liber tractat. de visione
sexta Septimus liber tractat de
visione septima. Accipe itaque ka

rissime fr̄ cedulā istā: in qua
et si totam iā mirabiliū miste
riorū medullam nō valeā at
tingē: aliq̄ tn̄ certa supficiē stu
deo carpe: in q̄bus īuenies pli
ma prudencie tue utilia: si ea q̄
scpta sr̄ legē. et mēorie tue con
mēdare curaueis. Alius plogus

BEatus ihōes celestiū misti
oriū theologus: quē xp̄us
de nupcijs reuocauit: aplm̄ et
ewangelistā constituit: qui p̄ui
legio dilcōs amois. sup̄ pectus dn̄i
familiariter in cena recubuit:
cui xp̄s in cruce mrēm ɀmda
uit: post diuisioēm aplōꝝ. ī or
bē vniusū: diuina disponente pui
dencia. in asya minori. sacre fidei
v̄bū. post btm̄ paulū sicut legit̄
p̄dicauit. Habz asya septē ciui
tates: ephesū. smirnā. pgamū.
thyatirā. sardim. phyladelphiā:
laodiciā. Inter quas. ephesus
metropolis est aliaꝝ. Ordia
tis itaq: epīs in p̄fatis ciuitati
bus cū archiepō: ipē scūs iho
hannes vacabat predicacioni.
Vnde audita hac bti apli ewā
gelisandi constancia: in feruē
tis olei doliū. domicianus īpa
tor eū misit: et cū inde illesus
exisset: in pathmos insulā q̄
in mari Eyrico sita est: eū exili
o relegauit. Et dū ibi detinet̄:
p negligenciā pastoꝝ in ecciis a

hicia

hye quedā pullulauerūt: de q̄ꝝ
emendacione: et de p̄nti ac fu
tō statu. eccīe vniūsalis. visioēs
sibi a dn̄o reuelatā scpsit: et suis
ecciis legendā misit. Domicia
no aūt a senatu interfecto: cū oīa
decreta eius rōm irrita fieri ius
sissent: ihōes ab exilio liberatus.
cū magno gaudio ephesū est re
uersus. Post aliquātū vō tēpo
ris. insurgētibus in ecclē puicia
hesibus de fide trinitatis: roga
tus a frīb: ad cōfirmādū fidem.
quā docuerat. scpsit ewāgelium.
Postmodū multis v̄tutib: clarus:
ac deinde in pace quieuit. Capi

Liber p̄mus tula. libri p̄mi
tractat de visioē p̄ma. cōti
nens capitula. xviii. De tytulo.
De salutacioē. Generalis sūma de
septē visioīb. Vnde agat visio p̄
ma. Vnde agat visio scda. Vn
agat visio tercia. Vnde agat
visio q̄rta. Vnde agat visio q̄n
ta. Vnde agat visio sexta. Vnde
agat visio septima. De visioē p̄:
De epō smirne. De epō pgami
De epō thyatire. De epō sardis
De epō phyladelphye. De epō
laodicie. Capitula libri scdi

Liber secundus tractat de vi
sione scda cōtinēs capla. x.
De sedente in trono et ornatu e.
De q̄tuor aīalib. De libro septē
sigillis signato et agno librū a

pereunte. De primo sigillo et apcione eius. De sigillo secundo et apcione eius. De tercio sigillo et apcione eius. De quarto sigillo et apcione eius De quinto sigillo et apcione eius. De sexto sigillo et apcione eius. De septimo sigillo et apcione eius.

Liber tercius tractat de visione tercia continens capitula octo. De vii. angelis canentibus tubis. et de alio angelo stante ante altare De primo angelo et tuba eius. De secundo angelo et tuba eius. De tercio angelo. et tuba eius. De quarto angelo et tuba eius. De quinto angelo et tuba eius. De sexto angelo. et tuba eius. De septimo angelo et tuba eius.

Liber quartus tractat de visione quarta. continens capitula octo. De templo aperto. et archa visa et muliere pariente. De persecucione draconis et fuga mulieris. De michaele et dracone eius et prelio eorum. De bestia ascendente de mari. De agno et centum quadraginta quatuor milibus cum eo. De tribus angelis succedenter predicantibus. De angelo xpm signante et iudicio Capitula libri quinti

Liber quintus tractat de visione quinta. continens capitula ix. De septem angelis et vii. plagis novissimis. De vii. angelis et vii. phyalis eis datis. De primo angelo et phyala eius. De secundo angelo et phyala eius. De tercio angelo et phyala eius. De quarto angelo et phyala eius. De quinto angelo et phyala eius. De. vi^to angelo et phyala eius. De septimo angelo et phyala eius. Capitula libri vi.

Liber sextus tractat de visione sexta continens capitula octo De ruina babylonis et luctu amatorum eius De exemplo subversionis eius. De gratiarum actione exhibenda deo. de ruina eius. De xpo eam iudicante. et pietate eius. De angelo demones invitante ad comestionem regum babylonis et tribunorum eius. De dampnacione antixpi. et pseudoprophetis eius. De zathana ligando. et iterum solvendo. et sentencia et dampnacione eius. De die iudicii et qualitate eius. Capitula libri septimi

Liber septimus tractat de visione septima continens capitula x. De innovacione elementorum. De civitate sancta iherusalem celesti. De ostensione sponse agni sancto theologo per angelum suum. De muro iherusalem et portis et angelis et fundamentis eius De mensura eius. De qualitate muri et fundamentorum eius et portarum eius. De fluvio aque vive. et ligno vite et fructu eius De triplici commendacione libri huius. Contestacio sancti iohannis ad audientem verba prophecie huius Generalis recapitulatio vii. visi-

angulis

Capitula. Lonū.
singlorū per ordinem lib-
rū. hic tibi ꝓpterea ꝓposuim⁹ ut
eam in principio libri. q̄si fun̄ spe
culū operis habeas: et ex ipis facil'
que sequunt' agnoscas. Prenota
cio nāq; caplorū: facit euidencio
re lc̄onem sequenciū librorū. In se
quētibus eciā singlis libris sua
capitula itm̄ ap̄ponimus: ut p hoc
totū opus discernamus: et legēti
fastidiū minuam⁹.

Liber primus tractat de visio
ne prima cōtinens capla .x.
et octo. De tytulo. capitlm primū
De salutacione. capitlm secūdū.
Gn̄alis signa de .vij. visionib⁹. tīu
Unde agat visio prima. Cam. ctu
Unde agat visio scda Cam quītū
Unde agat visio tercia Cam .vi.m
Unde agat visio qrta. Cam .vij.mu
Unde agat visio qnta Cam .viij.
Unde agat visio sexta. Cam .ix.m
Unde agat visio septia. Cam .x.m
De visione prima. Caplm undecim
De episcopo ephesi Cam duodecim
De episcopo smirne Cam .xiij.m
De episcopo pgami. Cam .xiiij.m
De episcopo thyatire. Cam .xv.m
De episcopo sardis. Cam .xvi.m
De episcopo philadelphie Cam .xvij.
De episcopo laodicie. Cam .xviij.

Incipiūt sentēcie super apocalip
sim. Incipit liber primus

Deus immensus et eternus
qui loco nō capit' nec
tpe mutat': q̄ immēsa
et eterna bonitate su-
cūcta potenter cōdidit: ipa eade
bonitate sua sponsam suā. scām
videlicet ecclām de culpa et pena.
misericorditer redemit: et eam dū
in exiliū servat: et ad btitudiēz
supnā sub cursu et mutabilitate
tpis ꝑpat': spiritalibus bonis di
tat. et in aliis electis eius in mūdo
circūq; dilatat: et in aliis in celo
btificat et exaltat. Quā quoq;
ipe pr̄ luminū: id est auctor spū
aliū bonorū. quo omē datū opti
mū. et oē donū pfctm descendit: co
tidie p ydoneos ministros noui tes
tamēti instruit et regit: et per
arctā et arduā viā que ducit ad
vitā: viam ad celestia bona pdu
cit. In hac via pedibus scē ecclie
de valle lacrimarū ad supna g
gaudia scādentis. lucerna est ser
mo ꝓpheticus: cui ne in hui⁹ vite
ignorancia deviet: intendit. q̄si
lucerne luceti in caligioso loco.
In quo ꝓphia bti iohis que in hoc
libro contine': quā ei mediator di
et hoim hō xp̄us ihs. ad illumīan
dā scām ecclīam revelavit: tāto
gloriosior et lucidior eminescit: q̄n
to sublimiora et lucidiora de xp̄o
et de ecclīa oracula describit. In
hoc eteū aliis ꝓphis excellencior

est: q(uod) de (christ)o (et) ecclesia magna ex-
(ce)pte sacramenta expleta denunciat
Et sicut evangelium legis obser
vancias: sic ista prophetia excellen(ter)
veteres a longe respicientes veteres
[illegible] prophetias. Que s(cilicet) tot habet sa
cramenta: quot habet verba
Et parum dictum est: quia pro merito
voluminis omnis laus inferior est. In
singulis etenim verbis eius: mul
tiplices latent intelligencie. Ex
hortando autem hec apocalipsis id
est revelacio sanctam ecclesiam ad pa
cienciam multiplices describit tri
bulaciones pressuras et persecucio
nes quas in mundo patitur: et pre
mia superna que post decursum tem
poris in celo consequetur. Primum igitur
ad declaracionem operis consequentis
tytulum ponit: deinde salutacio
nem septem ecclesiarum asye quibus
librum istum mittit adiungit: et sic
ad narracionem septem visionum per
quas liber idem distinguitur accedit

De tytulo. Capitulum primum. Dicit

Apocalipsis ihesu christi. Qua
tuor s(unt) visionum species modi:
ex quibus duo sunt intus et duo fo
ris: duo s(unt) corporales duo spiritua
les. Visio namque corporalis est. qua
oculos carnis ad exteriora et visi
bilia aperimus: et celum et terram figu
ras et colores rerum visibilium in
tenimus. Sed hec visio infima et
infirma est: que quia angus
ta est. maxima non comprehendit:
et quia hebes est. minima non dis
cernit: et quia pigra est. non
attingit remota: et quia preci
tax est non: non penetrat occul
ta. Que nichil denique mistice
significacionis continet: sed tan
modo corporei sensus motum
et actionem habet. Alia quoque
visio corporalis est: qua species vel
actio sensum visus foris ostenditur:
et intus magna mistice signifi
cacionis virtus continetur: qua
lis fuit visio que moysi in rubo
quidem extrinsecus visibiliter
apparuit: sed typica significaci
one plena fuit. Quid namque
accipimus per flammam: nisi spiritus
sancti graciam. Quid per rubum arbo
rem parvulam asperam. viridem. et flo
ridam: nisi beatam mariam virgi
nem: per suum contemptum humilem: per
ericium virtutis asperam contra mol
liciem viridem. per fidem floridam
per castitatem. Quo itaque appare
te in rubo. flamma rubum non lesit:
et filio dei carnem in virgine sumen
te: obumbrante spiritus sancti gracia pu
dor virginalis illesus permansit.
longe igitur sublimior et excellen
cior est iste visionis modus se
cundus quam primus: quia et pri
a misterio vacat penitus: et se
cundus celestis sacramenti virtute
redundat. Unde et moyses dixit hic

eadem visione dixit. Vada et vi
debo visioem hanc magnā. Re
uera etenī visio magna fuit: que
in p̄us tuo miraculū exhibuit:
et incarnacionis v̄bi. et v̄gis m̄ris
ppetuā integritate p̄figurauit. Ter
cius visionis modus: nō in co
culis carnis sed oculis cordis:
quando videlicet anim⁹ p spm̄ sanc
tum illuīatus. formalib⁹ rerum
visibiliū ḡsi similitudinib⁹ et
ymaginibus putatis: qsi qb⁹
dam figuris et signis ad inui
biliū duci cognicione. Quar
tus visionis modus est: cū sps
hūanus p intimā aspiracoēm
subtiliter et suauiter tactus: n
nullis mediantib⁹ rerum visibili
um figuris siue q̄litatibus: spū
aliter erigit ad celestiū cōtēplaci
onem. De istis duobus modis
visionū. qui nō corpalit' sed spi
taliter fiunt: sic intulit btūs dy
onisius ariopagita in libro ier
varchie dicens. In sacratissimorū
eloquiorū p̄re traditas illuīa
ciones. quātū possibile est respi
ciem⁹: et ab ipis simbolice uo
bis et anagogice manifestata
celestiū mētū id est sp quātū ad
sensū celestes pōtificatus: quātū
potētes sum⁹ cōsideram⁹. Sim
bolū est collacio formarū visibi
liū ad īuisibiliū demōstracōem:
anagoge autē ascencio siue ele

uacio mentis ad supna cōtempla
da. Notat aūt hic duplicē mod
reuelacionis diuine: que theolo
gorū et pphētarū mentib⁹ infusa
est. p visiones et declaraciones q̄s
greci theophanias appellāt id ē
diuinas appicioēs: quā aliqn̄ per
signa sensibilib⁹ silia. inuisibilia
demōstrata sunt: aliqn̄ p solā ana
gogē. id est mētis ascensū in sup
na pura cōteplata. Ex his vero
duobus vltimis gn̄ibus visio
duo quoque descripcionū gn̄a in sa
cro eloquio sunt formata: vnum
quo formis et figuris et silitudini
bus rerū occultarū vitas adūbra
tur: aliud quo nude et pure. sic
est. absque integumēto expmit. Cū
itaque formis et signis et silitudi
nibus manifestat: qd occultū est
vel qd manifestū esse describi: sy
bolica declaracio est: cū vero pura
et nuda reuelacoē ostendit: uel
plana et apta narracoē docet:
docet anagogica. Cū g° sc̄dm ea
que dc̄a sunt. quatuor sint visionū
modi duo foris. et duo intus: d
uo corpales et duo spūales: quē
dū est. quo nā modo sc̄us ihoēs
hanc apocalipsim id est reuela
cioēm vidit. Sed cōstat qd duo
bus p̄mi videdi modis qui foris
corpaliter fiunt. eā minime vidit:
cum ipē eam in spū se vidisse tes
tet' dicens. Ego ihoēs fr vester

et pticeps In tribulacioē et rg
no et pacīa in ihū: fui in spū in ī
insula que appellat pathmos
pter vbū dei et testimoniū ihū x
rpi: fui in spū in die dnica. Q
cū in spū vidit: nō oculis carni
sed oculis cordis vidit. Sed nec
qrto modo illū hanc vidisse pro
bat: cū ipse qrtus visionis mo
dus: nullis mediantibus corpa
liū substanciar formis fieri cre
dat. Sed nec ipē valet hoc modo
visa nobis pandē: nec nos pos
semus absq cognitis nobis et
vsitatis visibiliū figis. q nullis
caracterisantibus figuris vidisset:
tā conueienter intelligē. Liquet
igit q eam tcio videndi gnē cōtē
platus sit: eo pleruin q liber is
te formalibus rerū corpaliū ple
nus sit silitudinibus: videlicet
celi. solis. lune. nubiū. ymbrium
grādinū. ventorū. auiū pisciū.
bestiarū aialiū. serpenciū. rep
tiliū arborū monciū colliū. ae
ris maris terre: et aliarū rerū que
modo sensui nō occurūt. Necessa
riū cū erāt nre infirmitati. que
summa nō nisi p yma: spūalia.
nō nisi p corpalia valet capē: n
ignota p ignota: sed ignota p
cogita cognoscē. Vnde btūs dy
onisius in libro pdcō ayt Neq
possibile est aīo nostro ad nō ma
terialem illū ascendē celestiū ye

Rarchiarū imitacioēm et cōte
placionē: nisi ea que scdm ipm
est. materiali manuductione vtat.
Materialem manuductionem.
vocat rerū corpaliū ymagiēs: p
quas in sacra scptā ea que incor
porea et inuisibilia sūt figurant. Ex
quibus quasdā ipē scūs dyonisius
mirabili subtilitate exponit: de
clarās que sint formatiue āgeli
carū vtutū ymagiēs: quid ignē
ū. que hūana effigies. qui oculi.
que aures. q nares que ora: quis
tactus. que palpebre que scalia:
quis auditus qui dentes qui hu
meri que brachia et manus: qd
cor. que pectora que dorsa: qui pe
des. que ale que nuditas. quis a
mictus. quis lucidus amictus q̄s
sacerdotalis: que zone. que virge
que arma. que secures. qui geo
metrici funes: qui venti. que nu
bes. qd es. qd electrū. qui colores
diuisor lapidū: que leonis forma
que aquile spēs. qui equi. q dif
ferencie equorū colorū. que flumia
qui cūrus que rote: qd dictū angē
lorū gaudiū. Animus itaq nost
qui visibilia nouit: inuisibilia n
nouit: nisi vtat manuductione
matiali idest rerū corpaliū silitu
diē. que scdm ipm est idest quam
nouit: ad inmateriale nūnc poss
ascendere conteplacionē. Et ideo
tā multiformes in sacris reuela

cionibus repsentata: visibilium p
gines: ut mens nostra per assue
ta. ad occulta discat penetrare bona:
que videre non consueuit. Nec solum
excellentissimarum rerum visibilium
preclaris et lucidis similitudinibus
que invisibilia sunt figurantur: sed et
mediarum et infimarum rerum qualita
tibus multociens et conuenientis
sime designantur. Nam quia nichil
eorum que sunt est uliter boni parti
cipacione privatum: quia teste scriptura
vidit deus cuncta que fecerat et valde
bona erant: patet eciam quelibet infima
et minima. et que respectu aliorum vide
tur deformia non inconvenienter in
visibilia figurare. Et de hiis predictus
theologus sic ait. Aliquando inquit
theologi id est illi qui in scripturis
de diuinis loquuntur: ipsam invisibilem
videlicet sapientiam ex lucibus preclaris
laudant: ut solem iusticie. ut s
tella matutinam in animum sacre orien
tem: et ut lumen incircumuolute
et invisibiliter resplendens. Aliquando
vero ex mediis: ut ignem innocue
splendentem: ut aquam vitalis p
lenitudinis datricem: et simbo
lice dicendum id est ut figuratiue
dicatur: in ventrem subeuntem flu
mina que redundantem inmensurabi
liter refluentiam. Aliquando autem ex n
ouissimis id est infimis ut vn
guentum suaue: ut lapidem angu
larem. Sed et bestialem ipsi for

mam circumponunt: et leonis ei et pan
tere specialitatem coaptant: ut par
dalinem vestiunt et ursam seuien
tem. Addam inquit quod omnium vilius
esse et magis significare visum est.
Quia et vermis speciem ipsam circum
formaverunt diuina sapientes: id est
ipsi theologi tradiderunt. Nota
quod dicitur quod omnium vilius esse hoc
magis visum est significare: vermis
videlicet qui christum significat: ubi
ipse christus per prophetam de se secundum car
nem assumpta ait. Ego sum vermis:
Sicut enim vermis sine coitu nas
citur de terra: sic christus sine virili se
mine natus est de maria. Ver
mis ergo qui vilior omnium dicitur ma
gis id est conuenientius significare
videtur: quia omnis figura tanto eui
dencius veritatem demonstrat: quanto
per dissimilitudinem dissimilem figu
ram se esse et non veritatem probat.
Atque nostrum animum in hoc magis
dissimiles similitudines ad veritatem re
ducunt: quo ipsum in sola similitudine
manere non permittunt. Unde sacra
scriptura mira prouidencia ad defor
mium deformes rerum qualitates
descendit: et ex eis materiali
um et invisibilium significationes
sumit. que non sinant nostrum animum
in se quiescere: sed ad inmaterialia que
ab omni materialium similitudine longe
remota. sua deformitate cogant
pertransire: iusto et vero probante tamen

deformibus et sic turpibus verū
qualitatibus diuina et spūalia
silia nō esse: nec illis quicqꝫ de is
tis inesse posse. Nam si semp ex
lucidis claris et ꝑciosis sigꝰficatiē
silitudiēs in sacro eloquio pone
rent: leuiter seducē humanus ai
mus: illorū aīmus maxime q
nichil alcius visibilibus bonis i
telligūt: et scdm eundem theolo
gum dyonisiū estimarem forsitā
in celestibus esse quasdā aurifor
mes essencias: et quosdā viros ꝯ
goreos. decora indutos vestimēta:
et cetā talia quibuscūqꝫ sacra the
ologia misticos velat intellcūs.
Aliqñ vō supessenciales diuitatꝰ
btitudiem. laudāt sancti in scptis:
vt rōne et intellcū et essenciā di
uinā rōnalitatē et intellcm̄ et sa
piēciā eius declarātes: et vē ipaꝫ
esse existētē subsistenciā et verā
causam subsistencie eorū que sūt
eam esse demōstrātes: et quasi l
lumē eam formāt et vitā vocāt
Et qūuis istas matiales forma
ciones supare quoquomō ꝓbē:
et castiorem videan: habē sigꝰfica
cionē ad illam ineffabilē et icōp
hensibilē et inīmabilē diuitatē:
deficiūt tū ad ipam vitatē sicud
est exprimendā. Est eni sup oēm
essenciam et vitā nullo lumiē ip
sam caracterisante: omīqꝫ racioē
et intellcū ab ipīus silitudiē icō
pabiliter delictis et longe remoti:
Quāuis nāqꝫ creaturā rōnalem
ad ymaginē et silitudiem suā fin
sit creatois: magna tamē deffēn
cia est inter creatorē et creaturā:
et defecit cōparacio eius ad illū ...
Beatus igr̄ ihōes relegatꝰ
ꝑ erilio. a strepitu mūdi et
iqetudiē remotus et quieti dedit:
hanc apocalipsim a dn̄o. tercio vi
dendi modo sicut sup ꝓbatū est: ad
vtilitatē scē ecclīe accepit et scpsit.
In eo autē qd in quiete positus. re
uelacionē accepit ꝫ significat: no
bis qꝛ illi qui quietē intimā diligūt:
ipsi de inuisibilib bonis mira cog
noscūt: et qūto se amplius a tpa
libus elongāt: tāto magis eius
appropinquāt. Qui enī se negociꝫ
secularibus implicāt ab intus ꝫ
eternis semetipōs alienāt: nec
valēt de inuisibilib magna cōside
rare: qui a visibilibus aīm nesciūt
reuocare. Si ergo deo appinqre vo
lum: ab exterioribus ad interiora
mentem reducamus: ut sic in sec
to quietis positi. possimus celes
tia cōtemplari. Hinc nos āmo
net sermo diuinus dicens: vacate
et videte qui ego su ds. Quasi di
cat. Nisi a mūdi ꝑturbacionibus
vacetis: me cōtemplari minime va
letis. Ab exterioribus igr̄ vosmet
ipōs recolligite: et intius ꝑ qē
tem. quis ego sum videte. Tanto

enim namque mens humana spirituali-
bus se vivacius facit: quanto lon-
gius post se corporalia derelinquit
Et tanto clarius atque perspicacius
summus intendit: quanto ab intimis
ipsi luminis. tuus radios avertit
Et quamvis nunc secularium perturba-
cionum foris per circuitum fluctuet: ip-
sa tamen si per internam aspiracionem.
intra semetipsam sibi collecta: qui
in cuiusdam insule stabilitate po-
sita: divinis per contemplacionem immo-
biliter inhereret. Apocalipsis ihesu
xpi. Ihesus. et xpistus. duo principalia
salvatoris nomina sepissime recitantur in
pagina divina: sed ihesus. quamvis
habeat in se magnam significationem.
dinoscitur tamen esse nomen proprium vo-
cabuli: xpistus autem nomen tamen sa-
cramenti. Ihesus. interpretatur salva-
tor. Multi fuerunt ante eum hoc vo-
cabulo ihesus nuncupati: sed nullus
eorum salvavit aliquem a peccato. Iste
vero salvum facit plebem populum suum a
peccatis eorum. Peccatum aliud origina-
le: aliud actuale. Originale est
quod nascendo a parentibus contrahimus:
actuale quod postmodum ipsi operamur.
Hic ihesus noster salvator noster
ab utroque nos salvat: quia per
graciam baptismi ab utroque nos
liberat. Item. duo videntur esse vi-
cia principalia. malicia et lux-
uria: ex quibus quasi duobus
fontibus: cetera mala. quasi flumina.

omnia profluencia. Nam licet etiam
gula sit vicium carnis: luxuria ta-
men causa videtur esse gule: quia
luxuria non cessat effundere quidquid
gula prius deglutiverit: et sic probatur gu-
la velut familiatrix et ministra
luxurie. ad luxuriam pertinere. Gu-
la namque in ventrem congregat. unde
luxuria voluptates spargat: et
quanta luxuria satagit congregata
dissipare: tanto laborat amplius
gula per cibos dissipata restaurare
Malicia corrupcio totius animi spiri-
tale est vicium: et spiritalium fons et
origo viciorum. Sunt ergo duo mr̄-
unia vicia id est. malorum omnium causa:
malicia videlicet et luxuria. In-
tus est malicia: foris est luxuria
Malicia in corde: luxuria in carne
Malicia est inquinamentum spiritus: lux-
uria est inquinamentum carnis Mali-
cia generat rugam: luxuria maculam
Malicia fomes est viciorum spiritua-
lium: luxuria viciorum carnalium.
Ista duo vicia bene distinguit et
designat sacra scriptura: ubi ait
In malivolam animam. non introibit
sapiencia: nec habitabit in corpore
subdito peccatis. Ubi enim ait in ma-
livolam animam non introibit sapiencia
designat maliciam: ubi vero subiun-
git. nec habitabit in corpore sub-
dito peccatis. designat luxuriam. De hiis
quoque ait psalmista Incensa igni et suffos-
sa: ab increpacione vultus tui peri-

būr. Incensa naq igni in carne p
luxuriā: et suffossa in corde p ma
liciā: ab increpacōe vultus dni̅a
pibūt. Quia cū dn̄s manifestabi̅ᵗ
ad iudiciādū: luxuriosi et malicio
si ipō increpāte ibūt in ignē etnū.
Hec etiā duo vicia p ysmahel q̄ re
pborū tenet figurā: vīe sigficā̅ᵗ.
Ubi naq scriptum est. hic ferus
erit homo: manus eius contra oīs
et manus ~~eius~~ oīm contra eū:
et e regione figet fr̄m suorū tab
nacula: desig̅ᵗ malicia. Ubi vō
scriptū est qd mr̄ sua de tr̄a egipti
accepit ei vxorē: exprim̄ᵗ luxuria.
Quid est enī egiptus que intp̄tar̄
tenebre: nisi cecus mūdus? et
tam cecus vt se nō videat esse cecū.
Quid est vxor egiptia: nisi lux
uriosa ceca? Reprobi ergo quiq
feri sr̄. q manus eorū contra oēs
sr̄. et manus oīm provocāt ad
ūsū se: et e regiōe frm suarū figt
tabnacula per supbiā cordis m̄
liciā: et vxorē sortiū̅ᵗ de egipto p
luxuriā carnis cecam. Sic et ne
emias ista duo mala exp̄mit:
vbi se egressū ante fontē draco
nis. et portā stercoris ad cōside
randū murū ihr̄lm dissipatū
describit. Quid etenī p fontē d̄
conis sigficā̅ᵗ: nisi venenū ma
licie? quid p portā stercoris? ni
si fetor luxurie? Quid p murū
ihr̄lm significā̅ᵗ: nisi illi qui in

scā ecclesia firmiores existimāt̄ᵗ?
Ad fontē itaq draconis. et ad por
tam stercoris murus ihr̄lm dis
sipa̅ᵗ: cū illi qui videbā̅ᵗ fortiores
et sublimiores in scā ecclesia: siu
p luxuriā labū̅ᵗ ad inferiora siue
p maliciā. Sunt ergo duo ista vi
cia maxima: malicia scit. q̄ idō
malicia potest dici. quia mala q̄
bus sp̄us corrūpi̅ᵗ noīe designat:
et luxuria q̄ carnaliū viciorū m̄
tia vide̅ᵗ existē. Sed dn̄s noster
saluator noster. ab omnibus nos
saluat: quia ab oīm inquinacōe
carnis et sp̄us p suā grām pote
ter emūdat. Merito ergo tali vō
tus est noīe: quia tā mirabilis
atq mirificus est ptāte. Cristus
autē nō est nomē p̄prium vōbuli:
sed est nomē solūmodo sacramēti.
Cristi naq in vetēri testamēto di
cebā̅ᵗ: qui vnctione materiali in
reges vel sacerdotes vngebā̅ᵗ. Sed
redemptor noster non est vnctus
vnctione: sed sp̄us scī plenitudi
ne. Unde scriptū est. Dilexisti iu
sticiā et odisti iniqtatem: p̄ptea
vnxit te ds̄ ds̄ tuus oleo leticie
p̄ cōsortibus tuis. Et nō solum
in seipso est vnctus p sp̄us sanc
ti plenitudinē: sed et electos su
os vngit p eiusdem plenitudinis
pticipacionē. De plenitudine ci
eius nos oīs accepim̄. Ascen
dens enī xp̄us in altū: dedit do

na hominibus. Et apostolus ait. Uni-
cuique autem datur manifestatio spiritus
ad utilitatem. Alii quidem per spiritum
datur sermo sapientie: alii sermo scientie:
alteri fides: alii gratia sanitatum: alii
operatio virtutum. alii prophetia: alii dis-
cretio spirituum. alii genera linguarum:
alii interpretatio sermonum. Hec
est unctio in capite que descendit
in barbam: et usque in oram ves-
timenti. Caput significat christum: qui
est caput omnium fidelium. Barba que
capiti inheret et est signum virilita-
tis apostolos designat: qui christo domino
in mundo conversato adheserunt:
et adherendo cum eo comederunt et bi-
berunt: et eius salutiferam doctri-
nam audierunt et miracula vi-
derunt: et post ascensionem eius.
accepto plenius spiritu sancto confortati
ti viriliter egerunt: quia fidem ipsi-
us per regna mundi confidenter pre-
dicaverunt: propter nomen eius in
conciliis traditi. in synagogis
flagellati: ante reges et presides
ducti: et hiis omnibus viriliter
vicerunt: euntes a conspectu concilii
gaudentes. quoniam digni habiti sunt
pro nomine ihesu contumeliam pati. O-
ra vestimenti. ultimos significat
iustos: qui erunt in fine seculi.
Unctio itaque spiritus sancti. que est in
capite id est christo. secundum plenitudi-
nem: in barbam. id est apostolos des-
cendit. secundum participationem: quando

do eis ait. accipite spiritum sanctum: et
quando post ascensionem suam
illis eundem misit spiritum. et gratiam
linguarum distribuit. Descendit
quoque in oram vestimenti: quia
item spiritus sanctus tribuetur etiam illis
qui futuri sunt in fine mundi.
Possumus etiam per barbam acci-
pere superiores quosque et prefectos:
per oram vero vestimenti. inferiores et sub-
psitos. Sed unctio in utrosque des-
cendit: quia dominus per gratiam suam
pusillis cum maioribus benedicit.
Ista ergo duo redemptoris nomi-
na humani generis nomina. ihesus. et chris-
tus: in novo testamento crebrius
quam alia recitantur. Ihesus quia
salvator: quia salvos nos facit
a peccatis nostris: christus quia unctus
est spiritu sancto pre consortibus suis.
Sequitur. Quam dedit illi deus. palam
facere servis suis. Notandus est ordo
dandi. Deus enim dedit christo: christus
angelo: angelus homini: homines ec-
clesiis asie: ecclesie asie universi ec-
clesie: universalis vero ecclesia cotidi-
e per voces doctorum distribuit et
dispensat eam mentibus fidelium
singulorum. Sic omne datum optimum
et omne donum perfectum quod de sursum
est a patre: in predestinatos ad vitam
descendit: et in eos varie et pul-
chre multiformiterque procedit:
et eos ad suum vocantis patris congre-
gat: et ad ipsius simplicitatem co

adiuuat. Sed bonum celeste quod nos
videmus per speculum et in enigma
te: hoc spiritus angelici contemplantur
facie ad faciem. Quod nos cognos
cimus ex parte: hoc illi cognoscunt
sicut et cogniti sunt. Nam quemad
modum oculi sani solarem fulgorem
pure conspiciunt. infirmi vero nisi
obstaculo interposito illum cernere nequ
eunt: sic invisibiles celestium ecclesia
rum spiritus quos labentibus repro
bis angelis. nulla potuit mali
cia corrumpere: divine claritatis splen
dorem immediate suscipiunt. homines
vero qui peccatorum obtenebrantur caligi
ne: plerumque non nisi mediantibus
figuris illum conspicere possunt. Sed
cum mortale hoc induerit immorta
litatem. et corruptibile incorrup
tionem. tunc homines translati ad sor
tem angelice mansionis: participes
etiam erunt eiusdem contemplacionis
Et bonum divinum quod modo sepe mini
strantibus angelis. et mediantibus
figuris suscipiunt in tempore: cessanti
bus ministris et figuris sublatis.
possidebunt in eternitate. Interim
autem donec occurramus in unita
tem fidei. et agnicionis filii dei: in
virum perfectum in mensuram etatis pleni
tudinis christi: datum optimum et do
num perfectum quod a deo fonte boni divinatur
plerumque per angelos et per ea que
sensibilibus sunt similia: hominibus gradu
sine merito superioribus ministratur: et

per superiores inferioribus dispensatur.
Causa quoque revelacionis divine
in titulo libri declaratur. cum dicitur: palam
facere. Ad hoc namque dedit illi deus
ipsam apocalipsim: ut eam palam
faceret. Vult etenim deus ut talen
tum expendatur: vult ut bonum quod ag
noscimus palam faciamus: et quod ab — nota
aliis discimus. alios doceamus. V
Vult ut quod in aure. et in cubicu
lis audimus. super tecta predicemus:
et lucerna divine cognicionis in animo ac
censa non abscondatur sub modio ta
citurnitatis: sed ponatur super candela
brum predicacionis: sicud in fine apoka
lypsis istius scriptum est. Qui audit
dicat veni. In sciencia enim abscondita
et in thezauro inviso: nulla est v
tilitas. Dicit ergo scienti bonum
facere et non facienti peccatum est illi: ita — nota
scienti bonum dicere et non dicenti
peccatum est. Quibus etiam manifesta
ri sacra revelacio debeat: demon
stratur cum subditur: Servis suis. Non
superbis philosophis. non incredu
lis iudeis: non immundis christianis.
Non enim debent sancta canibus dari:
nec margarite ante porcos spargi.
Canes sunt infideles sacre fidei per
secutores et ipsam oblatrantes:
porci vero falsi christiani fidem quidem
quantum ad credulitatem habentes: sed
semetipsos viciis more porcorum
sordidantes. Utrisque ergo sacra
misteria sunt celanda: illis propter te

cam nequiciã: istis ꝓpt vitã pollu
tam. Secũs autẽ diu. studiose sũt
reuelanda: quia et que diciũ pa
cienter audiũt: et audita deuote
faciũt. Sicut itaqꝫ bonũ diuinũ
malis nõ debet manifestari: sic
bonis minime debet celari. Et sicut
est grauis culpa sacra misteria re
uelare reprobis; ita grauis culpa ẽ
hec abscondere ab electis. Non sit ergo
securus. seruus inutilis qui modo
torpescit ab officio docendi: q̇a de
lucro talenti sibi cõmissi. redditurus
est rõnem in die iudicii. Sequitur.
Que oportet fieri cito. Cito fiũt q̃
cũqꝫ in pñti fiũt: quia et tp̃a et
quecũqꝫ sub tp̃ibus aguntur cito trã
seũt. Breuis est enĩ vita ista: via
lubrica: mors incerta. Que oport
fieri cito: idest de hiis. que eccĩe in
seculo sũt ventura. siue ꝓspa siue
aduũsa: siue de hiis. que illi ĩ fine
seculi ꝓ merito sũt retribuẽda. Cito
itaqꝫ cũcta fiũt: quia et pñcia
cito discedũt: et futũa cito succedũt.
Quanto ergo cicius vrgente breuita
te tp̃is. ea que hoc libro cõtinentur.
sũt complenda: tanto cicius ac stu
diosius sũt annũcianda: ne ĩgruẽ
te mortis articulo. ille qui ꝑ au
ditũ debuisset iustificari: nõ au
diendo pereat: et d̃s de manu p̃
dicatoris ꝑditũ requirat. Unũqui
qꝫ enĩ sacra doctrina cũ fine vi
te sue cõplentur: que viuẽtibus q̃diu viuerint cõplenda retinentur.

Sequitur. Et significauit mittẽs
ꝑ angelũ suũ seruo suo iohi. Mo
dũ sacre reuelacionis ostendit:
vbi dicit. significauit. Significauit:
quia ꝑ signa quedã. figuras et sig
illa sensibilibus cõsilia: sacra m
isteria reuelauit. Voluit enĩ
misteria sua ꝑ figuras ostendi. vt
sine exercicio non possent ĩtelli
gi: quia gracius et firmius tenetur:
quod cũ labore acquiritur. Voluit
et figuras alicubi exponi: vt ꝑ hoc
inueniret expositionem in aliis sensibus
esse q̃rendã: vt sic et fideles q̃re
tes inueniant: et infideles q̃ ꝑuterẽ
cõculcare nitũtur sacra misteria nõ
intelligant. Per angelũ suũ ser
uo suo iohi. Per angelũ enĩ in simi
tudinẽ filii hõis apparẽtẽ visio ip
sa sancto iohi monstrata est: si
cud ipse in sequẽtibus declarat.
vbi dicit. Et cõuersus vidi septẽ ca
delabra aurea: et ĩ medio septẽ
cãdelabrorũ aureorũ silem filio
hominis. Cristus itaqꝫ scd̃m huma
nitatẽ ipsam sacramentũ a patre acce
pit: et ꝑ angelũ ipius xp̃i speciẽ
ꝑferentem. q̃si spãle q̃ddã munus
diuersis figurarũ velaminibus obtec
tũ. vt et electorũ mentes exercet. et
reprobis minime pateret: scõ iohi
et ꝑ ipm̃. vii. ecciis ymo vniuersa
li mĩ eccĩe transmisit. Cuius
beatissimi videlicet iohis. qualis q̃

taque fuit auctoritas manifesta. Cum
subiunxerit: Qui testimonium perhi
buit verbo dei, et testimonium ihesu
christi quecumque vidit. Re vera etenim
magnus fuit: qui de christo secundum
utramque naturam, divinitatis scilicet
et humanitatis, testimonium perhibuit.
De utraque quippe natura redemptoris
testimonium illum perhibuisse sermo pre
sens designat: qui eum testimonium
verbo dei et testimonium ihesu christi perhib
uisse denunciat. Divinitati etenim tes
timonium perhibuit: ubi celestia
secreta contemplatus dixit. In
principio erat verbum et verbum erat a
pud deum: et deus erat verbum. Hu
manitati quoque testimonium perhib
uit: ubi christum turbis predicasse et
miracula fecisse: mortuum et se
pultum resurrexisse, et discipulis
apparuisse describit. In priori quidem
sermone ubi dicitur verbo dei, designatur
divinitas: ubi vero subditur ihesu christi
significatur humanitas. Et in omnes tes
timonium perhibuit verbo dei, et tes
timonium ihesu christi quecumque vidit: que
que de archanis sempiterne deita
tis spiritualibus oculis per contempla
tionem intellexerit: sive que de operi
bus humanitatis oculis carnis ag
novit: in quantum potuit et verbo pre
dicavit, et scripto commendavit. Sequitur:
Beatus qui legit et qui audit
verba prophetie huius: et servat ea
que in ea scripta sunt. In fine ty

tuli ad captandam benivolentiam
et ad provocandam diligentiam legen
tium, audientium, et servantium prophe
tiam istam primum ponit: beatitudinem
videlicet eternam. Et in eo quidem
quod dicit, qui legit, designat litte
ratos sive doctores: in eo autem
quod dicit, qui audit, exprimit lay
cos sive auditores: in eo quidem
quod dicit, qui servat, electos ex utris
que. Nichil itaque prodest ad salva
tionem id quod legitur vel quod auditur:
nisi per actionem servetur. Si igitur ad
beatitudinem pertingere desideramus: ea
que scripta sunt studeamus non so
lum legendo vel audiendo cognoscere:
sed et que cognoscimus bene vi
vendo studiosius adimplere. Melius
enim esset veritatem non cognoscere: quam
post cognitionem a sancto mandato
recedere. Servus enim qui scit vo
luntatem domini sui et non facit, vapu
labit multis. Intellectus namque
bonus est, idest utilis: illis qui
faciunt eum. Ea autem que scripta sunt
servat: qui fidem christi et ecclesie non
violat. Qui timet minata: que
rit promissa. Sequitur. Tempus
enim prope est. Tempus scilicet labo
rum finiendorum: ac recipiendorum
premiorum. Quia igitur prope est tempus
ut mala finiantur et bona subsequantur:
non nos in via vite presentis adversa
frangant, nec prospera emolliant:
ut sub brevitate temporis pervenire va

leamus ad diuinitatē eternitatꝰ
Hec circa ingressū libri velut qui
ostiū apit ut que in domo sꝰ pa
tenter cerni posut. de tytulo sincā
cte ꝑlibauim⁹: ut archana que
interius continēt⁹ euidencius dei
ceps inspiciamus. De salutaci
Iohannes. vii. et one. Caˡᵐ scdꝫ
eclesiis que sꝰ in asya: grā vobis
et pax ab eo qui est. et qui erat. ⁊
qui ventꝰs est: et a septē spirit⁹
qui in cōspcū throni eius sunt.
Premisso tytulo. ad declaracoē
et euidenciam sequenciū subiū
git salutacionē: in qua demon
strat⁹ qbus spāliter ipsa ꝓphecia
dirigat⁹. In principio quoqꝫ saluta
cionis. tria ꝑcipue determinat: vi
delicet quibus salutē mandet:
et quā eisdē salutē exoptet: et
unde deniqꝫ illis ipam salutem
venie desideret. Ubi etenī dicit
Ihōes. vii. ecciis q̄ sꝰ in asya: qb⁹
salutē mandet declarat: ubi vō
subdit. Gracia vobis et pax:
quam ipis salutē exoptet īsinu
at: ubi autē deinceps infert. ab
eo qui est. et qui erat. et qui ven
turus est. et a septē spiritibus qui
in conspcū throni eius sūt: unde
illam eis venire desidēt. manifest⁹
Ihōes septem ecclesiis. que sꝰ in
asya: sibi principaliter cōmissis:
ab ipo spāliter dilcs: in hac
ꝓphecia nominatim designatis: gꝰ
cia vobis et pax. Gracia vobis
ꝑ peccatorū remissionē: pax ꝑ
diuinā reconciliacionē. Gracia ut
culpa vobis auferat⁹: pax ut ius
ticia cōserva⁹. Gracia ut liberemi
de seruitute dyaboli: pax ut in
neatis in seruicio dei. Posita gꝰ
cia statim pax subiūgit⁹: quia
dū peccator adiuuāte grā murū
sue prauitatis ad deū redeūdo
trāsgredit⁹: ꝓtinus inter ipsū ⁊
deū. pax firmissimā reformatur.
De hoc muro psalmista sic ait.
In deo meo trāsgrediar murū.
Ab eo qui est et qui erat. et qui ve
turus est: et a septē spiritibus
qui in cōspcū throni eius sūt.
Quod dicit ab eo qui est. et qui e
rat et qui venturus est: ꝑtinet
ad ꝑsonā filii: qd vō subdit. et
a septē spiritibus qui in cōspcū
throni eius sūt: ꝑtinet ad ꝑsonā
spūs sancti. De patre namqꝫ
tacet: quia de creatore nemo mā
la senserat: nec de ipo error aliqs
surrepserat. De ꝑsona vō filii ⁊
spūs sancti. idcirco facit mēcio
nem: ut de fide legenciū. sinistrā
si oborta fuit. dissipet disputa
cionē. Dicit de ꝑsona filii et spi
ritus sancti: quia de ipsis cuncte
fere hereses ortē in ecclesiis. Qui
est et qui erat: et qui venturus
est. Qui essencialiꝰ coeternus
est patri: qui erat cū pr̄e in ere

acioē mūdi : qui ventūs est cū
glā pris in die iudicij. Qui est
p īcōmutabilitatē eternitatis :
qui erat p potenciā creacionis :
qui venturus est p iusticiā ret
bucionis. Qui est : quia sup ō
nia d's bn̄dc̄us in secula idem sb
sistit : qui erat : quia de nichilo
cūcta creauit : qui ventūs est :
quia viuos et mortuos in fine
iudicabit. Et a .vij. spiritibus
id est septiformi spū : qui simp
lex quidem est p naturā : sed sep
tiformis p graciā. Diuidit at
dona sua : singulis prout vult
Thronus dei st angeli sancti et
hoīes sancti : in quibus deus re
sidet : et per quos iudicia sua mira
biliter exercet. Sed in conspcū
throni eius septē sps st : quia
īuisibiles. īuisibiliū aīorū ocu
los : septiformis spūs p graciā
suam īuisibiliter illūīat : et q̄
agenda sūt illis. īuisibiliter de
monstrat. Ipm̄ semp ante con
spcm̄ sue contemplacōnis habent :
et que ipo docente faciēda didi
cerint : p actionē cōplent. Seq
Et ab ihesu xpo qui est testis fi
delis. primogenitus ex mortuis :
et princeps regū terre. Iterū
reuertit ad psonā filij : quia de
ipso maxime sermo sequens ē
habēdus : et ea p̄cipue ponit :
q̄ ad naturā hūanitatis et ad

dispēsacionē hūane redēpcionis
ptinet : vt dū q̄ūta pro nobis
in suscepta carnis nostre natūa
sustinuit audim' : q̄ūtū ipm̄ d'
beamus diligē rependamus. Ce
lus aūt in p̄cedentibus sedm̄ p̄
dicām̄ ordīn. psonā pris exclusei
mus : possum' tamē ricissime
id qd' dic : qui est. et qui erat. et
qui ventūs est. ad psonā pris r
ferre : et p tria tpa. pns p̄teritū
et futurū. quibus om̄e tempus
conp̄hendit : īmēsam diuinitatis
eius eternitatē figurare. Nam qd
addit : et a septem spiritibus qui
in cōspcū throni eius st : ad pso
nā spūs sancti : et qd sequit et
ab ihū xpo qui est testis fidelis :
ad psonā ptinet filij : et si quidē
sn̄iam isto modo dispūim' : intelli
gim' et dicim' psonā filij nō se
cūdo loco post illa que de pr̄e : s
tercio post illa q̄ de spū sancto
dc̄a sūt. ad vltimū ideo positā :
qd' de ipo principaliter subseqns
sermo pn̄tis capituli sit habēd'
Qui est testis fidelis. vitatē p̄di
cando : primogenitus ex mortuis :
primus ex mortuis resurgēdo :
princeps regū terre. in celo reg
nando. Testis fidelis : quia de ōi
bus q̄ p ipm̄ testificanda erant :
in mūdo testimoniū fidele ph
buit. Testis fidelis : quia viā
dei in vitate docuit : nec ei cura

de aliquo fuit. nec psonā hoīm
respexit. Testis fidelis : quia q̄
cūq; audiuit a p̄re : fideliter dis
cipulis suis nota fecit. Testis
fidelis : quia vitatem quā v̄bis
docuit : miraculis firmauit.
Testis fidelis : quia et reprobis
dampnacōem : et elc̄is salua
cionē nūciauit. Testis fidelis :
quia testiōniū sibi a p̄re cōmis
sum. nec in morte negauit. Tes
tis fidelis : quia de opibus bono
rū et malorū in die iudicij tes
timoniū v̄m dabit. Primo
genitus ex mortuis. Quidam
legūt in veteri testamēto. p̄pha
rū orōibus suscitati : sed rursus
redeūte morte reūsi st̄ in pulue
rē. Cristus autē resurgens ex
mortuis iam nō moritur : mors
illi vltra nō dñabit. Qd̄ enī vi
uit. viuit deo. Qui in carne sua
resuscitata et in celesti glā col
locata : nobis certam spem dedit
resurgendi : et ad celestis māsio
nis btitudinē pueniendi. Et pri
ceps regū terre : idest regū q̄ in
terra st̄. Alij sūt reges. regendo
sibi p diuinā dispositionē hoīes
subiectos : alij sūt reges regen
do fideles a deo sibi cōmissos : a
lij sūt reges. auxiliante deo regē
do tīmīo semetipsos. Primi sunt
principes seculares : Secundi ec
clesiarū pastores : tercij singuli
quiq; fideles. Sed xp̄us oīm pri
ceps est : quia quidq̄ agit in
mūdo : et in presenti. per ipsum
certam accipiūt ordinationē :
et in futuro iustā ab ipō recipi
ent retribucionē. Oīm princeps
est : quia ab ipso est et ptās se
cularis : et cura pastoralis : et
singularis sollercia cuiuslibet
fidelis. Que cūcta sicut ab ipso
habent originē : sic scd̄m ipm̄
habēre dñt actionē : vt princeps
p ptatē secularē inter subiectos
sibi hoīes teneat iusticiā : pas
tores p pastoralē curā fidelib9
sibi cōmissis p̄beant doctrinam :
et singuli fideles p singularem
sollerciā. in semetipsis seruent
scīmoniā. Princeps. debet sub
iectis sibi contra rapaces hoīes
defensionē : pastores debent si
bi cōmissis contra īpugnantes
demōes intercessionem : singuli
fideles ad custodiā sui. semetip
sis debent contra vicia relucta
tionē. Non ergo debent isti re
ges si suo principi adheserint
in p̄lijs hostes formidare : quia
talem habent principē. q̄ ipōs
hostes solo nutu sue volūtatis
potest debellare. Sunt enī q̄dā
qui in duobus p̄mis sup̄dcīs
generibus regū : qui summo pri
cipi adherere cōtempnūt : q̄ ac
ceptam ab ipso ptātem scd̄m

ipm exercere noluit. Qui in subdi
tos seuiunt et eos deuorant: et qui
supra se principem habeant. qui eri
pit inopem de manu forciorum
eius. egenum et pauperem a diripien
tibus eum. nimie pensant. Qui
videlicet princeps regum ad excitacio
nem et purgacionem electorum eos
ad tempus seuire permittit: sed in
tempore retribucionis. eos de hac seui
cia grauiter iudicabit. Redeant
ergo tales reges. si tamen reges.
ad consciam: et qui super se principem
habeant. cui de actionibus suis
reddituri sunt racionem recognoscant.
Qui eciam sicut potuit potestatem
conferre: sic potest auferre. Bal
teum enim regum soluit dominus: et precin
git fune renes eorum. Sequitur
Qui dilexit nos et lauit nos a
peccatis nostris in sanguine suo: et fe
cit nos regnum et sacerdotes deo et
patri. Qui dilexit nos. per caritatem:
lauit per passionem. Dilexit compa
tiendo: lauit paciendo. Quia di
lexit: ideo lauit. Non enim lauis
set: nisi dilexisset. A peccatis nostris
originalibus et actualibus: spiri
talibus et carnalibus: crimina
libus et venialibus. In sanguine
suo: non in sanguine animalium sicut
in veteri testamento. qui sanguis
scilicet veteris testamenti virtutem
purgandi nullam habuisset: ni
si eam in hoc quod typus huius sa
guis sacramenti erat accepisset.
Et fecit nos regnum et sacerdotes.
deo et patri: idest diuine paternitati: si
ue patrie diuinitati. Fecit nos regnum
vt qui prius eramus regnum dyabo
lo simus regnum dei: et in quibus
regnabat dyabolus. in eis reg
net modo deus. Fecit nos regnum:
vt in nobis destruamus mala.
edificemus bona: vicia deprima
mus. virtutes erigamus. Fecit sa
cerdotes: vt qui prius demonibus
immolauimus: deo deinceps immole
mus: et qui ante optulimus dy
abolo sacrificia peccatorum: amodo
offeramus deo sacrificia bonorum
operum. Ipsi gloria et imperium in se
cula seculorum amen. Ipsi gloria
quantum ad electos: imperium quantum
ad reprobos. Gloria vt eum glori
ficent electi: imperium vt eum repro
bi formident. Gloria vt laudetur
a bonis pro collatis beneficiis:
imperium vt a malis timeatur pro
malis perpetratis. Gloria qua
glorificat electos pro iusticia: imperium
quo condempnat reprobos pro
culpa. Vel gloria in propria natura:
imperium in creatura subiecta.
Gloria quia ipse est super omnia:
imperium. quia sub ipso sunt omnia.
Sed licet ista ad decorem et eui
denciam sine non irracionabiliter
distinguamus: in summa tamen
et diuina deitate vnum et idem

esse veraciter crede͂ debemus. In
secula seculorū idest semper. Am
me͂: ve͂ siue fideliter. Gloria i.
et imperiū ei ve͂ et semꝑ sit: qui
talia et tanta pro nobis fecit.
Sequit͂. Ecce venit cum nubi
bus. et videbit eū omnis oculus.
et qui eū pupugerūt. Plangent
se sup eum oēs tribus terre. eti
am amen. Post salutacioēm
adiungit q̄dam de aduentu xpi.
et terrore iudicij futuri ꝫ ut si ex
bn̄ficijs que in salutacione con
nent͂ dm̄ dilige͂ negligim͂ salte͂
ex minis que sequūt͂ ipm̄ time
amus. Si ꝑpter dulcia que pre
ceduīt. cōtēpnim͂ bona face͂: ꝑp
ter amara que succedūt. formi
demus mala ꝑpetrare. Si non
trahit ad deū hoc qđ demulcet:
salte͂ ab aduˢa ꝑte nos reppel
lat id qđ terret. Tribus autem
modis expone͂ possum͂: qđ di
cit. venit cū nubibus. Venit
cum nubibus idest in locū ad
quem nubes ascendūt ꝫ ut se
metipm̄ manifestans in loco
sublimi ab oībus resurge͂tib͂
patenter possit videri. Aliter
Venit cū nubibus idest cū sc̄is.
q̄ui nubes fuerūt pluendo p p̄
dicacioēm ꝫ chorusc̄ando per
miraculorū operacione͂ ꝫ volan̄do
p cōtemplacione͂: protege͂do p
intercessione͂. Aliter. Venit
cū nubibus: quia credi potest
ut sicut p nubem ascendit in
celū ꝫ ita veniat ad faciēdū iu
diciū. sicut sc̄ptū est. Hic ihs
qui assumptus est a vobis in ce
lū: sic veniet que͂admodū vi
distis eū ascende͂te͂ in celū. Se.
Et videbit eum omnis oculus
Videbit eū oīs ꝫ quia videbit e
eū oīs malus et bonus: corpa
lis et sp̄italis. Videbit eū bon͂
ad gloriā suā: malus ad igno
miniam suā. Videbit eū corpal͂
hoīem verū: oculus sp̄italis
deū verū. Videbit eum oculus
bonus velud dignus clarificari:
malus sicut dignus excecari.
Videbit eum oculus corpalis
eius claritate͂ admirando: sp̄ita
lis semetipm̄ de mito subtilit͂
diiudicando. Et q̄ eciā mali vi
suri sint. declarat cū subdit. Et
qui eū pupugerūt: ac si dicat
Non solū eum visuri sꝫ eciā q̄
ab eo p̄mium btitudis recepturi
sꝫ: sed eciā neq̄ssimi q̄ eum
crucifige͂do pupugerūt. Sed
q̄uius reprobi illū visuri sint:
nō tamē gloriā eius sicut eciā
cōtemplabūt͂. Sc̄ptū naꝙ est.
Tollat͂ itaꝙ impius. ne videat g
gloriā dei. Qualem naꝙ ma
lorū calamitate͂ describit cū ad
iungit. Et plange͂t se sup eum
oēs tribus terre: eciā amen.

Tribus terre vocat omnes terrena di-
ligentes: et terrena xpo preferentes.
Quasi dicat. Nec tantum illi qui
eum pupugerunt eum dolentes vide
bunt: sed etiam omnes iniqui. etiam
amen. idest vere. ut certius creda-
tur eum videndo dolebunt. et plangent
se super eum: eo quod ipso iudicante a
mittent gaudium. ibunt ad suppli
cium. Plangent se super eum: quia
sive per ignoranciam infidelitatis.
sive per prevaricationem legis: se
peruenisse cognoscent ab eo sen-
tenciam dampnacionis. Sequitur.
Ego sum alpha et o. principium
et finis dicit dominus deus: qui est et
qui erat et qui venturus est omnipotens.
Ne de hys que supra sunt dubitemus
sed eius aduentum et futurum in fine
iudicium certissime credamus: in
ducit ipsum xpm loquentem: et pre
dictum sermonem. greca. et latina
lingua ut firmius ab audientibus
credatur confirmantem. Nam alpha
primum elementum in greco. pro principio
ponitur: et o. ultimum pro fine ponitur.
Ego sum Alpha et o: principium
et finis. Ac si patenter ipse xps
predicata confirmans dicat. Nolite
dubitare de hys que auditis:
quia sicut sum principium creando
vos per potenciam: sic sum finis iu
dicando per iusticiam: et qui vobis
dedi subsistendi originem: ipse
dabo meriti retribucionem. Notandum

verbo quod grecum ponit cum latinum:
propter prerogativam scilicet auctorita
tem antiquitatis: sive ut sequens
latinum nobis declaratio sit grece
precedentis. Dicit dominus deus. Quod
ait dominus. potest referri ad subiectam
creaturam: quod dicit deus. ad ipsam
divinitatis essenciam. Qui est
et qui erat et qui venturus est:
hoc supra expositum est. Omnipotens
Omnipotens est: quia omnia que
cumque voluit fecit in celo et in ter
ra: in angelis et in hominibus: in
factorum creatione et in electorum re
demptione: et quecumque voluit fa
ciet in glorificatione salvandorum
et perdicione dampnandorum: omnibus
potens: creature gubernatione:
iusticie glorificatione: malicie
dampnacione. Ipse qui omnium cre-
ator est. solus omnipotens est: quia omne
quod creatum est ex parte est. et ex parte
potens est. sicut ex parte sapiens est:
et ex parte liberum: quia non omnis
effectus potentie creature subiectum:
sicut nec omne occultum sapientie ma
nifestum: nec omnis eventus electionem
sequitur. Et notandum quod in salutaci
one ubi ista verba videlicet qui est et
qui erat et qui venturus est posuit
nequaquam omnipotens adiecit: hoc
autem in loco positis eadem verba dixit
omnipotens adiecit. Illic etenim iohannes
in salutacione ubi de beneficiis di
vinis disserere voluit: ne erga

largitorē ũra dilcio ex tirore
oīpotencie illius minui posset.
oīpotens tacuit: qd' hic ubi de
aduentu eius et de ultimi distc
ciōe iudicij dixit ad incuciēdũ
attemptacionibus
negligenciā tiorē in fine tribi
liter exclamauit oīps. Qua
si dicat. Qui modo benignus
est per pietatē largiēdo graiã:
ipē in fine tribilis p omnipoten
ciam apparebit in cōtēptores fa
ciendo vindictā. Qui igr̃ eum
nō diligit ꝓpt' iā exhibitā boita
tem: timeat eũ ꝓpt' extendā po
testatē. Qui nō vult eũ amare
ꝓpter bñficia que in salutaciōe
pmittũ: timeat eũ ꝓpter tirōes
que ipām salutacionē sequūt.
Sed multo leuius et utilius est
kimi blandientē diligē: qm̃ cō
minātē formidare. Diligamus
itaqȝ mãsuetũ: ut nunc cōtin
gat timē iratũ. Sordes pc̃orũ
p fletũ et cōfessionē diluam': ut
uenīētem ad iudiciũ nō timidi
sed securi suscipiamus. Genera
lis sūa de septem visionibus

Sancta et uniūsalis Ca.m 3.m
mater ecc̃ia. que septifor
mi spūs sancti grā regitur:
et sub tempore qd' septem dierũ
nūo volui' iustificat: ac p sep
tem ecc̃ias aspe figurat: ꝓphe
cie libri huius septem visionib'
pfcē erudit: ut pñcia aduersa
velut cito transitura sustineat:
et ut futūa bona utpote semp per
mansura ardenter cōcupiscat.
Quamuis etenī ipa ꝓphecia sep
tem ecc̃ijs spāliter dirigat': sca
tamē catholica ecc̃ia. et de pñti
statu suo ac de futūo in ipa grāa
liter docet'. Et rēe septenario ad
designādā pfcionē doctine quā
continet ista ꝓphecia distingui':
quia septenario uniūsitas sigat':
eo qȝ ipē septenarius ex quater
nario qui visibiliũ. et ternario
qui inuisibiliũ forma est. cōsum
mat'. Quinario profundissimas
celestiũ sacramentorũ obscuri
tates intramus: ad declaracio
nē sequenciũ. Unde singule visi
ones agant spāliter breuiter
aperiam': velud qui siluā cōdē
sam et umbrosam ingredit':
prius agendam viā diligēter
considerat: ut consideratā me
lius pficiat. Sed et nos obscu
ra loca libri pcurrētes: aliqs
summarũ ramusculos attingim':
ne totũ frustra legisse videam'.
Unde agat pma visio. Cap.m
Prima visio agit de qrtũ
palitudiē filij hoīs que p
angelũ scō ihoi apparuit: et ei
celestia misteria manifestauit
et scribē precepit. Agit et de vij
ecclesijs. et septē ecc̃iarũ epis':

et de eorum episcoporum increpatione et
correptione sive etiam in quibus
dam laude et commendatione:
et quosdam dat de premiis que da
bit vincentibus. Unde agat

Secunda visio visio 2a. Ca. x.
agit de sedente in throno
et ornatu eius: de quatuor ani
malibus. et viginti quatuor senio
ribus. Agit quoque de libro scripto
intus et foris. septem sigillis signa
to: et de apertione libri et vii. sigil
lorum eius: et aliis sacramentis que
sub apertione singulorum continentur sigil
lorum. Unde agat visio tertia Ca.

Tertia visio agit sextum.
de septem angelis et septem
tubis que illis date sunt ad canendum:
et de cantu singulorum per ordinem an
gelorum. Agit et de aliis sacramen
tis: que sub ordine cantus illorum
continentur. Unde agat visio 4ta

Quarta visio agit Ca. xi
de muliere ornata. que pe
perit masculum: et de dracone qui
paratus erat ad devorandum filium eius:
et de michaele et angelis eius qui
vicerunt draconem. Agit et de besti
a cui draco dedit potestatem suam: et de
pugna eius adversus sanctos: et de
alia bestia que primam bestiam adiu
vabit: et de dampnatione malorum

Quinta visio Unde agat visio
agit de septem quinta. Ca. 5
angelis. qui habebant vii. pla
gas novissimas: et de effusione
vii. phialarum iracundie dei: et de
muliere purpura circumdata: et
de bestia coccinea. super quam mu
lier illa sedebat: et de sacramento mu
lieris et bestie Unde agat visio sexta

Sexta visio agit Ca. ix.
de ultimis penis quas pacientur
impii in inferno: et hoc primum os
tendit de babilone. describens
ruinas eius et dolorem et luctum
quem habebunt de casu eius qui eam
diligebant: et de exultatione et gra
rum actione quam agent de interitu
eius sancti. Agit etiam de christo qui
malos reget in virga ferrea: et
qui calcabit ei torcular vini furo
ris ire dei omnipotentis: et de con
vocatione avium ad cenam magnam
dei. ut manducent carnes superborum
et iniquorum: et de dampnatione
bestie et pseudoprophete eius: et om
nium qui ymaginem bestie adora
verunt. Deinceps iterum redit et
describit. quomodo ligandus sit
sathanas ut non seducat amplius
gentes donec consummentur mille anni:
et quomodo solutus adversus sanctos ve
niet in extremis deseviet: et quod demum
cum illis qui non sunt scripti in libro
vite in stagnum ignis mittetur. Et
hanc dampnationem dyaboli et
omnium iniquorum describens: a
christo dicit predicatam. ut de ea cer
tiorem fidem habeamus. Unde agat visio 7a

Septima visio Ca.m decimū
Agit de fine seculi. et de in
novacione elementorū. ds nova
faciet omnia: et de glificacione om
nium sctōrū. et de meritis quibus
glificandi st. Agit de ierlm super
na. scdm illū statū quē habebit
post diem iudicij. congregatis
ad se civibus suis. describens ci
vitatē eius. fundamentū. murū
et portas eius: longitudinē qz
et altitudinem et latitudinem il
lius. et cetera mirabilia sacrame
ta eius. que in fine libri cōtinēr.
Et hoc quidem circa pncipiū si
gillatim de. vij. visionibus brevi
ter patefecimus: ut postmodū
obscuritates earū facilius tra
scéamus. De visione prima Ca.m
Ego ihoēs fr. undecimū
vester et pticeps in tribu
lacione et regno et pacia in ihu:
fui in spū in insula q appellat.
pathmos. pter vbū dei et testi
moniū ihu xpi. fui in spū in dni
ca die. Positis supius hys que
circa ingressū libri erant pscri
benda: tytulo videlicet et saluta
cione. tytulo ut quid. salutaci
one ut quibus mitter. stati in
ipso pncipio cognoscimus: nar
racionem suam in sequētibus
visionibus ingreditur. et in i
icio visionis prime. cūcta sequē
cia p quatuor cmendat: scilicz
p persona. p locū. p causa. et tē
pus. Per psonā etenī ea que se
quū. cmendat. ubi dicit. Ego
ihoēs fr vester et pticeps in tri
bulacioē et regno et pacia in ihu
Per locū ubi subiūgit: in spiritu
fui in insula que appellat. path
mos. Per causam: ubi subdit
pter verbū dei et testimoniū ihu
xpi. Per tempus denuqz seque
cia commēdat: ubi addit fui in
spū in dnica dei. Ego ihoēs. Ac
si dicat. Istā pphiam vobis a
me missam gratanter debetis
audire et que cōtinet diligenter
pficē. quia ego ihoēs a xpo di
lectus et in aplm et ewangelis
tam electus: qui sup pectus dnī
in cena recubui: ego eam ab
ipo ad vram utilitatē et corep
cionē accepi. Ad cuius vei cōme
dacionē addit dicēs frater vr
Quasi dicēt. Eo quoqz libencius
illam accipe debetis: q nō ab ig
noto. vel amico tm̄. sed a frē eā
vobis oncām auditis. Et notā
dū. q cū posset dicē mgr pter
plācionē: dixit frater p humilita
tem. Tacuit ergo mgr. ne vidē
per plācionē velle terrē: dixit
frater. ut p humilitatē facilius p
suadē possit. Frater vester. nō
solū p naām sed etiā p graciam:
non solū in adam sed etiam in
xpo: nec tm̄ p carnem huana

hūanitatis sed et per spm̄ adop
tionis ? id est scdm gr̄aciā; sed
etiā scdm regeneracioem. Et ut
adhuc altius p psonā suā ea q
scribit apud auditores cōmendz
subdit dicens. Et pnceps in rg
no et tribulacione et paciencia
in ihu. Ac si pateuter dicat. Si
pter illa que supius de mea pso
na scribo vobis pphetiā istam
nō dignamīu audie: saltē pter
ea que sequūr illam audite. Ta
to namqz libencius me debet au
dire doctore: qūto amplius me
auditis in hys que dcā sr vobis
tū esse pncipē. Perticeps in tri
bulacione et regno. Rcē prius
sit in tribulacione. et post ad
didit. et regno: quia si cōpatim
et cōregnabim. Qui enī nō
vult pter ihm in via pn̄tis vite
cōtraria tolerare: nō potest in p
tria cum illo regnare. Sed qm̄
et mali multas tribulaciones
in hoc mūdo sustinet ? que q̄dē
habent suppliciū sed non pdu
cūt ad regnū: et inferūt penā
sed nō conferūt coronā ? pate
ter declarat que tribulacio pdu
cat ad cōcessū regni cū adiūgit
Et paciā in ihu. Tūc enī reue
ra ad supnā coronā tendimus:
si dum foris in corpore tribula
cionē sustinemus ? intus in cor
de pro amore ihu vtutē pacie
ñviolabilē cōservemus. Nam
qui foris tribulacione quati et
intus furore turba. iste mīme
viā ambulat per quam ad rg
nādū cū ihu ptingat. Qui ergo
desideat venie ad regni coronā:
habeat in ihu paciēciā. Sed
quoniā audistis q̄litatē psone
que tanta misteia potuit diuini
tus cognoscē ? et cui debetis fidē
de hys que dicit adhibē: audite
et loci aptitudinē. in quo talia
potuit cōuenienter videre. Fui in
insula que appellat pathmos.
Persona autentica et nota. ho
nesta et amica: locus remotus
et q̄etus. secretus et pūatus. In
quibus duobus psona videlicz
et loco nobis ostendit qp quisqs
celestia cōcupiscit cōtemplai: in
arce sanctitatis se debet custodi
re. et semetipm a secularibus ne
gocys elongādo quieti vacare.
Sed quia de psona et loco supi
quedam lacius disseruim:
nūc vtraqz succincius ptransim
et ad alia discucienda festina
mus. Sequit. propter vbum
dei et testimoniū ihu xpi. Ubi di
cit vbū dei. exprimit saluatoris
diuinitatē: vbi dicit ihu xpi
hūanitatē. Quasi dicet. Pter
testioniū diuinitati et hūanitati
xpi exhibitū missus sum in ex
iliū: et eo debetis gracius reci

pe. firmius crede. efficacius ꝑsi
de istam reuelacionē: quod ꝓpter
eū qui reuelauit exilii subiit re
legacionē: pacior que ꝓpter iusti
ciā nō ꝓpter culpā. Fui in spū i
dnīca die. Fui in spū. in spūali
visione: in dnīca die. Soler re
rū qualitas sicut testa͛ doctor
augustinus egregius tpe deno
tari: vt abraham vidit anglm
in meridie quia fide feruebat. A
dā vidit eū in ꝑadyso dei post
meridiem. quia a calore intime
dileccōnis descenderat. Loth ꝑdicos
sodome in vespere. quia cito fu
tura erat. Salomon accepit sa
pienciam in nocte. quia in ea mi
nime ꝑseueraturus erat. In dnīca
die. Ac si patenter dicat. Sicut
ꝑsona. locus. causa. commendant
vitatē sacre visionis: sic et qua
litas temporis. quia quanto dies
sanctior. tanto diuine reuelaci
onis conueniencior. Et quanto tranql
lior per exteriorū laborū cessacio
nem: tanto per requiē apcior
ad internā contēplacionē. In
causa itaque et tempe nobis in
nuit͛ qđ qui ꝓpter dm̄ ꝑsecuci
onē didicerūt sustinē. et a ser
uilibus peccatorū operibus feriare:
ipsi secreta celestia merent͛ agnos
cere. Sunt ergo quatuor. per q
commendantur cetera que sequun͛ ꝑ
sona. locus. causa. tempus. P

sona digna: locus ydoneus.
causa innocens: tempus conueniēs
Sequitur. Et audiui post me vo
cem magnā tanquam tube dicentis
Quod vides scribe in libro. et mit
te. vii. ecclesiis que sunt in asya: e
pheso. et smirne. et ꝑgamo et
thiatire. et sardi. et laodicie. et
philadelphie. Superius ad spū
alem visionē se translatū dixit:
nunc quid cognouit. et quibus
cognita specialiter reuelare de
buerit consequenter describit. Verū
autem simul et vno intuitu si
ue per diuisa tpa in die ipso dnī
co hanc visionē viderit: ange
lus ei vtrumlibz conferre potuit.
Sed racionabilius atque veracius
esse videtur illū hanc sucedenter
intellexisse quam simul et vno in
tuitu comprehendisse. Primum vero
vsque ad illū locū vbi dicit ange
lo ephesi scribe cū sacramento
vii. epporū. et vii. ecclesiarū: ipsam
que sibi per angelicā apparuit
amministracionē filius hominis
describit similitudinē. et epīs et ec
clesiis gerin. de hiis omnibus ꝑ
mittit erudicionem: ac deinceps
ꝑ ordinē singulis singularem
subiungit vsque in finē huius vi
sionis ammonicionē. Et hiis ad
euidenciā eorū que in hac visi
one continen͛ ita dispositis: quod
sceptor dicat diligencius inspici

cius. et subtilius discuciam᷑.
Et audiui post me vocem mag
nam tamquam tube. Credibile est
quod sicut prius spiritualiter vidit ita e
ciam spiritaliter audiuit: et sicut
fuit spiritalis visio. sic quoque fuit
spiritalis audicio. Hoc tamen
omnibus modis querendum est:
quare qui in spiritu subleuatus erat
non ante sed post vocem audiebat.
Sed hanc questionem cicius sol
uimus: si verum causam atque modum
studiosius attendamus. Iam a
subditis elongatus et in exilium
relegatus: a strepitu mundi re
motus et quieti deditus: omnem
pastoralem sollicitudinem, cunctaque
visibilia. et visibilibus similia post
se longe relinquebat: et iam in an
teriora semetipsum extendens. per
puram intelligenciam omni ymagi
nacione remota solis supernis
ac invisibilibus intendebat. Et
dum ad subditorum erudicionem
reducitur ac de hiis que scribenda
erant secundum sensibilium similitudines
edocetur: quasi de anterioribus ad
posteriora reuocatur. Et dum eum spiritus
sanctus ad illos quos celestibus
per simplicem contemplacionem inten
tus non respiciebat secundum formu
les rerum qualitates respicere mo
nuit: quasi post tergum vocem
audiuit. Sed et quantitas sive qua
litas vocis: virtutem exprimit sig

nificacionis. Dum enim dicit magna
innuit magna significantem: dum
vero subdit. tamquam tube. demonstrat
ad confligendum contra vicia timi
dos et ignauos exhortantem. Et
quia iste quod .vij. ecclesie scilicet vni
versalem ecclesiam septiformi spiritu
regeneratam significent supius dixi
mus: nunc iterum de ipsis disserere
superfluum censemus. Quod autem dicitur
que vides scribe in libro. et mit
te septem ecclesiis: hoc nobis innuit:
quod si qua vtilia atque proprium de co
gnicione veritatis accipimus: a
liis non solum verbo. sed et scripto ma
nifestare debemus. Sequitur. Et
conversus sum vt viderem vocem que
loquebatur mecum. Conuersus sum
ab anterioribus quibus per con
templacionem inhiebam: ad subdi
torum erudicionem quos propter exilium
postposueram. Conuersus a conte
placione dei: ad vtilitatem proximi
vt viderem vocem. idest intellige
rem vocem. que loquebatur mecum.
Spiritualiter enim videre: intelligere est.
Sicut enim oculo carnis visibilia vi
demus: sic per intelligenciam invisibi
lia intelligimus. Quid autem vi
derit: subiungit dicens. Et conuersus
vidi septem candelabra aurea: et
in medio .vij. candelabrorum aure
orum similem filio hominis. vestitum podere:
et precinctum ad mamillas zona a
urea. Septem candelabra aurea

septē ecc̄ie sc̄ : sicud in sequētib᷒
declara᷑. ubi dici᷑. Candelabra
septē. septē ecc̄ie sūt. Sed subti
lius discuciēdū esse vide᷑ : cur ip
se candelabris ecc̄ie aureis cōpa
ren᷑. Aurū per ignē proba᷑. mal
leis extendi᷑. et in forma cādela
bri productū. et instrumētū ig
nis et lūīs efficitur. Et ecc̄ie. tēp
tacionibus pbate. tunsionibus
psecucionū extenuate ardent ig
ne sapiē celestis. et lucēt ope cari
tatis. Candelabra sup tres pedes
stabiliū᷑ : et ecc̄ie sup sancte trini
tatis fidem fundā᷑. Possum᷒ eciā
ipsas ecc̄ias dicē esse candelabra
p cogniciōem veritatis : aurea per
amorem virtutis. Qđ eñ dicit ī
medio cādelabrorū aureorū idest ī
medio ecc̄iarū. fuisse silitudiēm fi
lij hoīs que sibi apparuit : cōcordāt
verbis dñicis ubi dn̄s ait. Ubi fu
erint duo vel tres congregati in
noīe meo : ibi sum ī medio eorū.
Cristus igi᷑ in medio suorū est ut
omēs ad ipm̄ respiciāt : et de pleni
tudine eius accipiāt. In medio ē :
qui sic quosdā p grāciam respicit.
ut alijs in uēritate nequaqm̄ desit.
In medio est : quia ōs eīā opa illi᷒
rēā cogitacione pariter contemplāt
et eū pro viribus cōmuniter imi
tan᷑. In medio est : quia sic bōis
confert glām. ut malos dampnēt
per penam In medio est. quia ōs
equaliter cognoscit : et nīita si
gulorū ponderat et discernit. Qđ
vō testa᷑ se vidisse nō filiū hoīs :
sed silēm filio hoīs : angelū dsig
nat qui in psona xp̄i. et silitu
dīe demōstrabat ei sacramētū
divine revelacionis. Qui scilz
angelus. eo amplius habuit a
auctoītatis : q̄ apparuit in ipā
silitudīe salvatoīs. De quali
silitudīe mistice subiūgit dicens
Vestitū podē. Poderis est vestis sa
cerdotalis : et siḡficat suscepte
naturā hūāitatis : in qua xp̄s
pāī semetipm̄ obtulit pro nobis.
et culpā hūani gn̄is expiavit.
Angelus in podere igi᷑. xp̄o silis
extitit : quia podē eius hūani
tatē prefiguravit. Et pcinctū
ad mamillas zona aurea. Ca
put ostendit hoc qđ a mēbris ex
igit. Zona ad renes. siḡficat co
hibiciōem viciorū carnaliū. ad
cōservādā virtutē castitatis :
Zona ad mamillas. cohibiciōem
īvisibiliū cogitacionū. ad custo
diendā virtutē caritatis. In ve
teri testamēto autē visus est an
gelus pphete cinctus renes : qa
ibi carnis opa phibebā᷑ : in no
vo sancto ihōī visus est angelu᷒
pcinctus ad mamillas : quia
nūc eciam cogitaciones illicite
refrenā᷑. Qui eñ non inqna
mētū carnis qđ in veteri testam̄

to iam fuerat interdictū. Sed iḡ
natū namentū lūbs. qđ in nouo
arcius est ꝓhibitū. restringed'
esse uerit iunie: nō ad renes. sed
ad mamillas p̄cinctus debuit
appare. Vnde rēc cū dixisset p̄cīc
tū. qđ significat cohibicionē
viciositatis. et addidisset ad mā
millas. qđ designat cōstrictiōꝫ
fluxe cogitacionis: nequaq̄m
dixit bissina qđ candorem corpa
lis mūdicie eciā antiquitus ser
uatū exp̄imeret. sed adiecit aurea
qđ fulgore intūe caritatis tp̄e mo
derno seruandū figuraret. Dū
enī caritas dei p̄ sp̄m scm̄. qui da
tus est nobis in cordibus nr̄is
diffūdit: oīs inmūde cogitacionis
fluxus refrenat. Sed qm̄ quid
de habitu apparētis dixerit audi
uimus: nūc quid de forma illi⁹
subiūgat audiamus. Sequit'.
Caput autē eius et capilli erant
candidi tanq̄m lana alba et tanq̄m
nix: et oculi eius velut flāma
ignis. Et pedes eius silēs auri
calco: sicut in camino ardenti.
Et vox illius: tanq̄ vox aqua
rū multarū. Caput sig̅ficat di
uinitatē. Capilli creaturā rō
nabilem: candor inmortalitatē.
Caput sig̅ficat diuinitatem:
quia scriptū est. Caput xp̄i. deus
Capilli significāt creaturā rō
nabilem: quia sicut capilli a
capite habent originē et accipi
unt crescendi vegetacionē: sic c̄
atura rōnalis a deo habet essēciam
per cōdicionē. et incremētū iust
icie per gracie celestis suscepcio
nem. Capilli inherent capiti: et
creatura rōnalis sūme inhēret di
uinitati. Sed capilli capitis rēc
dictū habēt colorē lane albe vel
niuis: quia sp̄italis creatura. si
ue angelica siue hūana per diuīā
grām candorē habet inmortalita
tis. Que dum dono fidei sui creator̄
inmortaliter subsistit: quasi nul
la mortis corrupcione ingrescit.
Qđ autē non solū natā anglica
verū eciam hūana diuinitati p̄
beatitudinē iūcta. inmortaliter pl̄
chritudine candet: in sequēti pa
tenter manifestat. Ait enī. Tanq̄
lana alba et tanq̄ nix. Quid
enī accipimus per lanā. que de
terrenis aīalibus oritur. nisi n̄
turā hūanā. et quid p̄ niuē q̄
de supnis est rēius intelligimus
nisi naturā angelicā. Quia g̃
vtraq̄ natā dono inmortalitatis a
pud conditorē decorat: apte ca
pilli capitis huius tanq̄m lana al
ba et tanq̄m nix candidi p̄hibēt.
Et bene cum dixisset. tanq̄m
lana. adiūxit alba. ad d̄rām in
lorū: qui q̄m per culpā nigres
cūt. ad mortis eterne ingredi
nē descendūt. Sancti vero q̄a

habent in mundo albedinē sā-
tatis: in celo candorē merent.
habē īmortalitatis. Sciendū
tamen est q huīc candorē quē sr̄
caput p natām ipm̄ habent ca-
pilli per grām. Omnis etenī spi-
ritus creati īmortaliter subsistāt
per naām: quia tamē quodāmō
sine confirmacione gracie mori
pūt per culpā: dū ex gracia in
iusticia sine culpa pseuerāt: in-
ōimoda et pfrā īmortalitate ex
gracia pdurāt. Secundū igi. su-
pradicta vtē significat caput diui-
tatē: capilli creaturā rōnalem:
candor īmortalitatē: lana nām
hūanā: nix naturā angelicam.
Et oculi eius velut flāma ignis.
Flāma ignis. lucem et calorem
tribuit: terrorē incutit et exurit.
Oculi g. eius velud flāma ignis
sunt: quia electos respiciens illustrāt
eos luce sapiē. et calefacit amo-
re iusticie: et reprobos respici-
ens. tīret ferocitate cōminacionis
et incorrectos exurit incēdio dāp-
nacionis. Et pedes eius siles au-
ricalco. Sicut p caput diuinitatē
accipimus: ita p pedes īfirmos
quosqz et imptōs fideles accipē
debemus: quia dū a terrenis pfrē
semetipōs erigē nō pūt: more
pedū terrā tangūt. Qui neqz
qm̄ siles auro. sed siles aurical-
co sunt: quia ad pfrōrū quidē ca-
picitū fulgorē nō ptingūt. sed
eos alonge imitā: in qntū pūt.
Sed qm̄ qntomagis adhuc īhe-
rent. tanto maiorē tribulaciōem
sustinēt: vtē subiūgr. Sicut in
camino ardenti. In camino nā
q temptacionū ipsi et īfir ini-
eramina: ut per temptaciōm
tribulacionē probati deo digni
īueniān. Extra caminū etenī sūt
pfri quia probati: in camiō ip-
fri quia probandi. Pedes ergo
eius siles sūt auricalco. nō auro:
quia īfirmi quiqz et sctitate ad-
hue īfirmi in sua ipfrione cōsist:
et ad pfrionē nondū pueneriūt.
Et sunt sicud in camiō ardenti:
quia sūt in pbatorio adhuc nō
probati. Et vox eius. tāqm̄ vox
aquarum multarū. Aque multe:
scripture multe. Sicut enī aque
a sordibus lauant: ita ūba scrip-
turarū a vicys purgāt. Unde
dūs in ewangelio discipulis in-
suis ait. Iam vos mūdi estis:
pter sermonē quē ego dixi vo-
bis. Vox aquarum: est predicacō
scripturarum. De hac voce. scriptū ē
In oēm trā exiuit sonus eorū:
et in fines orbis terre ūba eorū.
Vox igi. eius tāqm̄ vox aquarum
multarum est: quia vox eius ad
modū aquarum per orbem currē-
tiū et eum irrigancīū sonat:
dū multiformis auctoritas scrip

ture in oī terra et ꝑplō et tribu
et lingua per ora credenciū fide
eius clamat. Et quēadmodū
sonus aquar alijs est amabil
alijs odibilis: sic ꝑdicatio scrip
turarū bonis placet. malis dis
plicet. bonos mulcet. malos ter
ret: demulcet per celestiū ꝑmi
orū promissionē: terret per tor
mentor infernaliū cōminaciōs
Sed quia supius audiuim de
habitu et de forma: nūc audi
amus de potencia. Sequit. Et
habebat in dextēa sua septē stel
las: et de ore eius gladius ex v
traq ꝑte acutus exibat. Septē
stelle. vij. eccie. s ecciarū episco
pi sūt sicut ipē liber in sequētib
exponit: qui videlz episcopi v
niuersos inris eccie pastores desig
nant: sicut ipē. vij. eccie vnam
ecciam designant catholicā. Et
rēe stellis compant nō planetis
qui in eodem statu iusticie debe
bant stare. nō per dūsa vicia se
metipōs ꝑmutare: et cōuersaci
onē habere in celo ꝑ cōtemplaci
onē. et bonorū opm claritatem
et subditis ꝑbere lucē ꝑ celestis
sapiē ꝑdicacionē. Qui bn ecciā
in manu redēptoris id est in ꝑta
te dicūt fuisse: vt ipō coopera
te ecciās sibi cōmissas digne pos
sent gubernare. Et autem eas
habuerit in manu. nō ad ꝑmit
tendū mali. sed ad bonū ꝑficie
dum: declar et dr in dextēa sua
In dextēa nāq eius sūt elcī: in
sinistra eius sūt reprobi. In dex
tēa illius sūt elcī. quia adiuti in
bono: in sinistra eius sūt repbi
quia derelicti in malo. Per dexte
ram eīn bonū: ꝑ sinistrā vō ma
lū nōnūqm solet figurari. Illi
ergo nō inmerito dicūt esse in dex
tera eius. qui statuēdi vidēt ad
dexterā: illi autē in sinistra. q
statuēdi sūt ad dex sinistrā. Sed
quia ꝑ negligēciā epōrū in ecci
is ipis cōmissis quedā vicia pul
lulauerant: postqm dixit. q
habebat. vij. stellas in dextera
sua. vt hoc esset eis ad cōsolaci
onem. statim addidit. q gla
dius vtraq ꝑte acutus de ore e
exibat. qd esset ad correpcionē:
vt illud cōferret fiduciā de grā.
istud concutēt terrorē de negli
gencia: et inde sumēnt securita
tem ne desperarēt. hinc cautelā
vt semetipōs emendarēt. Qd t
ad vniūsos elcōs referri potest:
quia sic quisq debet ꝑsumere de ve
nia vt nūqm tamē cesset se pur
gare de culpa: sic debet cōfitere
se esse in dextēa dei. vt caueat il
lius sinistra feriri. Deo ꝑpter i
miam. deo exultare: sed tamen
ꝑpter districtam iusticiā cū tre
more. Per gladiū accipimus s

monem divinum de quo scriptum est.
Vivus est sermo dei et efficax et
penetrabilior omni gladio ancia
piti: et pertingens usque ad divisi
onem anime ac spiritus compagum quoque
ac medullarum. et discretor cogi
tacionum et intencionum cordis. Et
utraque parte dicitur acutus: quia in
veteri testamento amputavit vi
cia carnalia: et in novo etiam spi
ritualia. Utraque parte acutus est
quia foris in nobis amputavit
luxuriam carnis. et intus resecat
maliciam cordis. Utraque parte acu
tus est: qui in hiis qui contempnunt
que precepit. corpus et animam pu
nit. Utraque parte acutus est. quia
bonos a malis et malos a bonis
discernit et singulis quod merentur
reddit. Sed quia superius dictum est de
habitu. et de forma. et de potencia:
nunc consequenter subiungit de gloria
dicens eum. Et facies eius sicut sol
lucet in virtute sua. Notate quod dicitur
Cum enim dixisset. facies eius sicut
sol lucet. statim addidit dicens
In virtute sua. Quod potuit dixit.
Si plus potuisset: plus dixisset
Nam si in rebus visibilibus lu
cidiorem substanciam. ad signandam
vultus eius gloriam invenire po
tuisset: per eam utique illam sig
nificasset. Clarissimam igitur creaturam
ad exprimendam claritatis eius gloriam
posuit: dum faciem eius sicut solem
lucere dixit. Sed quoniam hoc nequaquam
hoc sufficere. et adhuc se plus pos
se dicere cognovit: cum dixisset sicut
sol lucet. protinus adiecit. In vir
tute sua. Sol autem in virtute sua
lucet: quando circa meridiem nubibus
ablatis. aere purificato. per eun
dem aeris spacia clarissimo fulgore
resplendet. Perpendat igitur qui
potest. qualis sit immensa et eterna cla
ritas. incomprehensibilis atque ineffa
bilis divinitatis: si tam mirabilis
fuit apparens similitudo suscepte et
glorificate humanitatis. Si quis
valet in Christo redemptore nostro vel
saltem bene humanitatis gloriam verbis
exprimere. cum sanctus theologus visam
illius similitudinem. vix sufficiat de
clarare: Quia igitur humana intel
ligencia divinitatis eius aut hu
manitatis. non sufficit gloriam sen
su comprehendere. nec lingua digne
ne potest manifestare non simus scru
tatores maiestatis. ne opprima
mur a gloria. Caveremus interim
et sanemus adiuvante gracia
nostram infirmitatem ut ad eius
glorie mereamur quandoque pertingere con
templacionem. Laboremus totis
viribus ad illius claritatem lucis
mentis pervenire. que in omnibus te
nebris lucet: et quam nulle umquam
tenebre valent comprehendere. Et
maiestatis. manifestate similitudinis et
gloriam secundum virtutem in mente

vetineamus ? ut desideriũ nostrũ
illius glorie que per istã figũata
est in nobis ardencius attenda
mus. Ad hoc namq; nobis visibi
lis in sacra visioe fulgor ꝓponitˀ:
ut saltẽ ex eius claitatis sigñca
cioẽ infirma mens nr̃a. inuisibil
pulchritudis bonũ contempletˀ.
Que dũ tantã vidit esse tq̃m iq
ꝓhensibilẽ pulchritudinẽ creatois:
erubescat aliquũ illi ꝓferre pulch
tudiẽm creatũe. Cuius pulchritu
dinẽ desiderabilem silitudiẽm: nob
sacra scptura promittit ubi dicit
Fulgebũt iusti sicut sol in rgno p
tris eorũ. Quatuor gˀ st̃ princip
lia. qbus nobis describit silitudieꝫ
filii hois que sibi apparuit: habi
tus. forma. ptas. gloria. visa autẽ
tanta maiestate. qd ipse fecit: pa
tenter subiũgit dicens. Et cũ vidis
sem eũ: cecidi ad pedes eius tãqm
mortuus. Estimet qui pt quid h
hõ iste fecisset. si gloriã diuinitatis
xp̃i vidisset: qui dũ silitudinẽ gli
ficate hũanitatis eius vidit. ad pe
des eius tq̃m mortuus cecidit. Cõ
sidet qui potest qñtũ sit ĩfirmatˀ
hũani cordis oculus. qui ad cõtẽ
plandã diuinitatẽ conditus fuit:
et tamẽ hũanitatis silitudinẽ cõ
templai vix sustinuit. Et cũ vidis
sem eũ: cecidi ad pedes eius tamqˀ
mortuus. Cõtemplata visione ce
cidit ad pedes eius tamqm̃ mor

tuus: quia mens hũana qñto p
fectius ĩuisibilia bona cõgnoscatˀ:
tanto amplius ipã sibi vilescat: et
qñto sublimius creatoris potẽciã
cõtemplatˀ: tantomagis apud se
metipãm hũiliatˀ. Qd bñ nobis h
hester historia ĩnuit: si qd scdm lit
terã narrat omittamus. et quid
spũaliter cõtineat attendamˀ. Legiˀ
nãq; q hester regẽ assuerũ cõtra
basilicã suã in throno sedentẽ. vgã
in manu tenẽtem. ardentibus ocu
lis furorẽ pectois indicantẽ cõtẽpla
ta. pene exanimata sit: in tãtũ ut
rege et ministris eius. illã cõsolantibˀ
vix valuit releuari. Quẽ ergo ut
in vno multa et breuiter colliga
mus longa. quẽ magr nũc hoc in
loco assuerˀ rex signat nisi deũ? q
hester nisi aĩam? quid basilica ni
si diuinitatẽ? quid thronus nisi mã
iestatẽ. quid vga nisi ptatẽ? quid
ardor oculorũ. nisi supni iudicii fi
gurat terrorem? Hester regẽ intuita
expauescẽs cecidit: et aĩa deũ et dis
tricta dei iudicia cõtemplãdo corã
diuina maiestate cõtremiscat. Dicat
ergo scũs ad cõtemplãdã saluato
ris silitudinẽ sublimatˀ: cecidi ad
pedes eius tamqm̃ mortuus. Qd
dicit cecidi ad pedes eius: significat
humiliacionẽ mentis: qd vero ad
didit. tq̃m mortuus. correpcioẽꝫ
timoris. Et notandũ qd nõ dicit
oĩo mortuus: sed tãqm̃ mortuus

Si enĩ desperasset: oĩo mortuus fuisset. Sed quia tantũ expauit
nõ autẽ desperauit: nõ vẽ mortuus
sed tamq̃ mortuus cecidit. Taliaq̃ discrecione mens hũana in
cõtemplacioẽ conditoris se libẽare
debet: vt dũ mira de inuisibilib⁹
videt. se de inspectione sua funditus
per timorẽ hũiliet: nõ p desperacionẽ precipitet: et sic pallescat per
timorẽ. vt neq̃q̃m moriat̃ per desperacionẽ. Sic hũiliacionis reuerẽciã exhibeat. vt cõfidenciã
de salute nullatenus amittat.
Aliter. Tamq̃m mortuus scilicet
mũdo viuus deo. Viuẽ nimirũ
oportet mũdo q̃mdiu sumus in
corpe p necitatẽ corporis: et mori
mũdo p obliuionẽ superfluitatis.
Non oĩo mortuus propter corporis
necitatẽ: sed tq̃m mortuus. propter
superfluitatis ãputacionẽ. Quisq̃
g° isto vel illo modo semetipm hũiliarẽ nouit vel mortificarẽ: statim merẽ a deo donũ celestis auxilii: vt ad altiora pro hũiliacione
sublimet̃: et graciam diuine cõsolacionis vt pro timore cõfortẽ. Unde
recte subdit̃. Et posuit dexteram
suã super me dicens. Noli timẽ.
In eo quippe qd dexterã suã super
eum posuit. exprimit̃ auxiliũ sublevacionis: in eo vo qd dixit. noli timẽ. cognoscit̃ gracia cõsolacionis: Ut autẽ cognoscamus
eũ in neutro deficẽ. sed in vtroq̃
omnipotentẽ existẽ: quis. qualisq̃
et q̃ntus sit: in sequẽtibus innotescit. ac de vtroq̃ fiduciã tribuit. Dicit enĩ. Ego sum primus et nouissimus et viuus. et fui mortuus.
Quasi dicat. Cũ me talem ac tantũ
audiatis. videte vt de neutro diffidatis: sed de vtroq̃ fiduciã habeatis. Ideo me vobis quis sim describo: vt dũ meã auditis sublimitatẽ et potenciã: de hiis que dico sumatis fiduciã. Ego sũ primus et nouissimus. Primus p creacionẽ: nouissimus per retribucionẽ. Primus
quia añ me nõ est formatus deus:
nouissimus quia post me nõ erit.
Primus quia a me sũt oĩa: nouissimus quia ad me sũt oĩa. A me
principio: ad me finẽ. Primus quia
ego sum causa origĩs: nouissimus
quia ego iudex finis. Et viuus:
et fui mortuus. In hiis vbis sicut
in plerisq̃ locucioĩbus et locis scripturarum fieri solet ordo prepostẽus est:
quia si scriptor qd subiunxit mortuus
premisisset: et qd premisit viuus subiunxisset: rectius sunt ordinasset.
Sed licet iste ordo prepostẽus nullis
in locis inueniat̃: nõ est magnopere
curandũ: quia et si sit contra
cõsuetudiẽ locucioĩs. neq̃q̃m tñ
minuit veritatis integritatẽ: et
qd non est obseruatũ in narracione. obseruari pt in narracioĩs

expositiōe. Et viuus. et fui mor
tuus. Mortuus ꝑ passionē: vi
uus per resurrtiōnē. Mortuus
pro electis paciendo: viuus ex mor
tuus resurgēdo. Et quia sicut sup̄
in quodā loco diximus. quidā in
scriptura legūᵗ vel usitati. qui i
terū postea agnoscūᵗ fuisse mor
tui: ad demōstrādā sue vite īter
minabilem ꝑpetuitatē adiūgit di
cens. Ecce sum viuēs in secula se
culorū: idest semꝑ. Xp̄us enī re
surgēs ex mortuis iam nō moriᵗ.
mors illi vltra nō dn̄abiᵗ: qd̄ eī
viuit. viuit deo. Et quia potens
dinosciᵗ et hys que p̄missa sᵗ. et
in creatiōe rerū. et in redēpciōe
electorū vite subdit. et habeo claues
mortis et inferni: vt etiā potēs
agnoscaᵗ in dāpnaciōe reprobor̄
Quid nimirū ꝑ claues accipiuᵗ:
nisi ptātē aperiendi et claudēdi:
Ipse itaqꝫ claues mortis et infni
habet: quia per ptātē suā por
tas mortis et inferni et in fine a
periet: et ubi dyabolū et eius cō
plices sine fine cruciandos īcludꝫ
Qui ergo per potenciā tantus ē
suos pro ip̄o humiliatos exaltare:
et ip̄ius timore trepidos cōfortare
valenter potest. Talem ergo dn̄m
inter mortē et infernū possumᵘ
habē: vt ꝑ mortē intelligamus
tormētum reprobis ꝑparatū: ꝑ
infernū autē locū ip̄i tormēto de
putatū. Nec solū hec v̄ba approbat
et loquētis ubi ait. Ego sum p̄ᵘ
et nouissimᵘ et cetā que sequuntᵘ q
recōmendant ea q̄ precedūt. sed et con
firmāt ea que succedūt. Nam dᵗ.
Scribe gᵒ que vidisti et que sᵗ: et
que oportet fieri post hec. Merito
quippe scribē que p̄cepta sᵗ debuit:
qui oīpotētē esse illū agnouit. q̄
visa scribē p̄cepit. Notand' autē
est. qꝫ tria determinat: p̄ns. p̄teritū. et
futūm. Preteritū etenī tempus desi
gnat vbi dixit. q̄ vidistiᵗ p̄ns vbi
ait. et que sūt: futūm vbi intulit.
et que oportet fieri post hec. Scribe
que vidisti. siue oculo carnis siue
intelligēcia cōtemplacionis. et dis
pensacionē salꝫ incarnaciōis
et misteriū diuinitatis. Scribe q̄
sᵗ: mundanā scilicet t'bulacioēꝫ
et diuinā consolacioēm. Scribe q̄
oportet fieri post hec vltimam per
secucionē. ne fidelium probacioēm:
vt ficte fidelium reprobacioēm. ma
nifestacionē. malorū dampnacioēꝫ
bonorū glificacioēm. Scribe vt
sicut tu erudiris per celestem vi
sionē: sic et alij erudianᵗ ꝑ eiusd'
visionis descripsioēm. Quid autē
p̄mū scribē debeat. cōsequēter oste
dit: ea nimirū que iam supius
vidit. Nam sequᵗ. Sacramentū
.vij. stellar̄. quas vidisti in dexte
ra mea: et .vij. candelabra aure
a. subauditᵗ scribe. Sacramentū

dicit: quasi sacre rei signum. ubi videt aliud videtur et aliud intel
ligitur: sicut in hoc loco. ubi stelle
et candelabra videbantur et epi et
ecclie intelligebantur. Quod sacra
mentum. qui apparuit. sic iohi a
peruit: ut in aliis locis scriptuarum
allegoriam significet quendam ergo
Septem stelle. angeli sunt. vii. ecclesiarum
et candelabra. vii. septem ecclie sunt
Sed quoniam quare nomine stelle epos. et
candelabra designent ecclias. in pre
cedentibus disseruimus. nunc hiis
iterum supersedendum minime iudica
mus. Sub quanta igitur potuimus
brevitate principium huius prime visi
onis exposuimus: ut per brevitatem
lectoris auferamus tedium: et per
vitatis exponem. conferamus do
cumentum. Et quoniam illa que pertinent
ad generalem instructionem iam dis
cussimus: nunc ad ea que ad singu
lares singulorum eporum. et singula
rum ecclesiarum pertinent admoniciones
discutienda transeamus. De epo

Caplm text9. ij. Et angelo eccle ephesi. cam. xij.
ephesi scribe. Hec dicit
qui tenet septem stellas in dextera sua
qui ambulat in medio septem cande
labrorum aureorum. Scio opera tua et
laborem tuum. et pacienciam tuam. et
quia non potes sustinere malos: et
temptasti eos qui se dicunt aplos
et non sunt et invenisti eos mendaces:
et paciam habes. et sustinuisti pro
ter nomen meum. et non defecisti.
Facta superius instructione generali de
eo quis filio hominis sibi apparuit ad
singulares admoniciones que sin
gulis epis sive ecclesiis sunt scribendas describendas accedit. In quibus videt
ammonicionibus universales omnium epo
rum atque pastorum et ecclesiarum xpi ex
hortaciones continentur: et per has
vite significantur. Multa namque que in
hiis admonibus singulariter scri
buntur: ad omnes qui intra sanctam ec
clesiam negligenter agunt pluraliter
referuntur. Scriptum quippe est. quod vo
bis dico: omnibus dico. Primum ita
que de epo ephesi ecclie agit. qui ce
teris prelacione et dignitate sublimi
or exstitit: ut dum ille qui in civi
tate metropoli residebat increpatur:
omnibus aliis emendatius in exem
plum correpcionis proponatur. Ipsi au
tem epi in prophia angeli idest nuncii ap
pellantur: quia per eos precepta divina nun
ciantur. Sed in sequentibus visionis
huius verbis. aliquando ipsos quibus
dignum laudat. aliquando increpat: ut
laudando confortet: increpando de
malo castiget. Et angelo ephesi
ecclie scribe. Quasi diceret. Non solum
que tibi superius precepta sunt scribendo
perfice: sed et ea que sequuntur dilige
ter scribe: ut bonum quod tibi sacra vi
sio manifestat per scriptum tuum aliis
notum fiat: et qui hic geris perso
nam discentis: illic geras personam.

docentis: hec videndo existens in
persona discipuli; illic scribendo ex-
istens in persona magistri. Scribe autem
primum metropolitano. qui dignitate
ceteris eminebat: ut correptus ceteris
correptionis forma fiat. Quid vero
scribere debeat: subiungit dicens. Hec
dicit qui tenet .vii. stellas in dextera
sua: qui ambulat in medio .vii. can-
delabrorum aureorum. In principio ca-
pitulis istis videlicet verbis fiduciam con-
sequende gratie sue proponit septem e-
piscopis. et .vii. ecclesiis Asye: et in illis
omnibus prelatis et fidelibus univer-
salis matris ecclesie. In eo namque quod di-
cit qui tenet .vii. stellas. prebet fiduciam .vii.
episcopis. et in ipsis omnibus prelatis: in
eo autem quod dicit. qui ambulat in medio
.vii. candelabrorum aureorum. prebet fidu-
ciam .vii. ecclesiis. et in ipsis sancte ecclesie fide-
libus universis. Ac si dicat. Siquis
superiorem gradum amiserit et per negli-
gentiam ad inferiora deciderit. non des-
peret. sed ad superiora se sublevet;
agat penitentiam. et inveniet priorem
gratiam: quia ego qui .vii. stellas et
post commissam negligentiam teneo. qui
in medio .vii. candelabrorum aure-
orum ambulo; ego eos qui peccant
si penitentiam minime desero. minime con-
tempno: sed ad bonum amissum re-
cuperando manu teneo; et ad po-
tiora pervenienda promoveo: eripio
clementer de malo. adiuvo poten-
ter in bono. Ipsi etenim iam pecca-
verant: ipsi negligenter egerant. quos
adhuc in dextera tenebat. et in quorum
medio ambulabat: et tamen nequa-
quam eos deserebat ad penam. sed am-
monebat ad penitentiam. O quam mira
circa nos divine pietatis dignatio.
Qui in scelestissimis etiam si districte vel-
let erga eos agere. inveniret unde eos iu-
ste dampnaret: peccantes conservat;
fugientes revocat; dispersos congregat
penitentes liberat; mortuos vivificat
impios iustificat; negligentes incre-
pat; torpentes excitat; lapsos erigit;
ignorantes instruit; devios reducit;
redeuntes suscipit; susceptos custo-
dit. Quisquis ergo divinam clementiam g-
sitcat: de venia nullatenus diffidat.
Sed quoniam quid stelle significent. quid
dextera. quid candelabra aurea. quid
quoque quod dicat in medio. superius dis-
seruimus: nunc eadem iterare non cura-
mus. Hic nimirum tantummodo dicendum
restat: quid sit quod dicit ambulat.
Christus itaque in medio suorum ambulat:
quia omnibus gratiam ad perfectum virtutum
et bonorum operum dispensat. In me-
dio ambulat: quia dum ad alios ve-
nit. aliis bona sua distribuit. As-
sidet per divinitatis eternitatem: ambu-
lat per humanitatis conversationem. Am-
bulat ergo in medio candelabrorum:
dum electis omnibus humane conversatio-
nis sue ad imitationem sancte actionis
proponit exemplum. Quod autem dicat:
audiamus. Scio opera tua et laborem

tuū. et pacienciā tuā. Primū lau
dat: deinde increpat: vt laudādo
ad bonū erigat: increpando de ma
lo corripiat. Laudat vt cōfortet: in
crepat vt castiget. Laudat de bo
no: increpat de malo. Laudat vbi
dicit. scio opa tua et laborē tuū:
et paciēciam tuā. Increpat vbi ait
Sed habeo aduisū te: qđ caritatem
p̄imā reliquisti. Scio opa tua. scio
idest approbo. Quasi nāq ignora
mus: qđ improbamus. Vnde dn̄s
q̄ omēs vias dyaboli p suā sapien
ciā cognoscat. quodāmō eas nes
cit: vbi eū in vita btī iob interogt̄
vnde veniat. Opa tua. bona scꝫ
in iuuentute primus exhibita. la
borē tuū in afflictiōe corpis. pa
cienciā tuā. in tolleranncia cordis
Sūt qui bona sua libenter proxi
mis dispensant. sed corpus delica
te nutriendo minime laborāt: et si
quid aduisū cōtigeit. impaciēter por
tant. Et sunt qui cū distribucōe
bonorū suorū corpus affligūt: sꝫ
in aduisis paciēciam seruare nō no
uerūt. Sed de hiis omnibus iste
laudat cū dicit. scio opa tua et labo
rem tuū: et pacienciā tuā. Q̄si
dicēt. Scio quia bona accepta li
benter indigētibus erogas. et cor
pus affligendo laboras: et qđ hi
hiis excellencius est. in aduisitati
bus paciēciam seruas. Sed qualis
iste pastor in bono fuit audiuim⁹:

nūc qualis eciā contra malū fu
erit audiam⁹. Nam sequit̄: Et q̄a
nō potes sustinē malos. Nō pos
se sustinē malos. nō est viciū: sꝫ
hūane īfirmitatis. magne v̄tu
tis augmētū. Nam nequaqm̄ p
fcē bonus es: si malos eq̄nimiter
sustines. Quisq̄s etenī malos in
malicia eorū paciētr sustinet. ip
se malicie eorū cōsensū prebet: ꝛ
sic euidēter ostendit. qđ ad culmē
bonitatis nondū ascendit. De
bemus g̃ hoc exēplo malis ī qn̄
tū possum⁹ resistē: debemus ma
liciā eorū in qn̄tū valem⁹ refre
nāe. Sic et paulus aplōr pn̄ci
pi petro in faciē restitit: in eo q̄
reprehensibilis ē̄at. Debemus
itaq si in hac re pfcī esse volum⁹
impugnāe eos quos xp̄m dīm in
suis m̄bris impugnāe cognoscim⁹:
ne qđ de quibusdā dicit audiam⁹
Qui nō est mecū: cōtra me est.
Nullaten⁹ igit̄ mali sūt sustinēdi.
sed tn̄ dilcōe hoīm et odio viciorꝫ
sūt corripiēdi: et si corripi nolūt
de collegio bonorū expellendi. ne
cōtagiōe pestifera plimos pdant
Valde itaq credibile est et imi
tacōe dignū: qđ p̄dcūs episco
pus. et in bonis opibus laudabi
lis exstitit: et malos sustinē nō
potuit. Malos nāq hoc modo
nō posse sustinē qn̄ eos videlꝫ cor
rigamus. vel si incorrigibiles sūt

eos expellamus: nō est viciū ipa
ciencie. sed zelus iusticie. Hic g. ze
lus dei domus nos comedat: ut et
in malis prauitatē consumat. Hic
et in nobismetipsis studeam virtutē
exercē: ut et in alijs caveamus vicia
debellare. Et quidē laudabile est qd
superius cōtinet: sed nō est minus
laudabile qd sequit. Nam subdit.
Et temptasti eos qui se dicunt esse a
postolos et nō sunt: et invenisti eos
mendaces. Sunt qui intra scām ec
clesiam boni videt in manifesto. sed
mali sunt in occulto: et foris ~~ministrant~~
mōstrant scitatis speciē. sed intus
nō habent scitatis veritatē. Quorū
malicia tanto nōnumquā periculosius
ledit: quanto occulcior existit. Et quā
to minus pt cognosci: tanto difficilius
pt vitari. Huiusmodi igit homines. q
se bonos vbo vel ope fingunt. sed
cordis intencionē praui sunt: prauā
debem vitā investigare. temptare et ex
aminare: et eorū occultā maliciā
nisi se corrigant oibus propalare: ut
quanto manifestius cognosci tanto
melius caueat. Debem ergo huius
exemplo doceri. nō solū apte malos
debellare. sed et ficte bonos diligent
temptare: et reprobatos si corrigi vo
lunt corrigere: si nō alijs ad tutelā
ipsorū prauitatē detegere. Utrūque n.
rector ephesi ecclie laudabiliter imple
uit qui et malos sustinere nō potuit:
et eos qui se dicebant aplos esse et

nō fuerant. temptauit et mendaces in
uenit. Ubi namque dicit qd nō potuit sus
tinere malos intelligit qd illos impug
bat qui erant manifeste mali: ubi
vero subdit qd eos q se apostolos esse
dicebant et nō erant temptauit. et men
daces invenit: aperte mōstrat qd illo
rū quoque simulacionē discuciebat. qui
ficte erant boni. Et invenisti inquit eos
mendaces. Invenit eos mendaces. nō
solū lingua. sed et vita: nō solū p
dicacionis falsitate. sed etiā simulacio
ne iusticie. Si ergo recte ac pfecte
viuere volum. nō tantummodo in nobismet
ipsis virtutes exerceam. nec tantummodo
electos pro viribus manuteneam. sed
etiā apte malos ab incepta nequicia
cureum refrenare. et simulatorū frau
dulenciā studeam prudenti examinacio
ne discutere. Utrorūque maliciā si pos
sum corrigere. si nō saltem improbitate
illorū vbis acriter impugnare. Sed
quia dum quilibet electus reprobis resis
tere nititur ab ipsis reprobis psecucionē
patit: apte subdit. Et pacientiā habes
et sustinuisti propter nomen meū: et
nō defecisti. Tria hec discrete videt:
primū videlicet qd pacientiam habuit:
scdm qd propter nomē eius sustinuit
terciū qd in ipsa paciencia minime defe
cit. In eo namque qd dicit. et pacientiā
habes: innuit nobis ipm ab ipsis
quibus contradicebat passum esse p
secucionē: in eo autē qd apt. et
sustinuisti propter nomē meū. rectē

illius intẽtionẽ: in eo vo qd̾ adu
sit. et nõ defecisti. p pseuerãtie lõ
ganimitatẽ. Et paciẽciam habes. Q̃
si diceret. Quãuis reprobi tibi ĩtule
rint. ꝓpter iusticiã psecucoẽ: tu
nõ amisisti paciẽ virtutẽ. Propt
nomẽ meũ. nõ ꝓpter terreni lucri
cupiditatẽ: nõ ꝓpter vulgi ianem
laudẽ: nec passus hoc ꝓpter culpã
sed ꝓpter iusticiã. Et nõ defecisti. qꝫ
paciẽter sustinẽdo vicisti. Perpẽ
dat ergo quisqꝫ. q̃ntus q̃lisqꝫ iste
fuit: qui tot et tantis opibus et
v̾tutibus refulsit: qui bona sua
indigẽtibus erogauit: qui paciẽ
ciã in quibuslibꝫ adũsis in corde
suo seruauit: qui apte malos s̾
tinẽ nõ potuit: qui ficte bonos
temptauit et cõprobauit: q̃ paciẽ
ciã nec in psecucoẽ amisit: qui n̄
ꝓpter aliud. nisi ꝓpt̾ nomẽ dñi gli
ficãdũ sustinuit: qui in nullo de
fecit. sed in omnibus viliť vicit: sed
tamẽ a pfcã iusticia nũ habuit:
vnde per increpacioẽm subinfert.
Sed habeo aduũsũ te: qꝫ caritatẽ p̾
mã reliquisti. Supius p̄misit lau
dem: nũc subiũgit increpacioẽm.
In qua euidẽter edocemur. vt si quem
nr̃is v̾bis emẽdare volimus: p̾us si
qua habꝫ bona ei cõmẽorare debem̾:
ne si eũ p̾mũ p increpacoẽz exaspẽ
mus. nõ ad recuperãdũ bonũ eiga
mus: sed in baratrũ despacionis
p̄cipitemus. Sũt nãqꝫ quidã pu
sillanimẽs qui si aspe arguãt: de eo
qd̾ reliquerũt: pondẽ timoris de
pressi in merorẽ nimie tr̃icie se
metipõs ĩmgũt. Magna ergo d
discretioẽ circa huiusmõi hoĩes
est agendũ: ne qd̾ facim̾ ad bo
nũ illis v̾tat̾ in malũ. Habeo ad
ũsũ te qꝫ caritatẽ p̾mã reliquisti
idest qꝫ te siue in dilcõe dei siue ĩ
dilcoẽ p̾ximi minorasti. Non
dicit absolute qꝫ caritatẽ p̾mam
reliquisti. Huc g̾ ãiaduẽtẽ pos
sum̾ qd̾ in bono quitẽ fuit mĩo
ratus. sed nõ oĩno bono euacua
tus. In grã ig̾ accepta minus se
cure viueat. et quedã negligẽter
egeat: et ideo de culmĩe sue pfcõ
nis deficeat. ad mĩoracionẽ ĩpfcõ
nis. Sed dñs cuius oculi ĩ omĩa vi
dent ĩpfcõm eũ cõsulẽdo admonet:
vt penitẽdo gradũ amissũ recupe
ret. Ait ergo. Memor esto itaqꝫ
vñ excideris. et age p̄niaz. et p̾ma
opa fac. Quasi diceret. Attende qꝫ
de fastigio tue pfcõnis excideris.
et ad p̾mũ pfcõnis decideris: et
age penitẽciã de negligẽcia: et p̾
ma opa faciẽdo recupera p̾mã
graciã. Seq̾. Sin autẽ veniã t̾
cito: et mouebo candelabrũ tuũ
de loco suo. nisi peñtẽciã egeris. P̾
ãmonicoẽz addit cõminacionẽ:
vt si ãmonicoẽz cõtepnẽt. saltẽ
cõmĩacioẽm formidaret. Et nõnd̾
qꝫ nõ tãmodo dicit. veniã tibi

sed adiecit tito ut ex ea designaci
one. et festinacoẽ aduentus sui. in
iorẽ timorẽ incuteř neglĩgẽti. Et
mouebo cãdelabrũ tuũ de loco suo
Mouebo cãdelabrũ tuũ de loco su
o: id est auferã ecciam tuã de ma
nu tua. ne eam ãplius manu te
neas nec custodias. Dictũ etenĩ
est sup^a: p candelabra ecciãs figã
ri. Rcẽ g^o cãdelabrũ eius de loco
suo moueť: si eccia eccia de manũ
eius auferreť: et alteri ad gubnã
dũ tradeť. Aliter. Auferã tibi do
na et ṽtutes que adhuc habes et
pmiũ tibi promissũ: alteri dabo.
Ex pdicta igiť increpacoẽ et cõ
minacoẽ ppenditur. q̃nta sit cul
pa post acceptã grãm negligeť
agẽ nec in ipsa pficẽ sed magis
deficẽ. Unde et paulus nos ãmo
net dicens. Hortamuť vos ne in ua
cuũ grãm dei recipiatis. In ua
cuũ nãq grãm dei accipit: qui
eam proficẽ negligit sed magis
deficit. Seqť. Sed hoc habes bo
nũ. quia odisti facta nycolaitaꝝ:
que et ego odi. Iter venitť ad eũ
laudãdũ et cõmẽdandũ: ut si ai
mus eius ex hiis que pdixit ni
mio terrore qͥueteť p laudẽ que seť
cõfortaťe. Nycolaus unus de. vij.
dyacoibus qui ab aplis in actib9
aplorũ leguntr constituti erãt:
qui uxorẽ suã oĩbus gẽm fecit
Hoc ergo iste cũ pdcis in pricipio
bonis laudabile habuit: et in h^o
dño cõsors fuit xp cũ dño facta ny
colaitarũ id est ihesum nycolai te
nenciũ odio habuit. Multũ itaq
cõfortari debuit: qui se et post incre
pacionẽ de negligencia. de bono
laudari cognouit. Sed hoc habes
bonũ. q̃a odisti fcã nicolaitarũ
que et ego odi. Quasi ad ea que
dicta st^r respiciens dicat. Quãuis
te audias increpari. noli in des
peracoẽm pcipitari: quia supra
dcãs bonis. ceciam hoc habes bo
nũ. quia odisti facta nicolaytax
que et ego odi. Sequť. Qui habz
aures audiendi audiat: quid di
cat ecciis. Ille vero habet aurẽ
qui sensũ habet intelligẽdi et re
tinendi: et affcũ diligendi ac pro
mẽndi ea q̃ pmittũť. Ille nãq
quodãmõ auribus caret: q̃ de ce
lestibus bonis q̃ sibi promittũť.
curã nõ habz. Quid spũs dicat
ecciis. Spũs in hoc loco neq̃q̃m
psonã spũs scĩ tm. sed ipsam scãz
et indiuiduã trinitatẽ designat: q̃
una diuinitas credit et unus deus
adorať. Spũs enĩ est dẽs. Aut ergo
Quid spũs dicat id est quid deus
pmittat. Et bñ in fine singula
rũ ãmonicionũ que singulis epĩs
fiũt ubi subiũgit pmiũ qd dabi-
tũ dicit quid spũs dicat huic ec
clesie uel illi ut ephesi sãlz aut s
smyrne singulariter et sic de ceteris

sed quid spūs dicat ecc̄iis plā liter
Quia etenī premissū pmiū omib⁹
cāt qē in singulis āmoīcioibus ñ
vnā tm̄. sed oīs simul ecc̄ias debu'
cōprehendē: vt dū oīs gēm audi
erint pmissioem. festinarēt pter
ad retribucionē. Quid autē spūs
dicat ecc̄iis audiam⁹. Vincēti dabo
edere de ligno vite. qd̄ est in padiso
dei mei. Lignū vite xp̄s est: qui su
is electis pticipando semetipm per
grām vitā eternā prebet. Paradi
sus dei scā ecc̄ia ppter securitatē et
iocūditatē quā a deo et in deo habꝫ
Qui ergo vicerit videlꝫ malignū.
de ligno qd̄ est in padiso edet: quia
multitudīe dulcedīs xp̄i q̄ est in
scā ecc̄ia cibabi' et saciabi': ipo pti
cipādo nūc in grā. in futō illū con
templādo in gloria. Sed q̄ntā dul
cedinē. q̄ntū saporē q̄ntā iocūdita
tē. q̄ntā voluptatē. q̄ntā suauita
tē esus huius ligni habeat: nemo
nouit nisi qui gustat. Vnde scp̄tū
est. Gustate et videte q̄m suauis
est dn̄s. Non ait. videte et gusta
te: sed gustate et videte. quia nisi
gustetur nō vide'. Hui⁹ esū lig
ni. ecc̄ia in pn̄ti suauiter degustāt:
qui visibilibus nō solū sensibus
corpis. sed et affc̄ibus cordis renū
ciant. Qui qualis. q̄ntusq; sit ne
quaq̄m pt̄ v̄bo declarai: cū nulli⁹
boni virtus illi digne queat cpa
rari. Cuius dulcedīe illi pfecte sa

ciā': qui eius vltū in celo semper
cōtemplā'. Et notād' qd̄ nō dixit
in padiso dei. subiūxit mei: ppter
huanitatē videlicet qua minor est p
patre. Possum⁹ itaq; sex distincti
onibus discernē: ea que in p̄cede
ti capitlō cōtinē'. Primū nāq; vbi
dixit. scio opa tua. illius ad quē
sermo dirigi' posuit laudē: vbi vo
ait sed habeo adūsū te. increpaci
onē: vbi autē adiecit. memor esto
vnde excideris et age pniāꝫ. amoi
cionē: vbi subiūxit. sinautē veni
am tibi cito et mouebo cādelabrū
tuū. cōminacioem: vbi addidit. sed
hoc habes bonū. quia odisti fc̄ā
nicolaitarū. iterū rediit ad eius c̄
mendacioem: vbi demū intulit.
Vincēti dabo edē de ligno vite. gēn
ralē insinuauit retribucionem
Nos ergo fr̄es diligēter que scp̄ta
sūt attēdamus: bona faciamus m̄
la caueamus vt ad ppositā retribu
cionē q̄mq; ptingamus. queram⁹
in sacra pagina nō solū erudicio
nē sed ecc̄iā edificacioē: quia illa
vtilis atq; laudabilis est sciā. quā
cōmendat comes iusticia. De epis
copo smyrne ecclesie. Ca̅m. xiii.

Et angelo smyrnā ecc̄ie scribe
Hec dicit primus et nouissi
mus: qui fuit mortuus et viuit
Scio tribulacionē tuā et paupta
tē tuā. sed diues es: et blasphe
maris ab hys qui se dicūt iudeos

esse et non sunt: sed sunt synagoga sa-
thane. Nichil horum timeas que
passurus es. Ecce missurus est
dyabolus ex vobis in carcerem. ut
temptemini: et habebitis tribulacionem
diebus decem. Esto fidelis usque ad
mortem: et dabo tibi coronam vite.
Ex secundo superius capitulo episcopo ephe-
si qui metropolitano inter alios
erat dicto: ad pastorem smirne ser-
monem vertit. Sed utrum de isto sive
de aliis aliarum ecclesiarum episcopis. ordinem
quem in sacra pagina tenuerit. secundum
situm locorum. sive secundum dignitatem merito-
rum servet ignoramus. Ad episco-
pum ergo smirne. ea que in presenti ca-
pitulo continentur dirigens. eum de bo-
nis actibus laudat. et laudando
ad meliora provocat. futuras tri-
bulaciones predicit: et fideliter pug-
nanti coronam promittit. Hec dicit
primus et novissimus: qui fuit
mortuus et vivit. In principio ser-
monis talem christum describit. qui in
tribulacionibus subvenire possit:
et si contingat pro ipso occumbere spe-
rent per ipsum iterum ad vitam redire.
In eo namque quod dicit. Primus et no-
vissimus ostendit eum tribulatis se
posse subvenire: in eo autem quod sub-
iungit. qui fuit mortuus et vivit:
innuit eum mortuos posse suscitare.
Quasi diceret. Ne deficiatis si con-
tingat pro nomine meo tribulacio-
nem sustinere vel mortem subire:
quia ego qui sum primus et novis-
simus. potens sum in tribulacione
adiuvare. et qui fui mortuus et vi-
vo potens sum de morte resuscitare.
Dum ergo me talem auditis. de utroque
fiduciam sumite: et si quid propter
me contigit adversi. viriliter sustinete.
Sed quia superius hec verba diligen-
ter discussimus: ad sequentia tran-
seamus. Scio tribulacionem tuam:
et paupertatem tuam. Duo ponit tri-
bulacionem et paupertatem: tribula-
cionem corporis. et paupertatem rei cor-
poralis. Sed cum altera istarum sola
graviter pungat: si altera adiungatur
dolorem duplicat. Grave namque est
in corpore tribulari: sed gravius est:
cum tribulacione corporis penuriam pa-
ti substancie corporalis. Dupli-
ci itaque laude iste dignus existit:
qui duplicia pro christo mala susti-
nuit. Nisi enim pro christo sustinuis-
set. ipse christus eius tribulacionem
et paupertatem se scire minime dixisset:
quia in hoc quod dixit scio illum utram-
que vel monstravit propter se sustinere:
et se utramque designavit appro-
bare. Sed inter mala corporis bo-
na commemorat gratie spiritalis: ut
in eo quod bona commemorat. contra
mala sustinenda robustiorem red-
dat. Ait ergo. Sed dives es: ac
si diceret. Quamvis angusteris in
corporalibus ne timeas. quia dila-
taris in bonis spiritalibus: et ple-

nitudiē doni celestis : in excitati
one virtutis : in exhibicōe boni
opis : in vbo pdicacionis : in spe
remuneracionis. Et quū ceciu ma
lor semp est odiosa. vita bonorū :
et quē deus cōmendat. sermo pra
uorū blasphemat : vn̄ subditur
Et blasphemaris ab hijs q se dicūt
iudeos esse et nō st. sed st synagoga
sathane : id est cōgregacio adūsarij
videlicet dyaboli. Habuit itaq
iste adūsarios. falsos iudeos. sicut
vcōr ephesi aplōs falsos : qui si vei
iudei et apostoli essent. xpm nō si
mulacioē. sed vitate iusticie cōfi
terēr et pdicarent. Patet autē in
hijs vbis : sicut in alijs pleisq sciptē
locis : qd antiquus hostis bonū qd
nō potest impedire : ac malū qd nō
valet efficē p sue supbie cōplices d
mones : hoc conatr adimplere per
sue prauitatis ymitatoēs hoīes.
Qui qūto st numosioēs : tanto sunt
ad vtrūq complendū forciores. vn̄
nō icōuenienter synagoga sathane
dicūr quia eos sathanas in vnā
maliciā cōgregat : vt per eos. cōt
scōs robustius cōfligat. Et quia
nō nūqm rabies impiorū p ipsū
dyabolū excitata. non solū ad blas
phemiā oris. sed ad insectacionē
maifeste psecucioīs prupit : apte
sacra visio eū contra futurā pse
cucionē pmunīēs et corroborās
adiecit Nichil hor timeas : que
passurus es. Ecce missurus est dy
abolus ex vobis in carcerē. et ha
bebitis tribulacionē diebus decē.
Quasi ad superiora respiciēs : pate
ter dicit. Quādo quidē audis te
ex meis bonis diuitē esse : nō tm̄
ptē adūsitatē in qua nūc es sus
tinē : sed futurā quoq psecucioē
debes pacienter ac secure pro meo
noīe tolerare. Qm̄ tibi idcirco pre
dico vt iterum vires colligas et
adūsi s irruentibus iunctus psistas :
et eos qui tibi sūt cōmissi cōtra eā
pmunias. Debes ergo vires su
mē et tepm armare : qui ego qui te
cōforto. ego adiuuabo. Nichil ir
horū timeas que passurus es Ecce
missurus est ex vobis dyabolus
in carcerē. Dyabolus ea que mi
nistri eius eo instigante faciūt fa
cē dicitr quēadmodū rex aliquis
ciuitatē aliquā expugnare vel suc
cendē dicitr dū nō hoc vel illud ipē
sed ipso precipiente eius exercitus po
cius agit. In carcere : id est in
qualibet tribulacionē. Carcer e
nim pro qualibz tribulacione ac
cipi potest. Vt temptemini id est
vt per temptacionē. pbemini. vtrū
vē sitis mei : et vtutes quas habe
tis. modo ad ppriam vtilitatē. aliqn̄
manifestentr ad ymitacionē. Vir
tutes etenī que patent. nō solū
possidentibus valent ad meritū :
sed et intuentibus ad exemplum.

In temptacioē nāq; nō tm̄ ille q̄
p̄eam exercet et pbat proficit: sed
et alij multi quibus eius paciē
v̄tus inotescit. Et habebitis tri
bulacionē diebus decē. Quid dec
tius accipim9 per dies decē: quā
decalogi claritatē. Diebus igit
decem. electi quiq; tribulacionē h̄t:
qui pro diuine legis que in decalo
go cōtinet custodia. in p̄nti vita
p̄secucioēm sustinet. Quiat ergo
Et habebitis tribulacionē dieb9
decem. Quasi diceret. Qm̄ diu in
luce mee legis ambulare voluistis:
semper in eius obseruācia p̄ter
me tribulacionē habebitis. Scriptū
quippe est. Omīs qui volūt in xpō
pie viuē: p̄secucionē paciūt. Esto
fidelis vsq; ad mortē: et dabo tibi
coronā vite. Predicta p̄secucione
hortat eū ad longanimitatē paciēcie:
et optinenti victoriā spondet coro
nā. Quasi diceret. Quidquid ma
li ingerātur: tu paciēter sustine.
Tollancia nāq; trāsitoia. corona
eterna. pugna modica. merces im
mensa: pena leuis. gloria īestimā
bilis. Esto fidelis vsq; ad mortem
et dabo tibi post mortē. pro mor
te vite eternitatē. Qui habet au
res audiat: quid spūs dicat ec
clesijs. Hoc quia supī expositū
est: hic iterum exponi necē nō est.
Sequitur. Qui vicerit non ledet a
morte secūda. Prima mors est
culpa. Secūda. pena. Aliter p̄ma
mors est in mūdo. scd̄a in inferno
Prima mors est. quādo aīa a cor
pore sepat: scd̄a qū aīa cū corpore
condēpnabit. Qui ergo vicit vz
malignū dyabolū. demonē. pra
uū hoiem. carnē. viciū. mūdum.
a morte secūda nō ledet: quia a
dampnacioē p̄petua nō punietur
Possumus itaq; ea q̄ in p̄dicto ca.lo
cōtinet: quiq; gn̄aliter diuisioib9
distinguere. Vbi nāq; dixit in p̄n
cipio. scio tribulacionē tuā et pau
p̄tatem tuā. sed diues es: eū ad
quē sermo dirigit de bono lauda
uit: vbi ait. nichil horū timeas
que passurus es: futurā ei p̄secu
cionē p̄dixit: vbi intulit. esto fi
delis vsq; ad mortē. de paciēcia eum
āmonuit: vbi cōsequēter adiecit
et dabo tibi coronā vite. p̄miū p̄
misit: vbi deniq; cōclusit. qui vi
cerit nō ledet a morte secūda. et ip
sum et alios electos securos a dāp
nacioē fecit. In isto ergo qui in
oībus extitit laudabilis. in nul
lo rep̄hensibilis: laudem āmire
mur. iusticiā p̄mitemur. De epō
pgami ecclesie. Capitulum. xiiij.

Et angelo pgami scribe. H
dicit qui habet rumpheam
ex vtraq; pte acutā. Scio vbi
habitas. vbi sedes est sathane:
et tenes nomē meū. et nō negas
ti fidem meā. Et in diebus illis

antiphas testis meus fidelis: qui
occisus est apud nos ubi sedes est
sathane. Tercium in loco episcoporum nomine
episcopum pergami sacra visio ponit: et
ad ipsum presentis capituli sermonem di
uertit. Quem quidem primum de bo
no laudat: deinde de malo increpat:
more prudentis agens medici. qui
pusillanimis impacientis tenelli et
timentis infirmi tumens apostema
primum circumquaque suauiter tractat. et
tangit. et postea ferrum infigit: et
latentem et feruentem putredinem sa
pienter educit: et educta putre
dine locum sanum reddit. Sic uerus
animarum medicus. ubi eum emendat
dicens. scio ubi habitas egrotum pal
pat: dicens habeo pauca aduersum te
ferro uulnerat: ut ad sanitatem redu
cat. Et notandum quod quia iste eciam de ma
lo redarguendus erat. talem in prin
cipio sermonis descripsit ipsa visio e
piscopum. qui non tantum vicia corporis sed
vicia quoque cordis si vellet corri
gi resecaret: ac si se nollet emendari
non solum corpus eius sed et animam
puniret: quemadmodum in capite su
perioris capituli ad pastorem smirne
dictum. eo quod illi persecucio superuentura
erat: talem descripsit xpistum ubi ait.
hec dicit primus et nouissimus qui
fuit mortuus et uiuit: qui pos
set pro se tribulatos adiuuare. et pro se
mortificatos viuificatos resus-
citare. Talem itaque apparere sibi

tudo filii hominis. Filium hominis in ipso ini
cio sermonis episcopo pergami designa
uit: ut si vellet ea que corrigen
da erant corrigere. fiduciam de adiu
torio posset sumere: si nollet de vi
cio formidare. Ait ergo. Hec dicit
qui habet rumpheam ex utraque par
te acutam. Quasi diceret. Iste quem
audis habere rumpheam ex utraque parte
acutam: potens est te si velis cor
rigi in corpore et spiritu adiuuare. ut
usque vicia resecare: si non uis corri
gi potens est te in utroque condempna
re. Rumpheam ex utraque parte acu
tam: diximus supra verbum signare.
Rumphea enim ex utraque parte acuta.
est sermo dei uiuus et efficax. et
penetrabilior omni gladio ancia
piti: qui non solum prauam actionem
corporis. uerum eciam prauam cogitacio
nem cordis resecat: et incorrigi
biles permanentes in utroque condemp
nat. Sed quid iste qui habet rum
pheam hanc dicat: audiamus. Scio
ubi habitas ubi sedes est satha
ne: et tenes nomen meum. et non
negasti fidem meam. Primum de bo
nis actibus eum laudat. et lauda
do ad meliora roborat: et in utro
que preparat. ut sequentem increpaci
onem melius sustineat. Scio ubi
habitas ubi sedes est sathane. idest
approbo quod iustus conuersaris in me
dio nacionis praue. Non enim mi
nima laus est iusto inter prauos

tinuiē se custodie: ut per ipsos p
rauā vitam agē. Et uidendū qd
nō dicit. ubi via est sathane. sed
ubi sedes est sathane. Per quosdā
enī sathanas transeundo et cursim
ambulat: per eos quos subito et
ex īprouiso in malū ꝑcipitat: sed
nequaquā sedem ponit: quia il
lis ꝑ pniām resurgētibus dñiū
in eis regnādi amittit. Alios n̄
tantū ꝑ culpā calcat: sed et per
prauā ꝯsuetudinem in illis sibi rē
gnandi sedem locat. Quibus pre
sidens nō solū eos refrenat a bo
no exercendo: sed et in eis suā volū
tatē ꝯplet in malo ꝑficiendo. Dum
illos ergo ad horā ꝑ culpā ābu
lat aut transuolat: in istis per
ꝯsuetudinem diutius sedet et rē
gnat. Liquet igit̄ istos longe a cō
remotos fuisse: in quibus sathanas
nō viā sed habuisse sedem ꝓhibet̄.
Qualis autē. quātusqꝫ iste in bo
no inter malos extiterit: manifes
te declarat̄ cū subdit̄. Et tenes nomē
meū et nō negasti fidem meā. Hoc
etenī magnū et laudabile fuit
inter infideles nomē eius tenē:
et in ꝑsecutiōe eorū fidem eius n̄
negare. Sed qd ꝓmisit. tenes
nomē meū. hoc subsequenter ex
posuit cū subiūxit: et nō negas
ti fidem meā. Nomen naqꝫ do
mini. et fidem dñi: idem esse in
telligim᷒. Quid est enī bapti

zari in scē trinitatis nōie: nisi
baptizari in eius fide. In hoc ita
qꝫ iste rector ꝑgami valde lauda
bilis extitit. qꝫ int̄ malos bon᷒
extitit: et inter infideles fidē xp̄i
tenuit et nō negauit. Nam mul
to leuius est inter bonos bonū agē:
inter fideles fidem seruare: sicut
valde facilius est nemine obstāte
quā repugnātibus hostibus ciui
tatē intrare. Et nō se solū inter
infideles fidem seruasse. vel bene
se estimet solū inter malos vixis
se. et ob hoc in utroqꝫ citius defici
at: ꝓponit̄ ei antiphas testis v̄
fidelis. qui ꝓpter xp̄m et fidē xp̄i et
penā sustinuit occisionis: ut ipse
antipas puniendo etiā mortem
si necē fuerit pro xp̄o sustineat. Nā
sequit̄. Et in diebus illis uidelicet
tuis subaudis fuit antiphas testis
meus fidelis qui occisus est apud
vos. id est in ꝑgamo. ubi sedes est
sathane id est nō a bonis sed a ma
lis. in quibus sathanas regnat.
Quasi enī antiphas exemplo cor
roborando patenť dicit. Laudo q
dem qd int̄ malos usqꝫ nūc bene
vixisti: qd in fide mea ꝑseuerasti:
sed caue ne te solū esse credas. et
in hoc vel in illo deficias: sed me
mento antiphas testis mei fidelis
et pro me usqꝫ ad mortē sustinē ill᷒
exemplo ꝑsecutionē prauē nati
onis. Nec etiā de merito glorieris.

si in alterutro defecris? quia aūt
phas qui pro me maiora quā tu
sustinuīt. in v̄tute merito te longe
precedit: hūc tibi ppono. ad hui⁹
imitacionē te āmoneo? ut eius
exempla vires colligas et ad pa
riē coronā ptingas. Sequit̄. Sz
habeo adūsus te pauca. qm̄ habes
illic tenētes doctinā balaam: qui
docebat filios israhel edē et forni
cari. Premisit laudē: subiūgit īcre
pacionē. Ac si dicēt. In hijs que
precedūt existis laudabilis? in hi
hijs que sequūt̄ repꝛehensibilis:
de illis te laudo: de hijs te repꝛehēdo
Qd̄ autē dicit. habes illic tenētes
doctrinā balaā. qui docebat fili
os israhel edē et fornicari: lucule
ter exponit dicens. Ita habes et
tu tenentes doctrinā nycolayta
rū. Sicut eīn scdm doctrinā ba
laam. moabite docuerūt filios is
rahel edē de ydolothitis et fornica
ri cū demoībus: ita nicolayte scdz
doctrinā nicolai. docebāt xpianos
comessacionibus vacāe et forni
cari cū mulieribus. Iste ergo qm̄uis
laudabilis in semetipō extitit: in
eo tn̄ qd̄ male viuētes viriliter n̄
redarguebat: repꝛehensibilis fuit
Qui in hoc tenētes doctinā nico
laitaꝝ habuit: qd̄ illos nouit i
male agē nec correxit. Attendāt
hoc quarū dē ecciaꝝ presules: q
et ipi male viuūt? et alios non
corrigūt: cū debēt semetipōs. cor
rigant subiectos. Sed et illi qui
circa semetipōs vigilāt: male vi
uētes castigāe nō desistāt. De ma
nibus nāqꝫ platorū: requirit dēs
aīas pereūciū subditorū. Sequit̄
Similiter penitēciā age. Si quomi⁹
veniā tibi cito. Post aspitatē incre
pacionis. subiūgit āmonicionē
emēdacionis: et si nollet corrigi
tiorē cōminacionis. Nam. ubi dicit
pniam age. ad āmonicionē āmo
net: ubi v̄o subdit. siquomi⁹ veniā
tibi cito p cōminacionē terret. Simi
idest sicut pcepi epō ephesi pniaz
agē: qui et ipē repꝛehensibilis erat
eo qd̄ caritatē pmā reliquerat. Nā
epm̄ smirne minime increpauit: et
ideo de penitencia nichil ei indixit.
Si quomi⁹ videlicet feris si peniten
ciā nō feceris. si malos nō correxeris:
veniam tibi scilicet ad iudiciū et
ad detrimentū. Et hoc cito: ne ppt
pluritatē tpis īnectas moras emē
dacionis. Sequit̄. Et pugnabo
cū illis in gladio oīs mei. Quasi
dicēt. si tu cōtēpnis michi obedire
et malos corrigē? veniā nō solū
tibi sed et illis: et curabo eos per
vindictā punīe. In gladio oris.i.
in v̄bo dicens. ite maledci in ig
nem eternū. Hec est rumphea ex
utraqꝫ pte acuta: quā in pricipi
o capituli huius posuit ad tiredā
maliciā ~~pastoris~~ gregis: et neg

ligēciam pastoīs. Hanc oīns ec
clesiarū rectores habēe debēt ad bo
nos ⁊ malos seciendū: bonos defe
dendo. malos puniēdo. Qui habz
aurē audiat. quid spūs dicat ecclīs
Vincēti dabo māna absconditū: ⁊
dabo illi calculū candidū: et in cal
culo nomē nouū scptū. qd nemo
nouit nisi qui accipit. Absconditū
māna: diuitas occulta. Hec ne
mo vidit vnqꝫ. De hoc iter scptū
est. Quā magna multitudo dulce
dinis tue dne. quā abscondisti ti
mētibus te. Et iter qd oculus nō
vidit nec auris audiuit nec in cor
hoīs ascenderūt que pparauit ds
diligentibus se. Istud māna nob
dabit: quū glā diuinitatis sue nos
saciabit. Quid est. etiā dabo calcu
lū candidū: nisi celeste premiū: cal
culū pter firmitatē eternitatis: cā
didū. pter candorē īmortalitatis:
Quid est nomē nouū in calculo:
nisi diuina noticia modo mētibus
hūanis insuata: tū pmio eterno
manifesta: In calculo igr candido
nomē nouū scptū nobis dabit:
quia in eterno et īmortali pmio
diuinitatis sue noticiā nūc a nobis
valde remotā nobis manifestabit
In pnti autē seclo multa possum
cognoscē. que nō possumus habē
sed in celesti pmia. qd de deo intelli
gendo cognoscēmus amando pos
sidebim: nec aliquis poterit cog

noscere. nisi cui cōtigerit habe. Vn
de ait Quod nemo scit nisi qui acci
pit. Possum autē quoqꝫ distincti
onibus disponē: ea que in hoc ca
pitulo cōtinētur. Nam vbi dicit. sci
o vbi habitas. pmisit consolacioēm
laudis. vbi apt habeo adūsus te
pauca. addidit rigorē increpacio
nis: vbi subiūxit age penitenciā
āmonicionē increpacionis. vbi sub
iūxit age penitēciā āmonicioēm e
mendacionis: vbi dixit. siquo
mi veniam tibi cito. terrorē cōmina
cionis: vbi tandē intulit. vincenti
dabo māna absconditū. pmiū
btitudinis. De episcopo thiaty
re ecclesie. Capitulū quītum decimū

Et angelo thiatire ecclie scribe
scribe. Hec dicit filius dei
qui habet oculos sicut flāma ig
nis. et pedes silēs auricalco. Noui
opa tua et fidem et caritatē et mi
nistēiū et paciām tuā: et opa tu
a nouissiā plura prioribus. Mo
re solito pmū auctē saluatoris ap
ponit: et talē descbit qualē seqn
tis capituli sūa racioqꝫ deposcit. Qr
Quia enī erant in thiathira. qdā
falsi xpiani. qui semetipōs cum
mulieribus siue demonibus fornicā
do polluebāt: et alios exemplo
vel vbo ad eadē scelera ptrahentes
seducebāt: recte dicit eū habē ocu
los sicut flāma ignis: vt eū ostē
dēt omnia quecūqꝫ gererēt p suam

sapiam penetrando cotemplai: et
pedes siles auricalco. ut eu sigfica
ret illos amonic de prauitatibus
suis erie debe: et vel ifimos elcos
suos qui per pedes siles auricalco
figura debe vilit imitai. Apt g.
Hec dicit filius dei qui habz ocu
los sicut flama ignis: et pedes si
miles auricalco. Quasi dicet.
Vos qui in theatiua xpiam cotepue
do male viuitis et hunc sermone
audituri estis: du eu audietis
oculos habe sicut flama ignis. a
aiadutite eu occulta prauitatis
vre agnosce: et du audietis eum
habe pedes siles auricalco. ppedi
te eu de no salte ad ifimor electoru
eius imitatione vos inuitae. Se
quia supius de oculis eius et pedi
bus pla diximus: ad sequetia tu
sceam. Sequi. Noui opa tua et
fide et caritate. More solito pmitt
laudem. ut eu cofirmet: deinde
subiugit increpacione: ut castiget
Noui opa tua et fidem et caritate
Non est hoc in loco rctus ordo vbo
ru scdm ordine rex: sicut in qb d
sacre scripture locis quoque contingit
ut videlicet prius ponat in sermoe
qd posterius est ordinis veritate.
Nam fides prima est bonor omni q
per iusticiam coprehendu: et ex fide
nasci caritas: et ex caritate bona
opa. Dicit ergo ordine ppostero
quantu ad vboru positione: no q

tu ad rex vitate. Noui opa tua et
fidem et caritate: idest quantu ad
rectu vim ordine approbo fide tua
qua in me credis: caritate qua
me diligis. opa qbus in servis.
Et quia is qui fide in dm credit:
caritate eu diligit: opibus servit:
de rebus suis ministrare debet solli
te pauperibus: recte addi. Et mini
steriu tuu. Sed qm omis qui in
· xpo volunt pie viue. in eu credendo.
ipsu diligendo: ipsi serviendo: pau
peribus ppter ipsm ministrando. psecu
cione patien: bn subdi. Et pa
cienciam tuam scilicet in adusis. Que
quide omnia novit: quia omnia a
approbauit. Et opa tua nouissi
ma plura prioribus. In pncipio
opa laudat. sed hic iter opa qm
dat: sed ibi opa inchoacionis.
hic opa pfcionis. Non enim lau
dat eum de culmine pfcionis: qz
nequaquam dicit pfca vel multa et
absolute plura. sed quaciore. pla
prioribus. Vn eciam qd ait no
uissima no est referendu ad p
fcionis sublimitate: sed ad prece
cium opm preteritam exhibicionem. Se
Sed habeo adusu te. quia pmitt
tis mulierem yezabel. que se dicit
pphetem. doce et seduce servos me
os: fornicari et manducare de ydo
lotitis. Postqm eu p laudem ad
costanciam roborauit: statim inc
pacione de eius negligencia sub

uigit dicēs. Sed habeo aduersū te:
quia pmittis mulierē iesabel. que
se dicit pphetem docē et seducē ser
uos meos. Quasi dicēt. Laudo qđ
tu bene viuis: sed reprehendo qđ nō
corrigis alios. Sed quos p vesa
uel que inp̄ta. fluxus sanguis:
reaus qui carnis voluptatibus vł
ydolatrie cultibus deditos accipiunt:
Qui se pphetas esse dicebāt: et ideo
alios facilius seducebāt. Fornicari
id est ad fornicandū cū mulieribus
vel demonibus. et manducare de ydolo
titis id est ad manducandū cū vene
racione ydolorum. de hiis que imola
ta erant ydolis. Aliter. Manduca
re de ydolotitis: idest delectari in p
peccatorum sordibus: quas prauā i
molauit demonibus. Alii dicūt p
iezabel vxorē istius episcopi desig
nari: que luxurie vł ydolatrie dedita
erat: et alios suis suasionibus ad
imitacionē sue prauitatis pt̄rahe
bat. Sequitur. Et dedi illi tempus vt
penitenciā ageret: et nō vult penitere a
fornicacione sua. Mira dei pietas:
mira dei clemencia. Quādo quis cōmit
tit culpā. nō statim infert penā:
sed cōfert medelā gracie. et reuo
cat ad integritatē iusticie: vt pdu
cat ad iocunditatē glorie. Sed quia
cōtemptus penitencie. generat incremē
tū culpe. et prouocat irā vindicte
tē post increpacionē. ppter neglec
tam emendacionē. adicit cōminaci
onē. Nam sequitur. Ecce mitto eā in lec
tū. et qui mechantur cū ea in tribula
cione maxima: nisi penitenciam
egerint ab operibus suis. Alia trans
lacio habet. Mitto eā in luctū. Ac
sine dicam lectū siue luctū hoc ex
primitur qđ subiungitur in tribulacionem
maximā. idest in dampnacionē eter
nā. Et qui mechantur cū ea: vt qui sic
ei cōsentiens in scelere: et illi socientur in d
dampnacione. Notandū quoque qđ nō
dixit mittā. sed mitto: vt p presenciā
temporis formidinē incuteret timoris.
Sed et diligenter est intuendū et gra
tanter amplectendū. quod diuine pieta
tis miseracio nequaquā absolute et
immisericorditer dixit. mitto: sed tē
perauit cōminacionē dicens: nisi pe
nitenciā egerint ab operibus suis. No
luit enim p effrenatū terrorē peccatores
precipitare in desperacionē: sed p tem
peramentū cōminacionis eos reuocare si
penitere vellent ad cōfitenciā sue
miseracionis. Sequitur. Et filios eius
interficiā in morte: et scient omnes ec
clesie quia ego sum scrutans renes
et corda: et dabo vnicuique vestrū
secundum opera vestra. Quos quecienaus
intelligimus p filios eius. quia sequaces
eius: qui doctrina et exemplo ma
tris in longinquū exeunt turpitudi
nē mūne prauitatis: Qui et ipsi vere
interficientur in morte: quādo eterna
dampnacione puniuntur. Et omnes ecclesie
idest cōgregaciones bone: scient

scilicet in futuro. re. qd' modo credit
spe ⁊ fide. quia ego sum scrutans re
nes idest carnales concupiscencias:
et corda idest cogitationes malas
Hoc est ergo qd' in principio sermo
nis ait eū habere oculos sicut flā
ma ignis: qd' nō solū possit extio
ra nostra cognoscē: sed eciā intei
ora p suā sapiam penetrare. Potest
quoq; qd' dixit. scrutans renes et cor
da: referri nō tm̄ ad malos sed ⁊
ad bonos. Ipse nimirū scrutatur bo
nor renes. quia cor diligit casti
tatē: scrutatur et corda. quia corū
mūdā amat cogitationē. Unde qd'
supius in hac comminatiōe ptinet. vi
ptinē tm̄ ad malos: hoc vo qd' di
cit. ego sum scrutans renes et corda
et dabo unicuiq; vrm̄ scdm opa vra
videtur eciā ptinē ad bonos. Et dabo
unicuiq; vrm̄. scdm opa vra: bona
bonis. mala malis. Hoc aut qd' s
sequitur ad bonos tm̄ ptinet. Vob
autē dico ceteris qui thiatire estis. Q
cūq; nō habēt doctriā hanc. q nō
cognouerūt altitudinē sathane
quēadmodū dicūt nō mittā sup
vos aliud pondus, tm̄ id qd' habe
tis tenete donec veniā. Erant in
thiatira quidā elcī. qui supdictis
prauitatibus nō cōmunicabāt: s
xpō soli fideliter seruiebāt. Alij ex
iudea egressi eis ewāgelica pcepta
nō posse sufficē dicebant: et eis
carnales legis obseruācias esse te
nendas pdicabāt. Elcōs ergo in
struit. et de eo qd' tenē debēt ctos
reddit: admonet gnē pcepta tm̄
tenē: et testatur se pondus legis
illius nūmē īponē. Dicit itaq;.
Vobis aūt dico ceteris qui thiatire
estis: vobis ceteris qui prauis opi
bus nō cōmunicatis: sed sobrie iuste
et pie viuitis. oībus q nō habent
doctriā hanc: doctrinā videlicet
iesabel eam imitādo: qui nō cog
nouerūt id est nō approbauerunt
vel nō amauerūt altitudinē ide
supbiā sathane. illi seruiēdo. nec
contēpnendo: quēadmodū dicūt
idest sicut vobis minātur illi q egres
si st de iudea. nō mittā sup vos a
liud pondus id est nō exigā a vo
bis veteres obseruācias legis. Tā
tū id qd' habetis tenete: donec vei
am. Ewāgeliū qd' habetis p fidē
tenete per opacionē: donec veiā
ad retribucionē. Sequitur. Et qui
vicerit et qui custodierit usq; in fine
opa. dabo illi potestatē sup gētes
et reget illas in virga ferrea. et tā
quā vas figuli cōfringetur. Sicut
et ego accepi a prē meo. Et dabo
illi stellā matutinā. Supius lo
cutus est de bonis et malis: nūc
subiungit de mune vincētis et pmi
o. Qui vicit videlicet malignū
sicut supius expositū est. et qui cus
todierit usq; in finē scilz vite: vl
usq; in finē victorie: vel usq; in

fine idest cōsūmacionē iusticie. o
pera mea. idest que ego p̄cipio opa
ri. dabo illi. subaudi: in hoc seclo
futuro. ptatē sup gentes idest gentiles
vincentes: et reget illas in virga fer
rea. idest in flexibili iusticia: et tā
vas figuli cōfringet̄: ita ut alii iu
dicio eius omino cōtēpnent̄: alii in u
melius vbo puniet̄. Ille etenim q
ad pfectionē scitatis curat ptinge:
ipē est dignus alios regē: malos
dignos iudicare dāpnatiōe. bonos
dignos saluatiōe. Dicit et ego ac
cepi a prē meo. Accepi scilicet scdm
humanitatē. a prē meo regendi pta
tem. Magna promissio: magnū
donū. Hoc promittit hoc tribuit
qd ipē accepit: ut qd ipē habet
p plenitudinē: electi eius habeant
p plenitudinis pticipacionē. Potest
id qd dicit dabo illi ptatē sup gē
tes. et reget illas in virga ferrea. et
tanquam vas figuli cōfringet̄. tūc refer
ri ad malorū dāpnacionē: ut ille
qui in victoria fuit pfctus. malos
cū xpo iudicet et cōtēpnet: sicut
de aplis scriptū est. Vos qui secuti
estis me: sedebitis sup sedes iudi
cantes duodecī tribus israel. Et da
bo illi stellam matutinā. Stella
matutina. est stola prima: stella
propter claritatē cōtemplacionis. ma
tutina propter inchoacionē beatitu
dinis. Dabit̄ ergo vincenti in mun
do stella matutina idest stola in celo:
ut accepta prima. securus sit de reli
qua. Ista stella matutina mutabit̄
in solem meridianū in resurreccione:
quā aīa glorificabit̄ in resurgente cor
pore. Scriptū quippe est. Fulgebūt
iusti sicut sol: in regno patris eorum.
Possumus autē ea q̄ in hoc capitulo
continent̄: quibusdam distinctionibus disc
nere. Nam ubi ait. scio opa tua. et
fidē et caritatē. illū de quo sermo est
laudauit: ubi dixit. sed habeo ad
uersū te quia pmittis mulierē iesa
bel. que se dicit prophetē docē et sedu
cere seruos meos. eū increpauit: ubi
adiecit. ecce mitto eam in lectū. et
q̄ mechant̄ cū ea. in tribulacionē ma
ximā. comminatus est malis: ubi
subiunxit. vobis autē ceteris dico qui
tyatire estis. de ceteris solū generale
preceptis erudiuit bonos: ubi de
mū intulit. Qui vicerit. et qui cus
todierit usque in finē opa mea. Ibi eciam
dignitatē ptatis spiritualis atque celes
tis et primā stolam pmisit. Qui hz
aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis:
idest quid deus pmittat fidelibus. Au
res fidei habemus nō solū ad audiendū
sed et ad intelligendū habeamus: scripta
ta legamus: phibita caueamus: p
cepta faciamus ut ad pmissa per
ueniamus. De episcopo sardis ec
clesie. Capitulū sextumdecimū.

Et angelo ecclesie sardis scribe. Hec Capitulum tercium.
dicit qui habet. vii. spiritus dei:
et septem stellas. Scio opa tua:.

quia nomē habes qd̓ viuas. et mor
tuus es. Esto vigilās et cōfirma ce
tera que mortua erant. Nō eni͞ i
ueni opa tua plena: corā deo meo
In mente ergo habe. qualiter acceperis
et audieris: ⁊ serua et penitentiam age
Quinto loco singulari amonicione
episcopus sardis. nō sicut ceteri qui
premissi sunt. de aliqua virtute vel bo
na operacione laudatur: sed de ficta et
simulata iusticia. grauiter et dura a
cidi amaducione. per sacram visionē
redarguitur: et ut peniteat misericor
diter ammonetur. Et quia iste epis
copus in conspectu hominum. quadam v
tutum et bonorum operum simulacione
palliatus: de foris bonus apparebat:
sed intus in conspectu dei. nulla veri
tate iusticie fultus. malus erat:
talis in principio describitur ei cristus
quia omnia eciam occulta possit cog
noscere: et qui potens sit eum quando de
liquerit de peccato punire. Ait ergo. H
dicit qui habet. vii. spiritus dei et. vii. stel
las. Quasi diceret. Tu qui te corā ho
minibus per ypocrisim bonum facis. s
in occulto me conspiciendo malus
existis: dum me audis. vii. spiritus ha
bere dei. amaducite me per meam sapienciam
nō solum manifesta sed ⁊ occulta: n
solum opera sed et cogitaciones spirita
liter penetrando videre: ⁊ dum me au
dis. habere. vii. stellas intellige me
ad puniendum te et alios episcopos si de
liquerint potentē esse. Sed quia

de vii. spiritibus ⁊ septē stellis quas
supius elucidauimus: ad sequencia
transeamus. Sequitur. Scio opa tua.
Quod dicit. scio. nequaquam accipiendum est
sicut in superioribus capitulis. vbi se dicit
aliorum opa scire id est approbare:
quia istius opa que mala erant se
dicit scire idest sciendo reprobare. S
Scio opa tua idest cognosco. Om
potentē namque dominum sicut nemo po
test. vel precio corrumpere. quia iustus
est: vel vita excedere. quia eternus est:
vel loco effugere. quia vbique est: vel
virtute superare. quia fortissimus est:
sic nemo potest eum latere absconsione
quia sapientissimus est. Dicat ergo
Scio opa tua quia nomē habes q
viuas. et mortuus es. Scio opera
tua per meam sapienciam. quod nomē ha
bes videlicet in vulgo per humilē famam
quod viuas per iusticiam: et tu econuerso
mortuus est per culpam. In hoc ca
pitulo. quia iste omnino reprehensibilis
erat. nequaquam sicut in predictis premis
sit laudem: sed statim intulit increpa
cionē. Nam cum in alijs premissis a
monicionibus post dictam laudē per
increpacionem dicitur: sed habeo aduer
sum te: hoc agit in ista in principi
o vbi nulla fit laude scriptum est: scio
opa tua. quia nomē habes quod vi
uas et mortuus es. Sequitur. Esto
vigilans: et cōfirma cetera que
moritura erant. Post increpa
cionē subiungit amonicionē. Esto

vigilans i esto sollicitus de salute
tua. Ille nāq; nō vigilat: qui se
metipsū negligens de salute sua
nō cogitat. Et cōfirma cetera que mo
ritura erant. Precipua bona in q̄
bus salus cōstat. sicut est caritas ꝯ
hūilitas in ipso iam erant mortua.
minora v° que et si salutē nō cōtine
ant. tamē ad salutē iuuant. sicut
scīa scīptarū doctrina predicatio ꝛ
cetera talia: si in malo ꝑmanerent e
rant moritura. Iusto namq; iu
dicio qui maiora q̄ ꝑsus sꝫ ad sa
lutē nec̄aria custodire cōtempnit:
minora ꝛ si ad salutē nō nec̄aria
tamē utilia funditus amittit: et
qui ea q̄bus coram hominibus deo
v° bonus erat negligit: ea quib⁹
corā hoībus laudabilis erat amitt
dit. Sunt quippe nō multi q̄ ea q̄b⁹
apud hoīes magni videntᷣ magis
diligūt: et ea sine quibus in con
spcū dei iustificari nō possūt ꝑuip
dūt: ꝗrentes de minimo crescē. et d
maximo minui. Sed postquā ma
xima dona virtutū ꝑdunt: minora
in quibus cōfidebant et gloriabāt
ꝑdūt. ut se diuina grā nudatos cer
nāt et de negligētia citius resipis
cant. At v° diuina miseratio e
piscopo sardis quedā de minorib⁹
bonis adhuc cōcesserat: de quorū
confirmacōe illū ammonebat. ꝛ
ayt ergo. Confirma cetera que mo
ritura erant. Sequitᷣ Non enim in
uenio opa tua plena corā deo meo
In eo qd̄ dicit. Non inuenio opa
tua plena. patenter eū redargu.
de caritate amissa. Ubi enī caritas
est: plenitudo est. Nam nō adulte
rabis. nō occides. non furaberis. n
falsū testimoniū dices. nō cōcupis
ces rē ꝓximi tui: et si qd̄ est aliud
mādatū in hoc vbo instauraᷣ. ple
nitudo enī legis est dilcō. Dicat ito
Nō inueniō opa tua plena. quia ꝗ
cuncta que facis caritate sūt vacu
a: in qua qui offendit multa bō
ꝑdit. et oīm reus existit. Igitur
quāuis opa tua. coram hominibus
videanᷣ per ostentationē plena:
coram deo meo. ꝓpter absentiam
caritatis sꝫ vacua. Quia ergo o
pera tua pro hūana laude exhibi
ta caritate amissa. corā deo. ꝓpter
humilitatē minime sꝫ plena: in mē
te habe qualiter accepis et au
dieris: et serua. et penitam. age.
In mēte habe qualiter acceperis
a deo per gracie spūalis īfusioē:
et audieris ab hoīe ꝑ euangelicā
ꝑdicationē: et serua. vtrūq; per
bonā actionē: et penitēciā age.
de amisso bono de cōmisso malo ꝑ
emēdacionis satisfactionē. Seqᷣ
Si autē nō vigilaueris. veniam ad
te tāquā fur. et nesciens qua ho
ra veniā ad te. Post ammonicio
nē emēdacionis: addidit nisi se
corrigat cōminacionē dāpnacio

nus. Si nō vigilaueris. idest nisi te
in hijs que dcā sᵗ sollicitus fueris:
veniā ad te tanquā fur. qui venit vt bo
na auferat et possessorē occidat:
ita veniā ad te et auferā tibi grām:
inferam penā. Et quā fur tanquā
latenter et ex improuiso veniā: nō
poteris preuenire aduentū meū. Et hoc
est qd dicit. Nescies qua hora veni
am ad te. Hic quia minus remo
tus a verā iusticia. et in culpā erat
lapsus: sicut alijs vbi dicit. ve
niā cito. minimū vel paruū spaciū de
finiat: vt magis timeat. citius
resipiscat. studiosius se corrigat
Sequitur. Sed habes pauca noīa
in sardis. qui nō inquinauerūt
vestimenta sua. et ambulabūt me
cū in albis. quia digni sūt. Post
increpacionē. amonicionē. pponit
ei vita bonorum sibi subiectorum. si
ue ad leuamē cōsolacionis. siue
ad exemplū imitacionis: vt ipse q
magis debuit. et minus fecit. in gre
ge suo bonos esse audiat. et de se
despret: sed erubescat et supra spe
illorū exemplo ad iusticiā resur
gat. Sed habes pauca noīa in sar
dis: qui nō inquinauerūt vestimenta
sua. Quasi dicit. Paucos bonos
qui tibi sᵗ subiectos attende: et vel
ex tantillo residuo boni cōfortare
et eorū exemplo cū eis recte viue.
Habes pauca noīa. idest paucas
psonas. virtute iusticie michi notas.

Et notandū. qd dicit pauca. quia
quāuis vbique multi vocati sint. p
pauci sᵗ tamē electi. Sed qd in sar
dis sint pauci elcī. culpa forsitan
fuit episcopi: quia dū pastor ter
renis intendit. lupus ouile irrū
pit. oues rapit et dispargit: et
rapiendo et dispergendo gregē minu
it. Qui vestimenta sua nō inqna
uerūt: quia dona innocencie et im
mortalitatis in baptismate accep
ta. ad pstina mala redeundo non
cōtaminauerūt. Aliter. Non cō
taminauerūt vestimenta sua: quia
post baptismū p luxuriā et incōti
nenciā nō cōtaminauerūt corpa s
sua. Aliter. Vestimenta sua neque
quā cōtaminauerūt: quia mūda
opa sua: sordibus viciorū nō pol
luerūt. Sūt qui post baptismū
vestimenta ista. male viuendo inqui
nant: sed ea iterū lacrimis la
uant per penitenciā. sed hoc inqna
mentū illis nō reputatur ad penā. quia
diligenter lauant per penitenciam
Et ambulabūt mecū in albis: quia
digni sūt. et ambulabūt mecū.
quia ego preiui ad exemplū et in
formacionē: et ipsi me sequentur p
imitacionē. Aliter. Ambulabo
cū eis p graciam. et ipsi mecū per iu
ticiam: quia nisi eis per singula
tribuere graciā nō possent pficere
p iusticiā: quia sine me nichil pos
sent facere. Ambulabūt mecū in

unicō iuste uiuēdo: v̾tutes exercen
do: bona opa exhibēdo: iusticiā
aliis predicando: multa alia bō
faciēdo: sedebūt mecū in albis ce
lo. mecū mecū regnando. In al
bis in spe future īnocencie et īmor
talitatis. in corporibus castis in o
peribus mūdis. Opa naq; p vesti
menta designāt᷑. quia sancti sicut
vestimētis sic opib; īduant᷑. muni
unt᷑ et ornant᷑. Qa digni sᵗ. Dig
nos etenī in socios assumo: indig
nos relinquo. Sed qui sūt digni
nullaten᷒ digni forent: nisi a me
dignitatē accepissent. Sequit᷑. Q̄
vicerit. sic vestimētis albis vestiet᷑.
et nō delebo nomē eius de libro vi
te: et confitebor nomē eius corā
pr̄e meo. et corā angelis eius. Oī
bus que ad episcopū ptinebāt ex
actis. subdit de nomie vincētis. sup
exemplo puissionis ex illorū iu
storū laude qui erant in sardis. Q̄
vicerit sicut sup̃ expositū est. sic ves
tiet᷑ vestimētis albis. sicut illi vi
delicet elā qui sūt in sardis. Et nō
delebo nomen eius de libro vite.
Minus dicit et maius intelligit:
et dū unū negat. aliud affirmat
Liber vite est sapiā dei in qua oēs
electi. rēe dicūt᷑ scpti: qui ad vitā
etnam sᵗ pdestinati Ipsa naq; pre
destinacio: ipsa est scpcio. In hoc
libro dāpnandi et si videant᷑ scpti
pter graciā atq; iusticiā ad tēpus

sibi collatā. agnoscūt᷑ postmodū
deleti. qn labūt᷑ p culpā. et dāpnāt᷑
p penā. Unde scptū est. Deleant᷑
de libro viuenciū. et cū iustis nō scibāt᷑
idest agnoscāt᷑ deleti p̄mo potius
nūq̄ scpti. Dampnādi quippe q̄
uis cū saluādis in libro vite videāt᷑
esse ad tēpus p iustificacionē: nūq̄
tamē sᵗ cū eis predestinacioēm. Et
enim multi dāpnādi. qui cū saluā
dis vident᷑ esse scpti: eo qd̄ fidē que p
dilcionē opat᷑ habētes ad tempus
sᵗ iusti: sed licet aliquādiu per sā
ctitatē: nūquā tamē sᵗ cū illis p pre
destinacionē. Qui quodāmodo de
isto libro delent᷑ quādo a iustis per
culpā siue dāpnacionē diuidūt᷑: q
si nō re quasi aliquā scripti. tamen
manifestacione: quia qui scpti esti
mabāt᷑ nūquā scpti fuisse manifes
tant᷑. Pagani v̾o siue iudei q̄ sine
fide xpi morūt᷑: nullaten᷒ in hoc
libro aliquādo scpti credūt᷑. Sūt
etiā multi saluandi: qui dū ad tēpꝰ
scelerib; īuoluūt᷑. ab hoc libro vi
dent᷑ esse deleti: qui tamē sicut scp
sᵗ pdestinati. sic semper in libro
sᵗ scpti vite. Qd̄ g̾o dicit. nō delebo
nomē eius de libro vite. tantē valz
ac si diceret: nomē eius qd̄ semp in
in mea sapiā est. notū per pdesti
nacionē: nequaquā hoibus mani
festabit᷑ deletū. sine nūquā fuisse
scptū. sicut noīa impiorū. que delē᷑
et nō scribūt᷑ idest manifestant᷑.

deleta: vel pocius Augustinus. scripta per
dampnacionem. sed semper apud me
scriptum. et numquam deletum monstrabitur
omnibus per salvacionem. Et confite
bor nomen eius coram patre meo et
coram angelis eius. quando dicam
venite benedicti patris mei. percipite regnum
num. quod vobis paratum est ab origine
mundi: quia esurivi et dedisti michi
manducare. sitivi et dedisti michi bibere
Confitebor nomen. quia testificabor
notum michi per iusticiam fuisse in via.
quem pro iusticia exaltabo in patria
Et hoc coram patre meo et coram an
gelis eius: quia coram patre meo et an
gelis eius. secundum meritum dabo ei premi
um. secundum laborem reddam ei mercedem.
Qui habet aures. audiat. quid spi
ritus dicat ecclesiis. Quod enim uni dicit
omnibus dicit: sicut vera docendo ma
la cohibendo: vicia precipiendo. penam
comminando: ita gloriam promittendo
Possumus ergo quinque distinctionibus
dividere: cuncta que in hoc capitulo
continentur. Ubi enim ait. scio opera tu
a. quia nomen habes quod vivas et
mortuus es. posuit asperitatem incre
pacionis: ubi dixit. esto vigilans
ammonicionem emendacionis: ubi
adiecit. si non vigilaveris veniam
ad te sicud fur. terrorem comminacionis:
ubi subiunxit. sed habes pauca no
mina in sardis. qui non inquinave
runt vestimenta sua. Exemplum imi
tacionis: ubi ait. qui vicerit sic

stus. et premium bonum. vincentis. De
episcopo philadelphie. Capitulum
Et angelo philadelphie. xviii.
ecclesie scribe. Hec dicit sanctus
et verus. qui habet clavem david:
qui aperit et nemo claudit. claudit
et nemo aperit. Scio opera tua. Ec
ce dedi coram te ostium apertum quod nemo
potest claudere: quia modicam habes
virtutem. et servasti verbum meum. et non
negasti nomen meum. Episcopum phi
ladelphie visio alloquens celestis in
hoc sermone laudibus iusticie at
tollit: nec de aliqua negligencia vel
culpa sicut nec episcopum smirne reprehen
dit: promittit ei graciam sapiencie ad
predicandum et adversarios iudeos sei
bi submissurum: et in hora temptaci
onis sue protectionis auxilium. Ad
ultimum hortatur eum. ad perseveranciam
ne perdat coronam. Et quemadmodum
in aliis capitulis solet facere. talem
christum in principio describit. qualem
subsequens sermo requirit: ut in prin
cipio sermonis ipse episcopus animad
vertat. quantum de sequenti promissione
considere queat. Nam quia in sacri
predicacione laboranti. et nec in an
gustiis in ipsa verbi amministracione
cessanti gracie divine promittitur doc
trine: rex promissor et largitor bo
ni sanctus et verus. et clavem david ha
bere et solus aperire et claudere secre
ta sapiencie perhibetur. Ait ergo. Hec dicit
sanctus et verus. qui habet clavem da

uid. Quasi dicer. Hec dicit scūs et
verus: scūs in ~~de~~ bonitate. verus
in promissione: qui eo qd̄ scūs nūq̄
peccat: et quia verus nūq̄ mentit̄
et quia habet claue dauid. cui volt
misteria sapiē apit et largit̄. Quē
dn̄ sanctū et verū audis. crede piū
et veracem ī promissis: et dn̄ au
dis claue habē dauid. crede potētē
in exhibendis. Qd̄ eni per claue d
dauid. apparens hois filij similitudo
nobis reūs designauit. qm̄ gracia
spūalis sapiē que et dauid et aliis
pphis misteriū hūane redemptiōis
luculenter aperuit. Que spāliter
et noiatim nō īconueienter dicit̄ da
uid: et pp̄ter progatiuā manifesta
cionis: et pp̄ter promissionē sibi f
factam: quia dauid nō sicut pleis
qz pphetis per enigmata et formas
visibiliū. sed nude et pure et absqz
tegumento in secreto cordis: reuelā
uit aduentū redemptois. Unde et
ipse ait. Audiā quid loquat̄ in me
dn̄s deus. In me nō in symbolis et
in formis. sed mediate. sed famili
ariter in conclaui et in sinu mee mē
tis. Qd̄ ergo ait. Qui habet clauē
dauid potentē esse ad reseranda
archana doctrine que promissu
rus ac daturus erat. et qbus ipse e
piscopus in officio suo indigebat
manifeste significauit. Hec dicit
scūs et verus qui habz clauem da
uid. Ac si dicēr. Intellige que in p

principio sermonis de xp̄o predicāt̄:
et de illis cōfide. que tibi in sequēti
bus ab ipso promittūt̄. Audi esse sā
tū et verū et p̄uide esse benignū
et veracem bona promittendo: audi
eū habē claue dauid. et agnosce po
tentē eadem tribuēdo. Et ne credas
aliū eandē potenciā habē: audi ip
sū solū potentē esse. Qui aperit et
nemo claudit: claudit et nemo
apeit. Apit corda ad intelligēciā fi
dei: apeit ora ad p̄dicacōem verbi.
Apit intellcūs scripturar: apeit na
turas rerū. apit sensū ad cognoscē
dn̄: apit affectū ad dilcōnē. Apit
linguā doctor ad docendū: apit cor
da populorū ad credendū. Et qui
multā que elcīs apit: reprobis clau
dit: vn̄ dicit̄. Claudit et nemo apit
Quia autē ip̄o apiente. nemo po
test claudē testan̄ apostoli in actib⁹
suis dicētes. Non possum⁹ que vi
dim⁹ et audiuim⁹ nō loqui. Et p⁹
pauca de iudeis. Nō poterat sapiē
eius et spūi resistē: qui loqbat̄. Ip
so vō claudente reprobis exigenti
bus pctīs suis. ea que recta sūt ne
mo potest aperie: quia nemo po
test corrigē quē ille despexit. Dc̄
Scio opa tua. Scio: approbo diligo
recipio. In breui laudē ipius cōp
hendit: vbi dicit. Scio opa tua et
statiqz post laudē diuini muneris
pmissionē. Ecce dedi coram te. os
tiū aptū. Dedi idest dabo p̄ritū p

futo: ut de dono c̄tū redderet. ne de p
missione dubius remaneret. vel p̄ti
tū posuit: quia deus qd̄ futurū est p̄
tam ratū habet quasi iam factū es
set. Dedi corā te ostiū aptū. Quid
est ostium aptū: nisi liber v̄bū.
Dicimus namq; apta domū intranti
ita per verbū libe p̄dicatū cor hūa
nū penetrami: et hostem et hospite
antiquū eiciunt: et sedē cordis
in ipso habitatore collocamus. Alr
Dedi coram te ostiū aptū idest ape
rui tibi intellectū ad scripturarum cogni
cionē: os ad earum predicacionē: cor
da audiencium ad fidei susceptionē.
Ecce dedi te coram ostiū aptū. qd̄
me aperiente. nemo potest claudere:
quia diuina sapiencia ubi vult ope
rari. nemo potest impedire. Quare aūt
illi tantam graciā dare disponat: co
sequenter manifestat. Quia modicā
habes v̄tutē. et seruasti v̄bū meū.
et nō negasti nomen meū. Domū
quippe p̄dicacionis signa prouidē
te gracia. largius habe meruit:
eo qd̄ modicā siue in corpe siue in
corde virtutē habuit: et tamē ver
bū dei et in actiōe et in predicacio
ne seruauit: et nomē eius sub i
telligit in angustia p̄secucionis nō
negauit. Valde etenim laudabile
extitit apud d̄m: qd̄ per modicā
virtutē tanta cōpleuit. Et tanto
sublimius illū saluator et preconio
laudis extulit. et dono gracie cumu

lauit: quanto p̄pter puritatē v̄tutis
in eius obsequio difficilius labora
uit. Sequitur. Ecce dabo tibi de sina
goga sathane: q̄ se dicunt iudeos es
se et nō sūt sed menciuntur. Post p
missum domū p̄dicacionis: spondet
illi p̄ia victoriā se donaturū de inimi
cis. Erant enim sicut ex p̄nti pagina
potest estimari iudei in philadelphia
de quorū sinagoga. q̄dam episcopi
p̄dicacioni cōtradicebant: et eius
humilitatē deridebant: quasi si verā
in deo fidem haberet. eū signis cum
dencioribus suū esse famulū mani
festaret: qui forsitā nimie p̄sone ex
odio p̄ maliciā. sed legis sue zelo p̄
ignoranciā ad hoc ducebantur. Istos
itaq; p̄mittit illi ad fidē esse cōuertē
dos. et eius magisterio subiciendos
Ait ergo. Ecce dabo tibi de sinago
ga sathane. Quasi precedencia seq̄
tibus iungat dicēs. Quia que sup̄
dicta sunt p̄egisti. et michi placita fe
cisti. illos qui sunt modo sathane ti
bi dabo et apud eos a quibus nō
v̄sraris te magnificabo. Ecce dabo
tibi de iudeis. scilicet qui sūt sathane
p̄ infidelitatē qui se dicunt iudeos es
se per diuini nōis cōfessionē: et nō
sunt per v̄itatē. et menciuntur per falsi
tatē. Quomodo autē eos illi dabit
subiungit dicēs. Ecce faciā illos vi
delicet tales: ut veniant et adorent
ante pedes tuos. Faciā ut veniant
ad fidem. in me credendo. et adorent

ante pedes tuos se humiliando. te ue
nerando. et se a te baptisari. instrui
et regi suppliciter exorando. Sequitur
Et scient quia ego dilexi te. Sciet
tunc conuersi quod ignorat nunc aduersi:
sciet amici. quod ignorat inimici. Scie
tur intromissi quod ignorat extrapo
siti. Sciet tunc. quia ego dilexi te. p
uera caritate. quod nunc ignorat dum te
permitto examinari per tribulaciones.
Cuius dilectionis causam subdit dicens
Quia seruasti verbum paciencie mee. Verbum
idest preceptum quod seruasti dum aduersa
propter me pacienter sustinuisti. propter
hanc eandem eciam causam post subiec
tionem aduersariorum: illi sue protectio
nis in temptacione promittit auxi
lium dicens. Et ego seruabo te ab hora
temptacionis que ventura est in or
bem vniuersum: temptare habitantes in
terra. Seruabo te. non ab hora temp
tacionis: sed ab lesione temptacionis.
Seruabo te. non vt temptacionem non
videas. sed vt temptacioni non cedas:
non vt eam non sencias. sed vt ei mi
nime consencias. Temptacionem dicit perse
cucionem. in qua quidam probantur quidam
reprobantur et qui probantur ab ipso ser
uantur et qui reprobantur non seruantur.
Que ventura est in orbem vniuersum
Postquam enim sonus apostolorum in
omnem terram exiuit. statim persecucio
per vniuersum orbem ebulliuit. Temp
tare habitantes in terra. In celo quo
dammodo iam habitant perfecti qui ce

lestia tamen tantum amant: in terra ha
bitant ipsi tamen qui terrenis nondum perfecte
renunciant. Illi scilicet probati: isti proban
di. Persecucio ergo habitantes in
terra per possessionem terrenorum ipsos
temptat: et verum vere iusti sint omnibus
manifestat. Ideo namque diuina dispo
nente prouidencia temptantur: vt quod
sint demonstrentur. Nam perfecti quique
quamuis et ipsi persecucionem sustineant
et senciant: ipsi scilicet probati. et iusti es
se manifestati. Nec tales persecucio
grauat sed delectat nec ipsa irruente
dolent. sed magis gaudent. Scriptum
quippe est Ibant apostoli gaudentes
a conspectu principum: quoniam digni habiti
sunt pro nomine ihesu contumeliam pati. H
Huic igitur episcopo diuina bonitas propter
pacienciam ab ipso diligenter seruatam
a ventura persecucionis temptacione ser
uandum esse promisit: non vt cum ali
is electis persecucionem non sustineret. sed
vt sustinendo non deficeret: sed magis
proficeret. Hoc est enim vere seruari cum quis
medio virtutis illesus a culpa custodi
tur Sequitur Et venio cito. Tene quod ha
bes: vt nemo accipiat coronam tuam
Circa finem allocucionis hortatur eum
ad pacienciam: ne perdat coronam. Sed
quia in tribulacione positus erat. vt
pote qui inter infideles. et in medio
nacionis praue et peruerse manebat et
temptacionem esse venturam audiebat:
promittit ne in pressuris deficiat se cito ven
turum videlicet ad remunerandum eum

ciat. Ecce veniā cito. Quasi diceret
Pariter ocīu pro me sustine tribula
cionē: quia ecce veniā cito ad remu
neracionē. Tene qđ habes fidē scilȝ
et bona opa. et in eis longanimiter
pseuerarē stude: ne si nō habueris p
seuerāciā. alius accipiat tuā coro
nā. Cū tū sis deo certus suorū nu
merus. quādo alius per culpā la
bitur. alius per miām subinducitur:
vt in loco in quo lapsi sūt demones
ascendant hoīes: et in cultū diuinū
que iudea reliquit. gentilitas introi
uit. Sequitur. Qui vicerit faciam il
lū colūpnā in templo dei mei. et fo
ras nō egredietur amplius: et scribā
super illū nomē dei mei et nomen
ciuitatis noue ihrlm. que descendit
de celo a deo meo. et nomē meū no
uū. Cunctis supius q̄ ad comēdaci
onē promissionē ammonicionē epi
ptinet exsecutis: ad vltimū poīt
donū vincentis. Qui vicerit sicut
supius expositū est. faciā illū colūpnā
in templo in dei mei: vt sicud colūp
na in materiali templo. ita ipē in
spūali edificio sit: in se firmus sit
per fidē. rectus p equitatē: erectus
per intencionē: sublimis p cōtēpla
cionē. et alios sustentet vbo cōso
lacionis: suffragio orōnis. exēplo
accionis. In hoc autē edificio in
quo pfcī quilibet sūt colūpne: sūt
alij colūpne lapidee per firmita
tem credulitatis: alij colūpne e

nee p sonū pdicacionis. alij argē
tee per eloquēciā. alij auree per
sapiām. Et ne idē vbū sepius opor
teat exponē. vbicūqȝ dicit dei. et
adiungit mei siue aliud huiusmo
di ꝓpter humanitatē hoc dicit quia
patre minor existit. Et foras nō e
gredietur amplius: idest si in iusti
cia stare voluit criminaliter aut dap
nabiliter amplius nō peccabit:
nec de cōsorcio iustorū eiiciētur.
Et scribā super eū nomē dei mei
Qđ dicitur cito. transit: scribam sicut
supdictū est: vt scribitur dm pmaz
Qđ ergo dicit scribā. tm̄ valet ac
si diceret: in sempiternū stribuā. Et no
tandū qđ dixit sup eū non in eo:
quia bonū qđem diuinū sup nos
apphendere possumus: intra nos aut
illud cōprehendere nō valemus.
Nomē ergo dei sup electos scribitur
quādo illud apphensibile sed incō
phensibile bonū qđ dēs dicitur. et ē
p naturā: illis esse et dici datur
per grām sicud scriptū est Ego dixi
dij estis et filij excelsi oms. Et no
men ciuitatis magne ihrlm scilȝ
scribā sicut supdictū est. ut sit ȝ
noīe. cuius ihrlm nō terrestris
in qua nō est vera visio pacis et q̄
multū adhuc habet vetustatis: q̄
nō est tota dei. eo q̄ multi sint in ea
qui sūt diaboli: sed illius que et si
adhuc ex pte in terris est tamen
sursū est. et celestis mater est nr̄a

in qua nulla visio est lucis. sed solius patris: que nichil habet vetustatis sed totum novitatis? in qua totum possidet deus. nichil dyabolus. Que descendit de celo a deo meo? quia omne datum optimum et omne donum perfectum quod sancta mater nostra ihrlm in celis suis ad eternitatem preparavit. in tempore de sursum est: descendens a patre luminum. ab auctore donorum. Et nomen meum novum. subauditur scribam super eum: nomen videlicet christianitatis. quod est totum novitatis. nichil habens vetustatis. Possunt autem cuncta que in hac promissione continentur. et vincenti promittuntur. non solum in celo sed et in mundo a vincente haberi: et non solum in futuro sed et in presenti quoque statu ab ipso possideri. Qui habet aures audiat quid spiritus dicat ecclesiis. Istud igitur crebro repetitur: ut audientibus artius commendetur. Possumus ergo cuncta que in hoc sermone continentur: generaliter sex distinctionibus disponere. ubi quippe dixit. scio opera tua. ipsum episcopum laudavit? ubi subiunxit. ecce dedi coram te ostium apertum. graciam illi predicandi promisit? ubi ait. ecce dabo tibi de synagoga sathane. spospondit ei interitum et adversantium iudeorum confusionem et subiectionem. ubi addidit. servabo te ab hora temptacionis. in persecucione promisit protectionem. ubi adiecit. ecce venio cito. tene quod habes. de perseverancia intulit amonicionem: ubi aut tandem. qui vicerit faciam illum columpnam in templo dei mei vincentis remuneracionem.

De episcopo laodicie ecclesie Capitulum. xviii.

Et angelo laodicie ecclesie scribe. Hec dicit amen testis fidelis et verus: qui est principium creature dei. Scio opera tua. quia neque frigidus es neque calidus. Utinam frigidus esses: aut calidus. Sed quia tepidus es. et nec frigidus neque calidus. incipiam te evomere de ore meo: quia dicis quod dives sum. et locupletatus. et nullius egeo? et nescis quia tu es miser et miserabilis et pauper et cecus et nudus. Episcopum laodicie septimo loco singularum amonicionum. et in fine visionis prime sacra visio ponit? et eum de tepore et arrogancia et iactancia et penuria virtutum et operum iusticie graviter reprehendit: amonet ad penitenciam. et penitenti celerem promittit indulgenciam. Et quia iste propter quedam dona. et donorum opera que magis hominibus patent sed vere iusticie minus habet. se et a semet ipso iusticiam qua vacuus erat habere existimabat? et se diviciis et locupletacione sanitatis apud alios m magnificabat: vere christus a quo de hiis omnibus redarguitur. fidelis et verus in principio sermonis illi perhibetur? qui non possit mentiri. et pri

cipium esse creature dei denunciat. con
venienter sine quo iusticia non pos
sit haberi: ut dum fidelem et verum
et principium boni increpantem eum au
dierit ad semetipsum rediet. et ubi
loquentis. ex ipsius loquentis conside
ratione fidem adhibet: et quid
esset. quid esse debet perpenderet. et
se iusticia vacuum esse. et a semetip
so eam habere non posse. sed ab eo qui
est principium creature dei. non tantum
in rebus creatis per conditionem. sed
in recreatis per redemptionem agnos
ceret. et sic aget penitentiam. et conse
quens misericordiam: reciperet gratiam et age
ret iusticiam. et mereretur gloriam. Ai
pt ergo. Hec dicit amen. idest vere.
fidelis et verus: qui est principium
creature dei. Quasi patenter di
cat. Qualis quis ac quantus tibi lo
quatur diligenter ab ipso exordio ser
monis attende. et ore veritatis re
prehensus te vere bonitatis inopem esse
cognosce: et in principio allocuti
onis animadverte te sine illo ditari non
posse. Hec dicit amen. fidelis et ve
rus. qui in eo quod vere fidelis est. nul
la dicenda celat: et in eo quod est ve
rus. falsa et non dicenda numquam pronun
ciat. Hec dicit qui est principium
creature dei: sine quo sicut non po
tes habere originem existentie: sic non
potes sine illo habere nec initium iusti
cie. Ipse enim est principium creatio
nis: ipse enim est principium recreati

onis. Nam ab ipso est esse: et ab ip
so bonum esse. Quia igitur fidelis est
et verus. te malum esse quod ipse testa
tur veraciter crede: et quia principium est
boni. te ab ipso bonum fieri quod non es
simpliciter deposce. Quod sit malus
manifestat cum dicit. Scio opera tua:
quia neque frigidus es. neque calidus.
Quia iste nullam meruerat iusticie
laudem: statim aggreditur eum per increpa
tionem. Scio opera tua. tu videlicet
cognoscendo non approbando: sicut
quorundam aliorum. sed reprobando.
Quia neque frigidus es neque calidus
utinam frigidus esses aut calidus:
sed quia tepidus es et nec frigidus
nec calidus: incipiam te evomere ex
ore meo. Frigidus esset per infidelita
tem. calidus per caritatem: sed neuter
existens inter utrumque tepidus erat
per solam credulitatem. Estimabat
namque solam sibi sufficere fidem. non
animadvertens necessariam esse caritatem et
caritatis actionem: in sola confitens
fidei cognitione. et sacramentorum per
ceptione. Melius quippe illi fuisset in
infidelitate mansisse quam accepta fi
de tepide vivere. nec opera fidei exercere.
non quod hoc esset bonum. sed quia mi
nus esset malum: et forsitan ad fidem
aliquando conversus. citius ac levius ad ve
ram iusticiam consurgeret. qui nunc
quamdiu in sola iusticia fide per te
porem resolutus et inutili securi
tate deceptus inaniter confidet ac

superbiet. Dicit ergo. Utinam frigidus esses aut calidus. Quasi diceret. Utinam in fide esses sicut debes esse. quia tunc vere iustus esses: vel saltem adhuc in infidelitate positus esses. quia et propter ignoranciam tuam minus peccatum habens et gratiam quoque conversionis accepta. citius ad veram iusticiam pertingere posses. Quod autem malum ipsius teporis sequatur: adiungit dicens. Sed quia tepidus es et nec frigidus nec calidus: incipiam te evomere de ore meo. Notandum quod non ait evomam. sed incipiam evomere. quia qui per teporem resolvitur non subito nec ex toto a gratia deseritur. ut rapti ad malum relabatur: sed gratia deserente et ipso peccatum minima. deinde: maiora contempnente. paulatim succedenter et gradatim a summis descendit. et tandem precipitanter ad yma ruit. Et pulchre ad similitudinem cibi. dicit. incipiam te evomere ex ore meo. quia etiam quique in fide quasi cibus in stomacho per naturalem calorem decocti per dilectionem. membra christi fiunt per veram iustificationem: et tepidi sine dilectione. crudi evomuntur per reprobationem. Quia dicis quod dives sum et locupletatus et nullius egeo: et nescis quia tu es miser et miserabilis. et pauper et cecus et nudus. Ac si diceret. Cum tu sis miser per tuum teporis desidiam

et bonorum spiritualium penuriam: te divitem estimas et iactitas per superbiam et inanem gloriam. merito incipiam te evomere ex ore meo. Nam si tuam paupertatem cognosceres et de culpa temet ipsum humiliares divinus ad penitentiam te expectaret nec de ore meo penitus evomeret. Dives et locupletatus idem est. sed ideo dupliciter pronunciat. ut sublimius rerum quantitas attollatur. Dicis quod sum dives et locupletatus sive videlicet per scientie lumine sive per scripture predicationem. sive per secularis eloquentie nitorem. sive per sacramentorum amministrationem. sive per pontificatus apicis dignitatem. sive per vulgi laudem inanem. Et huiusmodi quippe bonis in quibus perfecta salus minime consistit. apud se extollebatur. et coram hominibus gloriabatur. quorum bonorum cumulus perfecte declaratur cum subditur. Et nullius egeo. Multum enim dives est: qui nullius eget. Sed perpendat qui potest: quam longe persul iste a perfecto bono recesserat: qui in imperfecto bono. perfecte confidebat: qui solummodo quod insufficiens ad salutem ad salutem habebat contemplabatur: et alterius se non indigere testabatur. Qui vere non tantum affectus vapore tepidus sed et sensu rationis hebes erat. qui hoc sibi sufficere nec aliud necessarium fore credebat. Unde vere subditur. Et nescis quia tu es miser et miserabilis. Miser in te. miserabilis aliis. Ille

naq; qui vita tua subtiliter discutie
tes te miseru videt. miserabilis appa
res et de tua miseria copassione habet.
Cuius miserie pondus: per tria se
quencia distinguit. Et pauper et ce
cus et nudus. Paup per amissio
ne caritatis. cecus per amissione
vere cognicionis: nudus p amissi
one boni operis. Pauper per amis
sione caritatis: quia quisquis caritate
caret pauper est: etiam si alia bona
possideret. Cecus per amissione cog
nicionis: quia qui veritatis cogni
cione non habet: nec se nec sibi vi
cia videt. Nudus per amissione
boni operis: quia que dyabolus bo
no opere denudat: nequaquam habet
unde se coram proximo exornet aut
operiat. Iste ergo miser erat: et mi
serabilis apparebat: quia virtute
caritatis. cognicione veritatis amictu
boni operis amissis. paup cecus et
nudus remanserat. Suadeo tibi e
mere a me aurum ignitum probatum ut
locuples fias. et vestimentis albis
induaris. et non appareat confusi
o nuditatis tue. et collirio unge
oculos ut videas. Post increpaci
one. adiungit amonicione. Et dis
tinguit hic tria licet mutato ordine:
contra tria que supius dixerat. Ibi
enim dixerat hunc de quo sermo est:
esse pauperem. cecum et nudum. Hic vero
suadet ei a se emere aurum: vestimen
tis albis indui: collirio oculos in

ge. Quia enim supius dixerat paupe
rem: amonet hic aurum emere: et ut
mutemus superiorem ordinem: quia d
dixerat nudum: amonet vestimentis
albis indui. Et quia dixerat cecum:
amonet collirio oculos inungere. Quasi
si diceret. Quia pauper es. suadeo
tibi aurum a me emere: ut diteris
Et quia nudus es. suadeo ut vesti
mentis albis induaris: ut operiaris
et orneris. Et quia cecus es. per me
am suasionem. collirio oculos tuos
unge: ut possis recta videre. Suadeo
tibi emere aurum ignitum. Quid p
aurum ignitum rectius designatur quam
caritas: que ut aurum per claritatem
fulget: et ut ignis. per dilectionem fer
vet: Que quoque in electis in forna
ce tribulacionis: incendium sumit et
amplificacionis. Dicat ergo. Suadeo
tibi a me aurum: id est caritatem. luce
divini splendoris fulgidam: fervore
dilectionis ignitam: in electis meis
per fornacem tribulacionis probatam
Eme. precio orationis. a me: a quo
sunt cetera bona gratie spiritualis. Ut
locuples fias. Quamdiu namque sine
caritate fueris: ceteris bonis ditari non
poteris: sed sine ipsa semper pauper
eris. Et vestimentis albis induitur:
quisquis operibus mundis extrinse
cus erudi... et ornatur. Et bene post
aurum. de vestimentis subiungit: quia
quia caritas prior est: et de caritate
omnis actio procedit. Ut non appare

at confusio nuditatis tue. quem in
tantum bona actio non tegit: huius sua
nuditas apud alios confundit. Qui
in hoc coram aliis habet confusionem:
quod amisit bonam actionem. Recte igitur
iste qui bona opera non habebat. amm
onetur ut vestimentis albis id est operibus
mundis induatur: ut propter hoc eius
nuditas contegatur: ne amplius apud
intuentes de nuditate id est de bono
rum operum amissione confundatur. Et col
lirio inunge oculos tuos ut videas.
Quid rectius accipimus per colliri
um: quam eloquium divinum. Et quid apertius
intelligimus per oculos: quam spiritalis
sensus nostros. Quemadmodum colliri
o oculos sanamus: ita sacro eloquio
sensus nostros illuminamus. Inunge colli
rio oculos ut videas: id est scruta
re scripturam. ut veritatem cognoscas.
Preceptum domini lucidum illuminans o
culos: id est sensus nostros. Collirium
per amaritudinem suam oculos pur
gat: preceptum domini per timorem suum sen
sus elucidat. Collirio clarificantur o
culi ad videndum solem: precepto domini
sensus ad divinam contemplationem. Ali
ter. Collirium spiritale tamquam quo q
quando sensus nostri per ignoran
tiam prius clausi inunguntur: ad sup
ne claritatis fulgorem intuendum aperi
untur. Aliter. Collirium est amaritu
do penitencie: que per compunctio
nem clarificat sensus cordis: sicut
collirium per effusionem lacrimarum ocu

los carnis. Quemadmodum ergo qui
collirio inungit oculos recipit visum:
ita qui aliquid istorum sensibus cor
dis adhibet recipit intellectum. Sequitur
Ego quos amo arguo et castigo.
Emulare ergo et age penitenciam.
Ut ad id quod suadet perducat: cum ip
sa ammonicione. proponit ei electos suos
quos amat arguit et castigat: ut
eorum in divino officio toleranciam
videat: et ad agendum penitenciam minime
torpescat. Dicit ergo. Ego quos
amo arguo et castigo. Emulare
ergo et penitenciam age. Quasi dicat
Dissuasio promissa te de tepore ac tor
pore tuo non potest excitare: illos
quos amo. me verbis arguere et fla
gellis castigare. et illos dicta et fla
gella tolerare diligenter attendite:
et ab ipsis exemplum sume: et emu
lare id est in bono illos emulando imi
tare: et tribulacionem que in agen
da penitencia sustinent. noli formida
re: ut si tibi non sufficit verbum ammoni
cionis: addatur verbo. exemplum imi
tacionis. Sequitur. Ecce sto ad ostium
et pulso: si quis audierit vocem me
am. et aperuerit ianuam. introibo
ad illum et cenabo cum illo. et ipse me
cum. Post ammonicionem penitencie ad
propositum roborandum ei proponit fiduciam in
dulgencie. Ecce sto ad ostium. Ac si di
ceret. Noli diffidere: quia paratus sum
per misericordiam ad te intrare: ut si
mus ambo sicut esse debemus in

vna dictione. Quod indifferenter p
mitto tibi non denego. Ecce sto quasi
paratus ad intrandū. ad ostiū. ad cor
dis introitū. et pulso per predica
cionis verbū. si quis audierit vocem
meā. id est receperit meā predicacio
nē. et aperuerit michi ianuā. per
verā fidem. intrabo ad illū. per
gracie spiritalis infusionē. et ce
nabo cū illo. id est delectabor cū illo
per eius iustificacionē. et ipse me
cū per bone cōsciencie iocunditatē. per
augmentū quoque gracie et spem fu
ture glorie. Et notandū quod dicit
si quis. quia pauci sunt. qui eius vo
cē obedienter audiūt. et cordis os
tiū ei aperiūt. Nec dicit prande
bo. sed cenabo. vt videlicet bonū
eius quod in mundo incipitur per caritatē.
in celo perficitur per beatitudinē. semper
perseverare ostenditur per eternitatē: nec
aliud succedere per alicuius temporis
mutabilitatē. Sequitur. Qui vicit
dabo ei sedere mecū in throno meo.
sicut et ego vici. et sedeo cū patre
meo in trono eius. Quibus que ad
episcopū pertinebant ordinatis sicut
et in aliis capitulis. subiungit mu
nus vincentis. cōsessum videlicet
regni spiritalis atque celestis. et post
suā victoriā atque cōsessum in throno
patris pugnantibus in exemplū. vbi
dicit. sicut et ego vici. et sedeo cū patre
meo in throno eius. vt per ipsius
vincentis exemplū festinet ad premi

um. Qui habet aures audiat. quod
spiritus dicat ecclesiis. quid deus premit
tat sanctis cōgregacionibus. Cuncta
quoque que in hoc capitulo cōtinentur
quatuor generaliter diuisionibus
discerni possunt. Vbi quippe dicit
scio opera tua. quia neque frigidus
es neque calidus. redarguit ipsius
pontificis teporē. vbi ait. suadeo
tibi a me emere aurū. amonuit eū
ad emendacionē. Vbi adiecit sto
ad ostiū et pulso. si quis audierit
vocem meā. et aperuerit michi in
trabo ad illū et cenabo cū illo. pre
tenti proposuit fiduciā sue misera
cionis. Vbi tandem intulit. qui vicerit
faciā illū sedere in throno meo. premi
sit vincenti cōcessum regni spiritalis et
atque celestis. Recapitulacio capitulorum

Et nunc omnia libri primi.

Eque in hac prima et precedenti
visione cōtinentur. ad euidenciā per re
cordacionē recapitulemus. Primū
posuit auctor tytulū libri. et eciā
rectam salutacionē. Deinde apparentē
sibi. descripsit filii hominis similitudinem.
Tercio loco ad singulares singulis
episcopis literas amonicionis descendit. et
episcopū ephesi. et episcopū perga
mi. et episcopū thyatire. Primū
de bono laudauit: deinde de malo
redarguit. Episcopū autem smyrne
et episcopū philadelphie: de iusti
cia tantum laudauit. Episcopū vero
sardis. et episcopū laodicie tantum de

malo increpauit. Si quis tamen
interpretaciones nominum septem ciuita
tum que in visione continentur voluit in
vestigare. videbit et actus rerum. et
interpretaciones nominum racionabiliter
ac mirabiliter concordare. Ephesus
interpretatur lapsus. siue consilium. que
vtraque interpretacio. pontifici ciuita
tis. et eius actibus verissime conso
nat. Qui primam caritatem relinquen
do. ad moracionem virtutis lapsus
erat. et cui diuina ammonicio consili
um prebet. vt prima opera faciendo:
ad primum gradum iterum ascendat.
Smyrna interpretatur canticum. que
interpretacio. eius episcopo bene conuenit
quem diuina vox negligencia irre
prehensibilem. tum laudibus iusti
cie attollit. Pergamus interpretatur
diuisio cornuum. quod ipsius episcopo
optime concordat. quem sermo diui
nus commonet. vt nicolaitarum he
reticorum superba cornua: rigore iusti
cie dissipet. ac diuidat. Thiatira
illuminata vel viuens hostia interpretatur
quod vtrumque ab eius episcopo non dis
sidet. qui per doctrinam spiritualem illumi
nat. et vt fornicarios corpora sua h
hostiam viuentem sanctam deo placentem
exhibere doceat. per reprehensionem
subtiliter ammonetur. Sardis inter
pretatur principium pulcritudinis quod
nequaquam a vita pontificis dis
crepat qui inchoancia solummodo
et nomen non rem habebat sancta-
tis. Philadelphia interpretatur amo
ris. vel saluans hereditatem. quod vtrum
que eius episcopo et eius conuersacioni
congruit. qui per amorem fraternum
ad conuertendum electos qui hereditas
sunt dei in predicatione fideliter labo
rauit. Laodicia interpretatur vomitus.
quod ipsi presuli aptissime concordat
quia illum propter suum teporem nisi pe
niteret ipse redemptor tanquam euomere
ex ore suo disponebat. Sic solum
ex gestis rerum. sed et ex interpretaci
onibus nominum. diligens sacre pagine
scrutator potest inuenire: vnde ad
lumen sciencie valeat peruenire. Huc
usque de prima visione libri huius non
sicut debuimus. sed sicut potuimus
locuti stilum ponimus. vt ocio recre
ati ad secundam ingrediendam. illum
alacrius resumamus. Explicit
liber primus. de visione prima.

Incipit liber secundus de visi
one secunda.

Liber secundus tractat
de visione secunda continens
capitula decem. De se
dente in throno: et circu
itu eius. Capitulum primum. De quatuor anima
libus. Capitulum secundum. De libro septem
sigillis signato et agno librum ape
riente. Capitulum tercium. De primo sigillo
et apertione eius. Capitulum quartum. De secundo
sigillo. et apertione eius Capitulum quin
tum. De tercio sigillo et apertione
eius. Capitulum sextum. De quarto si-

gillo et apercione eius. Cap.^m sep.^m
De quinto sigillo et apercione eius
Cap.^m octauum. De sexto sigillo et
apercione eius. Cap.^m nonum. De
septimo sigillo et apercione eius. Ca.^m
decimum. **Incipit hic prologus**
libri secundi. de visione secunda.

Deus summe bonus in
quo cuncta sunt bona.
et a quo bona cuncta
procedunt. que in subiec
tam creaturam varie et multiplici
ter descenderunt. a quo cuncta habent
non tantum quod est per existenciam. sed et
quod bona sunt quantum ad naturam.
et a quo creatura racionalis singu
lariter possidet quod rectum est per ius
ticiam. ipse spiritualis sapiencie graciam
suis multiformiter distribuit in
diuersitate et cursu temporis. ut eos con
greget ad unum statum eternitatis.
Mens nimirum humana. que per mul
tiplicem rerum visibilium concupiscenciam
excecatur. ad spiritualium bonorum simpli
cem contemplacionem difficile reno
uatur. nisi diuersitate doctrine celes
tis. et lectionis varietate docatur. Pro
pter non solum uniuersitas sacre scri
pture per diuersos codices pulcre
distinguitur. sed et unus idemque li
ber. diuersarum significacionum dis
tinguitur distinctione. ut mens
per diuersa et falsa bona distrac
ta diuersis sacre pagine lectionibus
illuminata. ad unius veri boni vi
sionem et amorem reducatur. Unde et
sacra apocalipsis ista per diuersas
visiones diuiditur. ut diligens lec
tor eius per maiorem excitacionem ro
boratus. ad eiusdem boni cogni
cionem et appetitum erigatur. Sciendum
est tamen quod non omnis lectores equaliter
erudiat. et quod celestium sacramentorum
archana differenter contineat. Pri
ma quippe que cetas precedit visio
nes. minora et planiora quam reliquie
quinque et ipsa magna sunt continet
documenta. utpote que ad unius
regionis videlicet Asye specialiter mis
sa est correctionem. Iste vero que se
quuntur. longe maiora. obscuriora
et sublimiora continet sacramenta
sicut que ad uniuersalis ecclesie genera
liter pertinet erudicionem. Unde et
in huius visionis secunde ingressu
sanctum theologum dicitur. Ascende huc
et ostendam tibi que oportet fieri. In
primo namque positi. minora perspi
cue cernimus. sed in altum ascendi
mus. ut maiora videamus. Liquet
et igitur ex eo quod dicitur ascende. ex
cellenciora esse ea. que visurus
erat quam ea que viderat. Agit autem
ista visio. sicut supra prelibatum est
de sedente in throno. de libro vii.
sigillis signato. et de agno librum
apiente. Describit etiam multi
plices sancte ecclesie ab inchoa
cione gracie usque in finem tribula
ciones. et sequentes beatitudinis re

tribuciones ut clari ex auditu tribula
cionū contra eas p̄muniā. et ex
p̄missiōe retribucionū robustio
res efficiant. **De sedente in thro
no et ornatu eius. Cap.^m p.^m**

Capitulum tercium iiij. Post hec vidi. et ecce ostiū
aptū in celo. Et vox p.^a
quā audiui. tāqm̄ tube
loquentis mecū dicēs. Ascende huc
et ostendā tibi que oportet fieri.
Postqm̄ sacramenta p̄me visiōis
descripsit. ad sacramenta scdē visio
nis describenda procedit. Post hec
post ordinē videndi nō mutacio
ne dici. hec que videlicet in p̄ma vi
sione continet. vidi idest intellexi. et
ecce ostiū aptū in celo. Celū est sca
eccīa que sicut celū per celestem cō
uersacionē est exaltata per fidei fir
mitatē et cōstanciā solidata. corpa
li mansione usque ad finiōs terre et
spirituali dilcōne ad amicos et inimi
cos circūquaque dilatata solis iusti
cie que eā illustrat claritate et insti
ncte sibi diuinitus collate splendore et
sanctorū doctorū atque pfectorū vi
rorū clara actione. quasi lumie
solis. lune sive inumabiliū stellar
lucidissima. Que eciā diuina mis
teria reprobis prudenter celat. q̄
iustis clare manifestat. Celū est
quia terrena iam sub se longe dese
ruit. et per fidem spem caritatem
celestibus sublimiter inhesit. Os
tiū est sacra scripturā. cuius doctrina

et p̄dicacione omnis electus erudit.
et per eam quid sit credendū qd fa
ciendū edoctus scam ecclesiā ingredit.
Istud ostiū eloquiū scilicet sacrū re
probis semper est clausū. sed ab
electis videt. et intrat. apertū. Vn
et nunc recte a sancto theologo dicit.
Vidi ostiū nō clausū sed aptū in
celo. Ostiū quippe apertū in celo a
spicit. quisquis sacrā scripturam scdm
veritudinē fidei intelligēs eam. ad
itū in scam ecclesiam esse cognoscat
Et vox p̄ma quā audiui tāqm̄ tu
be loquentis mecū. Voces sunt diuine
ammonicioēs. inter quas est ordiē
p̄ma. doctrina phetica. lex eniē
in ea muta fuit. qz tpalia nō celes
tia bona promisit. Vnde scriptū ē
dū mediū idest sūmū et pfūm si
lenciū teneret omnia scilicet lex et
natura. quia in hoc silebat. qd vera
bona. nec pmittebat nec exhibe
bat. omnipotens sermo tuus dn̄e a re
galibus sedibus venit. p̄mū ad p
phetas ad p̄dicanda spiritalia et
celestia aspirando. deinde ad eadē ex
hibenda semetipm in carne mani
festando. Vox ergo phetica de in
ternis et eternis bonis p̄ma sonuit
quia illa nobis sua p̄dicacione p.^a
manifestauit et ad illa querenda p̄
ma nos inuitauit. Ipsa legē spiritua
liter intelligendam et seruandam
esse p̄ma docuit. et corporale ac tn̄
sitoriū esse bonū qd per legem pro

mittebat et confitebat. sed spualē
et eternū fore qd̄ misticē significa
tat luce clarius demonstravit. Ip
sa itaqȝ ordine quidē prima est nō
dignitate. quia vox ewangelica
sive aplica tanto eam dignitate p
cedūt. quanto supne btitudis bonū
ostendūt. que et ipse toties in ce
lo scilicet in ecclia sonat: quocies
ad celestis btitudis suavitatē nos
invitant. Vox autē pma idest pphe
tica doctrina tanquā tube loquentis
esse describit: quia spitalē miliciā
sono suo contra hostes ad bellū f
fortiter exhortat: Tanquā tuba
sonat: quia grandia sūt: ppter que
nos amovenda clamat. Quid autē
scō theologo dicat: declarat: cū di
dit. Ascende huc. Quasi dicēt. In
pcedenti visione. quāvis inferius cō
stitutis vidisti magna. Sed mō
intellcū et devocione ascende huc
quia visurus es maiora. Ibi vid
isti statū septē ecciaꝝ asye: videbis
hic statū universalis ecclē. Et osten
dam tibi in brevi videlz revelaci
onis demōstracioē. que oportet
fieri sive in tpe agenda. sive in eter
nitate cōplenda. Sciendū vō est
qd̄ in eo qd̄ dicit. ostendā tibi que
oportet fieri. nō qd̄ iam nō essent
denegat. sed qd̄ deinceps mansura
essent declarat: Dignitas enī scē
ecclesie. exaltata erat. quando scūs
visiones ista cernebat. Quedā ergo
dicit oportere fieri que iam erant
precita: utpote in eodem statu q.
ceperūt permansura. Sequitur.
Post hec statim fui in spū. Et ecce
sedes posita erat in celo: et supra se
de sedens. Et qui sedebat similis erat
aspectū lapidis iaspidis: et sardi
nis. Et iris erat in circuitu eius
similis visioni smaragdine. In pri
ma visione dicit se fuisse in spū et
ea que in ipsa cōtinent: vidisse.
Utrū autē post cōtemplacionē
prime visionis ab ipso spū exierit
et aliquo spacio tpis in semetipso
fuit. et sic denuo ad scdam cōtem
plandā cōscendit: aut qd̄ verisi
milius est et rectius credendū. q
videlicet in spū pstiterit: forsitan
queri potest. Michi vō verisimū
vide: cū in spuali visione semp
pseverasse: nec a pncipio visio
nis usqȝ ad finē omī visionū eū
unquā descendisse. Sed utrū sic
extiterit. utrū nō omīo: tamē p
babile vide: sicut sup mōstratū
est. cū sublimius dono spū fuis
se sublevatū ad cōtemplacionem
eorū que succedūt. qm fuit ad illo
rū visionē que pcedūt. Dicit er
go in inicio huius visionis
statim fui in spū: ut subintelligat
valde excellencius qm fui prius.
In eo autē qd̄ statim dicit. amad
vertendam et ammirandā sibi esse
humani spiritus cooperante gra

uelocitatem : atque suam obedientiam imitandam significauit. Quanta denique mirabilia et quam celestia christi et ecclesie sacramenta deinceps uiderit : in sequentibus declarat. Et ecce sedes posita erat in celo. Sedes Sedes summe et incomprehensibilis ac diuine maiestatis in celo posita : sunt sancti angeli. ipsi doctores et prelati per diuinam prouidentiam positi et ordinati in sancta ecclesia in quibus deus principaliter residendo regnat. et per quos alios minores iuste et pie gubernat. Qui eo apud deum merito sunt sublimiores et apud homines honore digniores : quo eos sibi idoneum facit. et in tus dignam spiritualiter quiescit. et eorum magisterio ceteros diiudicat. Et super sedem sedens : subaudi erat Qui scilicet deus. bene super sedem sedem sedet : quia per sue diuinitatis potentiam omnibus creaturis eminet. Recte nimirum supra sedem sedere memoratur : qui omnibus maiestatis dignitate dominatur. Qui quidem sub se sua utitur quiete : merito super sedem sedet. Cuius quoque quanta quelibet gloria fuerit. non illa in qua naturaliter eternaliter incomprehensibiliter ineffabiliter que subsistit. sed illa in qua ad horam singulariter sancto iohanni comparuit : manifeste declaratur cum subditur. Et qui sedebat similis erat aspectui lapidis iaspidis et sardinis. Similis erat aspectui lapidis : quia firmus in semetipso perseuerat per sue naturam immutabilitatis. Similis erat aspectui lapidis : quia firmiter et inseparabiliter omnia regit per potentiam proprie uirtutis. Similis erat aspectui lapidis : quia et in se soliditate habet inmortalitatis : et suis karitatem habere tribuit. dono gratie spiritalis. Aliter. Similis erat aspectui lapidis. quia duritiam confligit humani cordis. Aliter. Similis erat aspectui lapidis : quia suis electis firmum ac stabile fundamentum est iustificationis. Aliter. Similis erat aspectui lapidis : quia et erga bonos et erga malos firmiter seruat ueritatem sue locutionis. Iaspidis et sardinis. Isti duo preciosi lapides : duos et diuersos habent colores. Iaspis uiret : sardius rubet. uiror significat immarcessibilitatem eternitatis. rubor ignem dampnationis. Apparens ergo per uerum similitudinem uisibilium diuine gloria maiestatis. similis aspectui lapidis iaspidis et sardinis. esse perhibetur : quia firmiter et iocundissime electis promittit eternitatem. et reprobis minatur dampnationem Electos per promissum uiroris. nunquam marcescentem eternitatis demulcet : reprobos per minatum rubore ignis semper ardentis terret. Quod ergo dicitur : similis erat aspectui lapidis

equaliter spectat et ad bonos et ad malos: quod dicitur iaspidis ad solos bonos: quod dicitur sardinis ad solos malos. Redemptor etenim noster similis est aspectu lapidis conversando firmiter et erga bonos et erga malos verbi sui veritatem: iaspidis bonis promittendo eternitatem: sardinis malis comminando dampnationem. Et ut talem eundem esse in iudicando: qualem audivimus in sacro eloquio: apte subditur. Et iris erat in circuitu sedis: similis visioni smaragdine. Iris namque significat iudicium: eo quod in se continet iudicij signum. Smaragdus viridis viret et rubet. Iris itaque in circuitu apparentis maiestatis esse describitur: quia hinc inde a dextris et a sinistris idest bonis et malis iusto iudice iudicante debita merces donatur. Sed iris similis visioni smaragdine dicitur: quia bonis et malis divino iudicio examinatis. iusti introducuntur ad pascua virentis eternitatis: mali traduntur in ignem rubentis conflagrationis. Qualis ergo predicatur in sacro eloquio: talis existit in iudicando. Et notandum quod non tam in circuitu sedentis quam sedis iris esse dicitur: quia perfectorum est in quibus deus residendo regnat et minores gubernat ut nunc ipsum iudicium predicare undique ut mereantur cum iudice in fine se-

dendo mundum iudicare. Qui autem cum ipso sedebunt et iudicandos iudicabunt: apte monstratur cum subditur. Et in circuitu sedis sedilia viginti quatuor. et super thronos. idest super sedilia viginti quatuor seniores sedentes. circumamicti stolis albis: et in capitibus eorum corone auree. Sedilia sunt multa. Unusquisque enim perfectus sedem habet in iudicio secundum quod meretur in mundo. Viginti quatuor seniores sunt omnes veteris et novi testamenti sancti et perfecti doctores: qui pariter sub tali numero comprehenduntur propter duodecim patriarcharum prerogativam. et propter auctoritatem et dignitatem apostolicam. Quos nimirum perfecti super sedilia singula sedere dicuntur: quia et in presenti etiam quamdiu presens vita agitur et in ultimo iudicio secundum sua merita sedem iudicandi cum iudice ipso disponente sortiuntur. Apte ergo superius ubi ait iris erat in circuitu sedis: de iudicio mentionem fecit. Hic ubi dixit viginti quatuor seniores super thronos sedere: de perfectis cum domino divina iudicia exercentibus subiunxit. Sed ne scrupulum generet quod superius quosque perfectos esse cum electis angelis sedem dei diximus: et hic eosdem scilicet perfectos homines in circuitu sedis sedentes exponimus: possumus ad commoditatem sue sententie in

primi loco parumper sine prolixitate intellectum vtere: ut dicamus hic sedem dei principaliter angelos. vtpote in quibus deus excellencius valde quam in hominibus residet: et per quos sublimius et forsitan crebrius quam per homines sua iudicia exercet debere intelligi: et ipsis scilicet beatis angelis singularius. propinquius familiarius diuinitati intrinsecus subiectis. et velud in medio dignitate positis: homines perfectos quius et ipsi sedium prima et superiore expositione sunt sedes dei: quasi minores et in diuino misterio angelis remotiores extrinsecus adiunctos. et per circuitum sedentes. in hoc loco debere describi: ut sicut superius probatum est quod sunt sedes dei quia in ipsis deus residendo. non tantum ipsos. sed et minores per ipsos regit: ita hic demonstretur per hoc quod cum eo singula super sedilia sedere dicuntur. quod eos sedium super alios iudices facit. Sancti igitur perfecti doctores atque prelati sedes sunt dei: quia subiecti sunt summe diuinitati. et in circuitu sedis sunt: quia angelis qui sunt intrinsecus et inuisibiliter deo subiecti. principaliter sunt sedes dei credimus. misterio coniuncti. vt super sedilia iuxta iudicem sedeant per auctoritatem et dignitatem magisterii. Seniores sunt per grauitatem maturitatis: amicti stolis albis per mundiciam castitatis atque boni operis: et spem sine perceptione inmortalitatis. In capitibus habent coronas in mundo sperando: in celo possidendo gloriam decoris et inmortalitatis regni celestis: aureas per fulgorem diuine contemplationis. Quod autem iris siue seniores per predicte sedis describuntur esse circuitum signat diuinum iudicium continue exercendum: et eos qui illud debent exercere qualiter sit agendum circa inspicere se debere considerare. Quod vero iris per circuitum primum sedis dei esse describitur. ac deinde seniores per eiusdem sedis circuitum esse memorantur: exprimit ipsos seniores supernum iudicium quod inter se et deum audiunt describi semper debere premittere: et ipsum semper attendendo semetipsos districte iudicare et formam alios iudicandi sumere debere. Sequitur. Et de throno procedunt fulgura voces et tonitrua. De throno idest de sede dei videlicet de perfecte iustis in quibus deus residet: per quos alios regit procedunt fulgura. voces et tonitrua. Fulgura significant miraculorum claritatem: longe lateque coruscantem. Voces exprimunt temperatas amoniciones mediocriter auditoribus sonantes Tonitrua duras et terribiles de penis reproborum comminaciones

De throno ergo dei. fulgura voces
et tonitrua procede~ memora~. qr
perfecti quique miraculis chorusca~t
vocibus predica~t. nimis terribili
ter sona~t. Fulgura procedu~t qua~
do per eos ceci illumina~: leprosi i
mundan~ mortui suscita~. Voces
procedu~t qn~ dicu~t. Obsecram~
pro xpo ut exhibeatis corpa vestr~
hostia~ vive~te~. sca~m deo placente~:
ro~nabile obsequ~ vestr~. Tonitrua
procedu~t. qua~do terribiliter reprob~
mina~ qd~ sine ulla miseracione pu
bu~t. Sequi~ Et septe~ lampades
ardentes ante thronu~. subaudi~
su~t: que su~t septe~ sp~us dei idest
septiformis sp~us dei. Septe~ lam
pades ardentes ante thronu~ su~t:
quia p~fc~i sci~ septiformis sp~us il
lustracio~ibus sp~ intendu~t. et per
illius illu~acione~ que su~t utilia
luce clarius cognoscu~t. Qui scili~
sp~us sanctus per lampades arde~
tes figa~tur: quia ad cogitionem
illu~at. et ad amore~ inflamat:
om~s quos illustrat. Qui etia~ p
hoc septe~pliciter lucet: qd~ vii sp~i
talia dona suis prebet. Ante eos
lucet: qua~do viam iusticie docet
Sequi~ Et in co~sp~u sedis ta~qu~
mare vitreu~: sil~e cristallo. Per
mare vitreu~ intelligimus bap
tismu~. Baptism~ namque tq~m
mare est. quia in ipso remitti~
amaritudo iniq~tatis: vitreu~: qr

in ipso puritas et claritas co~fer
tur di~ne cognicionis. Qd~ bene
sil~e cristallo dici~: quia per ipm~
om~s electus ad splendore~ et firmi
tate~ iusticie co~firma~. Qd~ r~e q~q~
in co~sp~u sedis esse p~hibe~: quia
p~fecti qui sicud sepedictu~ est sedes
sc~ dei: eius virtute~ p~fecte intelli
gu~t et per ipsu~ no~ nisi dignos
et ydoneos introducu~t. Sed ut
in brevi colligam~ cuncta que dc~a
sc~: ostiu~ apertu~ est sacra scriptura:
celu~ sancta ecclesia: vox prima
doctrina p~phetica: sedes dei. ange
li et sancti p~fecti: qui deus sedis
est aspectu~ iaspidis p~ firmitate~ vi
tatis: iaspidis per promissione~
eternitatis: sardinis per co~mina
cione~ dapnacionis: yris que co~
net iudicij signu~. divinu~ iudicia
u~: viginti quatuor seniores. ve
teris et novi testame~ti p~dicatores
sedilia magisteria sive vita: stole
et corone p~mia: fulgura miracu
la: voces a~monicio~es: tonitrua
co~mina~cio~es: septe~ lampades ar
dentes gracie septiformis illu~a
cio~es: mare vitreu~ baptismus.
mare per iniquitatis remissio~e~
vitreu~ per puram divinitatis
cognicione~. simile cristallo per
splendore~ splendida~ iusticie fir
mitate~: ante sedem idest ante
p~fectos per sui consideracionem
et intelligenciam spiritale~. Na~

perfecti ante se habent mare vitreum. dum diligenter et spiritaliter attendunt et intelligunt baptismi sacramentum: ut indignos ab eius ingressu caute repellant: dignos misericorditer introducant.

De quatuor animalibus. Capitulum secundum

ET in medio sedis. et in circuitu sedis: quatuor animalia plena oculis ante et retro. Divine visionis mirabile sacramentum sacra prophetia varie describit. et celestis boni pulcritudinem multiformiter nobis ostendit. In superiori namque capitulo rerum visibilium et corporalium qualitatibus mirabiliter et pulchre de sedente in throno et eius ornatu compositis. profunditatem ipsius mistice legentibus revelavit: in isto vero per quatuor ewangelistarum typicam descriptionem. eius excellentiam sublimiter ac subtiliter adhuc aperit. Per quatuor enim animalia in hac visione descripta. sicud crebra patrum et sanctorum doctorum tradicio docet. quatuor ewangeliste figurantur. qui idcirco animalibus non inconvenienter comparantur. quia eorum verbo et exemplo omnis iusti ad celestem vitam capescendam animantur. Qui etiam ideo quaternario debuerunt prefigurari: quod eorum quatuor ewangelia predicanda erant. per iiij.or partes mundi. In medio sedis et in circuitu sedis quatuor animalia. In medio sedis id est perfectorum predicatorum quatuor animalia sancti scilicet ewangeliste sunt velud sustentatores: in circuitu velud defensores. Vel in medio sedis sunt: quia perfecti quique ipsis quasi in medio positis intendunt: dum ewangelice sapientie lectionibus unanimiter vacant. In circuitu sunt quia que legendo sive meditando didicerint: foris circumquaque predicant. Quasi etenim in medio sunt quando ab omnibus eorum scripta discuntur. in circuitu sunt: quando circumquaque dicuntur. Plena oculis ante et retro. Plena sunt sancta animalia oculis id est plena contemplatione boni celestis ante et retro per cognitionem futurorum retro per cognitionem preteritorum. Et

Et ait animal primum simile leoni: et secundum animal simile vitulo: et tercium animal habens faciem quasi hominis: et quartum animal simile aquile volanti. Primum animal marcus. secundum lucas. tercium matheus. quartum iohannes. Primum animal id est marcus simile est leoni: quia in principio sui ewangelii sic ait. Vox clamantis in deserto per quod significatur leo: cuius nature esse dicitur quod mortuus nascitur. sed rugitu patris die tercia suscitatur: sic christus postquam pro humano genere mortem gustavit: precepto patris die tercia resurrexit. Recte ergo marcus describitur leoni: quia sic suum ewangelium incepit: ut intelligatur expri

nie misteriū resurrcōis xp̄i. Et i
notandū qd̄ ezechiel ꝑplia. qui q̄tuor
ewangelistas per hec eadē quatuor
aīalia descripsit. p̄mū faciē hoīs que
sign̄at īcarnationē posuit: quia
adhuc longe futā erāt que vidit:
iohānes vo qui post ipsam sacram
tor cōpletionē eos figuāliter cōple
tus est silitudinē leonis per quā re
surrcōo significa͛. p̄mū cōspexisse ꝑ
hibe͛: ad maiorē uidelicet xp̄iane
fidei iam exhibere cōsumationē:
quia totū nostre fidei et spei fūda
metū maxime virtuti resurrectio
nis innit͛. Et sedm aīal silē vitu
lo. Ezechiel post faciē hoīs posuit
faciem leonis: ꝑpter qd̄ utrasq a
dextris vidit. Que idcirco a dextris
esse vise sūt: quia incarnatio et re
surrcōo electos letificauerūt: deinde
faciē vituli siue bouis ponit: quā
etiā a sinistris describit. Que fa
cies apte a sinistris fiunt: quia pas
sio xp̄i que per eam figurā͛ discip
ulos cōtristauit. Sed hūis hoīes
hūc ordinē minime seruauit: quia
de hac leticia siue t͛sticia hoc in lo
co nichil īsinuauit. Sedm itaq
aīal idest lucas silē est vitulo: q̄a
lucas in principio sui ewangelij de
zacharia sacerdote cuius officiū
erat vitulū offerre mētionē fecit:
per qd̄ passionē xp̄i designauit. Q̄
quadam ꝑrogatiua ante mathe
um in sacra visione ponitur: q̄a
in passione ꝑpau nostre redēptio
nis cōtine͛. Nichil eīm nasci nob
ꝑfuit nisi redimi profuisset. Et
terciū aīal habēs faciē quasi ho
mīs. Terciū aīal idest matheus
quasi faciē hoīs habuit: quia ip
se in p̄ncipio sui ewangelij dixit
liber gn̄acionis ihū xp̄i: per qd̄
incarnationē verbi. non figuāli
ter significauit sed patenter ener
rauit. Sed diligēter est attendēd
qd̄ non ait habens faciē hominis:
sed faciē quasi hoīs. Homo ī sac
pagina diu͛sis modis intelligit͛.
Aliqū naq dici͛ homo sedm ethi
mologiam noīs: aliqū sedm dig
nitatē cōdicionis: aliqū pro effcū
vel affectu iniquitatis: aliquādo
sedm typū significacionis: aliqū
sedm defectū fragilitatis: aliquā
do sedm rātudinē equitatis. Sedm
ethimologiā noīs homo dici͛: q̄
sic dici eo qd̄ sit ab humo derivā͛.
Sedm dignitatē condicionis: ut
ubi ad ymaginē et silitudinē dei
conditus legi͛. Sedm affcū vel
effectū īiquitatis: ut ubi per aplm
delinquētibus dic͛. Cū sit inter
vos zelus et contentio: nōne ho
mīes estis. Hoīes estis idest mali
et īiqui estis. Sedm typū signifi
cacionis: ut in ewāgelio ubi ma
lus homo dic͛ super bonū semē
seminasse zizania. Que eīm vitius
sedm typū significacionis hūc ho

mine esse dicim⁹. qui dyabolū q̄
ad silitudiem hōis zizania super
bonū seīe seminantis. postq̄m v̄
bū fidei super corda hoīm semīa
tū cognouit. quibusdā diuisar hē
sium et viciorū semīarū iecit.
Scd̄m destū fragilitatis: vt ierep
hemiā dī. Maledictus homo. qui
confidit in hoīe. idest in vita fra
gili. et leuiter et cito deficiēte. Re
ctidū rectitudīe equitatis vt vbi
per salomonē dicit. Deū time et
mandata eius obserua hoc est ō
nis homo. Quisq̄s eīm deū timet
et mandata eius obseruat. quia
per equitatē iusticie vetus est hō est.
Quisquis hoc nō facit. quasi ne
quaq̄ homo est. quia rectus nō ē.
Qui si insciēter delinquit: ꝓpt
ignoranciā bestia est. Et si scient
et voluntarie: ꝓpter cōtemptū dya
bolus esse dicēdus est. Scd̄s igit̄
matheus ewanḡta qui humanitatē
xp̄i in pncipio sui ewangelij desc̄p
sit: rēē in sacra visioē. scd̄m hoc
q̄ homo aliquādo in malo accipit̄
nō faciē hōis. sed faciē quasi hōis
habuit. quia redemptor noster de q̄
agit. nō in carne pcti sed in simitu
diē carnis pcti venit. Quātū nā
q̄ ad malū. nichil de hoīe habuit:
quia pcīm nō fecit. Et quartū
aīal sile aquile volanti. Quartū
aīal idest idest ipsemet scūs iohēs
cui visio ista cōparuit. silis aq̄le

volanti fuit: quia ad cōtempla
da sancte et summe diuinitatis ar
chana cetis omnibus altius vola
uit. Cuius faciē ezechiel ꝓpha ca
am desup ipōr quatuor esse descbit
quia btūs iohēs per hoc qd̄ i inicio
sui ewangelij v̄bū in pncipio esse
dixit. nō solū alios. sed et semetip
sū trāscendit. Quia igit̄ alius scōr
ewāgelistar in pncipio sui ewāge
lij egit de resurrcōne saluatoīs:
alius de passioē: alius de icarna
tione: alius de diuinitate: rēē scō
rū aīalū quibus ipse ewangelistē
figurāt̄ dicit̄ aliud silē leoni: ali
ud silē vitulo: aliud habēs faciem
quasi hōis: aliud simile aquile vo
lanti. Sed postq̄m eorū figratiuā
ymaginē descpsit: pfciam scīe eor
plenitudinē subiungit. Et quatuor
aīalia: singula eorū habebāt a
las senas. Quid eīm aptius accipi
mus per figurā alarū. q̄m scīa sc̄p
turarū: p quā quasi per quasdā
alas relinq̄m⁹ terrena. et ascendi
mus ad celestia: Que videlicet sa
cra sciencia apte per senariū desig
nat̄: vt pfcōnis eius ostendat̄
virtus. Senarius nāq̄ pfcōnē sig
ficat: vel quia in sex diebus opus
suū cōpleuit deus: vel quia pfcūs
est nūs. Aliter. Prima ala est i
lege nature: scd̄a est. in lcōne leg
is scptture: tercia in lcōne ꝓphcia
e: quarta in lcōne ewāgelice sa

pienciae: quia in lectione institucio
nis apostolice: tercia in scia doctorum
aplos pro tpe sequentium et obscura
loca scripturarum exponentium. Quinimo
etenim sancti ewangeliste istis docto
ribus priores fuerunt. nequaquam tamen
minorem eis intelligenciam in scripturis
habuisse credendi sunt: utpote de quibus
sacra auctoritas testatur. quod ipse ihesus
aperuit eis sensum ut scripturas intellige
rent: et non solum ex illis esse veris
sime credatur quibus sensum ad intel
ligendam scripturarum aperuit: sed et
ex illis quoque et tantum illis fuisse quibus
primicias spiritus dedit. Bene itaque sca
animalia singula senas dicuntur habere a
las: propter perfectionem et plenitudinem
sciencie. Istis alis per mundum volave
runt: istis in celum conscenderunt. Se.
Et in circuitu et intus: plena sunt
oculis. Hic sensus superior coniungitur
et ad illum redit ubi dicitur. plena o
culis ante et retro. Sancta quippe
animalia plena sunt oculis per plenariam
claritatem cognicionis: ante per sa
enciam futurorum: retro per sciam preteri
torum: in circuitu per morum circum
spectionem: intus per mundam et rectam
cogitacionum discrecionem. Et requiem
non habebant die ac nocte dicencia scs
scus scus. dns deus omnipotens: qui
erat et qui est et qui venturus est. ~~se~~
Sancta animalia in laude dei non habent
requiem: quia numquam cessant lauda
re divinam maiestatem. Laudavit eum
enim in vita sua verbo: laudant adhuc
scripto: laudant per ora fidelium. auc
toritatis et sanctitatis sue testimo
nio: et contemplando et amando laudant
in celo. Quod autem dicit non habebant
requiem: minime designat laborem. Hoc
est numinum summe et perfecte quiescere:
a creatoris pia laude numquam cessare.
Et requiem non habebant die ac noc
te idest numquam. dicencia: scus scus
scus dns ds omnipotens. O quam felicia
beatorum angelorum et omnium electorum agmina:
quibus laudis preconia coram deo sine fi
ne carencia. Felices quoque in via
presentis miserie: ad illius suavem
armoniam norunt suspirare. Quanto
namque crebrius ad illam suspirat:
tanto dulcedini illius vicinius appro
pinquat: et iam licet tenuiter pre
gustet in via celestis armonie io
cunditatem: qua plenarie saturabuntur
in patria. Clamabant vero sancta
animalia ter scus. quia trinitas est in
personis: dns deus omnipotens semel. quia
unitas in simplicitate deitatis: scs
scus scus dns deus ~~opt~~ omnipotens qui erat
et qui est. et qui venturus est. Deus
iusticia: dns gloria. deus natura: o
mnipotens virtute: qui erat et qui est
et qui venturus est. eternitate. In
eo enim quod dicitur qui erat: nota eum sine
principio esse: in eo quod dicitur est
nota eum immutabiliter permanere. In
eo quod dicitur qui venturus est. nota
eum omni fine sine fine subsistere. Per

preteritū namq; presens et futurum q̄b
oē tempus cōphendit: nō inconuenien
ter eternitas designat: qua etiā tota
mutabilitas concludit: saluo. cū q'
id qd̄ dicit: qui venturus est in alio
sensu prie ad humanitatē ptinē plat.
Totū autē qd̄ de scīs ewangelistis dr̄:
de pfctis predicatoribus apte intelli
git: Ipsi sē enī in medio sedis. alios
sustētando: in circuitu ofendendo. Ip
si sūt sancta aīalia. quia ad vtutes
nos aīmat: oculis vndiq; plena:
quia intus et foris semetipōs dili
genter cōsiderāt. Aliter Intus qū
tū ad vetus testamentū. vbi sā de
misterio redēpcionis occulta latet:
foris qūtū ad nouū. vbi maifesta
patent. habent facie leonina. sal
uatoris salutiferā pdicādo resur
rectionē: vitulina predicando eius
passionē: huanā pdicando eius
huanitatē: aqlinā pdicando eius di
uinitatē. Habet alas senas: per
pfctam sciām sacre scptue. Nō ha
bent requiem die ac nocte idest om
ni tēpe siue in prosp'is siue in adu'sis:
dicentia. Scūs scūs scūs dn̄s deus
omps. per sacre fidei pdicacionē et
decātacionē laudis diuine. Deq:
Et cū darēt illa quatuor aīalia g
gloriā et honorē et bndictionē se
denti super thronū viuēti in secula
seculorū: procidebāt viginti qtuor
seniores ante sedentē in throno et
adorabāt viuētē in secula seculorum:

et mittebāt coronas suas ante thro
nū dicētes. Dignus est agnus do
mine deus noster accipe gloriā et
honorē et virtutē: quia tu creasti
oīa et pter voluntatē tuā erant et
creata sūt. Diuine et indiuidue
trinitatis laudē misterio vel scpto
quatuor ewangelistarum prolatā su
pius descripsit: nūc quid eorū pre
dicatio siue scptā vniu'sis pdicatori
bus et vniu'salis ecclie indicibus.
contulerit subiungit: qd̄ videlicet vigi
tiquatuor seniores idest oēs veteris
ac noui testamenti sicud sup' mōstra
tū est. predicatores iudices et rec
tores. sacramēto redēpcionis huane
siue per spm̄ pphetie sicut antiqi:
siue per lcōnē ewangelice scpture
sicud moderni. cognita fidem rece
perūt: deo suas iusticias atq; vic
torias attribuerūt: laudes cāta
uerūt: gracias egerūt. Recte igi
sancti ewāgeliste vniu'sitatē pre
dicatorū precedūt: per hoc qd̄ mis
teriū nostre salutis soli scribe me
ruerūt. Nam et si antiqui eos p
cesserūt tpe: eis tamē longe sūt pos
teriores dignitate. Qui et ipsi post
eos apte laudē dei diuinitatis can
tare dicūt: quia nequaqū eos au
auctoritate precedūt sed sequūt. Be
ne ergo dr̄: et cū darēt illa viginti q
tuor aīalia gloriā et honorē et be
nedictionē sedenti super tronū vi
uenti in secula sclorū: procidebāt

viginti quatuor seniores ante
sedentem in throno: quia in sacro
evangelio salus humana continetur.
et per eius predicationem cunctis dis
pensatur. Quatuor autem animalia sedenti
super thronum viventi in secula seculorum
gloriam et honorem et benedictionem dant:
quia ipsum solum singulariter glorifi
candum honorandum benedicendum pre
dicant: et in ipso solo singulariter
et excellenter gloriam honorem benedic
tionem consistere: et ab ipso in subiec
tam creaturam descendere pronuncia
nt. Viginti quatuor etiam seniores
ante sedentem in throno procidunt:
quia perfecta quique cognito sacramen
to divinitatis summe maiestati se
subiciunt: et adorant per veram fi
dem viventem in secula seculorum per
eternitatem: et mittunt coronas
suas ante thronum. deo victorias
suas attribuendo: et dicunt illi soli gra
cias referendo illum solum benedicendo
Dignus es domine deus noster accipere
gloriam et honorem et virtutem. Dig
nus es accipere per graciarum actio
nem et laudem et gloriam et honorem et
benedictionem a subiecta creatura: quia
cuncta semper et immortaliter possi
des per tuam divinitatem in propria
natura. Gloriam etenim honorem
et virtutem deo damus: quem ipsum solum
gloriosum honorabilem et insupera
bilem predicamus. Ipse vero a nobis
que damus accipit: quando nostris

laudibus pie et dignanter annuit.
Causam denique unde laudem dignus
sit: patenter subiungit. Quia tu
creasti omnia. Dignus est enim ab
omnibus accipere laudem: qui omnibus
subsistendi dedit originem. Sed quia
omnia prius erant in voluntate di
vina quam essent creata: apte subditur.
Et propter voluntatem tuam erant: et
creata sunt. Omnium namque rerum numerus
pondus et mensura. et quecumque de
rebus conditis dici possunt. incompre
hensibiliter et ineffabiliter semper
erant in voluntate divina: que ali
quando originem acceperunt et appa
ruerunt creata. Propter voluntatem
tuam idest iuxta voluntatem tuam: sive
in voluntate tua. Hic ergo omni lau
de dignus existit: quia omnia et
semper per bonitatem in voluntate
habuit: et per potenciam aliquan
do creavit. Sed quia superius ubi
ea que de sanctis animalibus dicta sunt. pro
sanctis predicatoribus assignavimus:
ibi maxima queque que et in hoc
capitulo continentur recapitulavimus:
nunc in fine more solito supradicta re
colligere non curavimus. De libro septem
sigillis signato. et agno librum
aperiente. Capitulum tercium.

Et vidi in dextera sedentis super
thronum librum scriptum intus
et foris: signatum sigillis septem. Et
vidi angelum fortem: predicantem vo
ce magna. Quis est dignus ape

Capl' text' v

pere librū et solue signacula eius.
Et nemo poterat in celo neq in ter
ra. neq subtus terrā aperire librū:
neq respicere illū. Et ego flebā mul
tum quia nemo dignus inuentus
est aperire librū: nec videre illū.
Et vnus de senioribus dixit michi
Ne fleueris. Ecce vicit leo de tribu
iuda radix dauid: aperire librū et
soluere signacula eius. Postquā se
dentē in throno et ornatū eius et
similitudines quatuor aīalium descripsit: de
libro quē in dextera sedentis vidit
et de agno qui librū aperuit nar
racionē subiungit. Et vidi in dex
tera sedentis super thronū librū
liber qui in dextera dei tenetur est sa
cra scriptura: in qua vniuersalis sa
piencia que ad salutē ptinet continetur.
Quam eciā bene tenet. quia deus
sciencia dn̄s est: et quibus vult il
lam prebet. Tenet eam nō in si
nistra sed in dextera: quia bonū
spūale qđ in ipa latet. malis ab
sconditur. bonis aperitur. De hac dexte
ra et de hoc libro scriptū est. In
dextera eius ignea lex. Dextera nā
que scriptura ignea lex est: lex quia
a malo restringendo ligat. ignea:
quia ad amorē creatoris ardēter
inflāmat. Scriptū intus et foris
Intus scriptus est liber iste per al
legoriam: foris per historiā. In
tus per spūalem intelligenciā: fo
ris per literam. Intus ad spūalium

et pfectorū excitacionē: foris ad si
plicium et minorū erudicionē. Intus
vt secretum sapiē īmundis occultetur:
foris vt veritas mundis reueletur. A
liter Intus quātū ad vetus testa
mentū vbi scīa de misterio redempcio
nis occulta latet: et foris quātū ad
nouū vbi manifesta patet. Signatū
sigillis. vij. Quia septē diebus omē
tempus voluitur: rōe septenario v
niuersitas figatur. Septē ergo si
gillis liber iste ad consumacionē
redempcionis humane. quā signis
et promissionibus pronunciabat sig
natus erat: quia vsq ad aduentū
redemptoris psonā per quā et mod
quo genus humanū redimeretur excep
tis paucis electis vniuersus mundus
ignorabat. Liber itaq signatus
erat sigillis. vij. idest obscuritatibus
vniuersis: quia redempcionis modus
tunc paucissimus notus. omnibus
alijs erat incognitus. Bene autē sti
gnia patrum antiquorum subditur. Et
vidi angelū fortem pdicantē voce
magna. Quis est dignus accipere
librū. et soluere signacula eius?
Quis est enim iste āgelus fortis. ni
si antiquorum patrum cetus? angelus
bona alijs nunciando? fortis car
nem mundū dyabolū vincendo?
Qui magna voce conquirendo quis
dignus esset librū accipere et sig
nacula eius soluere predicauit:
quia psonā venturi redemptoris et

modū redempcionis vide magnis
suspirijs desiderauit. Vn̄ dn̄s in
ewangelio. Beati oculi qui vidēt
que vos videtis. Dico eni vobis
qd multi prophete et reges voluerūt
vide que vos videtis et nō viderūt
et audire que vos auditis et non
audierūt. Et nemo poterat in ce
lo neque in terra neque subtus ter
ram aperire librū: neque respicere
illū. Querentibus antiquis de per
sona redemptoris occulte predicta a
prophetis. nemo poterat in celo neque
in terra neque subtus terram librū a
perire: quia angelus neque neque
homo. neque spiritus humanus corpo
ram exutus sacre scripture de ventu
ro redemptore poterat promissionē solue
re idest genus humanū redimendo se.
redemptorē in sacra pagina promis
sū: mundo demonstrare. Nemo eciam
poterat illū respicere: quia nemo
poterat generacionē redemptoris vel
intellectū perfecte capere vel verbis enar
rare. Vnde ysaias ait. Generatio
nē eius quis enarrabit? Et iohannes
baptista. Non sū dignus corrigiā
calciamenti eius soluere. et nō pos
sū digne siue perfecte generacionē eius
sensu intelligere vel verbis explicare
Ipse namque solus potuit librū a
perire qui solus genus humanū
potuit redimere: et in se solo re
dempcionē in sacra scriptura velate
promissam completā potuit oste
dere. Ipse solus mirabilē sue gene
racionis operacionē perfecte intellexit:
qui solus omnia nouit. Et ego fle
bam multū quia nemo dignus
inuentus est aperire librū nec vide
re illū. Hoc in persona antiquorum dictū
est qui vel nō intelligebant. vel
dilatā ipsam reparacionē dolebant
Sequitur. Et vnus de senioribus
dixit michi. ne fleueris. Senior
iste. chorū significat prophetarum: anti
quos patres de futuro redemptore conso
lanciū et certificanciū. Non so
lū quippe consolacio sed et magna
de redemptore fuit certificacio: nō
tamen audire quod redemptor esset ventu
rus: sed eciam designante audire de
qua tribu esset nasciturus. Vnde le
ne subditur. Ecce vicit leo de tribu
iuda radix dauid: aperire librū
et soluere signacula eius. Christus
leo. leo apertis oculis dormit: christus
viuente diuinitate expirauit. Qui
de iuda secundum suscepcionē carnis
fuit: sicut antiqua prophecia prenū
ciauit. Tu bethleem terra iuda ne
quaquam minima es in principibus iu
da: ex te eni exiet dux. qui regat
populum meū israhel. Qui in hoc
ad aperiendū librū et soluenda
signacula vicit: quod carnē suā
ab omni peccato liberam pro peccatori
bus tradens: promissū scripture per
soluit. Qui radix dauid extitit:
quia dauid in eū venturū firmi

ter credidit. Sequitur. Et vidi : et
ecce in medio throni et iiijor anima
lium et in medio seniorum agnum stan
tem tanquam occisum : habentem cornua
septem et oculos septem : qui sunt septem
spiritus dei missi in omnem terram. Et
venit et accepit de dextera sedentis
in throno librum. Superius posu
it promissionem : hic subiungit pro
missionis exhibicionem. Sed mag
na differencia videtur esse inter pro
missionem : et exhibicionem. Nam
leonem audiuit in promissione :
agnum vidit in exhibicione. Mag
na autem differencia est inter leo
nem et agnum. Leo est magnus : ag
nus est paruus. Sed si vtrumque con
sideramus : vtrumque redemptorem
nostrum comprobamus. Ipse est enim
leo magnus per diuinitatem : agnus
paruus per humanitatem. Leo per po
tenciam maiestatis : agnus per
mansuetudinem humilitatis. Leo ma
los puniendo : agnus bonos redi
mendo. Leo fortitudine : agnus pi
etate. Leo in promissione vt spes
infirma se roboraret : agnus in
exhibicione ne pauida consciencia for
midaret. Quem videlicet agnum
vidit in medio throni et quatuor
animalium et seniorum. quia xpistus est
firmamentum et sustentamentum om
nium electorum suorum. Omnes ad eum ve
lud in medio positum intendunt :
et ab ipso pariter et si non equaliter
dona gracie spiritalis accipiunt.
Quem quoque apte stantem vidit :
quasi paratum ad id perficiendum ad quod
venit. Tanquam occisum : quia et si
mortuus est ex infirmitate : vi
uit tamen ex virtute dei. Habentem
cornua septem. et oculos septem qui
sunt vij. spiritus dei missi in omnem terram
Cornua significant eminenciam reg
ni spiritalis : oculi contemplacionem
veritatis. Agnus ergo idest xpistus
septem cornua et vij. oculi qui sunt
septem spiritus dei missi in omnem terram
habet quia per septiformem spiritus
sancti graciam quibus vult regni spirita
lis sublimitatem : et sue veritatis ag
nicionem prebet. Quos vult ad reg
nandum exaltat : quos vult ad contem
plandum fonte boni spiritalium bono
rum radijs illustrat. Missi in omnem
terram. vt in omni terra aliquos ad
spiritualis regni celsitudinem exaltet :
et ad spiritalium bonorum contemplaci
onem illuminet. Et venit et accepit
de dextera sedentis in throno librum
Per carnis assumpcionem venit ad
humanam cognicionem. accepit secundum
humanitatem de dextera sedentis in thro
no idest a verbo sibi vnito librum ape
riendum idest promissum soluendum
Et cum aperuisset librum. quatuor
animalia et vigintiquatuor seniores
ceciderunt coram agno. Cum librum
aperuisset idest genus humanum re
dimendo pretitum promissum in sacra scrip

tura signatū in se completū ostē
disset: iiij.or aīalia idest iiij.or ewā
geliste siue uniūsi pdicatores. et
uiginti q̄tuor seniores videlȝ oīs
uniūsalis ecclesie iudices. et quīq;
sub illis cōprehendūr fideles. duo
decī patriarcharū et aplorū doctrinis
et exemplis īnitētes: cognito re
dēpcionis hūane sacramēto. per
ipsū velud priores īplendo. et sicut
posteriores impleto. ceciderūt corā
agno: se humiliando. illū exaltādo:
per ipm̄ se iustificari humiliter profi
tes: ipm̄ esse solū per quē celeste
bonū tribuit. tali signo confitētes
et quia pfcī quiq; sua bona opa re
dēptori debēt attribuē: et aliorū p
ces illi cōmendaē: et rite subdi. Ha
bentes singuli cytharas et phia
las aureas plenas odoramētorū
que sunt orōnes scōrū. Cythare nā
q; que pulsibus manuū suauiter
sonāt apte bona opa figurāt: q
sius eccīibus quasi quibusdā so
nis proximos ad celestē patriam exci
tant et īuitant. Phyale que sūt
late et lucide: scōrū corda signifi
cāt: per sapiēciā lucida. per cari
tatē dilatata. Que nō inqueiēt
ppter splendorē cōtemplacionis di
cūr auree: et ppter redūdanciā
deuotaz orōnū odoramētorū ple
ne. Odoramēta enī orōnes expri
mūt: quia queadmodū odoramē
ta sursū ascendūt: ita orōnes ad

presenciā diuinitatis ptingūt.
Sancti ergo pfcī. cytharas habē
quia deo sua opa ascribūt: et
phialas quia orōnes aliorū offe
rūt. Et cantabāt cāticū nouū
dicētes. Dignus es dūe dōs accipe
librū: et aperire signacula eius
Dicuntur sancti cytharas habent
opa sua diuinitati ascribendo: p
phyalas aliorū orōnes offerēdo:
ita quoq; cāticū nouū cātant p
acceptis bn̄ficijs: ipsam collau
dando. Nō vō nouum dicitur:
quia de rebus semper nouis et
nūq̄m veterascentibus: de repara
cione et glorificacōe videlicet ge
neris hūani canta. Dignus es
dūe accipe librū: et aperire sig
nacula eius. Dignus. quia solus
a pcīo alienus: occisus es et re
demisti nos qui sub pcīo detineba
mur: redemisti nos. nō te qui si
ne pcīo extitisti: deo. vt simus dei
qui prius eramus dyaboli: in san
guine tuo quia pro nobis eū effū
di pmisisti. Redemisti nos nō
ex vna gēte: sed ex omī tribu et
lingua et pplō et nacioē. Tribus
dicit a tribus ordinibus gencium
filiorū noe: in q̄bus sunt septua
ginta due lingue. In singulis
autē linguis plimi sunt ppli: et i
unoquoq; pplō plime naciōes
A generalibus ergo incipit vbi dicit
ex omī tribu et lingua et pplō

ex natione: et ad singularia descendit. Et fecisti nos deo nostro regnum et sacerdotes. Regnum ut deus regnet super nos per graciam: super quos dyabolus regnabat per culpam. Sacerdotes. ut qui nosmetipsos prius obtulimus dyabolo: deinceps nos offeramus deo. Et regnabimus super terram idest in terra. Vel super terram regnabimus: idest quicquid terrenum et malum in nobis est subiacientes. Dignus es ergo accipere librum: quia tu exhibuisti in libro promissum beneficium. Et quia de reparacione generis humani non solum homines letantur. sed et angeli congratulantur: et non tantum homines super hoc agnum laudant. sed angeli quoque virtute diuinitate sapientia fortitudine honore gloria benedictione et potestate super omnem creaturam dignum predicant: unde sequitur. Et vidi et audiui vocem angelorum multorum in circuitu throni et animalium et seniorum. Et vidi et audiui. Dicit spiritualiter vidit ita spiritaliter audiuit: quia spiritalis fuit visio: et spiritalis audicio. Vocem angelorum multorum. Aliter fit vox corporalis: aliter vox spiritualis. Vox corporalis enim fit ictu aeris: vox autem spiritualis affectu deuocionis. Angeli ergo qui tantum spiritus sub eo laudem creatoris sublimius concinunt. quo se in eius amore sublimius extendunt

Inter quos cum singularius laudant: qui eum sublimius amant. Qui pariter laudem illi pro reparacione generis humani concinunt: quia illum pro largitate exigentis gracia diligunt. et tanto feruoris vocibus attollunt. Qui in circuitu throni animalium et seniorum sunt: quia virtutes angelice sanctos adhuc in labentis seculi periculo constitutos muniunt: et contra reproborum spirituum impetus defendunt. Et erat numerus eorum milia milium. Non dicendo numerum eorum milia milium: nequaquam se comprehendisse celestium spirituum numerum insinuat: sed maximos numeros ponendo innumerabiles esse designat. Et de huiusmodi angelorum numerus qui in sacro eloquio ponitur: beatus dyonisius sic ait. Dignum inquit estimo intellectuali cognicione. quia eloquiorum subaudi diuinorum de angelis tradicio. milies milia esse ait. et decem milia. decies milies: secundum nos sublimissimos numerorum in seipsam reuolutes et remultiplicans: et per hos apte significans innumerabiles celestium essencie ac ordinaciones. Multe sunt enim beate milicie supermundialium intellectuum idest angelorum: infirmam et coartatam superantes materialium secundum nos numerorum: idest numerorum qui apud nos sunt commensuracionem. Quia ergo numerum angelorum milium milia dicit: non humani. sed deo numerabiles

angelos ostendit. Voce magna dicencium. Vox laudancium angelorum magna esse dicitur: ut exultacio et congratulacio eorum de salvacione generis humani et laus ab eis impensa salvatori magna designetur. Sic enim est gaudium angelis dei super uno peccatore penitenciam agente. perpendat quis potest quantum eis gaudium sit super omnium electorum salvacione. Dignus est agnus qui occisus est accipere virtutem et divinitatem: et sapientiam et fortitudinem et honorem et gloriam et benedictionem. Ac si diceret angelice potestates mediatorem dei et hominum supra se positum collaudantes: et eius dignitatem predicare non erubescentes. Redemptor mundi qui est agnus per innocenciam. qui est occisus per indebitam penam et redemit captivam creaturam: dignus est per singularem excellenciam. accipere a subiecta creatura diversa graciarum preconia. Dignus est accipere virtutem. ut dei virtus predicetur: divinitatem sapientiam fortitudinem honorem gloriam benedictionem: ut deus sapiens fortis honorificandus gloriosus benedictus credatur. et laudetur. Sequitur. Et omnem creaturam que in celo est et que super terram. et subtus terram: et que in mari et que in eis sunt. Quasi cunctis breviter comprehensis et diligenter distinctis: dicant. Non solum dignus est salvator virtutem et que supradicta sunt accipere per laudem et graciarum actionem: sed et omnem creaturam per potestatem. Omnes audivi dicentes sedenti in throno et agno. Verba laudis precedencia magis pertinere videntur ad divinitatem: que tamen exhibentur humanitati. propter unitam sibi divinitatem. Hic autem ubi dicit. omnes audivi dicentes: laudatores simul colligit. et laudem divinitati et humanitati pariter exhibitam ponit. Omnes audivi dicentes sedenti in throno. idest regnanti trinitati: et agno idest humanitati unite divinitati. Benediccio honor gloria: quia benedictus honorificandus. gloriosus et glorificandus est singulariter: potestas quia potens excellenter in secula seculorum id est semper. Sequitur. Et quatuor animalia dicebant amen: et viginti quatuor seniores ceciderunt in facies suas: et adoraverunt. Audita laude a celestibus spiritibus sedenti in throno et agno digna ter impensa: quatuor animalia dicebant amen: quia ad predicatorum maxime officium spectat confessionis et divine laudis testimonia confirmare: et vigintiquatuor seniores ceciderunt in facies suas et adoraverunt: quia universi ecclesie iudices dum divinam maiestatem

audiuit omnibus creaturis ꝯmu
ne ac summis spiritibus p̄dicabilē
et laudabilem esse nequaquā d'
p̄latione sua debent supbie sed
semetipsos humiliare: et dignū c'
atori et redemptori deo veneratio
nis cultū impendere. Pauca et
minima hunc frater de celestib⁹
sacramentis vtcumque tibi pstrinximus
quia multa et maxima cōpre
hendē nō valemus. Magna
flumina spiritaliū misterior pura
tam⁹: sed vix paucas guttas la
tentis dulcedinis ad ripas depre
tam⁹. Sed licet ad multa hau
rienda nō sufficim⁹: ad sicium
tū ore penit⁹ sicco nō venimus
Aliqua est enī vtilitas in sacro
eloquio tractare: et in ipō discē
do studiose laborare. Possumus
autē ea que in hoc capitulo cōti
nentur: generaliter septem diuisioni
bus distinguere. Ubi namque dixit
vidi in dextera sedentis super th
thronū librū: egit auctor de sa
cra scriptura promissionis huma
ne cōtinentē; ubi ait. vidi in me
dio throni et quatuor aīaliū et
seniorū agnū stantē tanquā occi
sum: egit de agno librū apiente
idest redemptore pmissum soluentē;
ubi dixit quatuor aīalia et se
niores cantare canticū nouū:
posuit de ipsa redemptione testio
niū et gratiarum actionē sctorum
hoīm; ubi addit. et audiui vocē
angelorū multorū testificationē
et laudē celestiū spirituū: ubi deinū
intulit. et quatuor aīalia dicebāt
amē: et viginti quatuor seniores
ceciderūt in facies suas: vniusor
p̄dicatorū cōfirmationē. et eccle
siasticorū auditorū humiliationē.

De primo sigillo et apertio ne eius. Cap.m quartum

Et vidi quod aperuisset agn⁹ — Capl'z text9. vi,
vnū de septē sigillis: et
audiui vnū de quatuor aīalibus
dicēs tanquam vocē tonitrui: veni et
vide. Et vidi: et ecce equus alb⁹
et qui sedebat super illū habebat
arcū: et data ei corona est et exiuit
vincens vt vinceret. Cuncta que in
rebus precedentibus huius scđe vi
sionis capitulis cōtinentur: maxime
ad redemptionis humane sacramentū
ptinere videntur. Que vero in septem
succedentibus capitulis sequuntur. et
scđm .vij. sigillorū apertionē distin
guntur: ad sequentis ipsam redemptio
nē tpis ordinē referuntur. In quib⁹
videlicet sequentibus electorū virtutes
et reproborū in electos psecutiones
et pacientium tribulationes ab ex
ordio nascentis ecclesie vsque in fine
mundi describuntur: et nō sil' et se
mel: sed scđm dispositionē et a
pertionē sigillorū et processum
temporū paulatim et succedenter
pdicta compleri et occulta manifes

tm̄ multipliciter ostendū. Ap
te enī descripto misterio redēpcionis
hūane. subiūgit mīta misterii ꝛ
psecucionēs reprobor ꝛ retribuci
ones pmior ꝛ ut in hys oībus e
lcīs prouideat. et eos de futīs dili
gēter erudiat. Nam si promuci
ata reparacione de futā psecucio
nis tribulacioē et paciēciā iacede
tacēt ꝛ nequaqꝫ electos cōtra adū
sa pmiuniēt: nec per promissa
pmia ad tolleranciā animaret. In
hoc autē capitlō agit de ordi. et
pmo statu ecclesie renascentis ꝛ
de vetustate per baptismū in xᵒ
ad vite nouitatē resurgentis ꝛ
per spiritaliū suscepcionē donorū
ad celestia bona tendentis. Et vi
di qd̄ aperuisset agnus vnū de
septē sigillis. Primū sacre scrip
turē signaculū xp̄us aperuit: dū
mūdū redimēdo. et primitiue ec
clesie dona sp̄us infūdendo. pa
terne promissionis pmordia vsqꝫ
ad illud tempus latēcia: in se et
per se ~~latencia~~ cōpleta et exhibi
ta manifestauit. Et audiui vnū
idest pmū de qtuor aīalibus di
cens tanqū vocem tonitrui: veni
et vide. Primū aīal in hac visi
one silē leoni inuius exstitit: q
in principio ewangelij sui de re
surrectione xp̄i mencionē fecit et
eiusdē resurrectionis predicatores
signauit. Recte ergo in apercioē
pmi sigilli dicit qd̄ ei pmū aīal
locutū sit: quia pmus ordo in
nouo testamēto pdicatorū resur
rectionē xp̄i corporalem et renascē
tis ecclesie resurrectionē spūalē
circūquaqꝫ pdicauit. Nam quia
pmus ordo de resurrectione testio
niū dedit ꝛ apte in apercioē pmi
sigilli in quo de resurrectioē renas
centis ecclē agit: vnū de qtuor aī
malibus idest pmū locutū dixit
Cui⁹ vox quasi tonitrui sonuit:
quia subito noua mirabilia. gū
dia choruscātibus miraculis clo
pmūciauit. Veni et vide. Veni
per maiorē intēcionē. et vide per
intelligēciā spūalē: iam aperiri
misticā pmissionē dei: per rege
neracionē grūs hūani. Sed que
hoc in loco spiritaliter scō ihoi os
tendūt: ad eligēdorū et cōuerten
dorū psonā specialiter referūt.
Ipsis enī in hys vbis dicit ut p
cōuersacionē veniant. et per fidem
videant graciā regnacionis pmi
tiue ecclesie collatam quā igno
rāt. et graciā p baptismū susci
piendo. et eciam mutando ad vi
tam ptingūt. Et quia que sequū
de primitiua ecclā p baptismū de
albata intelligūt: recte sequitur.
Et ecce equus albus. Equus eī
albus est primitiuorū electorum
niūs ab omnibus piter peccatis in
vnda baptismatis purificatꝰ.

et totus spiritualibus semper nive dealbatus. Qui christum in primitiis et recenter natis predicatoribus sessorem habuit: et cum ad mittenda iacula predicationis per mundum constitutus est. Unde verbum sequitur Et qui sedebat habebat arcum. Arcus enim virtutem predicationis significat. Sicut namque arcus sagittas iacit: sic virtus predicationis verba mittit. Sagitte occidunt inimicum: verba predicationis in auditoribus dyabolum. Et data est ei corona. Quemadmodum arcus designat officium predicationis: ita corona significat premium eterne retributionis in qua nullus est finis. Data est ei corona secundum humanitatem: quia omnia possidet secundum divinitatem. Ipse enim se secundum humanitatem omnia accepit: qui secundum divinitatem omnia tribuit. Sed et cotidie ei corona datur: quando in suis electis coronatur. Aliter. Ipse habet arcum ut malos damnando vulneret: coronam. ut bonos glorificando coronet. Arcum habet. quia dicit. ite in maledictum in ignem eternum: coronam quia dicet venite benedicti patris mei. percipite regnum. Aliter. habebat arcum per potentiam divinitatis: data est ei corona per glorificationem humanitatis. Magna namque differentia videtur esse inter hoc quod dicitur de arcu quod eum habuit: et illud quod dicitur de corona quod ei data sit. Quod enim ~~quod~~ arcum habebat pertinere videtur ad divinitatis potentiam secundum quam omnia possidet per naturam: quod vero dicitur corona ei data esse ad humanitatis conditionem secundum quam omnia accepit per gratiam. Et exivit vincens ut vinceret. Et exivit. in predicto equo albo idest in primitivorum electorum numero nuper regenerato: exivit de iudeis iudeos relinquendo: exivit vincens in ipsis convertendo quos predestinaverat: ut vinceret in gentibus in ipsis convertendo quos eligere volebat.

Apertio ergo signaculi. revelatio misterii cum exhibitione promissi: animal primum ordo predicatorum resurrectionem predicantium: equus albus primitivorum electorum numerus: sessor christus: arcus predicatio: corona retributio: vel arcus malorum dampnatio: corona bonorum salvatio: vel arcus potentia divinitatis: corona glorificatio humanitatis: sessor idest christus de iudeis. iudeos relinquendo. exivit vincens: quia de ipsis elegit quos voluit ut vinceret. in gentibus eligendo in ipsis quos prescivit. Et verbum dicitur exivit vincens ut vinceret: quia per eos quos in iudea elegit: gentes convertit.

De secundo sigillo et apertione eius. Capitulum quintum.

Et cum aperuisset secundum sigillum. audivi secundum animal dicens Veni et vide. Et ecce alius equus rufus: et qui sedebat super eum datum est ei. ut sumeret pacem de terra

et ut inuicē se interficiant. et datus
est ei gladius magnus. Postq̄
dyabolus genus humanū eius in
uidia in primis parentibus deceptū de
paradisi iocunditate in hanc mi
seriam piectū: promissionē redemp
cionis iam exhibita misteriis sacre
scripture incipientibus iam aperiri:
ad summū et inuisibile bonū unde
ipse corruit per redemptoris gratiam
resurgere conspexit: iterū inuidia suc
census aduersus hominem exarsit: et
contractis undique uiribus ipsos se
culi principes. ipsius cultui deditos
in electorū persecutionē patenter s
studuit excitare. et eos ab ingressu
patrie celestis temptauit cohibere.
Dicit ergo. Et cū aperuisset si
gillū scdm: audiui scdm aīal. di
cens. Veni et uide. Et exiit equus
rufus. idest seculi principes crude
les. sanguine martirū rubentes
Et aperuisset cū sigillū scdm id ē
cū crescente gratia amplius cepisset
exhiberi et compleri promissio diuina:
et aperiri et manifestari qd̄ promis
sū et promissū erat in scriptura: au
diui scdm aīal dicēs. Veni et uide
Scdm aīal in hac uisionē simile uitu
lo: lucas extitit: qui in principio e
wangelii sui passionē xpi insinua
uit: et scdm ordinē in hac eadē
uisione predicatorū temporibus. mar
tyrū passionē cristi ipsis ad exem
plū predicancium: et illos ad eius i
mitacionē exhortancium figura
uit. Apte igitur sicut primū aīal simile
leoni. idest marcus: qui in principio
ewangelii sui resurrectionē xpi ex
pressit. et primū predicatorū in pri
mitiua ecclia designauit: in aperti
one primi sigilli in qua spiritalis
resurrectio describitur. locutū perhibetur;
ita scdm aīal simile uitulo. per qd̄ lu
cas designatur. qui in principio sui
sermonis incipiens de passionē egit: et
eiusdē passionis predicatores si
gnauit: in apertionē sigilli scdi. in
qua de passionibus martirum agitur
locutū memoratur: quia quemadmo
dū primus ordo predicatorū per mar
cū designatus in primitiua ecclesia
ad iaciendū fidei xpiane funda
mentū: resurrectionē predicauit:
ita scdus: temporibus martirū ad con
solacionē roborandā eis passio
nē xpi. predicando proposuit. Illic nā
quia principaliter credi. predicata re
surrectio ut auditores ad fidē conuer
terent: hic passio. ut electi in pa
ciencia perseuerarent. Sicut igitur ibi
locutū est aīal primū. ita hic a
nimal scdm: quia et que ibi conti
nentur pertinent ad resurrectionē et que
hic continentur ad passionē. Ibi de
signatur spiritualis resurrectio credē
cium: hic corporalis passio martirum
Veni et uide. In eo qd̄ ibi iterū
ueni et uide dicitur: spiritualis aug
mentacio uisionis et promocio

designant. Et ecce alius equus
rufus. Vere alius et a primo valde
diuisus. Ille albus. Iste rufus.
In illo perseverabant candidus primiti
uorum venator inus: in isto crude
lium principum exercitus. Ille candebat
per nouitatem regenerationis: iste ru
bebat per effusionem sanguinis. Il
lius sessor erat xpistus: istius dya
bolus. Ille ad eruditionem hominum
undique circumferebat xpistum: iste ad
destructionem eorum circumferebat dya
bolum. Unde et de ipso dyabolo dicitur.
Et qui sedebat super eum: datum est
ei ut sumeret pacem de terra. Ei
namque idest dyabolo qui sedebat super
tum crudelium videlicet principum exerci
tum datum est ei idest permissum est pa
cem de terra sumere. illata persecuti
one. Cuius persecutionis crudelitas a
tempore neronis cepit: et usque ad
tempus constantini magni non quie
uit. Cesa sunt ergo multa milia
milia: et pro gloriosa victoria glo
riose a deo coronata. Sequitur. Et
ut inuicem se interficiant. Subauditur
homines. Interficiebant enim alii ali
os siue gladio materiali per occa
sionem: siue spirituali per malam sua
sionem. Nec solum interficiebant ip
si persecutores alienos incognitos et
remotos: sed et parentes notos
et vicinos. Et hoc totum datum id
est permissum est dyabolo: ut tanta
videlicet persecutionem fidelibus
inferret. et pacem de terra sumeret.
Cuius persecutionis quantitas exprimi
tur subditur. Et datus est ei gladius
magnus. Vere etenim magnus: quia
hec persecutio eousque flagrauit: ut
etiam occeani limbum pertransiret. Vere
magnus: quia intra solam urbem
romam. quodam tempore imperii dyo
cleciani decem et vii. milia virorum in
non multis diebus pro xpisto cesa le
guntur. Vere magnus: quia non tantum mino
res. et vili vniuersali ecclesie minus u
tiliores: sed maiores et vniuersita
tis fidelium sustentatores et guberna
tores: ut apostolos et excellentissimos
doctores interfecit. Apte ergo dicitur:
quod equus dyaboli sessoris. rufus.
apparuit: dum ipsorum principum ex
ercitus: tot sanctorum sanguine se rubrica
uit. Apte dicitur quod sessori dyabolo
ad sumendam de terra pacem gladius
magnus datus sit: dum tot sanctorum
stragem fecit. Apertio ergo secundi si
gilli: euidens demonstratio sacri elo
quii de persecutione dyaboli et effusi
one sanguinis martirum xpisti. Animal se
cundum: sanctus ordo predicatorum temporibus
martirum: martires ad passionis xpisti imi
tationem exhortantium. Equus rufus:
crudelis principum exercitus: effusione
sanguinis sanctorum rubicundus. Sessor
dyabolus. Ablatio pacis: illatio
persecutionis. Magnitudo gladii: quan
titas tormenti.

De tercio sigillo et apertione eius Capitulum vii.

Et cū aperuisset sigillū
tertiū: audiui tertiū aīal
dicens. Veni et vide. Et ecce e
quus niger. et qui sedebat sup
eū habebat stateram in manu eius.
Et audiui tamquam vocem in medi
o quatuor aīaliū dicentē. Bili
bris tritici denario: et tres bilibres
ordei denario: et vinū et oleū ne
leseris. Sancta mater ecclesia spi
ritu sancto roborata. per illatā
psecutionē et fideliū suorū necē
nūme detrimētū sustinuit: sed
more sinapis quo magis atterebatur.
magis augmētū accepit. Nam
occisis martiribus: choruscanti
bus post mortē ipsorū per cre
bra miracula: multi populi ad fi
dem cōuersi sunt: qui postmodū deo.
intra sanctā ecclesiam fideliter ser
uierūt. Sed cernēs se dyabolus.
per apertā persecutionē nequaquam
profecisse. sed magis defecisse: ad
nocendū augmēta querens: et ser
uorū dei minū quē per manifestā
tirānorū pñcipū psecutionē minu
ere nō potuit: per occultā hereti
corū maliciā infirmare temptauit.
Unde apte sub apertione huius sigil
li tercij dicitur. Ecce equus niger. Ni
grū significat occultū. Equus ergo
niger. occultā hereticorū versuciā quibusdam
busdam sacre scripture verbis: et qui
busdam falsis virtutibus et opi
bus designat palliatā: et ne ma
nifeste videatur offuscatā. Aliter glossa.
Et cū aperuisset sigillū tertiū:
audiui tertiū aīal dicēs. Veni et
vide: et ecce equus niger. Et cū a
peruisset sigillū tertiū: id est cū
secūdū processū tēporis magis
ac magis in sacra scriptura aperiri
et cognosci cepisset effectus di
uine promissionis et profectus
humane saluationis: audiui ter
tiū aīal dicēs: veni et vide. Ter
tiū aīal in hac visiōe. habes fa
ciem quasi hominis. matheus ertitur:
qui de humanitate xpi suā narra
tionē incepit: et tertiū ordinem
predicatorū verā humanitatē xpi tē
poribus hereticorū sua predicatiōe
attestaturū figurauit. Bene ergo
sub apertiōe sigilli tercij. tertiū a
nimal dicitur: ut sicut primū aīal. i.
marcus agens in principio sui ser
monis de resurrectiōe. sub apertio
ne primi sigilli in qua de spiritua
li resurrectiōe agitur locutū memo
ratur: et secūdū aīal idest lucas qui
mētionē passionis tipice facit sub
apertiōe secūdi sigilli in qua de pas
sionibus martirum agitur locutū perhi
betur: ita tertiū aīal idest mat
heus qui de humanitate incepit: sub
apertione tercij sigilli in qua de
hereticis ipsam humanitatē salua
toris sui mendacijs oblatrāti
bus et tercijs predicatoribus
ipsam attestantibus agitur: lo

cutum vel auditum describitur. Quod vero
veni et vide sub singulis apertioni-
bus repetitur: spiritualis visionis mul-
tiplicitas figuratur. Et ecce equus
niger. Equus niger est. hereticorum
cuneus sua vicia simulatis virtuti-
bus et operibus occultando: intuenti-
bus obscurus. Primus equus al-
bus. per regenerationis candorem.
secundus rufus. per principum persecu-
tionem. tertius niger. per vitiorum
suorum occultacionem. Et qui sede-
bat super eum. habebat stateram
in manu sua. Sessor dyabolus.
statera significat rectam et equam
discretionem: intelligentiam et predica-
tionem scripturarum. Manus significat
ipsos hereticos. per quos diabolus
operatur. Sessor igitur stateram in manu
habuisse dicitur: quia discretio et
intelligentia quam heretici se habere di-
cunt diabolo ascribitur. Qui mali-
ciam adversus fideles conceptam dum super
rufum equum sedendo implere non po-
tuit: super nigrum sedendo perficere
temptavit: quia quod non valuit per
principum furorem. hoc efficere voluit
per hereticorum pravitatem. Prius
principes extra positos et alie-
nos contra ecclesiam inflammavit: de-
inde domesticos eius diversis here-
sibus corrupit: ut postquam exterius
bellum cessaret: bellum interius ebul-
liret. Cuius videlicet heretice pra-
vitatis impietas marie a diebus

constantini magni et temporibus sequen-
cium imperatorum pullulavit: sed a-
uctoritate sancte ecclesie et ecclesi-
asticorum doctorum disputatione com-
pressa tandem cessavit. Sed quia di-
vina miseratio contra maiorem pericu-
lorum illationem. maiorem solet adhi-
bere consolationem: recte dicitur. Et au-
divi tamquam vocem in medio quatuor
animalium dicentem. Bilibris tritici de-
nario: et tres bilibres ordei dena-
rio. In medio quatuor animalium.
in communi testimonio quatuor ewange-
listarum et omnium predicatorum. Bilibris
tritici denario: et tres bilibres or-
dei denario. Quasi diceret. Ne timea-
tis fideles. quamvis videatis persecu-
cioni succedere diversas hereses: quia
non poterunt vos ledere nec canonicam
sacre scripture vobis minuere si in
perfecta fide volueritis stare. Quid enim
per denarium in quo computacio per-
feccionis facit finem aptius accipimus
quam fidei perfectionem. Quid per tri-
ticum: nisi sacrum ewangelium. Quid
per ordeum: nisi vetus testamentum.
Quid per bilibris sive bilibrem sig-
nificationem: nisi novi vel veteris tes-
tamenti intelligentiam duplicem: his-
torialem videlicet et spiritualem. Pul-
lulantibus igitur hereticis et heresibus in
medio quatuor animalium: bilibris tri-
tici denario proclamatur: quia communi testi-
monio ewangelistarum et omnium predi-
catorum: fidelibus in perfecta fide per-

seuerītatibus: et cōtra hereticorū p̄
uitatē disputātibus: pfecta et
duplex in utroq; testamēto īntelli
gēcia pro fidei integritate et pfectio
ne dona. Bilibris autē vas duos
capiēs sextarios esse dr̄: in quo
duplicis intelligēcie historialis et
spūalis pfectio figura. Sed ter
cium uinū et singularē bilibrē de
nario idest pp̄ter denariū posuit. vi
delicet pp̄ter unitatē ewāgelici sa
cramēti: et tres bilibres ordei. pp̄t
qd̄ in ueteri testamēto cōtinē: lex
pp̄heta et psalmi. Et uinū et ole
ū ne leseris. Vinū sc̄ pfecti doctores:
male uiuētes mordaciter et acrit
increpantes. Oleū sc̄ eque pfecti
doctores: pusillanimes dulciter et
suauiter cōsolantes. Interdicit i
taq; sessori nigri equi dyabolo he
reticorū dn̄atori: ne uinū et oleū le
dat: idest ne pfc̄os doctores: malos
arguētes: pios cōsolantes: heretica
prauitate corrūpe presumat. Nō
ergo debent fideles vel equū vel
assessorē formidare. Dū et eis ple
nitudo et pfectio diuine sapiē pro
mitti: et dyabolo ne pfectiores
et toci9 ecclesie sustentatores ledat
pphibe. Apercio ergo tercii sigil
li. maior scd̄m tēpus. cognicio mis
tici eloquii: terciū aīal matheus. i
vel tercius ordo predicatorū tpib9
hereticorū humanitatē xp̄i p̄dicancium:
equus niger. hereticorū nūs cuneus
sessor dyabolus: statera intelligē
cia et p̄dicacio discreta et equa:
vox in medio quatuor aīaliū: voce
ewāgelistar: et predicatorū testio
niū: denarius fides: bilibris tricia
pfc̄a intelligēcia ewangelii: bili
bres ordei tres: pfecta cognicio ue
teris testamēti: vinū et oleū: pfc̄i
increpatores et cōsolatores: pphibi
cio lesionis: refrenacio tēptacio

De quarto sigillo et apertione eius ca. vi.

Et cū aperu
isset sigillū quartū: audi
ui vocē quarti aīalis dicētis. Veni
et uide. Et ecce equus pallidus: et
qui sedebat super eū: nomē illi
mors: et īfernus sequeba eū. Et
data est illi potestas sup q̄tuor p
tes terre: interficē gladio et fame
et morte et bestiis terre. Postq̄
hostis antiquus īntellexerit. nec pri
cipū psecucionē. nec hereticorū p̄
uitatē ad extēdēdā maliciā suam
neq̄quā posse pficē. sed magis no
cē: quia sancta mr̄ eccl̄ia. q̄nto ma
gis aduersis tēr: tanto magis ūtuti
bus robora: statim falsos fr̄es
in ypocrisi ābulantes subintro
duxit: et per eos domesticos ei9
seuerius et familiarius turbarē
tēptauit. Qd̄ bn̄ in p̄dictis ūbi
designa: ubi post rufū et nigr
equus pallidus in sacra visione
demonstra. Quid est enī equus
pallidus. nisi ypocritar pplus: q̄

dū de ut religione laudet͛. per ie
iunia et diu̇sas incōmoditates se
metipm̄ corā aspc̄ibus hūanis g͛
uiter affligit. uiribus exhaustus
et sangne minorato. moribūdus
pallescat. Qui fidelibus eo pīu
tiosior extitit. qd̄ ficta religione
maliciā suā uelans: foris se bo͛m
ostendit. Et cū aperuisset sigillū
quartū. idest. cū scd̄m tp̄is p̄gres
sū. exigētibus causis in sacra scp
tā predictis: magis ac magis i
ncipet manifestari qd̄ erat occultū.
Audiui uocē q͛rti aīalis dicentis
Ueni et uide. Quartū aīal ipse
met scūs iohēs extitit: qui silis
aq̇le sūme diuinitatis īmortalitatē
ceteris oībus altius intellexit: et
ordine p̄dicator eternitatē et in
mortalitatē diuinitatis p̄dicātiū
p̄signauit. Apte igit͛. sicud marcus
equū albū. lucas rufū. mathe͛
nigrū p̄pter causas supius desig
natas ostendit: ita iohēs palli
dū demōstrauit. Ille enī ewāge
lista siue predicatorū ordo per eū
designatus ratiōe ad ostēdendū
per pallidū equū ypocritarum cu
neū. et sessorē eius cū nomē ~~mo~~
mors scilicet dyabolū debuit audi
ri. per quē et a quo īmortalis di
uinitas uoluit specialius descibi
et predicari. ut per hoc occultac
orū malicia manifestior appareret:
qd̄ cūcti ewāgelista uel ordo dignior

et per officiū magis contrarius
demōstraret. Et ecce equus pallid͛
Pallid͛ equus sicud iā dc̄m est y
pocritarū est mūs: per nimiā ci͛
uis afflictionē pallidus et mori
būdus in quo dyabolus sedet: qa
ypocritis per prauā intēciōnē.
dominando per eos maliciā suam
exerc̄et. Et qui sedebat sup illū: no
mē illi mors. Hoc nomē mors
bn̄ dyabolo conuenit: quia per eū
mors incepit. et alios ad mortē
trahē nō desinit. Unde subditur
Et infernus sequebat͛ eū. Infern͛
dyabolū sequit͛: quia oēs damp
nandi eū imitant͛. Seq͛. Et data
est illi potestas sup quatuor p̄tes
terre: interficē gladio et fame et
morte et bestijs terre. Datur dy
abolo potestas per diuinā p̄missio
nē sup quatuor p̄tes t͛re. idest sr͛
illos qui terreis inherent per cu
piditatē: interficē eos gladio pc̄ti
et fame u͛bi dei. et morte. idest lā
guore corpis et bestijs. idest besti
alibus uiciis. Omnes nāq. qui
per amorē t͛renor dyabolo seruī
unt: talia ab ipso stipēdia recipiūt
Aliter. Dat͛ dyabolo potestas su
per quatuor p̄tes terre: dū ei cō
cedit͛ materiali gladio fame mor
te bestijs. bonos per quatuor p̄tes
terre dispsos affligē. Que tamē
potestas dyabolo cōpara͛ in ma
lū: bonis in bonū. Aperacio igit͛.

quarti sigilli. maior demōstraci
o sacramēti ∵ quartū aīal idest hoīes
siue īmortalis xp̄i diuinitatis pre
dicatoēs ∵ equus pallidus. ypo
critarū cuneus ∵ sessor dyabolus
īfernus dāpnandi : potestas per
missio nocendi. **De q̄nto sigillo
et apercioē eius. Ca.m. viii.**

ET cū aperuisset sigillū q̄n
tū : vidi subtus altaīe dei
aīās interfectorū. ꝓpter v̄bū dei et
testimoniū qd̓ habebāt : et clama
bāt voce magna dicētes. Usque
quo dn̄e. sc̄us et verus nō iudicas
et vindicas sanguīē nostrū. de h
hys qui habitāt in t̄ra. Et date
st̄ illis singule stole. et dictū est
illis vt requiescēnt tēpus adhuc
modicū : donec ipleanᵗ. cōseru
eorū et f̄rēs eorū qui interficiēdi st̄
sicut et illi. Persecucioībus su
p̄ius desc̄ptis : ne audienciū corda
deficerent ex tot tribulacioībus p̄d
ictis ∵ cōsolatᵗ diuina miseracio la
crimabilē sc̄ōr̄ mrm̄ q̄rimoniā
in p̄nti capitulo dono p̄me stole :
et promissa cōseruorū et f̄rm̄ eo
rū saluacioē. Et cū aperuisset
sigillū q̄ntū. Apercio sigilli q̄nti
est sc̄dm̄ successionē tp̄is. euidēci
or declaracio sacri eloquy : effec
tus p̄dicti. et exhibicio promissi.
Vidi sub altaīe dei. aīmas interfcōr̄
Altaīe dei. xp̄s. Supra eū nāq̄ of
ferimᵘ p̄ri per fidem bona q̄ cogi
tamus ; loquimᵘ. aut opamᵘ. Sū
gᵒ aīme sc̄ōrū interfectorū subtᵘ
altaīe dei vise st̄ : quia xp̄o se per
hūilitatē submittūt ∵ et per ip
sū a p̄re iudiciū et vindictā de p
secutoribus. ex amore iusticie re
quirūt. Causam vō quare inter
fecti st̄ subiungit dicens. Propt
v̄bū dei et testimoniū qd̓ habebāt :
idest ꝓpter p̄ceptū dei qd̓ in se im
plebant et testificacionē fidei
quā alys p̄dicabāt. Et clama
bant voce magna : idest voto
magno et desiderio dicentes. Us
q̄quo dn̄e verus et sc̄us ∵ sc̄us
in temetipso. verus in p̄missio
tuo : sc̄us odiēdo īiquitatē ∵ verᵘ
soluēdo p̄missionē : nō iudicas
et vindicas ∵ iudicas malos a
bonis discernēdo ∵ vindicas ip
sos puniēdo : sanguīē n̄rm̄. mo
tē nostrā ∵ ab hys qui habitāt
in t̄ra. nō solū per mansionē sed
et per cupiditatē. Et date st̄ il
lis stole singule : et dcm̄ est illis
vt requiescēnt tempᵘ adhuc mo
dicū. Dantᵘ nūc singule stole
sc̄is. per solius aīme glorificaci
onē. et dicitᵘ illis per glorificādi
corporis p̄missionē : vt requiescāt
per acceptā b̄titudinē tempus
adhuc modicū : vsq̄ ad vniuersa
lem resurrectionē, donec impleātᵘ
mūs conseruī eorū. ea que nar
rat. et f̄rēs eor impleanᵘ. per

pgniti nũ cõplemẽtũ: cõser
ui: quia eũdẽ habent diuĩ: fr̃
tres: quia eũdẽ habent premĩ diu
Qui interficiẽdi sr̃ sicud et illi: et
quia omĩs elcĩ per pñciũ labor
tolleranciã: ad eternã ptingũt
gloriam. Et notãd qd̃ dicit. tẽ
pus adhuc modicũ: quia breu̾
est cursus tp̃is: ad statũ eternita
tis. Apercio itaq3 quĩti sigilli. e
uidencior declãcio euentus pdicti
in pagina sacri eloquij: altare
xp̃us: aĩe interfector spũs turiũ:
vox magna clamoris: desideriũ
vlcionis: donũ stole: glorificaci
o aĩme: requies modici temporis:
exspectacio finiẽde mutabilitati̾:
cõseruor et frm̃: ipletio pdestiã
torũ: plenaria et pfcã iustificacio.

De sigillo sexto et apercione eius Capi^m nonum

Et vidi cũ aperuisset sigil
lũ sextũ: et ecce terremo
tus factus est magnus: et sol
factus est niger. tamq̃ saccus ci
licin: et luna tota facta est sic̾
sanguis: et stelle celi ceciderũt
super trãm: sicud ficus mittit
grossos suos cũ a vento moue͞.
Dũ appinquat fini visiois: vi
det et n era que ventura sr̃ ã
fine tp̃is. In isto nãq3 capitulo
describit tribulacionẽ in dieb9
antixp̃i venturam: et tyranni
dem dyabolicã ĩperio xp̃i reb̾:
natã. Et vidi cũ aperuisset si
gillũ sextũ: idest temporis sequẽ
tis occultũ. Et ecce terremotus id
est terrena diligẽciũ: motus fcũs
est magnus. Apte addidit mg̃
nus: quia cũ reprobi semp mo
ueant ad ĩferendũ mala bonis:
tẽpore antixp̃i magis seuiet fu
ror crudelitatis. Et sol fcũs est ni
ger tãq̃ saccus cilicinus: quia
xp̃us verus sol iusticie. nigrescat
eo qd̃ nec miraculis nec pdicaci
one claescet. Et luna tota facta
est sicud sanguis: quia scã eccã
vbiq3 paciẽ crudelitatẽ persecu
cionis et effusionẽ sanguis. Et
stelle ceciderũt super terrã: qa
multi qui videbãt esse stelle per
fidei claritatẽ et celestẽ cõuersacioẽ:
cadent per ĩfidelitatẽ. et ĩpietati̾
ĩpetracionẽ. Possũt v̾o ista que
hic dicũt de hac calamitate: intel
ta que sequũt ad lr̃am accipi.
Scptũ est nãq3. Erũt signa in
sole et luna et stellis et in tris
pssura genciũ p cõfusione sonit9
maris et fluctuũ: arescentibus
hoĩbus p timore et exspectacione
q̃ superuenient vniũso orbi. Nã v̾
tutes celorũ mouebũt. Sicud fi
cus mittit grossos suos idest fruc
tus leues et vacuos: quia deus
neĩnem pmittet cadẽ qui illi ser
uiat vero amore: cũ a vento mg̃
no moue͞: quia magnitudie p

secucionis velud naues labent.
Sequitur. Et celum recessit sicud liber
involutus: et omnis montes et insu
le de locis suis mote sunt. et reges ter
re et principes et tribuni et diuites
et fortes: et omnis seruus et liber
absconderet se in speluncis et petris
montium. Celum idest celestem conuersa
cionem agentes sicud liber involu
tus: quia se occultabunt: se et ce
lestia sacramenta sibi commissa ce
lantes. Et omnis montes et insule
mote sunt de locis: quia homines per
virtutum eminencia alti. et fluctibus
persecucionum quassati: se fide et opere
separabunt a malis. Et reges terre
idest illi qui vel se vel alios nouerunt
regere. et principes qui sciunt pre
principari: et tribuni. qui ceteris
regunt: et diuites opibus virtutum
: et fortes contra impetus temptacio
num: et omnis seruus et liber quantum
ad condicionem. vel quantum ad coniugii
copulacionem: et libertatem: ab
scondit se in speluncis et petris mon
cium: imitando secreta et firmam con
uersacionem sublimium sanctorum. Et di
cet montibus et petris. idest sub
limibus et fidis in fide sanctis. ca
dite super nos per piam affecti
onem: et abscondite nos per inter
cessionem vestram, a facie. idest ab a
nimaduersione, sedentis super thro
num. idest regnantis diuinitatis:
et ab ira agni, cristi videlicet hominis.

Possunt tamen quedam de hiis que
dicta sunt ad literam intelligi: ut
scilicet homines in illis diebus in
speluncis et petris pre timore se
sint absconsuri: et ab ipsis se
velint operiri. Et causam quare
velint abscondi: subiungit dicens
Quoniam venit dies magnus ire ip
sorum. Qui etenim magnus dies ire
ipsorum veniet: quando tantus furor
tanti hostis tam crudeliter dese
uiet. Erit enim tempus quale non
fuit ab eo ex quo gentes esse cepe
runt. usque ad tempus illud. Et nisi
breuiasset dominus dies: non fuisset
salua omnis caro. idest nisi tribu
lacioni illi cicius finem daret: ne
mo eam sustinere posset. Et quis
poterit stare? In fide videlicet per
seuerancie: nisi sanctorum adiuuetur
oracione. In paucis itaque verbis magnam
nam et miserabilem tribulacionem tem
pore antichristi venturam comprehendit.
Sed multiplici ecclesie bello descrip
to. subiciat per hunc bellum dyabo
lum electis nocere paratum: sed a deo ne
sui torpeant vel desperarent refre
natum. Sequitur. Post hec vidi qua ... Capitulum vij
tuor angelos stantes super qua
tuor angulos terre: tenentes qua
tuor ventos terre: ne flarent su
per terram: neque super mare. neque in
ullam arborem. Isti quatuor an
geli sunt immundi demones: totum
mundum in quatuor angulis suis

in diebus illis possidē cupiētes:
stantes: quia īmorantes et quos
in latitudīe mūdi deuorare possūt
cōsiderātes. Quatuor venti. s. q̄
tuor ewāgeliorū libri. Isti venti
sūt super terrā. mare et in arbo
res flant: qm̄ p̄ tā doctores ewā
gelici sacramēti plenitudīez ter
rena diligētibus. et in salo seculi
fluctuātibus malis. et ad silitudi
nē arborū sursū erectis et fructi
ficantibus bonis predicāt. Quos
p̄dicti apostate angeli: tūc nec ā
plius super terrā mare vel in ar
bore flent. se tenere putabūt: q̄a
ne v̄ba sacri ewāgelij malis vel
bonis p̄dicē: laborabūt. Et no
tādū q̄d dicit: sup t̄rā et super ma
re. et in arbore: quia bonū malis
desuper offert. q̄d a bonis iam ī
trinsecus possidē. Sequit. Et vidi
alterū angelū. ascēdentē ab ortu
solis habentē signū dei viui et cla
mātem voce magna quatuor ā
gelis quibus datū est nocē terre
et mari dicēs: nolite nocē terre
et mari neq̄ arboribus quoadus
q̄ signem' seruos dei nostri ī frō
tibus eorū. Alter angelus xp̄us:
a p̄dictis angelis longe diuisus.
Qui ascēdit ab ortu solis: quia p̄
dicator et largitor est p̄ne clari
tatis. Qui eciam per hoc q̄d ascē
dit: nobis formam ad superna
bona tendendi monstrauit. Iste
angelus descendit per carnis as
sūpcionē: ascendit per eiusdē car
nis glorificacionē. Qui signū dei
viui habuit: quia īmortalis di
tatis in se potenciā ostendit. Vo
ce magna quatuor angelis q̄b'
datū est. idest p̄missū est nocē ter
re et mari clamauit: quia eor
maliciā magno auctoritatis īpe
rio refrenabat. Per hoc autē q̄d
hic vbi ait: quibus datū est nocē
terre et mari de arboribus tacuit:
potest intelligi. q̄d p̄fecte bonis n
michil nocet: q̄d eis in bono p̄fās
cōtra dicit adūsa. Nolite nocē ter
re et mari neq̄ arborib' idest no
cē malis qui cōuertendi st̄: et bōis
qui cōuersi st̄: nolite nocē per ex
natā tēptacionē: donec signem'
seruos dei nostri in frōtibus eor
p̄ manifestā fidei cōfessionē: donec
idest nūq̄ signemus idest ōibus
signatis. nemīnē signādū exspecte
mus: signem' videlicet ego īteri'
per gracie spiritalis īfusionē: et
mei ministri exterius per p̄dicacio
nis āministracionē. Signem' per
distinctionē: seruos per subiecti
onē: dei per eleciōnē: nr̄i per hu
manitatē: in frontibus eorū: per
cōfessiōis manifestacionē. Clamor
ergo angeli: refrenacio dyaboli
Sequit. Et audiui nūm̄ signato
rū: centū quadraginta quatuor
milia signati ex omni tribu filior

israhel. Statimque postquam posuit
refrenacionem reproborum angelorum:
subiunxit significacionem electorum ho
minum. ad beatitudinem signatorum.
In qua signacione omnes electos pariter
comprehendit: premittendo signatos
ex omni tribu israhel. illos qui per
passionem redemptoris precesserunt: sub
iungendo turbam quam dinumerare
nemo poterat ex omnibus gentibus
illos qui eam subsequuntur. Sed idcir
co ipsam redemptionem precedentes sub
numero signat: ut paucos antiquitus
saluatos ostendat: ad comparacio
nem illorum quos post passionem per
graciam collectos sola sapientia diuina di
numerat. Et sequendo ordinem temporis
primum ponit collectos ex antiquis:
deinde collectos ex modernis. Et au
diui: idest intellexi qui essent signa
ti. Numerum signatorum: centum quadra
gintaquatuor milia. Iste numerus
bene conuenit antiquis electis: ad beati
tudinem predestinatis. Centenarius
namque quia per eum in computacione
a leua transitur ad dexteram. beatitu
dinem sempiternam: ad quam de mundo
transitur signat. Quadragena
rius autem. qui ex quater decem con
sistit: vere decalogum legis. et spiritua
lem ewangelii intelligenciam in ipso
contentam significat. Quaternarius
vero quatuor principalium virtutum
exercitacionem: et millenarius to
cius iusticie perfectionem designat. Ip

si ergo antiqui iusti signo crucis
et si non re tamen fide ad salutem
signati: centum quadragintaquatu
or milia esse referuntur. Centum propter
promissam beatitudinem: quadragi
ta propter decalogi completionem et e
wangelici sacramenti significacio
nem. quatuor. propter quatuor prin
cipalium virtutum exercitacionem: mi
lia propter iusticie perfectionem. Ex omni
bu filiorum israhel: idest non tam car
ne ex israel ducentes: quam fidem ipsius
tenentes. Quos vero ex omni tribu
filiorum israhel signatos vidit: quia
diuina pietas ex omnibus aliquos
elegit. Ex tribu iuda: duodecim
milia signati. Tribum iuda. qui
quartus fuit in generacione: primum
ponit in signacione: propter regie
prosapie dignitatem: de qua christus
sumpsit carnem. Dan. de cuius ge
nere antichristus nascetur in numero signa
torum pretermittitur: ut per hoc osten
datur quod antichristus de cetu sanctorum e
icietur. Quod autem in descripcione sig
nacionis. generacionis non seruatur or
dinem: ad spiritualis dignitatis et
ad meritorum potest referri dispo
sicionem. Ex singulis vero tribubus
duodecim milia ponit: signatos
.xii.cim propter duodecim patriarcharum
prerogatiuam: milia propter perfectam
iusticiam: signatos propter fidem et
fidei confessionem veram. Ex tribu
iuda duodecim milia signati. Iudas.

interp̃ta: cõfites. Confessio ali
a criminis: alia laudis. Hy sũt
qui per cõfessionẽ de crimine se la
uerũt: et de acceptis bñficiis deo
laudis gratias retulerũt. Ex tri
bu ruben: duodecĩ milia signa
ti. Rubẽ interp̃ta: filiũ videns. Hy
sũt qui boni op̃is fructũ genuerũt:
et per eũ ad sũmi p̃ris filij cõtẽpla
tionẽ peruenerũt. Ex tribu gad:
duodecim milia signati. Gad in
terp̃ta: accinctus. Hy sũt qui sp̃
parati et expediti sũt contra tẽpta
tionẽ. Ex tribu aser: duodecim
milia signati. Aser interp̃ta: btũs
Hy sũt qui per p̃ntis miserie tribu
lationẽ: peruenerũt ad btĩtudi
nẽ. Ex tribu neptalim: duodecĩ
milia signati. Neptalim interp̃
ta: latitudo. Hy sũt qui per affectũ
caritatis: proximis ĩpendũt op̃a
pietatis. Ex tribu manasse: du
odecim milia signati. Manasses
interp̃ta: oblitus. Hy sũt q̃ per
obliuionẽ t̃palium: peruenerũt
ad p̃miũ celestiũ. Ex tribu sy
meon: duodecim milia signati
Symeon interp̃ta: tristicie exau
ditio. Hy sũt qui per p̃ntẽ t̃stia
am: ad verã attigerũt leticiam
Ex tribu leui: duodecim milia
signati. Leui interp̃ta: superad
ditus. Hy sũt qui bonis meliora
addiderũt et per hoc celestis bo
ni additamẽtũ receperũt. Ex

tribu ysachar: duodecĩ milia sig
nati. Ysachar interp̃ta: merces
Hy sũt qui respuerũt mercedem la
udis hũane: et per hoc acceperũt
mercedem retributionis diuine. Ex
tribu zabulon: duodecĩ milia sig
nati. Zabulon interp̃ta: habi
taculũ fortitudis. Hy sũt qui p̃
fortẽ conu̾sationẽ: peruenerunt
ad celestẽ mansionẽ. Ex tribu io
seph: duodecĩ milia signati. Io
seph interp̃ta augmẽtũ. Hy sũt
qui per augmẽtũ iusticie: perue
nerũt ad plenitudinẽ glorie. Ex
tribu beniamin: duodecim milia
signati. Beniamin interp̃ta: filius
dexte. Hy sũt qui per vias que a d
dextris sũt quas nouit dñs ambula
uerũt: et per hoc ad dexterã iudi
tis cõsistere meruerũt. Pauca fr
kme de multis p̃stringim: et mul
ta in hys oĩbus tue prudentie dis
cutienda relinquim: que causa b̾
uitatis p̃terim. Sequitur. Post hec
vidi turbã magnã. quã dinumare
nemo poterat ex omnibus gentib
et tribubus et p̃plis et linguis stan
tes ante thronũ in cõspectu agni
amicti stolis albis: et palme in
manibus eorũ. Supius posuit
iustos qui passionẽ cristi p̃cesserũt:
modo subiungit eos qui tẽpore sa
cre fidei signũ acceperũt. Quor
num ideo non ponit: vt aperte
significaret qd̾ eum hũanus sen

sius capie non possit. Unde apte d[r]
Post hec vidi turbā magnā quā
dinumare nemo poterat: nisi ille vi
delicet qui etiā arenas maris et
pluuie guttas et dies seculi solus
dinumat. Ex omnibus gentibus
quas supius noīe nacionis desig
nauit: et tribubus et pplis et lin
guis. Hec supi exposita sc. Trib[us]
dicit[ur] a tribus ordinibus in qb[us]
sc septuaginta lingue: in lingua
diuersū ppli: in pplo diuise sc nacio
nes. Ex oībus gentibus et bar
baris tribubus populis linguis:
quia diuina pietas sicud sagena
ex omī gñe piscium: ita ex oī gene
hoīem eligit et ad vitam pducit
Stantes: quia pati sc diuinis
obedire pceptis: ante thronū id
est ante regiā dignitatē diuine
maiestatis: in conspcū agni xpi
hoīs: amicti stolis albis per mū
diciā corporū: et palme in manī
bus eorū per victoriā hostiū. Et
clamabāt voce magna: idest in
magna deuocioē. dicentes. Sal[us]
deo nostro: qui sedet super thronū
et agno. Quasi dicāt. Salus
nostra nō nobis ascribat[ur]: quia
non est a nobis: sed ascribat[ur] il
li a quo est: deo videlicet nostro
qui sedet super thronū idest diui
nitati regnāti: et agno: xpo hoī
Aliter Salus quam habet diuini
tas p naturā et hūāitas per grām

diuinitati et hūanitati decantet[ur]:
per racionalem creaturā. Seq[uitur].
Et oīs angeli stabāt in circui
tu throni et seniorū et quatuor
aīalium: et ceciderūt in conspcū
throni in facies suas: et adora
uerūt deū dicentes amē. Ange
los inducit de saluacioē hoīm
gaudentes: et hūane cōfessiōis
testimoniū cōfirmātes. Et oēs an
geli stabāt: quia ad obediēdū pa
ti: in circuitu throni vndique ex
sequētes ministeriū pcepti: et in cir
cuitu seniorū et quatuor aīalium
vbique ecclesiasticos viros muni
endo: et ceciderūt in cōspcū thro
ni in facies suas se humiliando:
et adorauerūt dm. ipm exaltādo
dicētes amē: hūane laudis deo ex
hibite testimoniū cōfirmādo et de
um pariter collaudādo. Unde bñ
subdit[ur]. Benedictio et claritas et
sapiā et graciar actio: honor et
virtus et fortitudo deo nostro: in
secula seculor amē. Quasi dicāt
Oīa que habet per naturā diui
nitatis: illi sc referēda per cāti
cū laudis. Bñdictio: quia singu
lariter et supexcellenter est bñdic
tus: claritas. quia clarus: et sa
piēcia quia sapiens: graciar ac
tio. quia pro collatis bñficiis lau
dandus: honor. quia honorād[us]
virtus. quia inuincibilis: fortitu
do quia fortis: in secula seculor.

sine fine: amen vere. Et apte ista
septē referūt in laudem creatoris:
quia septē sūt dona gratie spūta
lis que per ipsū distribuūtur. salua
dis. Et respondens unus de senio
ribus: dixit michi. Hy qui amic
ti sūt stolis albis: qui sūt et unde ve
nerūt? et dixi. Dñe mi tu scis.
Visa turba in tanta gloria digni
tatis: monet attente per quā viā
ad eam potuit ascendere: ut idē ali
os doceat inspicit: ut ad eandē glo
riā contendāt pervenire. Unus de se
nioribus est universitas prophetarum
aplorū et doctorū: predicans iusti
ciā et gloriā electorū. Hy qui amic
ti sūt stolis albis corporibus et ani
bus mūdis: qui sūt idest quāte dig
nitatis: et unde venerūt: idest de
quāta fornace tribulationis? Et d
dixi illi. Dñe mi tu scis. Quasi
diceret. Ego nescio: sed tu doce me.
Et dū humiliter se utrūque ignorare
fatetur: ipse ab angelo. quēadmod
et nos ab universitate doctorū. de u
troque edocetur. Nam subdit. Et dix
it michi. Hy sūt qui venerūt ex
magna tribulatione: et laverūt
stolas suas et dealbaverūt eas in
sanguine agni. Et est sēdo sensuū:
laverūt stolas suas in baptismo:
dealbaverūt eas bn̄ operando: et
utrūque in sanguine agni. idest in
fide passionis cristi. Et sic tantē
venerūt de tribulatione magna
de presentiū passionū tollerātia
Et quia meruerūt largiente grati
a in baptismo lavari: et bene vi
vendo dealbari: et pro fide xpi adu
sa pati: ideo sūt ante thronū dei ī æ
ternitatem dignitate: et serviūt ei
per laudis eius decantatione die
ac nocte idest cōtinue: in teplo ei9
in sctōrū cōgregatione. Quorū dig
tas adhuc declaratur cū subdit. Et qui
sedet in throno. habitat sup illos.
Qui sedet in throno idest deus qui
regnat: habitat sup illos: quia ī
ppetuū eos pie protegit et gubnat
: et eis bonū qd ipse est invisibilit
et multiformiter participat. Quo
rū etiā btitudinem latius in seque
tibus describit: ostendens eos a ml̄
lo alienos et bono repletos. Non
esurient neque sitient amplius: q
a reficientur pane et fonte vite. neque
cadet super illos sol neque ullus estus:
quia protegentur a maiore et minore
tribulatione. Quoniam agnus qui in
medio throni est. idest in medio a
gelorū in quibus deus residet et per
quos iudicia sua exercet: reget
illos. videlicet in via. et deducet il
los ad vite fontes aquarū in patria
Et qm̄ sicud erūt ab omni malo liberi
ita quoque erūt ab omni dolore alieni:
bn̄ subdit. Et absterget deus omnem
lacrimam ab oculis eorū. Omnē e
ternā lacrimā ab oculis eorū deus
absterget: quia sicud ab omni malo

liberos sic eos totius doloris īmu-
nes faciet. Capertio ergo sexti sigil-
li. cōpletio iusticie eloquij de perse-
cutione antixpi: motus et cōcussio
rerū persecutio prauorū: anglo-
rū nocentiū cohibitio. dyabolice te-
ptationis refrenatio: phibēs an-
gelus. xpus: signati electi: centū qdra-
ginta quatuor milia ex omni tribu
filiorū israhel: electi redēptionē pre-
cedentes: turba magna. electi ea sub-
sequentes: cōuentus āgelorū. gau-
diū eorū et graciarū actio de salu-
te hoīm: unus autē seniorū. uni-
uersitas doctorū: lauatio et dealba-
tio stolarū mūdicia corporu et ope-
rū: sanguis agni passio xpi: ma-
li ablatio pñtis miserie euasio: bo-
ni collatio: superna btitudo. De si-
gillo septimo. et apertione eius.

Et cū aperuisset Cap.m xm
sigillū septimū: factū est
silenciū in celo quasi media ho-
ra. In fine visiōis: describit ea q
cōtingent in fine tpis. Cū aperu-
isset sigillū septimū. idest cū in
extremitate seculi pñtis incipe-
demōstrari in sacra visione iā cō-
pleri misteriū hūane redemptiōis:
factū est in celo idest in scā ecclīa sile-
ciū idest trāquillitas noua et oī
parte pacata. Sed quasi media ho-
ra durat hic silenciū: quia cito ve-
et iudiciū. Capertio ergo septimi
sigilli. manifestatio sacri eloquij
de hijs que fient circa finē seculi
Silenciū quasi media hora: pax
et trāquillitas ultia. Et ut cūc-
ta q in hac visione cōtinētur brevitr
ad euidenciā in fine renotemus:
in primo capitulo egit scriptor de sede-
te in throno et ornatu eius: in
scdo de quatuor aīalibus: in tercio
de libro signato. quē sedens ī thro-
no in dextera tenuit. et de agno q
librū aperuit: in quarto. de pri-
mis renatis et per graciā ad vi-
tam resurgētibus: in quīto de in-
pijs psecutoribus: in sexto de iu-
sticis: in septimo de ypocritis: in oc-
tauo. de mīrm qrimonijs et sing-
ulis stolis sibi datis: in nono de
psecucione antixpi: in decimo de
pma tpis pace et tranquillitate q
erit post antixpm in fine mūdi: et
in hiis oībus de iustorū probacio-
ne et ad celeste gloriā pparacoē:
et de profunditate celestiū miste-
riorū que in scda libri huius visio-
ne cōtinētur paucas guttas hau-
simus: sed iam stilū ponēdo qesca-
mus ut ad terciā discuciēdā. ala-
crius resurgamus. Explicit liber
secundus de visione scda. Incipit

Liber tercius tractat iiia
de visiōe tercia. cōtinens
capitula octo. De septē
angelis canētibus tubis: et de a-
lio angelo stante an̄ altare. Ca.m
primū. De primo angelo et tuba

eius Ca.m secdm. De scdo angelo
et tuba eius Ca.m terciū. De ter
cio angelo et tuba eius. Ca.m q.tū
De quarto angelo et tuba eius
Ca.m qītū. De qīto angelo et
tuba eius. Ca.m sextū. De sexto
angelo et tuba eius. Ca.m septi.m
De septīo angelo et tuba eius Ca.m
Capitulū octauū. Incipit liber
tercius de visione tcia. Prolo

Deus cui⁹ magⁿ gus
na virtus. cui⁹ sapia
nō est nūs: qui per
potenciā cūcta crea
uit: per sapiam cata disponit:
disposita multiplicat: multipli
cata gubernat: ipse ineffabili bo
nitate sua. elcīs suis futrā prediat:
et quid sit agēdū. quid cauēdum
quid tolerandū. quid sperandū.
patenter ostendit: ut eos de sin
gulis pfecte doceat. et docēdo ad
oīa premuniat. Unde et ī hac
visione secdm prolixitatē tēporis
disponit ordo narracionis: ut
vbicūqꝫ causa cuiuslibꝫ euētus d
distinguat: et vniūsalis mater
ecīa per sacrā pphetiā edocta in
hiis qui ad vitam eternā predes
tinati sᵗ nullū detrimētū paciat.
Describit autē visio ista sub dis
tinctione septē angelorū tubis
canēciū: vniūsitatē pdicatorꝫ
turbines persecucionū retribuci
ones pmiorū. Incipit tercius ū. ra
cionē suā ab exordio ecclesie renas
centis: et simbolis et figuris desc
bens mutacionē rerū. secdm vi
cissitudīes successionū. eam dedu
cit vsqꝫ in finē tpis: ibiqꝫ post mul
tas tolerancias laborū. subiūgꝫ
pmia iustorꝫ. Que cūcta in sep
tibus. suis in locis distinguemus:
et prout ordo requirit exponēdo
disponemus. De septē angelis
canētibus tubis. Et de alio āgelo
stante ante altare. Cap.m p.m

Et vidi septē angelos stātes *Caplm̄ text⁹, viij,*
in cōspcū dei: et date sunt
illis septē tube. Septē angeli stā
tes in cōspcū dei: sᵗ predicatores
vniūsi per oīe tempus qd septē
dier̄ nūo voluit: cooperāte sep
tiformis spūs sancti gracia. pdi
cantes vbū dei. Qui idcirco dcīr
angli. quia a deo missi: stantes ī
cōspcū dei. quia ad dīuū obsequū
pati. Dant illis septē tube: qa
tribuit eis vniūsale officiū pdi
cacionis dīne: ut canāt ad electorꝫ
munitionē et reproborū destruc
tionē. Et alius angelus venit et
stetit ante altare: habēs thuribu
lū aureū in manu sua. Alius ā
gelus xpūs: quia magni cōsilii
angelus. Qui bn̄ dicit alius. qa
ab aliis septē angelis idest vniū
sis predicatoribus et gracia sanc
titatis et excellencia dignitatis.
et potencia virtutis longe remo

tus. Qui venit: dum nostre nature
fragilitatem assumpsit. Et stetit ante
altare. De hoc altari typice scriptum
est. Altare de terra facietis michi.
Altare de terra humanitas assumpta.
Sed sicud venire pertinet ad carnis
assumptionem. ita stare pertinet ad di
vinitatis immutabilitatem. Qui ergo
per carnem venit per divinitatem ante
altare stetit: quia divinitate in qua
immutabilis permansit. humanitati
que nobis altare est prior et sub
limior fuit. Habens thuribulum
in manu sua. Thuribulum sunt sancti
apostoli: qui ad electorum preces sumendi
divinitati offerendas in sancta ecclesia
principaliter sunt constituti. Qui ap
te aurei sunt et auri habent fulgorem:
quia divinam in se sapientiam continent
et per eam in mundo cunctis lucent.
Istud thuribulum angelus in manu
habuit: ex quo xpistus duodecim
apostolos elegit. Sequitur. Et da
ta sunt ei incensa multa, idest orationes
deo delectabiles: ut daret. idest repre
sentaret patri. de orationibus sanctorum super al
tare aureum idest super semetipsum
Ipse est namque altare: quia super ipsum
offeruntur patri omnia vota humane iusti
tie: aureum. quia in ipso sunt abscon
diti omnes thesauri sapientie et scientie
Ipsi ergo soli ad offerendum incensa dantur:
quia orationes sanctorum per ipsum patri com
mendantur. Sed et recte altare aure
um dicitur esse in conspectu dei: quia

de eo testatus est pater in ipso compla
cuisse sibi. Et ascendit fumus
incensorum de orationibus sanctorum: de ma
nu angeli coram deo. Fumus incen
sorum de orationibus sanctorum coram deo as
cendit de manu angeli: quia illa
sola oratio est accepta quam filius
offert patri. Sequitur. Et accepit an
gelus thuribulum et implevit illud
de igne altaris et misit in terram.
Angelus thuribulum quod superius
habere dictus est accepit. et illud
de igne altaris implevit: quando xpistus
apostolos post completum humane redemp
tionis misterium in fide solidavit.
et eis de eodem spiritu quo ipse plenus
erat primitias dedit. In terram quo
que thuribulum impletum misit: dum
eos in terram ad predicandum direxit.
Sed quid apostolorum missionem secu
tum sit. declaratur cum subditur. Et facta
sunt tonitrua et voces et fulgura:
et terremotus magnus. Predi
cantibus enim apostolis facta sunt toni
trua idest dure dampnacionis com
minaciones: et voces idest me
diocres ammoniciones. Et apte
post tonitrua addidit voces: quia
quos per minas deterremus per
promissa deinde lenire debemus:
et ut timor a malo frangat. et pro
missio ad bonum querendum stabi
liat. Sed quia apud infideles nec
terrores minarum. nec voces valent
persuasionum sine testimoniis mi

vaculorum: apte subditur et fulgura.
Fulgura namque significant mira
cula. longe lateque choruscancia
Et quam postquam tonitrua commina
cionum. et voces ammonicionum in
omnem terram sonuerunt: et fulgura
miraculorum orbi terre chorusca
uerunt: multi de eo quod erant ce
rte subditur et terremotus. Terre
motus namque post tonitrua vo
ces fulgura factus est: quia apostolis
predicantibus et miracula facien
tibus multi terrem terram inhabi
tantes et terrena diligentes moti sunt
alii ad bonum per conversionem. alii
ad malum per aversionem. Alii mo
ti sunt ad credendum: alii moti sunt
ad persequendum. Unde quoque postquam
quam dixerat terremotus. subiecit
magnus: quia largiente gratia mul
ti sunt ad fidem a christo vocati: et ex
igente culpa multi sunt ad persecu
cionem fidei. dyabolo instigante.
excitati. Sequitur. Et septem angeli
qui habebant septem tubas: para
uerunt se vt tuba canerent. Post
quam superius de angelo magni con
silii idest de christo que ad redempcio
nis nostre sacramentum pertinent
breuiter tetigit: et apostolorum mis
sionem per thuribulum in terram mis
sum typice descripsit. rursum ad
septem angelos idest ad vniuersi
tatem predicatorum de quibus in
cepit. et de quibus in sequentibus

tractabit sermonem reducit. Qui
se parant vt tuba canant: vel quia
prius operantur quod postea predicant:
vel quia que et quibus predicare
debeant diligenter prius considerant
Magnum quippe est officium predica
cionis: vnde necesse est vt qui illud
exercere debent. et firmentur virtu
te sanctitatis: et vtantur libra discre
cionis. Septem ergo angeli sunt
predicatores vniuersi. alius angelus
christus: thuribulum duodenus aposto
rum numerus: fumus aromatum deuoci
ones oracionum: altare aureum corpus
assumptum: impletio thuribuli de ig
ne altaris. porrectio spiritus sancti data disci
pulis: missio thuribuli in terram
directio apostolorum ad predicandum ter
rigenis gratiam: tonitrua commina
ciones: voces ammonitiones: ful
gura splendor miraculorum: ter
motus magnus. conversio et aversio
hominum: angelorum ad canendum prepa
ratio. predicatorum bona actio: et
provida predicandi discretio.

De primo angelo eius et tuba etc.

Et primus Capitulum secundum
angelus tuba cecinit: et
facta est grando et ignis commixta in
sanguine et missum est in terram. Et ter
cia pars terre combusta est: et tercia pars
arborum combusta est: et omne fenum
viride combustum est. Primus angelus
predicatorum ordo primus. Primus
ergo angelus. tuba cecinit: qui

in nouo testamento ordo pdicator
primus: in iudea euangeliū pdi
cauit. Sed quid ipsam pdicatio
nē secutū sit declarat' cū subiūgit'.
Et facta est grando et ignis: cō
mixta in sangine. Grando signat
extrinsecus flagellū psecucionis
ignis. flāmā interius ardentis
puse emulacionis: sanguis cru
delitatē occisionis. Primo itaq
angelo tuba canente. factā est grā
do et ignis cōmixta in sanguīe:
quia primo pdicatorū ordine in
principio noui testamēti in iudea
predicāte: iudayeus plus vsq
ad effusionē sanguinis crude
liter exarsit in psecucione. Et
missū est in terra idest in illos q
habitāt in terra. Sed quia seui
tia psecucionis nō bonis sed
malis nocet: apte subiūgitur
Et tercia ps terre cōbusta est:
et tercia ps arborū cōbusta est:
et omne fenū viride cōbustū est.
Due hoīm ptes sunt dei. actiui sci
licet et cōtemplatiui. īpfecti et
pfcti. minores et maiores. Istas
duas ptes deus sibi assumit:
quia pusillis cū maioribus dns
bndicit. Tercia ps que est ma
lor. dyabolo relicta est: et fac
ta grandiē et igne cōmixta in
sanguīe: duabus que dei sunt ille
sis pmanētibus conbusta est:
quia primo pdicator ordine xpi pre

dicāte et persecucione sequente.
funditus a bono defraudata est
Terra autē significat hoīes:
quia debeant et ipsi ad similitudi
nes terre per virtutes et bona o
pa fructificare. Arbores significāt
hoīes: quia hoīes sicud arbores
se debent per desideriū celestis boni
sursū erigere. Fenū vite significat
hoīes: quia debent quēadmodū
fenū vite per virtutē pseuerāciē
semp virere. Sed terre et arborū ter
cia ps cōbusta phibet' vt duabus
ptibus que sicud dictū est dei sunt il
lesis a malo pmanētibus ipsa a
vero bono sterilis deiecta. maricia
significet': fenū autē totū cōbu
ritur: quia quisquis solū credu
litatis virorē habet. et virtutū et
bonor oper fructu caret: veniē
te teptacione vel persecucione in
malignitatis incendio cōcremat'.
Sed boni denique siue mali hoīes
sub significacione triū rer. terre
arbor feni. recte cōprehendunt'
propter triū bonor siue malorū
typū: cogitacionū videlicet. lo
cucionū. actionū. hec enī omnia
in bonis bona sunt: in malis ma
la. Non inconuenienter itaq hoī
nes siue boni siue mali per triū
descripcionē significacionē: quia
et per triū distinguūt' qualita
tem. Et multa sunt quidem que
de huiusmodi intellectibus dici

possiū: sed que sub pūti breuita
te cōprehende nō valemus ad ex
citacionē tui sensus. tue pruden
cie quęrenda et discuciēda reser
uamus. Non enī debes hijs tm̄
que dixim⁹ supsedere sed temetip
sū in anteriora extende: et tēptare
remociora attinge. maiora cō
phende. Primus ergo angelus
predicator ordo in iudea predicā
tiū et in nouo testamēto primus.
Tuba prima. pdicacio prima: grā
do ignis cōmixta in sanguine. e
mula psecucio seuiens in crude
litate: tercia ptis arborū t're et
totius feni viridis cōbustio. dāp
natorū reprobacio. duar̄ pciū
t're et arborū seruacio. saluādo
rū assūpcio. Quorū videlicet sal
uādorū due ptes esse dicūt': q̄a
saluandi sub impfcōnis et pfcō
nis differēcia cōprehendūt'. De se
cūdo angelo et tuba eius. Cam
ET secundus angelus tuba cecinit: et
tanq̄m mons magnus igne ardens
missus est in mar̄e. et facta ē ter
cia ps maris sanguis: et mortua
est in eo tercia ps creature que
habebāt aīas: et tercia pars nauī
ū interiyt. Collāis ad fidem in p̄a
pdicacione ex iudea saluandis:
statim scd'a predicacio in gentib⁹
que maris noīe designāt' psonuit:
et ex eis saluandos vndiq̄ cōuo
cauit. Sed dyabolus qui in p̄ma
pdicacione aliquos ex iudeis sibi
aufferri doluerat. et ideirco in iu
dea persecucionē excitauerat: vt
predicacionē ad gētes transferri
vidit statim in gētibus psecucio
nē. ad eiusdem pdicacionis īpe
dimentū excitauit. Dicit' ergo. Et
scd'us angelus tuba cecinit: id ē
vox pdicator̄ relictis iudeis in
gētibus psonuit. Et mons mag
nus idest dyabolus: mons per
timorē. magnus per timoris
magnitudinē: igne ardens per
inuidiam: missus est in mare.
idest in gentibus per pmissionē
diuinā. Gentiles mari bn̄ cōpa
rant': q̄a fluctuabāt per diūso
rū culturā ydolor̄ et iulior̄ am
aritudinē viciorū. Istius maris
due ptes sc' dei. tcia dyaboli sicut
in pcedenti capitulo de t're arbo
ribus mōstrauim⁹. Sed'o ergo a
gelo tuba canēte et tanq̄m mōte
misso in mar̄e tcia pars maris
fcā sanguis: quia relicta iudea.
sonāte in gētibus voce pdicacio
nis. dyabolo cōcitāte pars gēti
litatis relinquēda tormēto dāp
nacionis: cōuersa est ad crude
litatē dāpnacionis psecucionis
Tercia quoq̄ pars creature eorū
que habebāt aīas. mortua est:
tercia pars nauiū interiyt: q̄a
dāpnanda pars illorū etiā qui

apud eos magis videbãt᷑ rõna
biles et digniores et illoꝝ qui ab
orũ erant rectores et sustentatores
per culpã ante mortua: tũc fidẽ
respuendo et in infidelitate pma
nendo. eterne morti deputata cõ
paruit. Secũdus ergo angelus cũ
sua tuba. pdicatores in gentib⁹
cũ predicatione de iudaysmo ad
gentes translata: mõs magnus
missus in mare. dyabolus seui
ens in cõuertẽda gentilitate: due
ptes maris habenciũ aĩas et na
tiuũ saluãdi: sanguis crudelitas
psecutionis: mors habenciũ aĩ
mas et interitus nauiũ maĩfesta
reprobatio quorũdã qui magis
estimabãt᷑ rõnabiles et aliorũ
rectores et sustẽtatores. **De tercio angelo et tuba eius. Cap. iii.**

Et tercius angelus quartũ.
tuba cecinit. et cecidit de
celo stella magna ardens tãquã
facula et cecidit in tciã ptẽ fluui
nũ et in fontes aquaꝝ. Et nomẽ
stelle dicit᷑ absinthiũ. Et facta est
tcia pars maris aquarũ in absi
thiũ. et multi hoĩes mortui st̃ de
aquis: quia amare facte st̃. Mul
ta in hac tcia visione cõtinẽt᷑: q
scdm ea que in scda visione dicta
st̃ aptissiẽ disponũt᷑. Ibi namqꝫ sa
cra pphecia ubi ait. exiuit alius
equus rufus egit de persecutoĩ
bus sub apertione scdi sigilli: hĩ
ubi in pcedenti capitulo dicit. facta
est tcia ps maris sanguis: agit
de psecutoibus sub tuba scdi an
geli. Ibi ubi dixit. ecce equus ni
ger. egit de heticis. sub aptione
tercij sigilli: hic ubi dicit. cecidit
de celo stella agit de heticis sub
tuba tcij angeli. Ibi ubi dixit.
ecce equus pallidus. egit de ypo
critis. sub apertiõe quarti sigilli
hic ubi dicit tcia ps solis pcus
sa est agit de ypocritis sub tu
ba quarti angeli. Ibi ubi ait
terremotus factus est magn⁹. egit
de psecutiõe antixpi sub aptiõe
sexti sigilli: hic ubi ait solue
quatuor angelos qui alligati
st̃ in flumiẽ magno eufrate. a
git de psecutiõe antixpi sub tu
ba sexti angeli. Ibi ubi dicit fac
tũ est silenciũ in celo quasi me
dia hora. egit de fine mũdi sub
apertiõe septimi sigilli: hic ubi
dicit factũ est regnũ huĩ⁹ mũdi
dñi nri et xpi eius agit de fine
mũdi sub tuba septimi ãgeli.
Secũdũ ergo cũ scdo. terciũ cũ
tercio qrtũ cũ quarto. sextũ cũ
sexto. septimũ cũ septio cõcordãt
sigillũ cũ angelo. et cũ apertio
ne sigilli. tuba angeli. Que tñ
singula cũ singulis de eodẽ diui
sis rerũ figuris tractãt ut et l
ectorẽ magis exercant. et ut dya
bolũ sicud ibi exhibicionẽ diuĩ

promissionis ita hic eisdem modis velle impedire officium predicationis ostendat. Hec de consonantia precedentis et presentis visionis dixerimus: nunc ad propositum capitulum redeamus. Et tertius angelus tuba cecinit idest tertius ordo predicatorum predicavit. Et cecidit de celo stella id est de ecclesia hereticorum caterva. Que bene dicitur stella magna ardens: stella per acceptam scientiam. magna per superbiam: ardens per invidiam. Tamquam facula: quia dum alios ad pravitatem incendit. semetipsum consumit. Et cecidit in tertiam partem fluminum: et in fontes aquarum. Per flumina et fontes. divina scriptura significatur: cuius haustu mens humana veri boni sitibunda recreatur. Fontes autem dicuntur illi libri in quibus origo et summa fidei comprehenditur sicut sunt libri legis prophetarum evangelistarum. apostolorum. flumina illa que inde trahuntur: sicut sunt expositiones doctorum. Due autem sunt partes scripture. historia videlicet et spiritualis indulgentia intelligentia: que vere intellecte pertinent ad bonos. Tertia pars est perversorum perversa intelligentia que pertinet ad malos. Stella itaque de celo cadens in tertiam partem fluminum et in fontes aquarum cecidit: quia pravitas heretica de sublimitate ecclesie decidens sacram scripturam in parte sue assertionis corrupit. Et nomen stelle dicitur absinthium. nomen stelle idest heretice turbe dicitur absinthium. quia quisquis ab heretica pravitate seducitur ad prave intelligentie et spiritualis mortis amaritudinem perducitur. unde congrue dicitur. Et facta est tertia pars aquarum absinthium. et multi homines mortui sunt de aquis quia amare facte sunt. Stella namque cadente in aquas aque amaricantur: et homines bibentes moriuntur: quia hereticis summa descendentibus et sacram scripturam pro se detorquentibus: ipsa scriptura in eorum doctrina corrumpitur: et eorum pravitati consentientes spirituali morte necantur. Due itaque partes remanent deo: tertia corrupta relinquitur dyabolo. Cum quoniam persecutione predicationem divinam a fidelibus omnino impedire non potuit: intus per hereticos adimplere temptavit. Tertius ergo angelus. predicatorum ordo tertius: stella cadens hereticus a vera fide decidens: aqua scriptura: mutatio tertie partis. pravitas assertionis: mors bibentium: impietas consentientium.

De quarto angelo et tuba eius. Capitulum quintum.

Et quartus angelus tuba cecinit. et tertia pars solis percussa est. et tertia pars lune et tertia pars stellarum ut obscuraretur tertia pars eorum. et diei non luceret tertia pars. et noctis similiter. Videns hostis antiquus nec per infidelium persecutionem neque per hereticorum pravitatem. predi-

cationē ad libitū suū īpedire nō
posse: adiūxit ypocritar simula
tionē. Et q̄rtus angelus tuba ce
cinit idest q̄rtus ordo p̄dicatorū
predicauit. Et tercia pars solis
pcussa est idest sensus hūanus in
ypocritis: quia p̄ētis et inp̄ētis uel
tis. t̄cij s̄ per sinistrā intencionem
obscurati: et t̄cia pars lune idest
iusticia eorū. que per augmētū
debuisset crescē: et t̄cia pars stel
larū idest v̄tutes eorū que deberēt
multipliciter lucē. Ut obscurare
tur t̄cia pars eorū idest vniu̇sa
claritas in cōu̇sacōe ypocritarum
Due nāq; spiritalis boni ptes ille
se in p̄ētis et in īp̄ētis iustis res
uant: tercia v̄o in reprobis vbiq;
destruit. Et diei nō lucēt t̄cia ps:
et noctis siliter. Per diem hoc
in loco accipiū: illi qui inter ypo
critas vidē: sciā ul' vita lucidiores
per noctē illi qui in vtraq; appa
rent minus lucētes. Dū itaq; t̄
cia ps solis lune stellarū obscura
ta diei et noctis non lucē plnlr.
quia bonū intelligencie iusticie
v̄tutū et in excellencioribus et ī
ferioribus ypocritarū psonis fundi
tus obnubilat. Sequit. Et vidi
et audiui vocē vnius aquile vo
lantis per mediū celū dicētis v
magna voce. ve. ve. ve habitanti
bus in t̄ra: de ceteris triū angelorū
vocibus qui cāut tuba canituri

Aquila que irreu̇beratis oculis
cōtra solem ad sublimia volat
vniu̇sitatē d̄uinorū sc̄ptorū et p̄
dicatorū significat: qui ceteris sȧc
tibus celestia secreta subtilius
scrutāt: et altius et clarius cōtem
plant. Qui bn̄ dicūt: aquila vna
quia magna est eorū in sacre sc̄p
ture cōtemplacione et p̄dicacōe
concordia. Qui quoq; tociens p̄
mediū celū volantes voce mag
na clamabāt: quociēs magna
auctoritate in cōmuni audiēcia
tocius ecclesie sublimiter recte p̄
dicāt. ve. ve. ve. habitantibus in
t̄ra de ceteris vocibus triū angelorū
qui cāut tuba canituri. Quasi
dicēt. grauia s̄t mala que sup̄
cōtinēt: sed valde grauiora sūt
ea que sequūt. Ve nāq; ter posi
tū et habitātibus in t̄ra cōmina
tū de ceteris vocibus triū anglorū
qui cāut tuba canituri: tres g̃a
uissimas tribulaciones designat
triū ordinū p̄dicatorū tp̄ibus
futuras qui cāut p̄dicaturi. Gra
ues igit s̄t t̄bulaciones que sub
tuba quatuor p̄cedenciū angelo
rū precedūt: sed longe grauio
res s̄t. qui sub triū sequenciū tu
ba succedūt. Qd̄ autem dicit ha
bitantibus in terra significat t̄
rena diligentes et terrena celes
tibus preferētes: quibus t̄bula
ciones vertūt in malū. que bo

nis coopan̄ᵗ in bonū. Quartus
ergo angelus ordo p̄dicatorū q̄r-
tus ē: tercia pars solis. lune stel
larū diei noctis obscurata clari
tas intelligēcie iusticie v̄tutum
tam in sublimioribus quā in mi
noribus ypocitar̄ p̄sonis obnubi
lata ē: aquila volans per mediū
celū. vniūsitas p̄dicatorū in extra
p̄dicanciū ē: tria. ve. sequēcia sb̄
vocibus succedēciū angelor̄. tribu
laciones venture tpibus sequēca
um predicatorum. De quīto an
gelo et tuba eius. Capitulū.

Caplm textus .ix.

Et quītus angl̄s cecinit
tuba cecinit. et vidi stellā
de celo cecidisse in t̄ram. Et data
est illi clavis putei abbissy: et a
peruit puteū abbyssi. et ascēdit
putei. sicut fumꝰ fornacis mag
ne. Et obscuratus est sol et aer d̄
fumo putei. et exierūt locuste in
t̄ram. Postq̄ dyabolus vidit qđ
per singula mala p̄secutor̄ crude
litatē. hēticorū prauitatē ypocri
tar̄ simulacionē sacrā impedire
p̄dicacionē nō potuit: vniūsa in
mala gr̄a sicut in sequētibus os
tendet̄ induxit: et qđ per singla
singillatī nō valuit: per oīa pit
efficāc tēptauit. Et quītus angelꝰ
tuba cecinit: idest predicatorum
ordo quītus predicauit. Et vidi
stellam de celo cecidisse terrā idest
vidi qđ dyabolus qui lucifer dicꝰ

est. qui de celo cecidit in t̄ris t̄renis
et terrena diligētibus dn̄acionē ac
cepit. Et data est illi clavis putei
abbyssi. idest cōcessa est illi ptās
p̄fundi et occulta mali. Qui pu
teū abbissy aperuit: dū profūdā
et occultā maliciā: ad nocēdum
de v̄niūsor̄ simul malorū cordibꝰ
eduxit et ꝓpalauit. Fumꝰ quoq̄
putei sicud fumꝰ fornacis magne
ascendit. quia sit̄ et semel apta
erupta et soluta prauitas demo
nū et hoīm ad detrimētū bonorū
qui in sublimi positi st̄ p̄tīgere
laborauit. Unde apte subdit̄. Et
obscuratus est sol. et aer de fumo
putei. Sol et aer de fumo putei
obscuran̄t: quia et quidā ex illis
qui alios illūiare viden̄t videbā̄t
et quidā ex illis qui illūian̄t sug
gestione et doctrina demonū et p̄
uisorū hoīm excecā̄t. Et quia ma
li non tm̄ bonis nocent vt obscu
ren̄t sed et malis obsūt ne illūi
nēt: bn̄ sequit̄. Et locuste exierūt
in t̄ram. Quid nāq̄ accipit̄ per
locustas nisi malorū vniūsitas:
Qui ad modū locustarū et ad al
ta saliūt per elacionē: et ad t̄rā
recidūt per cupiditatē. Quid ac
cipit̄ per t̄rā nisi t̄rena diligētes:
et per cupiditatē t̄renis inhiētes:
locuste ergo in t̄ram exeūt: quā
do superbi quiq̄ in eos qui terre
na celestibus anponūt ptātem ac

capiūt. Cuius ptātis claritas de
clāratio: cū subiūgit᷑. Et data est
illis ptās sicut habent ptātem
scorpiões tre. Scorpio bland⁹ fa
cie apparet: cauda nocet. Sic
pravorū vniūsitas: qđ non per
aptam seuiciā: hoc adimplē ni
titur per occultā maliciā. Et q̄
niā occulta malor nocēdi mali
cia diuinitus refrenat᷑: nec vo
bonis in aliqua nocē pmitti. Be
ne sequit᷑. Et p̄ceptū est illis ne
lederēt fenū terrenū tre, neq; oē
viride. neq; oēm arborē. nisi tm̄
hoīes qui nō habent signū dei
viui in frontibus suis. Fenū sig
nificat rudes et incipiētes: et ad
deceptionē flexibiles. Viride. ho
mīēs vere fidei virorē habentes
et per spem eternitatis superne vi
riditatē exspectantes. Arbor per fi
dem et spem boni opis fructū ex
hibentes. Oēs igi᷑ vel electos in
cipiētes. prouectiores. pfcōs. ma
li ledē pħibē᷑: quia ab oī lesiōe
occulta et diuina dispositione
cohibent᷑. Nisi tm̄ hoīes qui nō
habēt signū dei viui. subauditur
in veritate in frontibus suis vere
maīfeste. Multi ēt nāq; qui se
signū dei viui habē verbis simu
lant quē tamē fcīs negāt. a quo
rū lesione mali nīme refrenāt᷑.
quia tales voluntarie ptāti ma
lorū subiciūt᷑. Sed quia nec heti

corū qui maīfeste nocent. nec ali
orū quorūlibet turba malorū
etiam ipsos qui tre per amorē
trenorū cōglutināt᷑ et tre noīe
designāt᷑: ad libitū ledē nō sinit᷑
addi. Et p̄ceptū est illis ne
occiderēt eos. sed vt cruciarēt eos
mēsibus quinq;. Precipit᷑ hereticis
et pricipalibus diaboli mīstris
ne nō solū vere bonos nō ledant.
sed nec trenis deditos occidant: quia
cohibē᷑ ne cū libtatē audiēdi
v̄bū dei vel rectam fidē suscipiēdi
auferant. Dat᷑ eis licencia vt
quinq; mēsibus tales per eos cru
cient᷑: quia qui per quinq; sensus
corporis transitoriis inhererēt a re
probis per ablationē trenorū
que diligūt. nūnūq̄ affligi p
mittūt᷑: vt afflicti aliquā do ca
se dilexisse resipiscāt ad vera bo
na querēda tandē vel aduersitati
bus eruditi resurgāt. Sequit᷑.
Et cruciatus eorū sicut cruciat⁹
scorpii cū percutit hoīem. Hoc ē
qđ supradictū est. qđ mali qđ n̄
valent per maīfestā maliciā et
seuiciā: hoc pficē laborāt per
occultā maliciā. Et in diebus
in tpe videlicet tante maligni
tatis qū alii lederent per heresim
alii per ypocrisim. alii ad psequē
dum. alii multimodis viciis con
surgent ad nocendū. dyabolo to
tū iniq̄tatis punctū apiciente et s

nē v̄tute suam ad elcōꝝ īpedimē
tū effundente: in diebus īquā
illis. querent hoīes et maxime
pastores. mortē timentes lapsū
et nō īuenient eā: quia pᵗ ucī
tatē subiectorū reseruabūᵗ. Et
nō quoquomodo querent mor
tem ꝑpter īmīnētem et ingruētē
aduersitatē. sed cū magno desiderio
Vnde apte subdiᵗ. Et desiderabūt
mori. Sed ipsis desiderantibus mo
ri: nequaquā desideriū suū dabiᵗ.
Vnde vēē addit. Et fugiet mors
ab eis solis ꝑpter ucitatē subiecti
gregis. Seq̄. Et silitudiēs locus
tarum silēs equis paratis in p
liū: et super capita eorū tāquā
corone silēs auro. Supius ap
cionē putei abbissi idest effusio
nē tocius mali. et maloꝝ ptātē
nocēdi et diuinā refrenationē
descripsit: nūc ipsorū multiformē
maliciā diūsis figuris et silitu
dinibus ostendit. Silitudiēs gᵒ
locustaꝝ silēs equis patis ī pliū
rēē dicūᵗ: quia mali quiq̄ ad
silitudinē equorū in psecucione
elcōrū velociter. ferociter. et īpro
uide ferūᵗ. Super quorū etiā ca
pita sᵗ tāquā equorū corone: qa
non vera habent sed falsa pmia
ꝑuise victorie. Que videlicet cō
ne nō aurū sed silēs sᵗ auro: qa
sapiā huius mundi que stultoꝝ
est stulticia est apud deū. Quo

rū fraudulēciā atq̄ seuiciā adhᵗ
subiūgit dicens. Et facies eorum
sicut facies hoīm: et habebāt ca
pillos sicut capillos mulierū et
dentes eorū sicut dentes leonū e
rant. Tria ponit: facies hoīm:
capillos mulierū: dentes leonū.
Que tria sc̄dm ordinē ꝑ̄dcām. ma
li et maxime h̄etici. habēt descrbūᵗ.
quia ꝑmū se cūcta sc̄dm rōnē agē
fingūt: et deinde fraudulēter ad
mollicīē viciorū ptrahūt: ac deinū
per actionis praue suggestionē et
ꝑpetracioēm crudeliter laniant. Se
dū elcōrū ꝑplīn expugnare conanᵗ:
ipsi contra vitatē ne ab ea modis
aliquibus supenᵗ: vndiq̄ suis fal
sitatibus armāᵗ. Vnde bn̄ subditᵗ.
Et habebāt loricas sicud loricas fer
reas. Habēt etenī mali cōtra vē
tatē loricas per sentēciarū fallaꝝ
municionē. sicut loricas ferreas p
sue duricie ptinacitatē. Quarū vi
delicet sentēciarū sonus atq̄ tumul
tus manifeste declaraᵗ. cū subiūgiᵗ
Et vox alarū eorū sicut vote cur
ruū. equorū currēciū in bellū. A
le sentēcie: vox alarū tumultus
sentēciarū. Sentēcie etenī false
malis et h̄eticis sūt lorice. Sunt
etenī sine. et ale. et lorice. Lorice qᵗ
cōtra bonos muniūt: ale quia ad
deteriora uehūt. Habent itaq̄ re
probi alas quarū vox est sicud vox
curruū equorū currenciū in bellū

quia quemadmodum diuisi currus diuisis viis a diuisis equis ad idem bellum rapiuntur: sic mali diuisis heresibus et contencionum tumultibus vnanimiter ad idem bellum ad expugnandum scilicet ecclesiam feruntur. Sequitur. Et habebant caudas similes scorpionum et aculei erant in caudis earum. Potestas earum nocere hominibus mensibus quinque. Hoc totum supius expositum est excepto quod dicit: quod aculei erant in caudis earum. In caudis autem locustarum sunt aculei: quia in fine suggestionis prauorum est morsus et punctura peccati. Et habebant super se regem angelum abyssi. cui nomen hebrayce abaddon. grece autem appolion. et latine habet nomen exterminans. Angelus abyssi dyabolus est qui est rex et princeps super profunditatem et obscuritatem totius peccati. Qui propterea sub triplici lingua describitur: vt sancta ecclesia vbique terrarum diffusa quacumque lingua vtatur versucias dyaboli in eius fraudulentis satellitibus cauere doceatur. Diabolus vero exterminans vocatur: quia et per se et per suos electos quosque extra terminum spiritualis conuersacionis ecclesie conatur. Sequitur. Ve vnum abiit: et ecce veniunt adhuc duo ve. Primum etenim ve est tribulatio: que sub tuba quinti angeli continetur. Duo reliqua ve: sub tubis sexti et septimi angeli sequuntur. Quintus itaque angelus ordo predicatorum quintus. stella que de celo cecidit dyabolus. apercio putei abissi. effusio peccati. solis et aeris obscuratio. superiorum et inferiorum lesio. locuste. mali et precipue heretici. prohibicio lesionis cohibicio temptacionis. multiplices locustarum similitudines diuerse malorum prauitates. Vnius ve recessio: vnius tribulacionis cessatio.

De sexto angelo et tuba eius. Capitulum septimum

Et sextus angelus tuba cecinit: et audiui vocem vnam ex quatuor cornibus altaris aurei. quod est ante oculos dei dicentem sexto angelo qui habebat tubam. Solue quatuor angelos qui alligati sunt in flumine magno eufrate. Apercione putei abissi idest vniuersitate mali quo sancta impugnatur ecclesia in tempore ante aduentum antichristi in superiori capitulo diligenter descripta: in isto consequenter agit de persecucione sub antichristo ventura. Predicitur quoque electis ad consolacionem immutabilitas eternitatis. Agit denique in hoc eodem capitulo de helia et enoch et eorum predicacione et morte: et de eorum resuscitacione et glorificacione. Et sextus angelus tuba cecinit: idest sextus doctorum ordo de tempore antichristi predicauit. Et audiui vocem vnam idest vniuersalis ecclesie doctrine concordiam: ex quatuor cornibus

altaris aurei. ex omnibus p̄dicato
ribus xp̄i qui eū subleuāt et de
ferūt quatuor ewangelia p̄dicā
do per quatuor ptes mūdi. Hoc
altare aureū qđ est altare quia se
illud offert holocaustū hūane
iusticie qđ est aureū. quia in xp̄o
habitat fulgor diuine sapientie:
apte dicit̄ esse ante oculos dm̄i:
quia pater in filio cōplacet sibi
Dicentē sexto angelo qui habe
bat tubam: idest illis qui īmi
nēte articulo illius psecucionis
mīstrabūt ecclasticam doctrinā
Omnes namq; sacre scie sc̄ptores
et p̄dicatores dies illos p̄dicent
et electos maxime p̄dicatores qui
alios cōfirmare debēt cōtra crude
litatē illius p̄immie cōtendūt
Solue quatuor angelos qui al
ligati sunt in flumine magno eufra
te. Quatuor angeli sunt vniuersi d
mones per quatuor ptes mūdi ī
diebus antixp̄i seuientes: et rep
bos quosq; ad electorū psecucionē
cōmouētes. Qui ab electis p̄dica
toribus tūc solui p̄cipiūt: quia
ab eis soluendi siue soluti ad bo
norū cautelam p̄dicabūt. Isti s̄
quatuor angeli qui in p̄cedenti
visione nocēre t̄re. mari et arboribz
p̄hibiti legūt. Qui in flumine i
magno eufrate alligant: quia
ne contra genus hūanū pro li
bitu seuiant p baptismū refre

nāt. Qui denique tūc soluēt: qa
magis cōtra qui xp̄iano eos noīe
censent. effrenati puniūt. Unde
sequit̄. Et soluti sunt quatuor āgeli
qui parati erant. in horā et diem &
mensem et ānū: ut occiderent tciā
ptē hoīm. Demones etenī tūc pa
rati erūt in horā et diem et mēsem
et annū: idest in oē tempus cōti
nue illius psecucionis: ut occidāt
tciā ptē hominū: idest oēs qui re
linquūt ad tormētū dāpnacionis
Qui etiā numi reproborū ange
lorū ad intelligētiam spūalis e
uidencie rēe subiūgit dicens. Et
nūs equestris exercitus. vigies
milies dena milia: audiui nūm
eorū. Dyabolus est oīm malor
princeps. cuius milites sunt demo
nes: equi militū praui hoīes. Hr
exercitus nūs vigies milies dena
milia esse p̄hibet: ut vigies mili
es contra scōs noui testamēti. q
quedā p̄cepta legis et scdm lr̄am
et scdm spiritalem ītelligētiā ob
seruāt dena milia. ut cōtra anti
quos iustos qui legē ad lr̄am ut
pote futuror tūc figurā simpli
citer obseruabāt eos belligerare
luce clarius manifestū. In vige
nario namq; duplex obseruātia le
gis: in millenario pfecta iusticia:
in denario: simplex legis figurā
obseruancia. Talis ergo nūs re
probis angelis apte tribuit: ut cōt

quos bellum gerant aperte demonstrat.
Et ita vidi equos in visione. id est
secundum numerum multitudinum. vidi numerum equo-
rum. Singuli quippe demones ad im-
pugnandum electorum numerum: per sin-
gulos constituerunt homines. Sequitur
Et qui sedebant super eos habe-
bant loricas igneas: et sulphu-
reas et iacinctinas. Habent de-
mones loricas per pleram astu-
ciam: igneas per ardentem invidi-
am: sulphureas per fetorem infa-
mie: iacinctinas per fucum et si-
mulationem celestis iusticie. Iacinc-
tus namque celi habens similitudinem
celestem vitam significat: et an-
gelus sathane nonnumquam in angelum
lucis se transfigurat. et sub spe-
cie virtutum vicia palliat: ut quos
non potest vi. simulatione decipi-
at. Et capita equorum erant tamquam
capita leonum. et de ore eorum proce-
dit ignis et fumus et sulphur: E-
qui demonum: multitudo reprobo-
rum hominum. Quorum capita sunt tamquam
capita leonum: quia suis persecutionibus
dilaniant populum fidelem. De quo-
rum etiam ore procedit ignis per ma-
lignitatem prave suggestionis: et
fumus per obscuritatem excecati-
onis. et sulphur per fetorem vici-
ositatis et male opinionis. Et quo-
niam non salvandis quibus omnia
cooperantur in bonum. sed dampnandis
pravorum suggestio nocet: aperte
subditur. Ab hiis tribus plagis
occisa est tercia pars hominum idest uni-
versitas dampnandorum: de igne
videlicet prave suggestionis. et
fumo excecationis. et sulphure
corrumpentis viciositatis et fete-
tis opinionis. que procedebant
de ~~eorum~~ ore ipsorum: quia corrumpunt
mores bonos colloquia prava.
Sed quia mali non tantum per sug-
gestionem manifestam. verumetiam
per occultam fraudulenciam bonis no-
cere conantur: recte sequitur. Potestas
enim equorum in ore eorum est et in cau-
dis eorum. Os namque significat
suggestionem manifestam: cauda
occultam fraudulenciam. Et mali dum
non possunt ore cauda nocent: quia
conantur occulte perficere quod aperte non
valent. Quorum fraudulentam pravita-
tem adhuc describens: addit. Nam
caude eorum similes serpentibus: qui
facie blandiuntur et occulte venenum
infundunt. Habentes inquit capi-
ta scilicet in caudis. Mali quippe
in caudis habent capita: quia
dum nequeunt in aperta persecutione:
in occulta et fraudulenta simu-
latione nocendi sumunt initia. Et
in hiis omnibus nocent: quia subti-
liter et dolose venenum sue pravita-
tis infundendo mordent. Sed quo-
modo in precedentibus de hiis qui
quilibet in deo crudelitatem habent
dixit: recte in sequentibus ad eos

qui cū fide carent sermone cōti
tur. Sequit̄. Et ceteri hoīes vide
licet pagani vel etiā iudei qui n̄
sūt baptisati et ab ecctia sūt separati:
qui nō sūt occisi in his plagis id ē
corrupti his viciis: neq; penitē
ciā egerūt manuū suarū in opib9.
vt adorarent demonia et simu
lacra aurea et argētea et erea
et lapidea et lignea: que neq; vi
dē possūt neq; audire neq; ābulare:
et nō egerūt penitenciā ab hōicidi
is suis. neq; a veneficiis suis ne
q; a fornicacioē sua. neq; a furti9
suis. subaudit̄ perierūt. Et no
tand9 qđ ubi ait. neq; egerūt pe
nitēciā. de opibus manuū suarū
vt nō adorarent demonia. Ibi
incipit redarguere infidelitatem
eorū. ubi vō dicit et nō egerūt pe
nitēciā. ab homicidiis suis. ibi
redarguit eorū prauā actionem
Illic demōstrat eos esse cecos: hic
demonstrat esse demos. Omnis g°
perierūt quicūq; male agūt: nec
resipiscūt. Sed quia grādia g°
uia et multiplicia illius persecu
cionis et tribulacionis tormēta.
fluctuāte quis varietate fidelib9
illata superius p̄misit: vn̄ ad
cōsolacionē electorū de īmutabili
tate eternitatis testimonio xp̄i ut
certius credat̄: cōsequēter agit.
Capl'm textus .x. Sequit̄. Et vidi alterū angelū
fortem descendentē de celo amic
tū nube: et yris in capite eius. et
facies eius erat vt sol: et pedes ei9
tanq; columpna ignis. Alter ange
lus xp̄us: alter quia a suprādicti9
angelis sathane longe diuisus:
angelus quia p̄ne voluntatis nū
cius: fortis quia dei virtus. Qui de
celo descendit: quia semetipm vs
q; ad suscipiendā serui formā exina
niuit. Amictus fuit nube: quia
apparuit in suscepta hūanitate. In
capite eius yris erat. idest propiciacio
diuinitatis. et recōsiliacio hūani
generis: quia deus erat in xp̄o mūdū
recōsilians sibi. Cuius facies erat
vt sol: quia quisquis in eū verā fi
de credit. nō solū eū hoīem: sed et
deū esse cognoscit. Pedes eius tā
quā columpna ignis: quia p̄dicato
res qui per totū mūdū eū differūt
vere sūt probati igne multiplicis tri
bulacionis. Sequit̄. Et habebat
in manu sua libellū apertū: et po
suit pedem suū dexterū sup mare:
sinistrū autē sup terram: et clama
uit quēadmodū leo rugit. Et cū
clamasset locuta sūt .vii. tonitrua
voces suas. Ex ipsis dictis et sig
nis. agnoscit̄ persona redemptoris
Ipse nāq; reuera libellū apertum
in manu habet: quia et in se ma
nifeste cōplevit promissū qđ de
ipso sacra scriptura cōtinet: et qb9
vult eius noticiā luculenter p̄bet.
Ipse posuit pedem suū dexterū su

pra mare. sinistrum super terram: quia
sicut prius subdit populum gentilem in
cultura multorum deorum et in a
maritudine multorum viciorum quo
dam fluctuantem: et gentem iuday
cam in unius dei fide quodam f
initer solidatam. Super gentes etenim
ponit dextrum: quia eos elegit ad
beatitudinem: super iudeos sinistrum.
quia eos reliquit ad dampnacionem.
Item. Posuit primum dextrum pedem
super mare. deinde sinistrum super terram:
quia primum gentes vocat ad iusti
ciam: et cum plenitudo gencium in
traverit. tunc omnis israhel salvus
erit. Ipse clamavit quemadmodum
cum leo rugit: quia future dampna
cionis penas esse cavendas ter
ribiliter insinuavit. Post eius
quoque clamacionem. septem tonitrua
voces suas locuta sunt. quia post
eius predicacionem ewangeliste et
apostoli septiformi spiritus sancti
gracia repleti futuri iudicii terro
rem predicaverunt. Sequitur Et cum
locuta essent septem tonitrua vo
ces suas: scripturus eram. Et audi
vi vocem de celo dicentem. Signa que
locuta sunt septem tonitrua: noli ea
scribere. Precepit vox divina signi
prohiberi scribi voces septem tonitruorum:
quia sic debemus electis propalare. ut re
probis abscondamus dicta et secreta
scripturarum. Signa. idest sigilla ut a
micis pateant: et inimicos late

ant. Et angelus quem vidi stantem
super mare et super terram levavit
manum suam ad celum: et iuravit per
viventem in secula seculorum. qui crea
vit celum et ea que in eo sunt. et terram
et ea que in ea sunt. et mare et ea
que in eo sunt: quod tempus amplius
non erit: sed in diebus vocis sep
timi angeli cum ceperit tuba canere.
consummabitur misterium dei sicut evan
gelisavit per servos suos prophetas.
Angelus ad celum manum suam leva
vit per eum qui omnia creavit. quod
tempus amplius non esset. sed in
diebus septimi angeli consummaretur
misterium dei iuravit. quia christus
ad honorem patris exhibendo opera
iusticie celestis. fluctuantis mu
tabilitatis instabilitatem transitu
ram. et civitatis inmobilitatem in
successuram. et electis pro christo sub tem
pore pacientibus. tribuendam paterno
testimonio et suo: fideliter affir
mavit. Ad consolacionem igitur predicatur
et promittitur inmutabilitas eterna
Nam reproborum tempus erit in se
cula. Sancti nimirum inmorta
les. et inpassibiles efficientur: et ipsi
de frigoribus ad calores. et de ca
loribus ad frigora renitentur. Igitur
quod dicitur. tempus amplius non erit
non de impiis dampnandis. sed de
iustis glorificandis. et de elemen
tis innovandis intelligendum est:
quando omnia fient nova: et post

variacionē et vanitatē tēporis
succedet īmutabilitas eterna: q̄
fiet in revelacione idest glorifica
cione filiorū dei. Expectacio nāq̄
creature: revelacionē filiorū dei
expectat. Quia ipsa creatura va
nitati idest mutabilitati subiec
ta est et liberabit̄ in libtate filior
dei. Creaturā vocat rerū visibi
liū corporaliū irracionabiliū. ma
teriā. que in libtate idest liberaci
one filiorū dei. qū ipsi in fine glo
rificabūt a vanitate idest muta
bilitate liberabit̄: quia in statū
pmanentis novitatis mutabitur
Tres sūt autē vanitates sive mu
tabilitates. Prima est in hoīe:
scdā in hiis que fiūt ab hoīe: ter
cia in hiis que fcā sūt pp̄ter hoīez
In hoīe est vanitas mortalitatis:
in hiis que facta sūt ab hoīe vani
tas curiositatis: in hiis que fcā
sūt pp̄ter hoīem vanitas mutabi
litatis. Et quia homo est causa
univ̄se vanitatis: apte sc̄ptū est
Universa vanitas oīs homo viv
vens. Propter has tres vanita
tes. dixit salomon. Vanitas vani
tatū: vanitas vanitatū: et omnia
vanitas. Sublato autē hoīe de mū
do: nulla vanitas mutabilitatis
erit in mūdo. Unde et hic dicit:
Tempus amplius idest vanitas
mutabilitatis non erit. Credi nā
q̄ potest qd̄ nec firmamentū ampli⁹

volvet: nec planete movebūt:
nec nubes convenient: nec flu
mina current: nec ventus spirabit:
nec mare fluctuabit: nec tra ger
minabit: nec aīl gn̄abit. Potest
etiam estimari omnia elemēta idest
corpora ex elemētis cōposita in cō
flagracioē iudicij dissolui et in e
lemēta rediri: nec amplius corp̄a
ex elemētis confici: sed elemēta ī
eternū in sua puritate pseverare
Possumus quoq; opinari aerē istū
qui modo ex cōtinua agitacione
nebulosus est et spissus. in illa ul
tima cōflagracioē purgari. subtili
ari clarificari: solemq; ultra in eo
nullū pre nimia subtilitate pos
se exerē calorē: sed et mirabilē ha
bere fulgorē: et implebit̄ qd̄ sc̄ptū
est. Erit claritas lune sicud claritas
solis: et claritas solis septēplicior q̄
claritas septē dierū. Creatura nāq̄
modo vanitati mutabilitatis sub
iecta: ingemiscit et parturit. Oīa
enī elemēta cū labore. sua explēt
negocia: qd̄ est nostri causa. Nob
autē sublatis: quiescent. Libera
bit̄ eciā creatura: in libtate filior
dei. Filij dei liberabūt a vanitate mor
talitatis: creatura liberabit̄ a vanita
te mutabilitatis. filij dei liberabūt
per īmortalitatē: creatura per īmu
tabilitatē. Et ne ipsi filij dei tempe
antixpi diversis psecucionib⁹ afflic
ti diutina et tarda hui⁹ liberacionis

ex speculacione frangantur: festina et
velox eius exhibicio intimatur. Unde dicitur
In diebus vocis septimi angeli cum
ceperit tuba canere: id est in diebus
ultimorum predicatorum post tempus anti-
christi cum ceperint predicare id est in ip-
so inicio predicacionis eorum consumma-
bitur misterium ~~eorum~~ dei id est secretum pro-
missum dei: quod oculus non vidit nec
auris audivit nec in cor hominis ascen-
dit. quod hic in mundo inchoatur: ibi in
celo consummatur. Sicut per servos
suos prophetas evangelisavit: quia il-
lud ab inicio per eos suis electis prenun-
ciavit. Magna ergo erit in diebus
antichristi inter fluctuantis adversa tem-
poris consolacio electis: promissa et a-
deo venienti stabilitas eternitatis. Que
eciam eo certius ab electis creditur: quod
ipsum receptorem tam firmiter testi-
ficata describitur. Et vox subauditur so-
nuit: quam audivi de celo iterum lo-
quentem mecum et dicentem. Vade et
accipe librum apertum de manu angeli
stantis super mare et super terram. Et
abii ad angelum: dicens ei ut daret
michi librum. Et dixit michi. Ac-
cipe et devora illum. et faciet ama-
ricari ventrem tuum: sed in ore tuo e-
rit tamquam mel. Et accepi illum de
manu angeli et devoravi illum: et
erat in ore meo tamquam mel dulce. Et
cum devorassem illum: amaricatus
est venter meus. Et dixit michi
Oportet te iterum prophetare populis
et gentibus et linguis et regibus
multis. Ne sanctus iohannes ab officio
predicacionis suspensus et exilio re-
legatus de liberacione exilii. vel de
recuperacione amissi officii despera-
ret sed semetipsum de utriusque rei be-
neficio conforteretur: librum de angelo
id est scienciam a christo accipere precipitur:
et ei quod sacram predicacionem populis gen-
tibus linguis et regibus multis
ministrare debeat declaratur. Qui in eo
quod preceptum statim adimplevit: nobis
exemplum obediencie demonstravit:
ut si sapienciam desideramus ab illo que
dat omnibus affluenter: et non improperat:
eam postulemus. Quod autem liber
iste in ore dulcis fuit. sed ventrem
amaricavit: hoc designat quod sa-
crosancta scriptura dulcescit quidem in predi-
cacione: sed gravat et amaricat
in exhibenda accione. Sequitur. Et da- Capitulum xi
tus est michi calamus similis virge: et
dictum est michi. Surge et metire
templum dei et altare: et adorantes
in eo. Atrium itaque quod est foris tem-
plum eice foras. et ne metiaris illud
quoniam datum est gentibus. Ut adhuc
cercior de edificanda per ipsius pre-
dicacionem sancta ecclesia efficiatur: sur-
gere et metiri templum dei iubetur. Quod enim
illi vox divina tunc facere precepit in re-
velacione: hoc postmodum egit in
predicacione. Sancta etenim ecclesia in-
crementum accepit: sed quod se in seip-
sa per verbum predicacionis extendit.

Qd ergo in reuelacioe metiendo
egit: signu ei future pdicacionis
fuit. Que videlicet pdicacio cala
mus similis virge esse dicit: calamus
quia sonat: similis virge quia rec
titudinem seruat. Qua ad meciendum
sumens surgit. quisquis ad pdican
du verbu dei virtutibus et bonis opi
bus semetipsum erigit. Qd vero pmit
tit templu et altare: hoc est qd expo
nendo subiungit dicens. et adorantes
in eo. Templu namque et altare adoran
tes significat fideles. Templum sunt
minores: altare sanctiores. Templum
ad bonam actionem exterius dilatatos:
altare contemplacioni interius intentos.
Hoc templu sine altare metiri pre
pit: quisquis activis siue conte
platiuis verbu erudicionis ministra
re secundum vtrorumque capacitatem ani
moneat. Atriu vero falsi xpiani sunt:
qui videntur consecrati eo qd sunt bap
tisati: sed pleni sunt cadaueribus
idest viciis et prauis operibus. Et
quamuis fidelibus iuncti sunt nomine: lon
ge tamen positi ab eo sunt actione. Is
ti denique non comprehendun- sub mensura
calami quia non subdunt- precepto
verbi. et dati sunt gentibus. quia con
formes facti sunt gentibus. Isti foras
eiciuntur: quoniam a fidelibus sepa
ti predica- Sequitur. Et ciuitatem sanc
tam conculcabunt mensibus quadra
ginta duobus. Et dabo duobus
testibus meis et prophetabunt diebus
mille ducentis sexaginta amicti
saccis. Postquam signis ad electorum
consolacionem eternitatem promisit
et sanctum iohannem de predicacione reci
pienda certificauit: iterum ad ma
teriam suam redit. et tribulacio
nem sub antixpo futuram. adhuc
describens subiungit de helya et e
noch: et de eorum predicacione et pena
te et afflictione et morte et resur-
rectione et glorificacione. Apt g.
Et ciuitatem sanctam idest ecclesiam con
culcabunt videlicet persequendo men
sibus quadraginta duobus idest
tribus annis et dimidio quibus r
regnabit antixpus. Et dabo duo
bus testibus meis idest helye. et
enoch dabo officium scilicet predica
cionis et prophetabunt idest predica
bunt diebus mille ducentis sexagin
ta idest toto tempore quo regnabit
antixpus. Amicti saccis vt exem
plo ostendant penitenciam agendam
de prauis operibus. Qui quanti sint
meriti. quanteque potestatis. in sequentibus
declarat- cum subdit. Hii sunt due o
liue et duo candalabra in conspectu
domini terre stantes. Que oliue quia
vncti per spiritus sancti graciam: duo
candelabra quia lucentes per opera
cionem bonam in conspectu domini: quia in
tendentes voluntati et iussioni diui
ne. stantes per rectitudinem iusticie.
Et si quis eos voluit nocere: ignis
exiet de ore illorum et deuorabit in

micos eoru̅. Si quis eos voluit
noce̅: idest in proposito p̄dicacio̅is
cohibe̅: ignis idest scia̅ sp̄ualis
exiet de eoru̅ ore per sonu̅ predi
cationis et i̅nimicos eoru̅ deuora
bit: quia dignos da̅pnacio̅e co̅
probabit. Et si quis voluit eos
lede̅ idest morte corpali occide̅ sic
oportet eu̅ occidi idest spirituali se
tencia co̅de̅pnari. Qua̅tam quoq̄
p̄ta̅tem in rebus corpalibus ha
bituri sint: etia̅ sc̄d̄m sensu̅ lr̄e
mai̅festa̅: cu̅ adiu̅git̄: Hy hab̄
p̄ta̅tem claudendi celu̅ ne pluat
diebus p̄phecie eoru̅: et potestate̅
habe̅t super aquas co̅uerte̅di e
as in sanguine̅m: et p̄cute̅ terram
o̅i plaga quotie̅scu̅q̄ voluint. H̄
et multa ex hijs que sequu̅t̄ sc̄d̄m
lr̄a̅m intelligi debe̅ viden̄t. Mag
na̅ igit̄ habebu̅t p̄ta̅te̅: sed tame̅
magis studebu̅t seruar̄e pacie̅ciam
qu̅a irrogar̄e vindicta̅. In qua q̄
to in eis erit laudabilior v̄tus pa
ciencie: tanto gloriosior erit retri
bucio corone. Sequit̄. Et cu̅ fini
erint testimoniu̅ suu̅. bestia q̄ asce̅
dit de abysso faciet adu̅sus eos b
bellu̅ et vincet illos et occidet illos
et iacebu̅t corpa eoru̅ in plateis ci
uitatis magne que voca̅t̄ sp̄itali
ter zodoma et egiptus: vbi et do
minus eoru̅ crucifixus est. Et vi
debu̅t de p̄plis et tribubus et lingu̅s
et gentibus corpa eoru̅ per tres

dies et dimidiu̅: et corpa eoru̅
no̅ sine̅t poni in monumentis.
Et inhabita̅tes t̄ra̅ gaudebu̅t su̅
illis et iocu̅dabu̅t: et munera mit
tent i̅uice̅: qu̅a hy duo p̄phete cru
ciauerunt eos qui habita̅t super
t̄ra̅. Et post dies tres et dimidi
u̅. sp̄us vite intrauit a deo in eos
et steteru̅t sup pedes suos: et timor
magnus cecidit super eos qui vi
derunt illos. Et audieru̅t voce̅ m
magna̅ de celo dice̅tem illis. Asce̅
dite huc. Et ascenderu̅t in celum
amicti nube: et viderunt illos i̅imi
ci eoru̅. Quia multa in hijs que
dc̄a s̄t sc̄d̄m lr̄e sensu̅ intelligen
da sunt: ideo leuius expone̅
do p̄tra̅sim'. Et cu̅ finierint tes
timoniu̅ suu̅. idest p̄dicacionem
sua̅: bestia idest antixp̄s q̄ besti
aliter seuiet. que ascendit videl3
ad apice̅ regni de abysso idest de
profunda. et obscuritate vniu̅sa
lis malicie: faciet adu̅sus eos b
bellu̅. multis et diu̅sis disputa
cio̅ibus: et vincet illos et occid3
illos corpalr̄: et iacebu̅t corpa
eoru̅ in plateis. vt o̅es qui vide
rint timea̅t eos imitari. et eis co̅
formari: ciuitatis magne scilic3
ih̄r̄lm: que olim fuit magna p
iusticia̅ tu̅c erit magna per ma
liciam: que spiritualiter idest se
cundu̅ spiritalem intelligencia̅.
vocatur sodoma idest muta et egip

tus idest tenebrosa : quia mutta
est a vere fidei confessione et tene
brosa in ignorãcia et praua ac
tione ? vbi et dñs eorũ cui ipsi
seruiẽt crucifixus est corporali
passione. Et videbũt de pplis et
tribubus et linguis et gentibus
quidã oculis quidã fama ? corpa
eorũ per tres dies et dimidiũ ia
cẽ videlicet sup t'ram : et nõ sinẽt
poni in monumẽtis : ne eorũ
meoria habeat. Et inhabitãtes
t'ram idest t'rena diligẽtes ? et h'
manẽtem ciuitatẽ habẽ cupiẽ
tes. gaudebũt sup illis videlicet
occisis : qm̃ hij duo pphete cruci
auerũt eos qui habitãt super
t'ram cõtradicẽdo eorũ malicie
Cũ enĩ pars illorũ idest bonor
humiliat' : tũc pars malor glat' :
et cũ pars bonorũ exaltat' : tũc
pars malorũ cõtristat'. Sed post
qm̃ iustorũ t'bulacionẽ sufficiẽ
ter descripsit : statĩ eorũ glificati
onẽ subiũgit Et post tres dies
et dimidiũ spũs vite idest aĩa et
naliter viuificãs intrauit a deo
in eos : et steterũt super pedes su
os idest resurrexerũt. Et timor
magnus ex tam subita eorũ re
surrẽcione. cecidit sup eos : q̃ vide
rũt eos videlicet ita glificatos.
Et audierũt helyas scilicet et e
noch vocem magnam idest mag'
ne potestatis. de celo dicentem e

is Ascendite huc : de medio vi
delicet impiorũ ad cõsorciũ iusto
rũ. Et ascenderũt in celũ in nube
vt qui dñm imitati fuerant in s'
sustinẽda pro ipso t'bulacione. cõ
siles ei essent in ascensione. Et vi
derũt eos inimici eorũ corpaliter
scilicet ascẽdẽtes in celũ. Sed sciẽ
dũ qd' ea que hic dicũt' per preteri
tũ : intelligenda s't' scdm tp̃s futũ
cuius est namq; pphie sic nõ nũqm̃
narrar' futa : quasi iam essent
pterita. Sequit'. Et illa hora fcũs
est t'remotus magnus et decima
pars ciuitatis cecidit. et occisa s't
in t'remotu noĩa hoĩm septẽ mi
lia. In illa hora scilicet glorifica
tionis eorũ fcũs est t'remotus in
magnus : quia alij moti s't ad
pniam alij ad maiorẽ duriciã :
Et decima pars ciuitatis cecidit
quia malorũ turba decalogũ cõ
tẽpnẽs manifeste obduranda dãp
nãda cõparuit. Et occisi s't. idest
ad dãpnãdũ manifeste relicti. no
mĩa hoĩm septẽ milia ? septẽ. q
vniuersi dãpnãdi : milia. quia in
malicia pfci. Per septenariũ nã
q; vniuersitatẽ : per millenariũ in
telligit' pfcionẽ. Et reliqui id
est oẽs qui non s't obdurati. in
timore missi s't : idest timuerũt
Et dederũt glam deo celi. suam
culpam confitentes ? eius iusti
ciam predicãtes. De scdm abijt :

idest tribulacio tpe antixpi elapsi in-
ferenda ptransit. Et ecce timor venit
et cito idest pavor qui erit in ultimo
iudicio. Sextus itaque angelus. pre
dicatorum ordo sextus. quatuor
angeli demones vincti. solucio
angelorum. permissio ad nocendum. e
qui eorum multitudo impiorum. alius
angelus xps. testificacio finiendi
temporis. permissio civitatis. du
o testes helyas et enoch. civitas
magna. universa malorum turba.
occisio hominum. manifesta obdura
cio dampnandorum. reliquorum in
timorem missio salvandorum conversio

De septimo angelo et tuba eius

Et septimus Capitulum. viii.
angelus tuba cecinit. et
facte sunt voces in celo magne dicentes
factum est regnum huius mundi dei nostri
et xpi eius. et regnabit in secula
seculorum amen. In fine visionis
agit de fine temporis. et de premio
iuste retribucionis. Et septimus an
gelus tuba cecinit. idest septimus
sive ultimus doctorum ordo predicatorum.
et facte sunt voces idest exhibite sunt deo
laudes de iustorum salvacione et
impiorum dampnacione. in celo idest in
sancta ecclesia celesti conversacione
sublimata. Dicentes factum est reg-
num huius mundi idest universitas fi
delium. que adhuc in mundo per tribu
laciones exercetur. et preparatur ad celes
tium mansionum retribuciones.

que quodammodo nondum perfecte est
dei quoniam diu sub mutabilitate tem
poris et incorruptibilitate mor
talitatis eam temptando et persequendo
affligit versucia hostis antixpi.
Tunc etenim perfecte dei et xpi idest di
vinitatis et humanitatis cōregnā
tis erit. quando de presenti seculo sub
lata. solis divinis laudibus in ce
lo vacabit. et perfidus hostis ni
hil de sue pravitatis dominio in eo ampli
exercebit. Cuius regni tranquilli
tas etiam tunc in mundo incipiet
quando xpus antixpm spiritu oris
sui interficiet. et sancta ecclesia
dimidie hore silencio quod sequetur
usque in finem pacificata conquiescet.
Unde apte septimo angelo canen
te et sanctorum cetu de iustorum salva
cione et malorum certissime pre
cognita dampnacione gracias referen
te iam dicitur non fiet sed factum est. quia
ex tunc fraudulencia et sevicia dy
aboli penitus deficiet. et dominus in
suis fidelibus universis perpetua pa
ce et tranquillitate regnabit in
secula seculorum idest semper amen. vere
atque fideliter. Nec etenim dominus semper
sicud iam dictum est regnabit. non
ut quidam heretici putaverunt. sanctos
post diffinitum tempus in vita mun
di et antiqua vivendi consuetudi
nem redituros. Sciendum denique
est quod tribus modis accipitur mundus.
Aliter namque sicud tradunt docto

De sept. angelo et tuba eius Cap. viii.

zes traduntur intelligitur. mundus cum
dicitur deus creator mundi. aliter cum
dicitur saluator mundi: aliter cum dy
abolus dicitur princeps mundi. Est
itaque mundus cuius deus creator est:
est et mundus cuius deus saluator est.
est et mundus cuius dyabolus prin
ceps est. Mundus cuius deus
creator est intelligitur vniuersalis
fabrica mundi de qua dicitur: in mundo
erat. et mundus per ipsum factus est
Mundus cuius deus saluator est
intelligitur vniuersalis ecclesia dei de qua
scriptum est: sic deus dilexit mundum
vt filium suum vnigenitum daret. Mun
dus cuius dyabolus princeps est.
intelligitur vniuersalis concupiscencia
seculi. de qua dicitur nolite diligere
mundum neque ea que in mundo sunt. Pri
mus itaque mundus idest vniuersalis
fabrica mundi semper est dei: numquam
dyaboli. tercius vero mundus idest
vniuersalis concupiscencia seculi quan
tum ad prauam actionem semper est dya
boli: quantum ad praue actionis dis
posicionem semper est dei. Deus quippe
pe quamuis mali non sit auctor: eius
tamen est dispositor. quia licet ab
ipso non accipiat ortum. minime tamen
illud sub se relinquit inordina
tum: et fit miro modo. vt quod ab
ipso non habet originem: ab ipso
tamen et secundum ipsum sumat ordi
nationem. Secundus autem
mundus idest vniuersalis ecclesia

dei. pro eo quod permittente diuina pro
uidencia etiam illi qui ad vitam eter
nam predestinati sunt. ad tempus quan
doque delinquunt. et quod persecuciones dy
abolo concitante in eos qui pie vo
lunt viuere. atrociter deseuiunt. vitene
adhuc callide ab ipso calumpniari.
acriter impugnari: crudeliter di
laniari. Sed firmum manet funda
mentum. Nouit enim dominus qui sunt eius:
et hys qui secundum propositum idest pre
destinacionem vocati sunt sancti: omnia
cooperantur in bonum. Huius igitur mun
di regnum tunc perfecte et manifeste
fiet dei. quando sancta et vniuersalis ec
clesia penitus in omnibus filiys suis
liberabitur a temptacione et persecu
cione dyaboli. et etiam in tempore
sub tuba videlicet septimi angeli. si
ue pocius in eternitate: vacabit
diuine laudi et contemplacioni. Quod
regnum sicud probatum est: nequaquam
temporale sed eternum. quemadmodum et hic
sacra pagina testatur. vbi dicitur in se
cula seculorum amen: idest semper
et vere. Sequitur. Et vigintiquatuor
seniores qui in conspectu dei sedent in
sedibus suis. ceciderunt in facies su
as et adorauerunt dicentes. Gratias
agimus tibi domine deus omnipotens qui es et
qui eras. qui accepisti virtutem mag
nam et regnasti. et irate sunt gentes
et aduenit ira tua et tempus mor
tuos iudicare et reddere mercedem seruis
tuis prophetis et sanctis timentibus

nomē tuū: pusillis et magnis.
et exterminandi eos qui corrupe-
rūt trām. Dignius pmisit gnalē
oīm electorū pro collatis bñficijs dō
exhibitam laudationē: nūc subiū-
git. spālem pfectorū et maiorū g^a
tiarū actionē. Di^r g^o. Et viginti-
quatuor seniores. idest vniūsi predi-
catores. doctores. et ecclesiastici iu-
dices et rectores qui in cōspcū dei se-
dent in sedibus suis: quia que di-
uino cōspcū placita sūt iudicant
in sibi cōmissis: ceciderūt in faci-
es suas se humiliando: et adorauerūt
dicētes. eū vera fide cōfitētes. Gras
agim^us tibi cui eas soli pro tot et tā-
tis bñficijs debem^us: dñe qui seruim^us:
nuis: ds. quē colim^us: ~~apuis~~ ops
quē timem^us: qui es īmutabiliter:
qui eras semp. Et notād^m qd nequa-
qm sicud in alijs huiusmōi locis
solet adiūgit: et qui venturus est.
Propter qd in illis diebus cunctis
futuri iudicij iam pteritis ipsū iu-
dicem iāiamq; īminēe et supue-
nīe dimidie hore illius pacati t-
pis silencio trāsacto. quāuis diē
et horam ignorantes citissime fact:
pt qd est supius quēadmod iā
dcm̄ est. nō dixit fiet regnū h^9
mūdi dei nostri. sed fcm̄ est: et ī
sequētib^9 nō dicit adueniet ira tu-
a. et tempus mortuos iudicari
sed aduenit. Et quia tales ac
tantus sit cui grārū actio reddē-

da sit: manifeste declarat. cū sub-
iūgit. Qui accepisti uirtutē mag-
nam: secūdū humanitatē assūptā
Ex mortuis resurgēdo: in celum
ascendendo: et regnasti. tuos c^a
dyabolū defendendo: in uirtutib^9
et bonis operibus eos pie gubnādo
Et irate sūt gentes. subaudi: pt
hoc omēs videlicet mali gentiliter
et carnaliter viuentes regnum
tuū suo contrario resurgere. et
suū deprimi videntes. Et aduenit
ira tua. idest iusta vindicta que
est signū ire: quāuis tu dñe saba-
oth. omnia cū tranquillitate iudi-
ces. Et tempus subaudi: aduenit
mortuos iudicari: idest bonos a
malis et malos a bonis segrega-
ri. Et aduenit tempus reddē mē-
cedem seruis tuis pphetis idest ma-
ioribus: et sanctis timētibus no-
men tuū idest minoribus. Qd or-
dine mutato subiūgēdo exponit
dicens: pusillis et magnis. Pu-
sillis scīs scilicet timētibus nomē
tuū. magnis videlz seruis tuis
pphis subaudi: aduenit temp^9
exterminādi idest cōdēpnādi eos qui
corrupūt terram: vl' in se male
viuendo. vel in alijs eis male vi-
uendi exempla ostendendo: et sic
semetipsos vel alios ī corruptiōe
ptrahendo. Ubi autē in fine pritis
capituli. dicit tēpus aduenisse ex-
terminādi eos qui corrupūt trām

Tercium de designatur: quod in fine su
perioris capituli dicit cito venturum.
Septimus itaque angelus. ordo predi
catorum ultimus in fine mundi predica
turus. huius mundi regnum invisi
tas fidelium. voces fratrum. siue gratiarum
actiones in celo laudes a sanctis pro sal
uatione gentis humane exhibite deo.
tempus mortuos iudicandi finis seculi.
merces sanctorum. consorcium angelorum.
malorum extirmacio. eterna dampna
cio. In hac ergo visione egit primo
auctor. de angelo stante ante altare
et thuribulo incenso: id est de christo
oraciones fidelium patri commendante. Dein
ceps uero usque ad finem visionis egit
in singulis capitulis de singulis
angelis: et singulis tubis. Nec
preteriendum. sed diligenter attendendum
quod receptionis humane misteria in
secunda visione. secundum processum temporis sub
apertione sigillorum intelligenda sunt
doctoribus et perfectioribus adiuvan
te gratia per lectionem et medita
cionem manifestata: in tercia uero
sub clangore tubarum minoribus
et populis subiectis: doctrina et populi
predicatione declarata. Que sicut
duabus visionibus successiue dis
tinguntur: ita successiue primum doc
toribus. deinde auditoribus dis
tribuuntur. Et de tercia visione hucus
que locuti. articulos a labore sebe
di velaramur: ut ad quartam procedamus
vectiores procedamus Incipiunt

Capitula libri quarti super apocalipsim

Liber quartus tractat de
visione quarta. continens capitula
octo De templo aperto et ar
cha visa et muliere pariente. primum
De michaele et dracone et prelio e
orum Secundum Capitulum De persecucione dra
conis et fuga mulieris Capitulum Tercium
De bestia ascendente de mari Capitulum quartum
De bestia ascendente de terra. Capitulum quintum
De agno et de centum quadraginta qua
tuor milibus cum eo. Capitulum sextum
De tribus angelis succedenter predican
tibus Capitulum septimum De angelo christum
significante. et de iudicio Capitulum octavum

Incipit prologus in librum quartum

Deus cuius potentia
cuncta creata sunt:
cuius prudentia creata
subsistunt: cuius gratia
ad integritatem corrup
ta resurgunt: sua mirabili et ineffa
bili sapientia sanctos eciam in hac la
crimarum valle multimodis erudi
cionibus et castigacionibus informat
ut iustificatam ad celestis beatitudi
nis gaudia perducat. Quemadmo
dum enim artifex sapiens diuisis in
strumentis materiam preparat. et pre
parata materia domum edificat:
sic ipse deus multipliciter multis que
modis electos suos diuisis eruditi
tibus et similitudinibus in pagina sa
cre locucionis instruit: et per
iusticiam ad gloriam transponit

et in hac visione sicut et in ceteris
diversis figuris nos erudit: et
ab exordio redemptionis incipiens
et per processū tpis nos docendo pro
grediens usque in finē seculi quē
admodū in duabus precedentib9
visioibus fecit. sermonē deducit
Agit autē hec visio de muliē amictā
filiū parientē. et de dracone ppa
rato ad devorādū filiū eius: et
michaele et dracone et prelio eorū:
agit et de bestia cui draco dedit
ptātem suā: et de pugna eius ad
uersus scōs: et de alia bestia q̄ pri
mā adiuvabat: et de dampnatio
ne malorū. **De tēplo aperto. et ar
cha visa et muliere pariente. ca(m) i.**

,Capl'z text9, vij,

ET apertū est tēplū dei ī celo:
et visa est archa eius in
tēplo eius. Et fcā st̄ fulgura: et
voces et terremot9 et grando magnā.
Cunctis que in tercia visione gtīentur
supius sedm seriem tpis descriptis:
ad ea que in qrta visione nar
randa cōtinent' pgreditur. Et a
ptū est tēplū dei in celo. Quid
aptius hoc in loco accipim9 per
tēplū: qm̄ redemptionis nr̄e mi
rabile sacramentū: in quo salu
tis hūane grā quasi in quodam
tēplo cōtinet': et per cuius admi
nistrationē eccl'ās fideliū et sancte
ministrat' et cotidie dispensat'.
Quid qd̄ rectius p celū: qm̄ sa
crū eloquiū. multis sentēcijs q̄
si multis luminarib9 splēdidū: p
celeste admonicionē sublimiter ele
vatū: p sensuū multiplicitatē di
latatū et expansū. Templū g°
in celo: est divinū sacramentū in sa
cro eloquio. Templū aūt in celo ē
aptū: qm̄ mediatore dei et hom
veniente in mundū nr̄e redēptionis
misteriū in pagina sacre locucio
nis est cognitū. Apto eciā tēplo
dei in celo visa est archa testamē
ti in celo tēplo: quia cognito divino
misterio in sacro eloquio cōpleto.
assūpte hūanitatis p vbū. vrna
in qua cōtinet' māna spūalis grē
et virga vere iusticie. et tabule verū
se sapie et sciē ab oibus eccl'ās fideli'
est credita. et cōtēplata. Apto de
niq3 tēplo et archa visa. fulgura
fcā st̄ voces et tonitrua. terremo
tus grando magna: quia post cō
pletionem misterij et adventū xpi
exhibita st̄ miracula: et celestis
doctrine vba pdicata: et quidā
moti st̄ ad pversionē: quidā
autem ad aversionē: et oēs tempor
reprobi: cōcitati st̄ ad psecutio
nē. Donus eni grandinis: fla
gellū designat psecutionis. Deqz.
Et signū magnū apparuit in
celo: mulier amicta sole et luna
sub pedibus eius: et in capite e9
corona stellarū duodecim. et in v
tero habens: et clamās parturiens
ut pariat. Deīndū ordinem nar

racionis eciā distinguit̃: et succe
dit intelligēcia spiritalis: et effc̄s
exhibicionis. Nam cūctis q̄ sup̄
dicta st̄ exhibitis: mulier amic
ta sole apparuit: quia scā ecclīa
manifeste xp̄m. qui om̄m hoīem ve
nientē in hunc mundū illuīat: per
fidē ipius induit. Que et lunā
sub pedibus habuit: quia terrena
q̄ velud luna p defectū cotidie decre
uit: ꝓpter illius amorē calcauit.
In cuius eciā capite. corona est duo
decim stellarū: quia in suo primor
dio siue dignitate meruit habē
splendorē duodecī aplor̄. Et q̄a
scā eccīa totis viribus laborat. ut
faciendo voluntatē summi pr̄is xp̄i fi
at mr̄. et eū pariat: ut de ipso i
fide sine fine gaudeat. Unde dicit̃:
Et in utero habēs: et clamat par
tu
riēs: uel cruciat̃ ut pariat. Hā
cta namq̄ eciā q̄ prius st̄ placita
pficiendo: mr̄ xp̄i efficit̃: quia cō
cipit eū fecundante eā gr̄a p fidē:
parturit p bonā voluntatē: parit
p bonā actionē: possidet natū:
et gaudet p eternitatis remunerā
cionē. Dicit̃ autē parturicio q̄
si partus p̄paracio: quādiu scilȝ
in utero matris fetus augmētat̃:
viuificat̃ ac format̃; Partus v̄o
dicit̃: quando fetus nascit̃. Hec
igit̃ vniu̾salis eccīa q̄ xp̄m induit:
que terrena sub se contempnit: nūc
ipm̄ xp̄m in utero habēs per fidē.

et parturiēs p bonā voluntatē: cla
mat per deuotā oracōne: ut pariat
p manifesti opis fructificacionē:
ipm̄ eūdē xp̄m de quo gaudē desi
derat. per retribucionē. Sed quia
crescente scē eccīe iusticia: crescit q̄
contra eam antiqui hostis inuidia.
Unde seq̄t̃. Et visū est aliud signū
in celo. Et ecce magn̄ draco rufus
habēs capita septē. et cornua decē:
et in capitibus eius septē dyade
mata: et cauda eius trahebat t̃
ciā ptē celi stellar̄. et misit eas in
terram. Et draco stetit ante muli
erē que erat paritura: ut cū pepe
risset. filiū eius deuoraret. Et pe
perit filiū masculū: qui recturus
erit oēs gentes in v̄ga ferrea. Et
raptus est filius eius ad dm̄. et ad
thronū eius: et mulier fugit in
solitudinem. ubi habet locū para
tū a deo: ut ibi pascāt illā ꝑphe et
apostoli: diebus mille ducentis sex
aginta. Et visū est aliud signū.
quia a priorē longe diuisū: in celo
quia cognitū est scriptū in sacro eloq̄o.
Draco magnus rufus id est dya
bolus per: draco p calliditatē:
magnus p elacionē: rufus per
crudelitatē. Habēs capita septē:
per septē capita principaliū vi
ciorū septiformē temptacionē: et
cornua decem. per ipsorū prin
cipū. decalogū legis īpugnātiū c̄
latam īpugnacionē. Et in capi

tibus eius septem dyademata. idest
de subiectis per septiformem temptacionem
universalis victoria. Cuius quoque
cauda terciam partem stellarum celi
trahit: quia dyabolus dampnan-
dam partem eorum. eciam illorum qui sicud
stelle celi per conversacionem in alto
manere: et alijs per bona opera vi-
dentur lucere: dum non valet per apertam se-
viciam: per occultam fraudulenciam que fi-
guratur in cauda seducit. Quas
denique in terram mittit: dum terrenorum
delectacionibus accendit. Iste eciam
draco. ante mulierem stat: quia
dyabolus sanctam ecclesiam christum in
fructu boni operis parere cupientem in-
stanter inpugnat. Et cum pariet: fi-
lium eius vult devorare: quia christum
per corrupcionem boni operis illi vult
auferre. Sed dyabolus ad id quod
cupit minime pertingit: quia sancta
mater eciam in bono opere parit christum
ad resistendum validum: qui regit
omnes gentes. spirituales videlicet et
carnales illis reddendo stipendia
beatitudinis: istis stipendia dampna-
cionis: in virga ferrea. idest de
inflexibili iusticia. Iste filius
raptus est ad deum et ad thronum
eius: quia secundum humanitatem ascen-
dit in celum. et sedet cum patre: et re-
git et iudicat mundum. Et muli-
er in solitudinem fugit: ubi ha-
bet locum a deo paratum: quia sancta ec-
clesia adiuvante gracia ad spiritalem

conversacionem ubi solus deus inten-
datur proficiente dyabolo recedit.
Ubi et pascatur mille ducentis ser-
aginta diebus. quia aliter sacra
sancta predicacione christi tribus annis et
dimidio facta: ne moriatur fame
verbi dei. maxime in persecucione an-
tichristi tribus annis et dimidio sus-
tentanda. Hec sub brevitate trans-
currimus: ne singulis immoran-
do fastidium tibi generemus. Tem-
plum itaque in celo apertum est divi-
num misterium in sacro eloquio mani-
festatum. archa. humanitas assumpta.
fulgura miracula: voces predicaci-
ones. terremotus confusio bonorum
et aversio malorum: grando tempestas
persecucionum: mulier sancta ecclesia:
sol christus: luna mundus: draco
dyabolus: filius masculus christus:
recessus mulieris. secretum vite
spiritalis: pastus mulieris doctri-
na predicacionis. De michaele
et dracone et prelio eorum. capitulum iii

Et factum est prelium
magnum in celo: michael
et angeli eius preliabantur cum draco-
ne: et draco pugnabat et an-
geli eius: et non valuerunt: ne-
que inventus est locus eorum amplius
in celo. In precedenti capitulo invi-
diam dyaboli. contra sanctam ecclesiam
sunt actam describit: in ista quan-
ta suffragia contra ipsum habeat
patenter subiungit. Sed cum omnes

aministratorum spiritus idest angeli in
ministerium missi credantur propter eos qui
hereditatem capiunt salutis: micha
el ex nomine designatur. et aliorum prin
ceps esse describitur: quemadmodum et
in veteri testamento populi israelitici id
est iudeis dicitur princeps memoratur. Et
factum est prelium magnum in celo. quasi
diceretur. Ne timeatis fideles: et si se
viant adversum vos demones: inferendo
temptaciones: concitando persecuciones:
quia sancta ecclesia contra omnia eorum mo
limina. magna habet auxilia:
non solum sanctorum documenta doctorum
et predicatorum: sed et suffragia an
gelorum. Et factum est prelium magnum.
quia robustum et longum: in celo
idest in sancta ecclesia dum detinetur in mun
do. Michael et angeli eius prelia
bantur cum dracone. et draco pugnabat
et angeli eius: sed illi ecclesiam adiu
vando. isti eam impugnando: illi salu
bria suggerendo: isti noxia consulendo.
Draco et angeli eius. bonorum ce
tum impetendo: michael et angeli e
ius. eorum impetum cohercendo. Et non va
luerunt draco videlicet et angeli
eius. sanctorum spirituum remocione suffra
gia: neque inventus est locus eorum
amplius in celo. idest in sancta
ecclesia ut ei vel auferre iusticiam.
vel eam possent pertrahere ad culpam.
Nam et si aliquis de fidelibus ec
clesie. de hiis dicimus qui secundum pro
positum vocati sunt sancti permittente di

vina gracia et prudencia. et dyaboli
ca suggerente malicia. aliquando
ad tempus in culpa labitur: neque
tamen dyabolus in hoc vincat. sed
vincitur: quia predestinatis ad vitam
etiam malum in bonum cooperatur. nec
hoc tam sevientis adversariorum viribus
agitur. quam permittentis dei providi
disposicione ad resurgentis lapsi
cautelam ordinatur. Nullatenus
ergo dyabolus vel angeli eius lo
cum amplius habent: quia neque
illos expugnare valent. qui celestia
bona vero corde siciunt. et ad illa
consequenda prestinati sunt: ut vel eos
pro libitu suo in peccatum trahant. vel
quamdiu velint in ipso detineant. Ma
gis autem cum et hoc divina permissione
fiat: locus eorum in terra reperitur: id
est in hiis qui terrena diligunt: et
celestia bona mereri contempnunt.
Unde bene sequitur. Et proiectus est dra
co ille magnus. serpens antiquus
qui vocatur dyabolos et sathanas
qui seducit universum orbem: proiectus
est in terram. et angeli eius cum illo
missi sunt: draco per ardorem invidie:
magnus per excellenciam superbie: ser
pens per astucie calliditatem: antiquus
per peccandi veteranam consuetudinem.
qui vocatur dyabolus idest deorsum
fluens. a bonis videlicet ad malos:
et sathanas idest adversarius. quia
impugnat iustos: qui universum or
bem seducit. in quantum illi divina

potentia vires exercere permittitur: ipse
et angeli eius de celo in terram pro
iciuntur. quia a salvatorum votiva
lesione superne pietatis dono et bo
norum angelorum militantium presidio
reservati: dampnandis terrena di
ligen~~dis~~tibus. dominari permittuntur.
Istud autem prelium in exordio sancte ec
clesie describitur factum et visum: quia
tunc diabolo ius antiquum dominandi
quod in homine per culpam possederat per
gratiam redemptoris est ablatum. Sed
quia dum dyabolus deprimitur sanctis spiri
tibus angelicis sive humanis gaudium
et iubilacio oritur: apte subditur.
Nunc facta est salus et virtus et reg
num dei nostri et potestas christi eius: quia
proiectus est accusator fratrum nostrorum
qui accusabat illos ante conspec
tum dei nostri die ac nocte. Et ipsi vi
cerunt illum propter sanguinem agni. et per
verbum testimonii sui: et non dilexerunt
animas suas usque ad mortem. Prop
terea letamini celi: et qui habitatis
in eis. Audivi vocem magnam: quia
magnam significat leticiam. Nunc
facta est salus et virtus et regnum dei.
nostri. quia per ipsum est remissi
o peccati. et robur bene operandi: et do
minium vitia calcandi: et potestas
antiquitus dyaboli. nunc facta est
christi. idest hominis per verbum assumpti:
quia proiectus est. idest reprobatus
est. accusator fratrum nostrorum idest ~~h~~
hominum salvatorum: qui illos accu

sabat: quia accusabiles reddere
volebat: ante conspectum dei nostri quem
nil latet per quod maxime terret:
die ac nocte idest continue. Et ipsi
vicerunt illum. non per se sed per
sanguinem agni. idest per fidem ~~p~~
passionis christi: et per verbum testimo
nii sui. idest per apertam confessionem
eiusdem fidei. Et non dilexerunt a
nimas suas usque ad mortem: quia
pro animabus libenter sustinuerunt mor
tis amaritudinem. Propterea leta
mini celi et qui habitatis in eis:
hoc quod premittit celi exponit et
subiungit. et qui habitatis in
eis et angeli sancti: sive sancti per pre
missam scolam glorificati. Magna
est enim leticia agenda de proiecti
one dyaboli et salute generis hu
mani. Sequitur. Ve terre et ma
ri. quia descendit ad vos dyabo
lus habens iram magnam. sciens
quod modicum tempus habet. Ter
ra signat illos malos qui in
uno aliquo et singulari vicio per
tinaciter stant: mare vero eos qui
per diversorum amaritudines viciorum
fluctuant. Ad quos utrosque dy
abolus. descendit: quia in ipsis
dominandi potestatem accepit. Quibus
recte ve predicitur: quia qui nunc dya
bolo decipiente seducuntur: etiam ~~m~~
mortis dolore in futuro cum ipso
punientur. Sed et apte dicitur dya
bolus habens iram magnam: quia

videt multos sibi subtrahi. et in locũ
locũ quẽ amisit substitui: et
quia scit quod modicũ tempus habet
ut electos ab ingressu patrie celes
tis retrudet. Unde ardentius ad
bellandum grassatur: et eos qui re
cte vivere vellent. expugnare co
natur. Michael glosa et angeli eius
omnes celestes ordines: draco et
angeli eius universi demones: sal
lus iustificatio humana: proiectio
draconis. refrenatio antiqui hos
tis: terra et mare dampnandi: ira
dyaboli malicia nocendi: modi
cum temporis: brevitas vite presentis.

De persecutione draconis et fuga mulieris. Capitulum. Tercium.

Et postquam draco quia proiectus
est in terram vidit: persecutus
est mulierem que peperit mascu
lum. Et date sunt mulieri due ale a
quile magne: ut volaret in deser
tum locum: ubi alitur per tempus et tempora
et dimidium temporis. Videns dyabolus
sanctam ecclesiam ad spiritualis vite lati
bula recessisse. et ad firmamentum
et munimen sui predicatorum docu
menta. et angelorum habere auxilia:
et de celo proiectum in eo quod in electis
dominandi ius amittebat: et se in
terram proiectum in eo quod non nisi sola
corpora dampnatorum sibi remanebat:
in maiorem persecutionem adversus eam
exarsit et eam urgentius temptavit.
Dicitur glosa Postquam vidit draco quod
a proiectus est in terram: persecutus est
mulierem que peperit masculum. Sed
quia quanto amplius dyabolus eam
persequitur tanto illi magis gratia au
getur. unde sequitur Et date sunt mu
lieri ale due aquile magne. ut
volaret in desertum locum. ubi alitur
per tempus et tempora. et dimidium temporis: a
facie serpentis. Due ale sunt duo
testamenta. vel vita activa vel
contemplativa. sive dilectio dei et proxi
mi. Istis etenim alis mulier in
desertum locum in quo alitur per tempus
et tempora et dimidium temporis a facie
serpentis volat: quia sancta ecclesia
per eas se sublevat. ut ad secre
tum vite spiritualis recedat: ubi per
pascitur doctrina christi tribus annis et
dimidio scilicet. ut et sicut superdictum
est morantur fame verbi dei: maxime
in persecutione antichristi tribus annis
et dimidio sustinenda. a facie ser
pentis: idest a prima temptatione dy
aboli persequentis. Que due ale
scilicet apte dicuntur esse aquile ma
gne: ut per hoc innuatur sanctam eccle
siam ad celestia posse sublevari: et eadem irreverberatis oculis
contemplari. Sequitur Et misit serpens
ex ore suo post mulierem aquam
tamquam flumen: ut eam faceret trahi
a flumine. Et adiuvit terra muli
erem: aperuit os suum et absorbuit
flumen. quod misit draco de ore suo.
Deprimis draconem mulierem perse

cutiū dixit. nūc modū psecucio
nis subiūgit. Serpens ex ore
suo post mulierē aquā tꝫ flu
mē misit. ut eā a flumie trahi fa
ceret: quia dyabolus vniūsitatē
viciositatis ab exordio scē ecclīe
īferre conatus est: ut eius fili
os ad dāpnacionē ptrahæt. Sed
tra os apiendo. flumē absorbē
do mulierē adiuuit: qa dū terre
na diligētes gtant' suscapiūt qđ
dyabolus suggerit: ipe dyabol'
eis vacādo a bonoꝝ teptacōe ad
tēpus cessat. Et dū ipsi videlicet
boni a teptacione qescūt: mich
us cōtēplacioni celestiū intēdūt
Aliter. Terra mulierē cōtra flu
mē adiuuit. quia pfctoꝝ et ī fid'
stabiliū collacio. cōtra teptacōes
dyabolicā. fideles ecclīe psequētē
vnanimiter orat. Et quasi ore absor
bet flumē: dū orando vincit tēp
tacionē. Sequit' Et iratus est
draco in mulierē et abiit facere
pliū cū reliquis de semie eius: q
custodiūt mandata dei et habēt
testiōiū ihū. Quātomagis dya
bolus vincit': tātomagis irasc'
et tanto deterius nocē conat' et dū
electos supare minime valet: īfide
les ad psecucionē commouet. Vn
de hic recte dicit' Et iratus est draco
in mulierem: et abiit a callida
scilicet teptacōe cessās. et p īfi
deles apertam psecucionē excitās:

facē belliū cū reliqs de semie ei'
idest cū fidelibus puīciam ecclīe
tpe sequētibus et vita imitāti
bus: qui custodiūt mādata dī
idest pcepta vite viuēdi: et habē
testīoniū ihū idē fidelē cōfessio
nē xpi. Psecucio itaqꝫ draco
nis. teptacio ātiqui hostis: fu
ga mulieris. secretū vite spūalis:
due ale. due vite: flumē. vniu
salis teptacio: terra que mulierē
adiuuit. pfctoꝝ et in fide stabili
ū cōgregacio: maior ira dēōis.
augmentata seuicia hostis: p
liū cū reliquis de semie eius: p
secucio contra imitatores eius.

De bestia ascendente de mari.

Et stetit. Capitulum xiii Caplm terciūdecimū
supra arenā maris. Et
vidi bestiā de mari ascēdētē. ha
bētē capita vii. et cornua decem:
et sup cornua eius. decē dyadem
ta: et sup capita eius. noīa blas
phemie. Postquā dyabolus in
tellexit scām ecclīam et doctorū
pdicamētis. et angelicis suffra
giis et pfctorū scōrū suorū. ac in
fide īmobiliū. pcibus deuotis
munitā: eam flumie viciorū
siue occultarū teptacionū frau
dulencijs īpetē aliquātulū tar
dauit: et ei p īfidelē gentilitatē
manifestam psecucionē excita
uit. Vn̄ et in principio pītis ca
pituli: nō inconuenienter dicit'.

Et stetit super arenam maris. Quod
etenim convenienciam per arenam intel-
ligimus: quam gentilitatem ab omnibus
divine cognicionis et boni operis
fructibus infecundam: et diversorum y-
dolorum cultibus et viciorum amari-
tudinibus agitatam. Que bene
arena dicitur: quia sterilis in bono:
maris. quia instabilis et amara
in malo. Dyabolus ergo dum
a sancta ecclesia per aliquantulam temptaci-
onum intermissionem recessit. super
arenam maris stetit: quia infruc-
tuosam et viciositate gentilitatem
ut per eam fideles persequeretur: atten-
cius calcavit. Omnes gentiles et
maritime principes quotquot in infi-
delitate sunt relicti. dyabolo instigan-
te eciam acriter se persecuti. Unde
et bene additur. Et vidi bestiam ascen-
dentem de mari. Bestia namque de ma-
ri ascendit: quia crudelis gencium
principatus inspiratione diaboli-
ca in superbia se erexit: que eciam
habuit capita septem. per principum
suorum universitatem: et cornua de-
cem per elacionem. sacre legis decalo-
gum inpugnantem. Et super cornua eius
decem dyademata: quia non ali-
quod in decalogo preceptum quod per eos
non infringatur: et de quo ipsi a
dyabolo non coronentur. Super cuius
videlicet bestie capita. nomina bl-
blasphemie fuerunt: quia genci-
um principes xpm blasphemia-
uerunt: negantes eum deum: et dicen-
tes eum fuisse magum. Cuius bestie
qualitatem: manifestius describit
dicens. Et bestia quam vidi similis e-
rat pardo: et pedes eius sicut ursi
et os eius sicut os leonis. Similis
quippe erat bestia. idest gencium prin-
cipes bestialiter in suos sevientes
pardo per variam philosophorum asser-
cionem: et pedes eius sicut ursi per
sue perpetracionis velocitatem et suo-
rum conculcacionem: et os sicut os
leonis per eorundem dilaniacionem et
occisionem. Sequitur. Et dedit illi
draco virtutem suam et potestatem suam. Vir-
tute miracula faciendi. per incanta-
cionem: potestate alios flectendi per coac-
tionem. Sed quia universe persecuci-
onis quam ipsi fidelibus inferunt.
antixpus caput et princeps erit: pro
hoc quod ceteris omnibus deterius seviet
apte de ipso in hoc loco subiungitur.
Et vidi unum de capitibus suis tam-
quam occisum in mortem: et plaga
mortis eius curata est. et ammira-
ta est universa terra post bestiam. et
adoraverunt draconem qui dedit po-
testatem bestie: et adoraverunt
bestiam dicentes. Quis similis bes-
tie: et quis poterit pugnare cum
ea. Et vidi unum de capitibus
idest de principibus suis scilicet
antixpum tamquam occisum in mortem.
et plaga mortis curata eius est:
quia antixpus simulatione ut-

magis decipiat fingit se mortu
ū et resuscitatū: quēadmodū
xpm̄. Et admirata ē uniūsa t͞ra:
idest oēs reprobi et t͞rena diligen
tes et in xpm̄ credētes ammirata est
post bestiā imitādo per īfidelita
tē et crudelitatē. Et adorauert
dracone͞ idest dyabolū qui dedit
ptātem bestie idest bestialibus
psecutoribus maxīe antixpo. Et
adorauerūt bestiā se illi h͞umili
ando dicētes ām̄irādo. Quis si
milis bestie idest quis p͞t tanta
agere. et quis poterit pugnare cū
ea idest volūtati eius resistē.
Tanta nāq͞ admiratiōe reprobi
de antixpo stupebūt: q͞d neīnē
illi fidem seruando resistē posse
putabūt. Seq͞. Et datū est illi
os loquēs magna: et blasphemias
Et data est illi ptās facē menses
q͞dragīta duos Et aperuit os
suū in blasphemias ad dm̄: blas
phemarē nomē eius et taberna
culū eius et eos qui in celo ha
bitant Notandū est q͞d ea que
supradicta s͞t ab eo loco ubi scp͞m
est. Et vidi unū de capitibus eius
tāq͞m occisū et cetā que in hoc
caplo sequūr: ad antixpm̄ maxī
me referēda s͞t. Cuius ī͞pietatē
adhuc lacius describit dū dicit.
Et datū est illi os loquēs mag
na et blasphemias: et data est
illi potestas facē mēses quadra
gīta duos Datū est illi os p dī
nā pmissione: loquēs magna
per iactātiē magnitudinē: et blas
phemias p diuinitatis negatiōes:
et facē mēses quadragīta duos
idest t͞ribus ānis et dimidio p ma
torū psecutiōem. Et aperuit os
suū in blasphemias ad dm̄: quia
xpm̄ negabit: blasphemare no
men eius. idest fidē eius. per quā
nobis innotescit: Et tabernaculū
eius idest elcōs ecclie. qui ei in pre
senti vita militāt: et eos qui ī ce
lo habitāt idest eos qui in celesti
bus laudē decantāt. Sequitur
Et datū illi bellū facē cum scīs
et uincē illos: et data est illi po
testas in oēm tribū. et ppl͞m et
linguā et gentē: et adorauert
eam oēs qui habitāt in t͞ra: quo
rū noīa nō s͞t scripta in libro vi
te et agni qui occisus est ab ori
gine mūdi. Datū est illi p dīnā
pmissionē. bellū facē cū scīs per
multiplicē disputationē: et da
ta est illi ptās in oēm t͞ribū et po
pulū et linguā et gētē: ut ex oī
bus aliquos frangat. et ad īfi
delitatē trahat: uel a fide susci
pienda cohibeat. Et adoraue
rūt eam se illi humiliādo: qui ha
bitāt in t͞ra: t͞rena diligēdo.
Quorū noīa nō s͞t scripta in lib͞o
vite et agni: idest qui non s͞t
ad vitam eternā predestinati.

Agni. qui occisus est ab origine
mundi figuraliter. in fine mundi
realiter. Ab origine mundi occi
sus est per precedentiū figurarū significa
tionē: in fine persequentē veritatis
exhibitionē. Sequitur. Si quis
habet aures audiat. Qui in c
aptiuitatē duxerit. in captiuita
te vadet. Qui in gladio occiderit
oportet eum cū gladio occidi. Hic
est patiā et fides sanctorū. In fine
capituli ad electorū cōsolationē sub
iungit cōminationē: contra hostē
seuientē. Si quis habet aures sa
lutet cordis. audiat idest intelli
gat que vindicta sequatur antichristum.
Qui in captiuitatē duxerit. idest
qui ad infidelitatē traxerit. vel cor
paliter propter fidē exilio relegauerit:
vadet in exiliū vel captiuitatē
perpetuā dampnationē. Qui in gla
dio videlicet male persuasionis
vel gladio materiali fideles occide
rit oportet eū gladio occidi: quia
spū oris christi interfectus peribit. Hic
est patiā et virtus sanctorū: scilicet
in tolerantia malorū. In aduē
tū illi qui vere boni sunt probantur:
et qui occulti sunt manifestantur.
Bestia quoque ascendens de mari
gentiū principatus: vnū de capi
tibus eius antichristus. bellū cū sanctis
disputatio de scripturis. victoria
eius occisio corporalis. De bestia
ascendente de terra. Capitulum quintum

Et vidi aliā bestiā ascēdē
tē de terra: et habet cornua
duo similia agni. et loquebatur sicut dra
co: et potestatē prioris bestie omnē fa
ciebat in cōspectu eius. Et fecit ter
rā et omnes habitantes in ea adorare
bestiā primā: cuius curata est
plaga mortis. Videns dyabolus
sanctam ecclesiam donis celestibus et
multis virtutibus et auxilijs mu
nitā. et supra petrā que christus est fir
miter fundatā. nō vno modo mouē
di. sed diuersis aggreditur: et eā expugna
re conatur. Vnde qui per bestiā as
cendentē de mari impugnare eam in
superiori capitulo legitur per bestiā ascēden
tem de terra eam impetere in isto capitulo
perhibetur: quia nō solū per crude
les gentiū principes. verum etiam per falsos
falsorū christianorū magistros et re
ges eius quietē frequenter pulsat
et per illos eam nonnunquam turbat.
Quemadmodum namque bestiā ascēdē
tē de mari. seuos gentiū principes.
diuersis diuersorū ydolorū cultibus
more maris fluctuantes accipimus:
ita congrue per bestiā ascēdentē de ter
ra ipsos falsorū christianorū rec
tores in vna credulitate quibus si
bi inuicem stabiliter ad modū terre per
manentes intelligimus. Mare
quippe gentiles. quia per diuersa
fluctuauit: terra christiani etiam
falsi. quia in vnius dei credulita
tatem perseuerant. Sed vtrorumque

dn̄atores p̱ sup̱biā sup̱ se ascēde
tes vt̄e bestijs cōpan̄ : quia bes
tialit̄ sc̄os p̱sequn̄ Et qm̄ tā hu
qm̄ illi antixp̄o seruie et ipm̄ ca
put malicie habē pban̄ : bn̄ in
vtrisq; capitis post bestias anti
xp̄i incipiētes blasphemie et v
delitates meōrant. Quia igit
dyabolus nō tm̄ p̱ paganos sed
et p̱ falsos xp̄anos etiam p̱seq̄
apte post bestiā ascendētem de
mari. bestia ascēdēs de tr̄a vid̄.
Et vidi aliā bestiā ascēdentē d
tr̄a : aliā p̱ credulitatē : bestiā
p̱ credulitatē : ascēdētē p̱ elati
onē : de tr̄a idest de collegio illoꝝ
qui seruāt sue assertiōis īmobi
litatē. Et habebat cornua duo
silia agni : et loqueba sicut d
co Falsi xp̄ani duo habēt cornu
a : quia habēt duo testamēta :
vnū p̱ significatione : aliud per
exhibicionē xp̄m p̱dicāt. Ha
bent iniqui sciam p̱ scīe cogni
cionē. nō p̱ vite scītatē. Et loqui
tur sicud draco : quia per ipsiā
suasionē cōcordāt dyabolo. Et
eciā ocm̄ p̱tatē bestie p̱oris in
cspcū eius faciūt : quia antixp̄m
qui maxime p̱ p̱mā bestiā figā
ymitādo p̱ effectū p̱raui op̱is q
placita sc̄t dyabolo p̱ficiūt. Hec.
Et fecit trām et ihabitās in ea
adorare p̱mā bestiā. Hoc qd̄
p̱mittit dicēs trā : hoc expoīt

subiugēs habitātes in ea per
terrā itaq; hoīes figurātenus.
p̱mā itaq; bestiam hoīes scd̄a
adorare fecit : quia xp̄ boꝝ xp̄ano
rū p̱uisa collaciō ī pietati ⁊ sup̱bi
e antixp̄i qui sp̄ecialit̄ p̱ p̱mā
bestiā in vno capite eius q̄si oc
ciso et curato significa̅. quos p̱t
subdit. Qd̄ aut̄ hec que hic de
p̱ma bestia dicūt. ad antixp̄m
sp̄ecialit̄ referenda sūt. manifestat
tum subiugit. Cuius curata ē
plagha mortis Quemadmodū
enī in p̱cedenti capitulo dcm̄ est
ut magis fallat se simulabit
occisū : et p̱ diuinitatis potēciaꝫ
resuscitatū. Deīqz. Et fecit s
signa magna ut etiā ignē fa
cēt descendē in trā in cōspcū hoi
nū : et seducit habitātes in trā :
per signa q̄ data sūt illi facē in
cōspcū bestie. dicēs habitātib
in trā. vt faciāt ymaginē bes
tie q̄ habet plagā gladij. et vix
it. Et datū est illi ut daret spm̄
ymagini bestie. et vt loquat ȳ
mago bestie : et faciet qcūq; nō
adorauerit ymaginē bestie oc
cidan. Et faciet oēs pusillos et
magnos et dites et paupes et
liberos et seruos habē caracte
rē in manu dextera. aut in frō
tibus suis : et ne quis posset
emē aut vendē. nisi qui habet
caracterē bestie : aut nomē a.

nũm nois eius. Multa et mag
na mala que p antixp̃m et mi
nistros eius ꝑpetranda vidit:
in paucis v̄bis breuit̃ hic cõp̄re
hendit. Secũa g° bestia que de
tra ascendit. signa magna fecit.
quia vniũsus illorũ de xp̄o ad q̃
antixp̃m cõũtẽ. magistratus
ꝑpter noticiã scriptarũ callidior. &
falsis miraculis coopante dya
bolo chorusca̅bit. quibus p̄dica
cionẽ suã apud apostatas hoĩ
nes roborabit. Faciet eciã ignẽ
de celo descendẽ in t̃ram in con
spcũ hoĩm: ut stupore tanti mi
raculi quoslib; in fide īfirmos
a xp̄o trahat ad antixp̃m. Et
seducit habitãtes in terra idest
celestibus ꝑponẽtes t̃rena: per
signa que data idest ꝑmissa s̃t
illi facẽ in cõsp̃cũ bestie idest ãti
xp̄i: dicẽs habitãtibus in t̃ra.
ut faciat ymaginẽ bestie. se ~~et~~
cõfirmãdo ꝑ hs illius ĩpietati:
bestie q̃ hab; plagã gladij p si
mulacionẽ occisionis: et vixit
p simulacionẽ resurrc̃ionis. Et
datũ est illi p diuinã ꝑmissionẽ:
ut daret p illos descensionẽ. sp̃m
videlicet malignũ: ymagini be
stie cõformatis ĩpietati ãtixp̃ia
ne: et vt loquat̃ ymago bestie
varijs scilicet linguis: sicut per
sp̃m scm̃ datũ est ap̄lis. Et faci
et faciet q̃cũq; nõ adorauerint
ymaginẽ bestie p exhibicionẽ
honoris: occidant̃ morte corpo
ris. Aliter. Faciẽt ymaginẽ
antixp̄i materialẽ sic nos corpo
ream saluatoris ymaginẽ: et
illam ymaginẽ per ĩcantacio
nes faciet loqui: et ꝑpt̃ hoc hoĩes
seducet: et adorarẽ contẽpnẽtes
occidi. Et quia coget hoĩes nõ
solũ ad tenẽdã obseruanciã illius
nefande religiõis: sed ad tenẽdã
nouã cõsuetudiñem negociacio
nis: apte subdit̃. Et faciet oẽs
pusillos et magnos et diuites
et paupes. et libeŕos et seruos
habẽ caractere scilicet nois ãti
xp̄i in manu dextera. aut in f
frontibus suis: vt manifeste vi
deat̃ et portitor ad antixp̃m ꝑti
nẽ. Quare hoc. Ne quis ualeat
possit emẽ aut vendẽ. nisi qui
habet caracterẽ. aut nomẽ bes
tie. aut nũm nois eius: vt pleñs
hac necitate cõstringat̃: et ãti
xp̃m adorarẽ cogat̃. Magna g°
erit et g̃uis anxietas ꝑpli fidelis:
q̃ respuet portarẽ caracterẽ et
nomẽ et nũm nois. Nũs nois
eius dicit̃ nũs ille q̃ in lr̃is q̃b;
nomẽ eius scribit̃ cõtinet̃. Sequit̃
Hic est sapia. Quia res obscu
ra est. attentos facit. Qui ha
bet ĩtellcũ cõputet nũm bestie
idest cõputet nũm qui ex signi
ficacione lr̃arũ cõstituit̃: q̃bus

nome eius scdm. Et qd possit
computari: apte declarat cu sub
iungit. Nus hois est: qui videlz
potest numari ab hoie. no dei cui
sapie no est nus. quius ipe tn
per hoc se dm velit estiari. Et
ut nos huius nui cognitioi vici
niores faciat: ipm nob euidet
manifestat dices. Et nus eius
est sexcenti sexaginta sex. Sed
ut virtute huius nui clarius
agnoscamus: scdm scorum doctor
tradicione diligencius illu discu
tiamus. Dicit eni qd cu lib iste
te grece sit editus. scdm grecos
nus ipe sit querendus: apud qs
omis lre num habent signifi
cacie. Nome eius grece antemos
dias: qd contrarius interptatur. In
hoc noie. a. significat vnu
.n. quinquaginta. t. trecenta. e. qu
q. m. quadraginta. o. septuagi
ta. s. ducenta. Quoru oim sum
ma sexcenta sexaginta sex gsti
tuit. Sut et alia eius noia q
rum huiusmodi itptacio huc eud
num reddit. Sed nos plima
pterimus: quia puti breuitati p
pauca sufficere videmus. Cur vo
talis nus antixpo conueniat ca
demonstrat: si eiusdem nui qli
tas subtilius attendatur. Sex p
fectione significat. Possumus
aute p senariu minima pfectione
accipe: et p sexagenariu medi

ocre et p sexcentenariu maxima
et consumata intellige pfectione
Merito itaqz tali nuo descdit: q
et in oi gradu malorum pfce m
lignus: et oi gradu bonorum
bonitati pfce contrarius inue
In utroqz eni triplici gradu
pfecte pro viribus maredescet:
et utrobiqz pfce vires sue ma
lignitatis extendet. Et sic pu
debit minima mala iape: medi
ocria puchse: ut maria no ce
sinat manu tenere. et econuerso in
piencia bona auferre: excellencia i
pedire: ut suma et pfca secudu
possibilitate no cesset minuere.
Bene g sub tali nuo copheditur
qui et minimus. medioribus et
summis malis pfce malus: et q
buis gnoru bonoru pfcionu pfce
contrarius inueni. Secda igi
bestia. fallax xpianoru falsus
principatus: bestia pima in h
caplo antixps: descripcio bestie
descripcio antixpi bestialiter seuie
tis contra fideles ecclie. De agno et
de centu xliiii. milibus cu eo ca. m

Et vidi: et ecce agnus. vi. m Caplm. texto. xiiii.
stabat sup montem syon:
et cu eo centu ~~xliiii~~ qdraginta
quatuor milia habentes no
me eius et nomen pris eius scp
tu in frontibus suis. Dupicis g
uissima psecucione ab antix
et ab eius discipulis. ta a falsis

xpianis quos gentilibus incendia
sanctis despicit: nunc xpistum adiuto
rem cum sua familia subiugit. Et
ut magis afflictos electos suos
consoletur: illos qui apud deum merito
sunt sublimiores: eos videlicet qui
per incorruptionem virginitatis simul
et per tormentum passionis agno ce
lesti meruerunt sociari. designare
videtur. Illi etenim apud deum sunt dig
niores. qui hiis duabus virtuti
bus rutilant: quia et ei pre omnibus
appropinquant. Tales quippe eum quo
cumque ierit sequuntur: quia non solum
per integritatem corporis: sed per amari
tudinem passionis eum imitantur.
Et vidi per spiritalem scilicet intelligen
tiam: et ecce agnus per innocentiam
stabat quasi paratus ad adiuvandum
supra montem syon. quia transcen
dit excellentiam fidelium ipsum contem
plantium. Et cum eo. quia ei per
iusticiam conformes stabant. sub
audis. quia et ipsi sunt auxiliato
res centum quadraginta quatuor
milia: idest omnium virginum carne
incorruptorum agmina. Que bene
dicuntur centum quadraginta qua
tuor milia. centum propter perfecte celes
tis expectationem: quadraginta
per legis et quatuor evangeliorum
completionem: quatuor per qua
tuor principalium virtutem ex
citationem: milia per totius iu
sticie consummationem. Et quia istorum

nuor

racionem superius latius ~~superius la~~
exposuimus. nunc eam iterare
non curamus. Sed diligenter est
notandum quod ipsa centum. quadragin
ta quatuor milia super montem syon
consistunt. quia aliorum fidelium
sublimitate transcendunt: ha
bentes nomen eius idest fidem
qua vocantur xpiani: et nomen
patris eius idest fidem qua vocantur
filii dei. scriptum idest per intermi
nabilem perseverantiam: in fronti
bus suis per confessionem manifestam.
Et bene primum nomen agni. dein
de nomen patris eius ponit: quia
nemo nisi per mediatorem dei et ho
minum ad patrem venit. Quorum
etiam iusticia et dignitas mag
nifica et multiplex: in sequentibus
post fidem predictam describitur. De.
Et audivi vocem de celo tamquam vo
cem tonitrui magni. Et vocem
quam audivi: sicut cytharedorum
cytharisancium in cytharis su
is. Et cantabant quasi canticum
novum ante sedem dei. et ante qua
tuor animalia: et seniores. Et au
divi vocem de celo. Vox signifi
cat divinam ammonicionem: celum
supradictos perfectos qui cum agno
sunt per celestem conversacionem.
Vox igitur de celo venit: quia divina
ammonicio a perfectis ad ipsos de
scendit. Que vox apte tamquam
vox aquarum multarum dicitur esse:

quia ipsa sanctorum integritate virginitatis. et merito passionis candidati sunt. et misterio predicationis. iubiloque divine laudis. canentium universitas ex multis populis colligitur. Que quoque recte tamquam vox tonitrui magni esse perhibetur: quia reprobis terribiliter dampnationem minatur. Et quia non solum voce. sed et actione ea que verba se predicant: bene subiungitur. Et vocem quam audivi: sicut cytharedorum cytharisancium in cytharis suis. Cythara quippe que manibus pulsatur ut sonum reddat. bonam actionem que manibus congrue efficitur significat. Et bene cum dixisset cytharis: addit suis. non alienis. Hoc est enim quod dicit apostolus. Opus suum unusquisque probet: et sic in semetipso gloriam habebit et non in altero. Sed et quia ex hiis que dicunt aut faciunt non se commendant. sed auctorem et largitorem boni laudant: recte additur. Et cantabant quasi canticum novum. ante sedem dei: et ante quatuor animalia et seniores. Sancta namque quoque post illa que supradicta sunt: ante sedem dei canticum cantant: quia pro acceptis beneficiis divinam bonitatem laudant. Quod canticum non novum. sed quasi novum ideo dicitur: ut usque ad glorificationem corporum eius perfectio intelligatur. Tunc etenim vere perfecte erit novum: quando post generalem resurrectionem secundum utramque naturam integraliter erit consummatum. Tunc vera erit novitas: quando tota perierit vetustas. Ante sedem dei idest in presencia angelorum: in quibus deus residet et per quos iudicia sua exercet. Ante quatuor animalia. idest in presencia universorum predicatorum: et ante seniores scilicet in presencia iudicum ecclesiasticorum. Indicat ergo sanctus theologus secundum celestem visionem sanctorum cum christo nos adiuvancium: describens dignitatem. Et audivi vocem scilicet per divinam ammonicionem de celo idest de hiis qui in celestibus habent conversacionem: tamquam vocem aquarum multarum. quia ex multis populis congregatur: tamquam vocem tonitrui. quia reprobis dampnacionem minatur: sicut cytharedorum per bonam operacionem: et cantabant quasi canticum novum per graciarum actionem: ante sedem et quatuor animalia et seniores idest presencia angelorum videlicet doctorum spiritualium et hominum: per quos deus sua iudicia exercet. et ministeria multiformiter complet. Sed et quod nemo illorum meritis coequari possit: luculenter ostendens cum subiungit. Et nemo poterat dicere canticum: nisi illa centum quadraginta quatuor milia. Nemo poterat canticum dicere: quia nemo ali

poterit ad meritū illorū ptingere. Q̃
empti sūt de tra idest sanguine xpi
redempti: et eleuati de terrena cōcupiā.
Quorū virtute euidencius distinguē-
tū dicit. Hii sūt qui cū mulierib⁹
nō sūt coīquinati: virgines eni sūt et
sequūt agnū quocūqȝ ierit. Ubi
dicit virgines eni sūt: apte testat
in ipis integtatē virginitatis: ubi
addidit. hii sequūt agnū quocūqȝ
ierit. adiūgit etiā meritū passio
nis. Illi nimirū eū quocūqȝ ierit
sequūt: q eū in utroqȝ imitant.
Si quis vo id qd in hoc capitlo
de cētū q̃draginta q̃tuor milib⁹
scdm utrāqȝ virtutē dictum⁹ ad so
lam itegtatē referri dixerit: ne
quaqū a vitudīe siue deuiab.
Ipsi nepe illū quocūqȝ ierit sequi
credūt: qui illū imitant mētis
et corpis īcorruptiōe pbā. Q̃
laudē adhuc sublimi⁹ attollit
dicēs. Hii epti sūt ex omib⁹ primi
cie deo et agno: et in ore ipsorū
nō est īuētū mēdaciū. Sine
macula sūt ante thronū dei. Ex
oībus. siue ex hoībus primicie dō
et agno sūt empti: quia sanguine
xpi redempti. et multo excelsi ap⁹
dm: et nō si tpe. tamē dignita
te sūt primi. In quorū ore nō est
īuētū mēdaciū ppt sinceram con
fessionē vitatis: et sine macula
sūt ante thronū dei. per iuiolatā
obseruanciā castitatis. Sū igit

in psecu⁹ᵉ cōstituti. neq̃qū dbet
trepidare: dū se cognoscit talē
actiū adiutorē cū familia tāte d
dignitatis habē. Agnus itaqȝ
xpis: mōs syon sublimitas fide
liū: cētū q̃draginta q̃tuor mi
lia virginū agminā: vox tonitru
tribūs cōminacio dāpnacionis:
Cythare effectus boī opis: cāticū.
graciā actio. p acceptis bnficiis:
empcio de tra. redempcio d tre.
cōcupiscēcia. De tribus angelis
succedenter predicantibus. ca. m

Et vidi alterū septimū,
angelū volātē p mediū
celi habentē ewāgeliū etnū. ut
ewāgelisaret sedentibus sup tra.
et sup oēm gētē et tbū et linguā
et ppłm dicētē voce magna. Ti
mete dnm. et date illi honorē. q
venit dies iudicij. et adorate eū
qui fecit celū et trām et mare et
oīa que ī eis sūt et fontes aq̃rum.
Descripta superius grauissima psecu⁹ᵉ
antixpi. p duas bestias fidelib⁹
īferenda: et ad cōsolacionē e
lcorū descripta. excellēcia agni cū
sua familia. cōsequet adiungit
āmonicio ut ad xpm accedam⁹:
et pphia de ruina babilonis ne
in eius gła cōfidam⁹: et cōmi
nacio dāpnacionis adorantib⁹
antixpm ut illi seruire timea.
Qui cūcta ministeio tūt anglorū
pficiūt ppter fidem scē trinitatis

et sacramentū tū principaliū v̄tutū
fidei spei et caritatis. Unīusi nā
q; p̄dicatores qui p angelos sig
nificant̄: v̄tē ternario figurat̄:
q̄ licet p diūsa tp̄a succedēter t
tamē unanimiter fidē īdiuidue
trinitatis p̄dicāt: et sacramentū
tiuu principaliū v̄tutū elc̄is cō
mendant. Qui uno atq; eodē sp̄u
q̄ singulis pro ut vult diuidit
aspirati: diūsis mōis mundo v̄
bum salutis intonāt: et sing
ulis ea q̄ vera sc̄ āmūstrāt. Pri
et p̄mus in hoc capitlō anglūs
sc̄dm suū officiū: ut vm̄ deum
adoremus suāuiter īuuit. Se
cundus ruinā babilonie p̄dicat:
Tercius bestiā adorāe p̄hibet:
et adorantes de pena t̄ret. Sed
q̄ licet unusquisq; suū donū a
deo habeat. et suū modū in di
cendo et docēdo teneat: omīs tū
unā un̄ sacramenti humane re
demptionis v̄tutē p̄dicāt: et per
iusticiā ad unā p̄riam ueniēd̄
clamāt. Et vidi altū angelū
et ordine p̄dicatorū: altū aūt
a xp̄o. q̄ntū distat seruus a do
mino: volantē p celeritatē et sub
limitatē p̄dicationis. per medi
um celū. idest etiam v̄tutibus
altam: et lucidā splendore cog
nicionis. Habentē ewāgeliū
etnū p promissionē eternitatis:
ut ewangelisaret p officiū suū ad

mistrationē sedentib; sup t̄rā
idest elc̄is suauiter in deo q̄esc̄
tibus p t̄rene cupiditatis sub
actionē. Illis etenim adnūciād̄
sc̄ eterna bona: qui potenter no
rūt sibi subigē t̄rena. Et sup
oēm gētē et tribū et linguā et
p̄plm̄. Et in hoc loco quēadmo
dū in multis locis fieri solet. et
p idest ponit̄. Exponit enī qd̄ p
misit dicēs sedētibus sup t̄rā:
t̄rā subiugit. et oēm gētem et t̄
bū et linguā et p̄plm̄. Ipsi sc̄ ina
q; sc̄dm l̄rām etiā qui sedent sup
t̄rā. Ut ewāgelisaret sedētibus
sup t̄rā. et pro idest sup oēm gē
tem et t̄bū et linguā et p̄plm̄.
Sup oēm nō unā tm̄: quia di
uina gratia ex oībus eligit et
ad regnū p̄ducit. Et notand̄
qd̄ dicit sup. quia oē datū opti
mū et oē donū p̄fcm̄: desursū
est descēdēs a p̄re lumīnū. Di
cētē voce magna. idest magna
āmonitiōis intētione. Sequit̄:
Timete dm̄ casto videlicet tiōre:
et date illi honorē: et laudis
decātatione. et boni op̄is exhibi
tione. Et videte ne deficiatis:
quia venit dies iudicii eius.
ut puniāt̄ p̄scatores uēi. et
vos recipiatis p̄miū meriti. Et
adorate eum qui fecit celū et
terrā: et mare et oīa que in e
is sūt et fontes aquarū. Adora

te eū p fidē vrām: q̄ fecit ea q̄
dā sr̄ per potenciam. Qui fec̄r
nō solū celū et tr̄a et mare idest
maritima: sed et fontes aq̄rū
idest minima. Dignus est eū fi
de et veneraciōe: quia hec omnia
p nobis dignat⁹ est creare. Se.
Et alius angelus secutus est di
cens. Cecidit cecidit babilon
magna illa ciuitas: q̄ a vino
fornicationis sue potauit oēs
gentes. Postquā supius amo
niut vt ad xpm̄ vrā fide accedā
mus: statim affirmat ruinā
babilonis. idest mūdane cōfu
sionis ne in eius glā cōfidam⁹.
Et alius angl̄s secutus est. Ali⁹
angelus ordo p̄dicatorū alius
alius modo vl̄ ordine coce̅di: a
gelus officio p̄dicandi. Dicens
cecidit cecidit babilon illa ci
uitas mag̃. Bis ponit cecid̄:
quia vniūsitas malorū in pn̄
tis cōfusione seculi fluctuāq̄
ū dupli̅r ruit. Qui idcirco p̄tei
tū ponit. qd̄ futurū est: tā cte
et firmit̄ velud p̄teritū ostend̄.
Cadit itaq̄ babilō. mala cogi
tando: mala cadit p̄petrando:
cadit in mūdo: cadit in infer
no. in mūdo per prauā actiōes:
in inferno per eternā dāpna
tionē. Ciuitas quia pulso
dogmate munita: magna mul
titudīe et supbia. Que in vino
ire fornicationis sue idest delo
ire quo cōtra xpm̄ est irata. et
cū antixpo fornicata potauit
oēs gētes idest corrupit oēs ge
tiliter viuē cupiētes. Nemo g̃
in eius gloria cōfidē debet: du
ctū est qd̄ cadet. Seqtur. Et a
gelus tcius secutus ē eos dicēs
voce magna. Si quis adora
uerit bestiā et eius ymaginē
et acceperit caracterē in fronte
sua aut in manu sua: hic bibe
de vino ire dei. qui mixtus est
mero in calice ire ipsius. P⁹
quā in p̄cedētibus amonuit ut
xpo vō auxiliatori nos iūga
mus. et ne in gloria ruiture
babilonis cōfidam⁹: sucede
ter adiungit ~~dnes~~ cōminatiōē
pene adorātib⁹ antixpm̄. ut
illi seruire timeam⁹. Et angl̄s
tercius secutus est eos. idest or
do p̄dicatorū scē ciuitatis fidem
et tīm p̄ncipaliū vīutū sacr̄
mētū docentiū. secutus est or
die tp̄is. nō ymitaciōe crudeli
tatis. Dicēs voce magna idē
magna p̄dicaciōis instantia.
Si quis adorauit p ypiam fidē
bestiam idest antixpm̄. qui est
bestia p crudelitatē: et eius y
maginē facies se ymitacioībus
eius cōformē: et accepit carac
terē idest sigillū nōis eius in
frontē sua p aptā cōfessionē:

runt in manu sua p(er) pravi operis
exhibitionẽ. et hic bibet. sub-
audi(tur) sicud babilon de vino i-
re dei. dãpnationẽ videlicet et-
nã. quã d(omi)n(u)s p(ro)pinat iratus: q(uo)d
mixtũ est mero idest pura vin-
dcã. in calice ipsius idest in iu-
dicio ipsius. Et bñ ait mixtũ
p(ro)pter diu(er)sũ diu(er)sorũ cruciatũ
in vno p(er)dicionis loco pacienci-
ũ. Se(quitur). Et cruciab(itur) igne et
sulphure in c(on)spectu angelorũ
scõrũ: et ãte c(on)spectũ agni. Et
fumus tormentorũ eius in secu-
secula seculorũ ascendet. Nec
habent requiẽ die ac nocte q(ui)
adorauerũt bestiã et ymagi-
nẽ eius: et si quis acceperit ca-
ractere(m) nois eius. Q(uo)d sup(er)i(us)
dixit bibet de vino ire dei. hoc
exponit cũ subiungit dicẽs: et
cruciab(itur) igne et sulphure. et
quẽadmod(um) sup(ra)dictũ est ponis
et pro idest. Bibet et idest cru-
ciab(itur) igne et sulphure ardẽti
fetore: quia qui hic p(er) fetidam
luxuriã exarseit. ibi fetidum
ardorẽ sustinebit: et hoc in cõ
spectu scõrũ anglor(um). et ante con-
spectũ agni: ut magis erubes-
cat. et erubescendo maiorẽ do
lorẽ habeat. Et fumus tormen-
torũ eorũ. idest tenebrositas q(ue)
ip(s)os malos operiendo super ip-
sos erit. in secula seculorũ ascẽ-
det: quia eternũ p(er)seuerabit. Nec
habent requiẽ die ac nocte
idest continue q(ui) adorauerunt
bestiã p(er) reprobam illius fidẽ:
et ymaginẽ eius. per satellitũ
eius ei c(on)formatorũ veneraci-
onẽ. Et si quis acceperit caracte-
rẽ nois eius. subaudi(tur) nõ ha-
bebit requiẽ: sed cruciab(itur) p(er)
eternã dãpna(cionem). Seq(ui)tur. H(ic)
est paciã scõrũ. qui custodiũt
mandata dei et fidẽ ih(es)u: hic
scilicet in nõ accipiẽdo caract-
rẽ nois eius: quia p(ro)pt(er) hoc pa-
ciunt(ur) sã tribulationẽ et p(er)ting(unt)
ad b(ea)titudinẽ. Qui custodiũt
mãdata dei. diu et p(re)mium di-
ligendo: et fidẽ ihesu: eũ ver(um)
deũ credẽdo. et c(on)fitẽdo. Seq(ui)tur.
Et audivi vocẽ de celo dicentem
Scribe. Beati mortui qui in
domino moriu(ntur). Quia superius
descripsit grauissimã p(er)secucionẽ
ab antixpo ĩferendã. nũc in
fine hui(us) capli c(on)sola(tur) p(er) quietẽ
b(ea)titudĩs eos. qui pro xpo et in xpo
gustãt amaritudinẽ mortis. Di-
cit ergo. Et audivi vocẽ de celo.
idest de celesti visione: dicentẽ. Scri-
be. nõ solũ in corde tuo: sed et in
p(er)gameno et in audienti p(o)p(u)lo.
Scribe ne cito tr(an)suolet: q(uo)d ad
consolationẽ electorũ usq(ue) in finẽ
p(er)seuerare debet. Beati mortui qui
in d(omi)no moriu(ntur): idest in fide et co-

fessione dn̄i. Per p̄ma stolam
iam acceptam bt̄i: p̄ sc̄dam ac
cipiendā btificādi. Quasi sup̄io
ra recolligens dicat. Audistis ī
sup̄ioribus capl'is g̃uissimā per
secucionē: sed nolite formidare
p̄ xp̄o sustinē mortē: quia per
hanc p̄tingetis ad btitudinem
Et ut euidencius btōs ostendat:
dn̄o hoc attestante cōfirmat.
Nam dicit. Amodo. idest ab
ipsa morte. iam dicit sp̄us idest
sc̄a t'nitas que unus est ds. ut re
quiescant a laboribus suis. ac
cepta btitudīe: a laboribus idē
a trāsacta t'bulacōe. Per quid
autē ipam req̄e cōsequūr: ostend'
tū subiungit. Opa enī illorū sec
idest retribuciones opm. q̄ fecerit
in tpe: sequūr illos in eternita
te. Qui enī in p̄nti seculo bn̄ o
p̄ar: ip̄e in futuro saluar. Neq̄
nacq̄ si tēpus opandi habeat:
sine opibus se posse saluari cre
dat. Fides enī sine opibus mor
tua est: si habeat tēpus opan
di. Nam si tēpus nō possit ha
bē: sufficit sola cū fide uolūtas
Magna ergo et egregia hic de
scribitur cōsolacio de hiis q̄ moriūr
in dn̄o: nec debet timē tale mor
tem qui se spat per eam posse
p̄tingē ad btitudinē. Tres itaq̄
angeli succedēter p̄dicantes fi
dem sc̄e trinitatis. et sacmētū

tū p̄ncipaliū v̄tutū in sc̄a eccīa
crecentes: babilon. mundus:
bestia anticxp̄us: malorū cruci
acio. eterna dāpnacio: morien
ciū in dn̄o btitudo: celestis retri
bucio. De angelo xp̄m sig̃ficā
te et de iudicio. Cap^m octa^m

Et uidi et ecce nubē candi
dā et sup nubē sedēte fi
lio hōis silem: habēte in capi
te suo coronā aureā: et in ma
nu sua falcē acutā. Ostensa su
p̄ius remuneracōe bonorū per
quā inuitat ad eorū cōsorciū: s
supponit dāpnacionē impiorum
ut per terrore ducat ad p̄positum
idem. Et notād' qđ in ultīo capi
tulo huius visionis: quēadmo
dū eciā in alijs visionibus agit'
de fine tpis. Hic enī ipa sacra
theologia seriē ordinat. ut a pri
cipio nascentis ecclesie usq; in fi
nē tpis eā deducat describēs mul
tiplices iustorū t'bulacōes. et
paciētū retribuciones. Et uidi
et ecce nubē candidā: et supra
nubē sedente filio hōis silem:
habēte in capite suo coronā au
ream: et in manu eius falcem
acutā. Et uidi per intelligēciā
sp̄ualem: nubem candidā ide
assumptā hūanitate: et sup nubē
sedente ipam uidet xp̄m sedem e
minētem et regnante diuinitate:
silem filio hōis. quia iam ipassi

bilis et immortalis factus. metas humane fragilitatis transcendit. In hoc enim quodammodo non iam filius. sed similis filio hominis in sacra visione apparuit. apparuit quia a morte impassibilis et immortalis resurrexerit. Habentem in capite suo coronam auream: coronam propter eternitatis immortalitatem. auream propter sapientie claritatem: et in manu sua falcem acutam idest iudiciariam sententiam. Habet coronam ut iustos coronet: habet falcem acutam ut iniustos condempnet. Talis namque iudex omnium in sacra visione describitur: ut per ipsam descriptionem et bonis et malis debita stipendia redditurus agnoscatur. Sequitur. Et alter angelus exivit de templo: clamans voce magna ad sedentem super nubem. Mitte falcem tuam et mete. quia venit hora ut metatur: quoniam aruit messis terre. Angelus apte sanctorum predicatorum cetum exprimit: qui pro acceleratione adventus iudicis et pro tribulatis electis liberandis in ultimis diebus devote supplicabit. Qui recte dicitur alter angelus: alter propter minorem dignitatem. angelus per sacram predicationem. Qui pro hoc quoque de templo exit: quod interioribus et exterioribus electis vite merito vel officio predicationis eminebit. Qui etiam voce magna clamabit quia diem iudicii venire et beatificationem et glorificationem iustorum magnus desiderans optabit et orabit. Mitte falcem tuam idest exerce iudicium: et mete idest collige de terra genus humanum: quia venit hora ut metatur: quoniam aruit messis terre. idest completo numero [illegible] iam consummata est: nec ipsa habet ultra locum nequitia malorum. In hoc etenim malorum universitas adhuc locum habet et virescit: quod per illationem adversitatis bonis ad exercitium et augmentum virtutum utilis existit. Que tunc penitus exarescet nec amplius eterne salutis sanctis ipsos tribulando fructum feret: cum in fine consummato sanctorum numero completo ab eorum utilitate sterilis erit in mundo. Qui denique malorum universitas apte designatur nomine terre. quia terrenis semper studet inherere. Sed quia salvator noster precibus suorum intendit benigne: et sine mora quod salubriter rogatur ipse satagit: congrue subiungitur. Et misit qui sedebat super nubem falcem suam in terram: et messuit terram. Angelus quippe qui super nubem sedit. altero angelo rogante falcem misit et terram messuit: quia iustus iudex in fine temporis orantibus sanctis iudicium exercet: et terrigenas de terra succidet. Et qui sanctorum apostolorum numerus cum ipso iudice sedebit et cum ipso mundum

iudicabit. vn̄ addi: Et ange
lus alius exiuit de tēplo qd̄ ē
in celo: habēs et ipē falcem
acutā. Iste nimirū angelus
alius beatorū aplorū conueient
intelligi: cetus: qui est āgel'
ipē p̄dicatioē. alius scdm dig
tatē. Qui et ipse de templo qd̄ ē
in celo exit: quia culmē s̄cē ec
clesie in celesti cōu̇sacioē cōsti
tute apice sue dignitatis trāscē
dit. De quo denique dic: qd̄ et
ipse cū angelo sup nubē sedētē
habuit falcem acutā: quia cū
xp̄o exercebit iudiciariā ptātē.
Seqtur Et alter angelus exi
uit de altari: qui habet ptātē
sup ignē. et clamauit voce mag
na ad eū qui habebat falcem
acutā: dicēs. Mitte falcē tuā
acutā. et vindemia botros vi
nee tre: qm̄ mature sūt vuee
tre eius. Per istū aliū ange
lū: beatorū angelū intelligim'
pplm. Qui nō solū de tēplo. sed
et de altari exiuit: quia nō tm̄
celestis cure. sed et ipm redēptorē
scdm humanitatē assūptā natā
imortalis cōdicionis trāscend'.
Scriptū est eni de ipo redēptore
nro secundū humanitatē carnis
quā de nobis pro nobis assūp
sit: minuisti eū paulominus ab
angelis. Qui angelus ptātē sr̄
ignē habet: quia demonū et p̄

norū hoim ardētē rabiē coar
cet. Qui eciā ad habētē falcē
voce magna clamabit: quia
et ipā angelica dignitas votis
oībus ex amore et desiderio glo
rificādorū hoim. de exhereēdo q̄
exercendo iudicio iudicē exorabit'.
Mitte falcē tuā acutā. et vinde
mia botros vinee tre. Per m
messem tre et botros vinee tre
eosdem malos intelligim' sed
tamē per vineā. illos qui a dy
abolo ad modū vinee ad fructi
ficacionē mali. maiori studio
extolūt: detinuiarius habemus
Qui et ipi cū messione messis
terre vindemiabūt: quia cū ali
is minoribus reprob' dāpnabūt.
Mitte falcem tuā acutā idest
exere iudiciariā snīaz: et vin
demia botros tre. idest maiores
in nequicia succide. quia vue t
re eius mature sūt ad messe p cōple
cionē videlicet malicie. Dupi'
itaque per p̄cem p̄storū hoim d
dāpnacio minorū maiorū isti
nuata est ubi egit sacra pagina
de messione tre: hic p preterm
scorū angelorū itīma: dāpna
cio p̄fecte malorū. ubi agit de
vindemiacione vinee. Orantī
bus eni duobus angelis et m
messis tre colligi: et botri vi
nee vindemiā: cū p̄fris hoib;
et s̄cis angelis in fine ut supdic

tū est de sacīēdo iudicio iudicē
depcantibus et ip̄sīē et p̄fecte
reprobi cōdēpnabūͬ. Hoc etē
tū p̄sīē malorū dāpnatio de
scribiͬ. cū dicā. seqͬ. Et misit ā
gelus falcem suā in terram: et
uindemiauit uineā terre. et misͭ
in lacū ire dei magnū: et calca
tus est lacus extra ciuitatē. Mit
tet enī xp̄us magni cō siliȷ āgls
falcē suā in trā. iudiciū exercēdo:
et uindemiabis uineā tre. p̄sīē
malos aufeēdo: et mittet in la
cum ire dei magnū. eos ī infno
cōdāpnādo. et calcabiͬ lacus p
eorūdem punitionē: extra ciui
tatē scīam uidelicet ihrlm celestē.
Hec quippe ciuitas sup̄na. sicͭ
est īmunis ab oī culpa: ita et
ab oī pena est aliena. Et lacus
ire dei extra eā calcabiͬ: quia
dāpnatorū cōgregatio ī iferno
puniēͬ. Cōtinēs itaqꝫ hic poiͬ.
p cōtento. lacus enī calcabiͬ. qͥ
in lacū dāpnati calcabūͬ. Et
quia illa etiā dāpnatio: nō so
lū cruciabit dapnatos hoīes:
sed et demoēs: ubī sequiͬ. Et ex
iuit sanguis de lacu usqꝫ ad fͤ
nos equorū: quia crudelitas e
terne dāpnacionis nō tm̄ cru
ciabit prauos hoīes. qui sͭ eq
demonū: sed et ip̄os demoēs
qui sͭ rctōres prauorū hoīm. C.
Cuius dāpnatiōis aptius ratō
declāͬ. cū subiūgiͬ. P stadia
mille sexcēta. idest quater q
dragīnta. Malorū namqꝫ
dāpnatio p stadia mille sex
cēta idest quater quadringē
ta decimiā: ut ip̄os p qua
tuor mūdi p̄tes. mō diffusos
p quatuor ānni tp̄a quadri
formis euāgelii p̄cepta trās
gressos ostendā. Potest eā
am in senario. cētenario et mil
lenario: minͦ et medioc. et p
fectiē dāpnatorū notari cru
ciatio. Isti enī nuū p̄fcōr sigͥfi
catͬ. Hū gͦ tali nūo malorū
oīm dāpnatio descbiͬ: ut sin
gulos in suo grdu p̄sīē dāpna
tos doceānͭ. Primus itaqꝫ ā
gelus. xp̄s: sc̄ds ultiorū p̄fcor
cetus: tcius scōrū ap̄lorum
chorus: quartͦ celestiū sp̄iiū
ap̄lus: falx acuta. iudiciaria
sniā: messio uel uindemiatio.
malorū ablatio: lacus. ifnus:
exitus sangīs. crudelitas dāp
natiōis: equi. hoīes: freni. de
moēs: mille sexcēta stadiorū.
p̄fcā cruciatio dāpnatorū.
Sed ut ea que in hac uisiōe
ɔtinentur ad memoriā breuiͭ
reuocemͦ: dicimͦ qd̄ sacra pa
gina in pͦ hiuͦ uisiōis capitlo
agiͭ de templo dei ap̄to in celo
idest de reuelato hūane redēp
tionis misterio in sacro eloquio.

et de archa visa idest de assump
ta a verbo humanitate credita:
et muliere parturiente idest de
sancta ecclesia in pagendo fructu ius
ticie laborante. In secundo agitur
de persecucione draconis idest an
tiqui hostis: et de fuga mulie
ris et recessu sancte matris ecclesie ad
secretum vite spiritualis. In tercio
de michaele et dracone: et pre
lio eorum. In quarto de bestia
ascendente de mari: idest de cru
delibus principibus paganorum.
In quinto de bestia ascendente de
terra idest sevis principibus
falsorum christianorum. In sexto a
git de agno et de centum quadragin
ta quatuor milibus cum eo id
est de christo et sanctis perfectis tribula
tos adiuvantibus. In septimo de
tribus angelis succedenter predica
tibus idest de universis predicato
ribus sacramentum trinitatis et
unum virtutum fidei spei et caritatis
fidelibus annunciantibus. In
octavo de christo et ultimo iudicio
et supplicio malorum eterno. Et
notandum quod quemadmodum conti
nuatione receptionis in secunda vi
sione sub apertione sigillorum sanctis
doctoribus intelligi manifes
tatum: et in tercia sub cantu tu
barum ipsis predicatum: ita in hac
quarta visione intelligendum est
sub figura mulieris parientis

profectum boni operis in fructum ius
ticie multiplicatum. Et de quinta
visione huiusque locuti stilum
ponimus et hodie quiescimus: ut
ad quintam ingrediendam cras ala
crius resurgamus. Explicit
liber quartus de visione quarta.
Incipiunt capitula libri quinti.
Liber quintus tractat de
visione quinta continens
capitula novem. De sep
tem angelis et de septem plagis
novissimis. Capitulum primum. De sep
tem angelis et de septem phialis
~~eius eius~~ eis datis. Capitulum secundum.
De primo angelo et phiala eius.
Capitulum tercium. De secundo angelo et
phiala eius. Capitulum quartum. De
tertio angelo et phiala eius.
Capitulum quintum. De quarto ange
lo et phiala eius. Capitulum sextum.
De quinto angelo et phiala eius.
Capitulum septimum. De sexto angelo
et phiala eius. Capitulum octavum.
De septimo angelo et phiala eius.
Capitulum nonum. Incipit liber quin
tus de visione quinta. Prologus.

Deus cuius mi
serationes super
omnia opera eius:
qui dat omnibus
affluenter et non
improperat: qui
in pectoris ignorantie tenebris lu
ce sapientie et scientie suos filios illu

minatur: et arctam et arduam viam que
ducit ad vitam demonstrat: ipse
quemadmodum suis dispensat moribus
cogitatione veritatis. verbum predicatio
nis. effectum boni operis: ita repro
bis gratiam eius contempnentibus
dignam infert penam ultionis. Apud
ipsum namque sicut nullum bonum est
irremuneratum: ita nullum malum
vel minimum impunitum. Unde viso post
apertionem sigillorum que describitur
in visione secunda: et cantu tuba
rum quod continetur in tertia: et partu mu
lieris qui designatur in quarta: que cunc
ta pertinere probantur ad bonos: conse
quenter de plagis septem agit in quin
ta que pertinere videntur ad malos. Ut
namque iustis confert gloriam: ipse repro
bis contemptoribus gratie infert penam
Que pena dupliciter discerni potest.
Alia est enim pena quam quisque pa
titur in mundo: alia est pena quam
patietur in inferno. Ista est transito
ria: illa perpetua. Unde convenienter
ad temporalem malorum afflictionem
maxime pertinere creduntur ea que
in hac visione quinta de septem pla
gis scribuntur. ad perpetuam vero ea que
in sexta sequuntur. Que tamen omnia si
illa videlicet que continentur in quinta
sive illa que continentur in sexta
ideirco scribuntur ut iusti ex ipsis ha
beant consolationem: et reprobi de
sua perversitate maiorem excusationem.
Agit denique visio ista quinta de septem

angelis. et de septem phialis i
racundie dei: et de muliere cir
cumdata purpura: et de bestia cocci
nea super quam sedit: et de sac
ramento utriusque. **De vii angelis
et de vii. plagis novissimis. capitulum i.**

Capitulum xvi.

Et vidi aliud signum in ce
lo magnum et mirabile:
angelos septem. habentes septem
plagas novissimas. quoniam in il
lis consummata est ira dei. Cunctis
que ad universalis ecclesie inter pros
pera et adversa mundi ad celestia
bona scandentis eruditionem
et iustificationem pertinent. in secunda
et tertia et quarta visione mul
tiformiter descriptis: ad dampnatorum
reprobationem et multipliciter divine
in eis ultionis afflictionem descri
bendam. sanctus theologus procedit:
et more solito narrationem suam se
cundum seriem temporis predisponit. Et vidi
aliud signum in celo. Vidi per spirita
lem contemplationem: aliud signum
id est figuram aliud significantem: in ce
lo in sacre visionis misterio reve
lato. Vel in celo id est in sancta ecclesia:
per celestem conversationem sublimiter
exaltata. Magnum et mirabile:
magnum in se. mirabile in nobis
Magnum videlicet significatione
mirabile quia dignum admirati
one. Angelos septem. habentes
septem plagas novissimas. Septem
angeli sunt predicatores universi sep

tiformis sps scā gr̄a venati : per
de tēpus qd̄ vij dierū ceculo vol
uitur instātes p̄dicatoi. Qui ha
bent septē plagas : que p̄nūciāt
dāpnādis uniuersas plagas diui
nas. Que plage idcirco dicūt no
uissime : quia post eas in mundo
nō succedunt alie. Vere enī pla
gas habet. quia ira dei sup ini
quos exercet : et ue nouissimas quia
in p̄nti seculo nō misit infert ds
alias. vn̄ recte subdit. Quoniam in ill
cōsummata est ira dei. In ipsis q̄p
pe cōsūmata ira dei : quia post ip
sas ablatis malis de area mundi
nō exercebit āplius ds in mundo se
ueritatē iudicij. Hec. Et vidi tāquā
mare uitreū mixtū igni : et eos
qui uicerunt bestiā et ymaginē
eius. et numm nois eius stantes
supra uitreū. Habentes cytharas
dei et cantātes canticū moysi serui
dei. et canticū agni dicentes. Mag.
et mirabilia sunt opa tua dn̄e ds
ops : iuste et uere vie tue rex seclo
rū. Pcutus de plagis malorū.
p̄mittit pauca de iusticia bono
rū : ut pateter ostendat qd̄ quād
modū boni a p̄uitate malo
rū sunt liberi : ita sunt etiā a plagi
torū alienī. Et vidi per spūta
lem itellectū. tāquā mare uitreū id
baptismū. qd̄ est undis salutis
lucū et ostiū : mare per amari
tudinē pēccī remissione : uit

reū per sincerā et purā et lucidā
fidei claritatē : mixtū igni. p spūs
sci inflāmacionē. Apte enī bap
tismus mari uitreo mixto igni
cōpatur : quia in ipso et remissio p̄
cati et cognicio dei. et gra sps sci
cōfert. Et eos. subaudi. vidi. q
vicerunt bestiā idest antixpm : eius
psecutionē pacienter sustinendo :
eius miraculis nō credendo : eius
diuicias et blandicias cōtemnē
do : et ymaginē eius subaudi
vicerunt. ipsos illi cōformes nō
ymitando : et numm nois eius. id
caractere eius respuendo. stātes
p firmā fidē et veram itencionē
supra mare. p alciorē pfectionē : h
habentes cytharas dei p bonā ac
tionē : cantantes canticū moysi
serui dei et canticū agni. p v
triusque testamenti veteris intellectū
et noui professionē et predica
tionē : et pro collatis beneficijs
graciarū actionē. Dicentes. mag.
et mirabilia sunt opa tua. Mag
na in creacoe : mirabilia in
recreacoe. Vel magna in se :
mirabilia in nobis. Dn̄e ds
ops. Dn̄e p excellenciā : ds per
naturam : ops per potenciā.
Iuste et uere sunt vie tue rex seclor
Vie dei sunt institutiones eius : p
quas nos ad eū uel ipe ad nos
venit. Que sunt iuste. quia unicui
qz pro merito reddit : et uere quia

pducit quo pronunttur Rex se
culoru: rex p gubnacione: se
culoru per eternitate. Vel rex
seculoru: qui regis ordine et c
sil coru. Deq. Quis nō timebit te
dne et magnificabit nome tuu.
Quia tu solus pius es: qui oēs
gentes venient et adorabunt in
conspectu tuo: qui iudicia tua
manifesta st. Quasi diceret. Et
cu magna et mirabilia sint opa
tua. et iuste et vere vie tue: quis
nō timebit te dne filiali videlicet
timore et magnificabit nome
tuu ope scilz et pdicacione. Oes
nisi illi subaudi qui pdcis pla
gis afficient in mundo: et a tuo
rū longe remoti st cōsorcio.
Ceteri naqz vere timebut idest ama
bunt quia tu solus pius es gram
salutis eis dando et vere magnifica
bunt. quia oēs idest aliqui de oib
gentibus credendo: et adorabunt. se ti
bi subiciendo in cōspectu tuo tibi pla
cita eligendo et faciendo: et adhuc
euidenciore huius rei cām subiun
git cu dicit. Qm iudicia tua
manifesta st. Quia nimiru di
uina iudicia de reprobacione et
dampnacione maloru electis ma
nifesta st: vere et pfecte diuina bo
nitas ab eis debet amari: et eius
iusticia voce et ope magnificari.
Compendiose g iusticia scōru ab
ipso baptismate et deinceps in

bus que dcā st cōphendit: et p
eam qz a plagis maloru sint i
munes breuiter insinuauit.
Septē itaqz angeli. pdicatores
diuisi: septe plage nouissime.
maloru tribulaciones in pnti tpe.
mare vitreu. baptismu: bestia.
corpus: victoria. pacia. Cithare
bonoru opm exhibiciones: cāti
cu moysi et cāticu agni. vtriusqz
testamenti pfessio: et p acceptis
beneficiis: graciaru acciones. De vii.
anglis et vii phialis eis datis.

Et post hec Capitulum xvi.
vidi: et ecce aptu est tēpl
tabernaculi testimonij in celo: et
exierunt septē angeli in celo ha
bentes. vij. plagas. vestiti lapi
de mundo candido: precincti circa pc
tora sua zonis aureis. Postqm
supius paululu digressus electo
rum merito iusticie a plagis ip
soru esse remotu demonstrauit iteru
ad materiam sua redit: et que
mala malis scdm vicissitudines
tpm contigant p sequencia capla de
scribit. Et post hec vidi et ecce a
pertu est tēplu tabnaculi testio
nij in celo. Templu est sca eccia
quā in habitator eius xpus ex oi
bus fidelibus quasi diuisis lapi
dibus edificat: et spualis grācie
infusione dedicat et scificat. Que
etiā cōgrue dicit tēplu tabnacu
li testimonij: tabnaculu. quia in

presenti seculo deo militat: testimo
quia utriusque testamenti testimonium
fideliter seruat. Que postea in ce
lo uidetur: quod in celo conuersacionem
habet diuiosa. Que demum idcir
co non clausa. sed aperta cernitur: ut
uocatis ingressus penitendi. et doc
toribus egressus predicandi pa
teat demonstretur. Unde quoque repro
bi pro dampnacione sua nullam
excusationem habent: quod eam
per celestis habitaculi oraculi tes
timonia non clausam sed apertam perhi
bent. Quanto namque eam facilius
intrare possent: tanto grauius ar
guentur deo. eo quod foris manent. Hinc
quoque iuste predicatores plagas
eis minantur. et ipsi diuinis pla
gis affliguntur. quod ipsam apertam au
diunt et intrare contempnunt. Et quia
sancti predicatores. non solum electos intus
confirmant. sed et foris exeunt. et
reprobis diuinam ultionem imminere
predicant: apte dicitur. Et exierunt
septem angeli habentes septem pla
gas. Septem etenim angeli septem
plagas habentes exeunt: dum pre
dicatores uniuersi. uniuersa dei ul
tione foris predicunt: ut si nostr
dominum promissionibus diligere: saltem
minis eum timeant: et si hoc etiam
contempserint: non solum nunc. sed
in fine. sine fine grauioribus ul
tionibus succumbant. Sed quia
sanctorum predicatorum actio. numquam ab
officio discrepat. sed sicut et in omnibus
eorum actio cum officio concordat:
recte lapide mundo. candido uestiti
et precincti pectora zonis aure
is describuntur. Habitus enim acti
onem significat. Sancti ergo predica
tores lapide mundo. candido ues
tiuntur: quia fide firma a uiciis
munda. uirtutibus candida ador
nantur: et precinguntur circa pectora
zonis aureis. refrenando fluc
tum illicite cogitationis retina
culis caritatis. Et quoniam sancti qui predi
catores usque in finem seculi predica
bunt: ex institucione priorum principium
habebunt: bene sequitur. Et unum ex
quatuor animalibus dedit septem
angelis septem phyalas aureas:
plenas iracundia dei uiuentis in
secula seculorum. Unum quippe de a
nimalibus dedit septem angelis sep
tem phyalas plenas iracundia dei
uiuentis in secula seculorum: quia
uniformi et communi testimonio. et au
ctoritate quatuor euangelistarum
roboratur et firmatur sermo predi
catorum. Qui sermo recte phyalis
aureis comparatur: quia per diuinam
sapientiam lucide et clare illuminatur.
Que etiam phyale plene iracun
dia dei uiuentis in secula seculorum
esse dicuntur: quia plene et perfecte
ira dei ad inferendam uindictam
semper uiuentis reprobis comminantur.
Sed quia diuinum iudicium quod per

phialas aureas uisus mani
festa: ipsis fumo ignorācie. ne
illud intelligāt occulta. vec
te sequitur. Et impletū est tēplū
fumo a maiestate dei: et de v̄
tute eius. Datis etenī septē
phyalis septē angelis tēplū fu
mo īpletur: quia celeste iudici
um qđ electis diuinitus reuelatur.
reprobis utpote īdignis in p̄ntis
tpis fluctuatiōe penitus celatur. A
maiestate dei et de v̄tute eius:
quia cui summus et oīps d̄s clau
dit. nemo aperit. Sequitur. Et ne
mo poterat īntroire in tēplū: do
nec cōsumarentur septē plage. sep
tē angelorū. Tēplo fumo īpleto:
nemo potest introire: quia nec
reprobor̄ deo p̄mittere ignorant.
excecatus r̄titudine diuini iu
dicij potest agnoscere. Inde est eī
qđ sepe nomē dei q̄si male agē
tis blasphemant: quia iudicij
eius iusticiā ignorant. Cōpletis
v̄o plagis quodāmodo introibitur:
quia finitis p̄ntis tpis tribula
cionibus. et tormētis etiās suc
cedentibus iuste se puniri et
iustos beatificari intelligent: qđ mo
do minime recognoscunt. Qui tñ
introitus nequaquā eis erit ad
gaudiū: sed ad supplicij supple
mentū. In hoc eīn ī et stabilit
dolebūt: qđ se merito dāpna
tos. et diuinā iracūdiā iuste e
ternaliter meruisse videbūt.
Cōsūmatis ergo septē plagis
mali qui modo foris st̄ p iusti
iudicij ignorāciā introibūt
templū: quia p̄ntis tpis qđ
septem dierū circulo voluitur
malis q̄bus nūc quibus nūc
puniūtur finitis: cognoscet iu
stū esse iudiciū diuinū. Introibūt
eīn per cognitionē diuine sup
ne iusticie: sed foras manebūt
p tolleranciā grassantis pene.
Et utrūque eis cōpatibitur in malū
et quot intrabūt. et quot foris
manebūt: quia sic in mundo to
lerabūt mala cōsciam: foris ma
nebo. dira penā. Aliter. Donec
cōsūmarentur septē plage. idest nū
quā. Qui eīn mō intrare neglī
git: tūc minime intrabit. Aliter
Nemo pt intrare: quia nec sancti
occultū diuini iudicij in p̄nti vita
pfcē possūt cognoscere. Tūc namque
pfcē introibūt: quando finito tpe
oīa manifeste videbūt. Et quia
nemo sibi temere debet officiū p
dicationis usurpare: sed vel a
deo. vel p intimā aspirationē vel
ab hoīe. ut a maiore sibi papa
tur expectare: bene sequitur. Et au Caplin text' xvi
diui vocem dicētē septē angelis
Ite et effundite septē phialas ire
dei in terrā. Ideo namque angelis
ut effundāt phialas ire dei de
celo p̄cipitur: ut tātū ministeriū p

fiduciā sui nec̄ine debē aggredi
ostendat. Legim⁹ quosdam so
lo spūs scī magisterio elcōs ad p̄ᵒ
dicādū institutos: alios vero
in q̄bus nō tā euidēs tāti magis
terij signū visū est a maiorib⁹
ad p̄dicādū ductos. Sed cuicūq;
hoc. vel etiā illo mō istud offi
ciū cōtigerit attēpt: comite bo
ne vite cōsciā fiducialit̄ debet
illud exercē. Ite et effundite phi
alas ire dei in t̄rā. Quasi dicat
vos q̄ boni estis. q̄tū ad vos p̄
ficite. et in malis dāpnacōem
exercete. In t̄ram. idest t̄renos
q̄ t̄rena diligūt: et t̄rena celes
tibus anponūt. Templū itaq;
apertū. est scā ecclia. penitētibus
ad igrediēdū parata: septē āge
li. p̄dicatoēs vniuisi: vnū q̄tu
or aīaliū. vnitas q̄tuor ewāge
listarū: īpletio tēpli d̄ fumo. ig
norancia ppli de diuo iudicio:
vox de celo. diua āmonicio: ef
fusio phialaꝝ ire dei: predicacō
vl' etiā execucio diui iudicij.

De p̄mo angelo et phiala ei⁹ Cap.ᵐ tercium

Et abijt p̄mus āgelus et effudit
phialam suam in t̄ram. Et
f̄cm̄ est wlnus seuū ac pessi
mū in hoīes qui habent carac
terē bestie et eos qui adorauē
rūt ymaginē eius. Supius
hijs que ante ingressum nar

racionis erant dicēda exequtus
narracionē suā quēadmodū
et in alijs visioīb⁹ solet ab exor
dio nascētis ecclie incipit: et se
cūdū processū tp̄is vsq; ad fiē
mūdi p̄ducit. Et abijt p̄mus
angelus. et effudit phialā suā
in t̄ram. Primus angelus or
do p̄dicatorū p̄mus: effusio p̄
phiale. p̄dicacio īminētis diue
iracūdie. Terrā aūt hoc in loco
iudeam exp̄mit. quādiu in fide
vni⁹ dei īmobilis p̄mālsit. Pᵒ
itaq; angelus phialā suā effu
dit: qn̄ p̄mus p̄dicatorū ordo
iudee destructionē suā ob culpā
p̄fidie venturā p̄dixit. Et q̄a
post ipsam p̄mitiuā p̄dicacioēꝫ
in iudea f̄cam. statim eius rep
bacio destructionē atq; dispsio
f̄cā est: vn̄ se. Et f̄cm̄ est wln⁹
seuū ac pessimū in hoīes q̄ ha
bēt caracterē bestie. Effusa q̄ppe
p̄ma phiala. f̄cm̄ est wlnus seuū
ac pessimū in hoīes q̄ habent ca
racterē bestie. q̄a p̄mitiuorū p̄di
catorū p̄dicacōe plata. ppalata ꝛ
p̄fida iudea in incredulitate delic
ta: stati f̄cm̄ est in eos wlnus seuū
ac pessimū vlcōis diue. et p̄cussi
one reprobacōis. et illacione des
tructiōis. Non solū naq; est ip
sa gens iudaica isto wlnē a diui
na elacōe reprobata: sed etiā de se
de sue mansiōis eiecta. In hoīes

q̄ habet caracterē bestie. et in e
os qui adorant ymaginē eius
idest iudeos qui antixpo cōsignā
fidē xpī cōtradicēdo et sequacib'
eius se cōformāt. eos inuitādo.
Omīs etenī mali caracterē an
xpī habet in eo qd̄ praue viuēdo
eius voluntatē complent. Oēs
eius ymaginē adorāt in eo q̄ imi
tatoribus eius se cōformāt. Pri
mus ergo angelus. ordo p̄dicato
rū p̄mitiuus. effusio phiale. cō
minatio vlcōis diuine. terra iudea.
vulnus seuū ac pessimū: reproba
cio et desolacio iudeorū. De scd̄o
angelo et phiala ei'. ca^m q̄rtū

Et scd̄us angelus effudit
phialā suam in mare: et
factus est sanguis tanq̄ mortui.
oīs aīa viuēs mortua est ī mari.
Quemadmodū supius p terrā iu
deam ī vni' dei credulitatē ma
nētem accepimus: ita hic p ma
re gētilitatē. diuisitate deorū f
fluctuātē intelligimus. Scd̄us
g^o angelus phialā suā in mari
effudit. quādo scd̄s p̄dicatorū or
do reprob' gētiū ī infidelitate re
manētibus diuinā vlcionē imi
nere nunciauit. Et factus est sangs
tanq̄ mortui. quia secura est
vlcio diuina. mor eciā in p̄nti
que est similitudo futuri tormēti:
qd̄ ingrediat dāpnatis in tenebris
īferni. Sanguis nimirū mor

tui nigrescat: et ideo per hoc qd̄
nō mortui dicit: sed tanq̄ mortui
tēpalis vlcio cōuenienter intelligi
que eterna nō tanq̄ sed re uera mor
tis siue mortui est p̄tendit. Ali
ter. Sanguis tanq̄ mortui factus
describit' vt ps gētilitatis ī infide
litate remanēs. vite minus a
mīn' p reprobacioēm amitte sig
ficet: Unde apte sequit. Et omis
aīa viuens mortua est in ma
ri. Oīs naq̄ aīa viuēs in mari
mori: quia repba pars gētili
tatis que hunc mūdo viuē eligit
vita eterna p̄iua. Secundus
g^o angelus. ordo p̄dicatorū scd̄s.
effusio phiale. p̄dicacio vlcōis
diuine. factus sanguis. effectus vlci
ōis. oīs aīa viuēs in mari mor
tua. pars gētilitatis q̄ mūdo vi
uit: a diuina elcōe repbata. De
tercio anglō et phiala eius.

Et tercius Ca^m q̄ntū.
angelus effudit phialā
suā sup flumina et sup fontes a
quarū. et factus est sāguis. Scd̄s
p̄cessū tēporis ordinat' sūma vl
cōis. Primo naq̄ dn̄s iudeā p p̄s
dia repbauit. et dissipauit: scd̄o
gentiles in infidelitate remanētes
et sacre fidei psecutores deiecit:
t'cio hereticos atq̄ scismaticos sce
leris sui meritis exturbauit. Ea
quippe que in hoc caplō cōtinet':
ad hereticos. sacre scripture corrup

toēs ptīue pbari. Et tcius an
gelus effudit phialā suā super
flumīa et sup fōtes aquarū et
fcūs est sanguis. Tercius āgel9
phialā suā sup flumīa et super
fontes aq̄rū fudit: q̄ tcius or
do p̄dicatorū sacrā scripturā q̄ no
mīe fontiū exprimit. et tractat9
eius. q̄ noīe fluminū designat.
ex magna parte p̄uitate corrū
pit: et eos ꝓpter hoc ḡtur puniri
debe nūciauit Et fcūs est sāgs:
quia secuta est sua vlciōis. Et
qm̄ in subuisiōe ip̄orū seq̄ ex
ultacio. cōgratulacio. atq̄ lauda
cio iustorū: apte subdit. Et au
diui angelū aquarū dicēte. Jus
tus es dn̄e. qui es et qui eras scs
q̄ hec iudicasti: q̄a sāguīe scōz
et ꝓphetarū effuderunt: et sangui
nē eis dedisti bibe. vt digni sūt.
Angelus aquarū est chorus doc
torū qui spūalit in destructiōem
hereticorū exultat: et diuinā iusti
ciam collaudat dicēs: iustus es
dn̄e qui es et qui erās q̄ hec iudi
casti. Justus es eq̄tate tenēdo:
dn̄e oībus p̄sidendo: qui es im̄u
tabiliter: qui eras ~~sps~~ semp
scūs quia a culpa alienus: q̄
hec iudicasti. idest per nos ip̄os
et hereticos dissipasti et dāpnast
ti. Et diligēter attādūtēdū est q̄
vbi ait qui es et qui erās. futur
ūs admicit: quia p̄ncialiter v
vindictam eū erce in destructiōez
hereticorū intellexit. Quos etiā
diuinā vlciōem meruisse declarat
apte cū dicat. Quia sanguīe scō
rū idest minorū clericorū: et ꝓphetaz
idest maiorū effuderunt. sp volū
tate aspirati dyabolica sugges
tione: aliquā auctoritate ip̄orū
p̄ncipū sulti supbia ptāte. Et
sanguīe eis dedisti bibe p actam
vlcionē. ut digni sūt. scdm̄ ip̄ietā
tis sue prauitatē. Et quia q̄d m
agri clamat discipuli cōfirmat
hū sequit. Et audiui alterū an
gelū dicēte. Etiā dn̄e ds ōps ve
iusta iudicia tua. Et audiui al
terū angelū idest subiectorū ceti:
dicēte idest magistrorū dcā cōfir
mate. Etiā idest vīn q̄d dicit: do
mine p excellēciā: ds p natu: oi
potes p potēciā: vera et iusta iu
dicia tua: vera. quia efficitur q̄d
p̄mittit: iusta. quia p̄miū se
cund meritū reddunt. Justū est
enī. vt qui crudelit agit. crudeli
ter puniat. Et notād q̄d vtriq̄
tam discipuli q̄m magri ex ma
gna affectiōe. sermone ad dīm cō
uertit: et eū iustū esse depromunt.
Tercius angelus g° p̄dicatoz
ordo tcius: effusio phiale sup
flumīa et fontes aquaz. detesta
cio hereticaꝝ sīnarū: fcūs sangs
effectus vlcionis: angelus aq̄z.
chorus doctorū: alter āgelus cō

nectorū nūs : uox utrorūq; co
medacio dīne iusticie de ᵱpor
thetitorū destructiōe. De q̄rto
angelo et phiala eius. Cap.ᵐ

E T q̄rtus angelus .vi.ᵐ
effudit phialā suā in so
lem : et datū est illi affligē ho
mines estu et igne. Et estuaue
rūt hoīes estu magno : et blas
phemauerūt hoīes nomē dei .h
habētis ptātē sup has plagas :
neq; egerūt pniāz ut darent il
li gloriā. Cuncta que in caplō h.
q̄rto et in q̄nto et in sexto cōti
nēt : ad antixpm et ad eius con
plices ptinē vident. Sed tamē
ea que in hoc quarto cōtinet
ad antixpm q̄ capud malorū ē :
ea vō q̄ in quinto sequunt : ad ipi
os nīmc baptizatos : ceterā de
inq; q̄ in sexto subiungu : ad bap
tizatos sed a fide apostatātes
et antixpo cū īfidelib; militā
tes ptinē dinoscū. Qui oēs q̄
nepharando pncipi antixpo mili
tare eligūt : effusionē phialarū
in dīna vltione cū ipo nō euā
dūt. Et q̄rtus angelus effudit
phialā suam in solem. idest in
antixpm : qui de sua claritate
dicetur illumināre mundū. Et ē
datū est illi p dīnā scilicet pmis
sionē : affligere hoīes videlicet
reprobādos. quos sibi faciet cō
formes : estu idest per maiorē t

bulatione : et igne. idest p tribu
lationē maiorem. Et estuaue
rūt hoīes estu magno. deficiē
do p illā tribulationē g̃uissima :
et blasphemauerūt nomē dei
per īpaciam : habens nomē p
potestatē sup has plagas : q̄a
quibus vult eas admouet . q̄b;
vult eas āmouet. Tam acerba
etenī inmebit reprobi vltionē
dīnā in diebus antix : ut pru
pant in blasphemiā nōis dīni :
et qd est g̃uius nō tm̄ prūpet
in blasphemiā : sed nec agent
pniām. Graue q̄ppe est peccare.
sed g̃uius nō penitē : g̃uissimū
vō p pcto et īpenitencia. etiā tormē
ta subire. In pmo ē culpa : in
scdo cōtumacia : in t̃cio vtrusq;
multacio. Quartus itaq; ange
lus. ordo pdicatorū q̄rtus : effu
sio phiale. pdicacio vl potius ex
hibicio vltionis dīne : estuacio
hoīm afflictio eorū. De quīto
angelo et phiala eius. Ca.ᵐ

E T quītus angel; .vii.ᵐ
effudit phialā suā sup
sedem bestie : et factū ē regnū eī
tenebrosū : et cōmāducauerūt
hoīes linguas suas p dolore. et
blasphemauerūt deū celi. p do
loribus et vulneib; suis : et non
egerūt penitēciā ex opibus suis
Ea que ī hoc caplō describunt :
ad illos īfideles qui baptismū

nō suscipiūt p̄serti spectat̄e vitē.
Ipsi nimirū semp̄ et absq; interual
lo tp̄is bestie sedes sunt: quia cōtinē
dn̄acioi antixp̄i se supponūt. Eos
p̄prie bestia sibi sedē facit: q̄a
in eis secure requiescit: et per e
os alios ad p̄petracionē inpietatis
et ad bono᷑ insectacionē dirigit.
Den̄ illos naq; q̄ baptisati nō sūt
sedet: quia quādiu gr̄am custodi
ūt sup̄ eos dn̄acionē nō h̄abz. Illi
ḡo bestie p̄ncipalit̄ sedes sunt: q̄ se
cōtinue sūt et absq; int̄rupcioe tp̄is
illi̾ p̄ncipatui p̄ infidelitatē subdūt.
Quītus itaq; āgelus phialā suā
sup̄ sedē bestie effundet: q̄ñ quīta
p̄dicatorū successio. infideles gētes
q̄ sūt antixp̄i sedes. in diebus eius
vl̄acione dīuina operante magis exce
candas p̄dicabit. Unde bn̄ seq̄t̄ᷣ.
Et factū est regnū eius tenebrosū: q̄
est magis excecatū. Et quia per
maiorē excecacionē in maiorē
erga scōs prorupet liuorē et ma
iorē diuinitatis xp̄i derogacionē:
apte seq̄t̄ᷣ. Et cōmanducauerūt
hoīes linguas suas p̄ dolore. id est
pre inuidia quā erga scōs habe
būt: et blasphemauerūt dm̄
celi. quia xp̄m fuisse magū af
firmabūt. Linguā cōmedē est
erga aliū inuidia tabescē: et eius
bonitati detrahere. Ille nimirū
linguā suā cōmedendo cōsumit:
q̄ proximū suū sermōe p̄ inuidiā
et detractionē corrumpit. Pre do
loribus et vulneribus suis. id est lā
guoribus et plagis excecatis igno
rancie. sibi diuinitus illatis. Mag
nū igit̄ᷣ dolorē etiā ipi mali in
illo tp̄e sustinebūt: quia quemadmo
dū iusti in eo q̄d aliquē regno
xp̄i deesse vident dolentes gemunt:
ita reprobi in diebus nouitatis
illius se oēs nō posse antixpo
dn̄o suo attrahē gnt̄ dolebūt. Et
detestandū quidē est q̄d ex tanta
inpietate labent̄ in culpā: sed val
de detestabilius est. q̄d nullā de
culpa agent p̄niam. Nam de inpe
tencia eorū sequit̄ᷣ. Et nō egerūt
p̄niam ex operibus suis. Mag
nū etenī gaudiū ē. nō solū de iu
stis in iusticia p̄seuerantibus: s
sed et de peccatoribus p̄niam agen
tibus. Quīt̾ ergo āgelus. ordo
p̄dicatorū quīntus. bestia anti
xp̄s: sedes bestie infideles gētiles:
effusio phiale: p̄dicacio siue illa
cio vl̄cionis diuine: tenebrositas re
gnīus. plena excecacio gentilitatis:
cōmestio linguar᷑ p̄ dolore tabes
cens. inuidia erga scōs cū vitupe
racione: blasphemia dei celi: de
rogacio diuinitatis xp̄i. De sexto
angelo et phiala eius. cap.^m
ET sextus angel̾ octauū
effudit phialā suā in flu
men magnū eufraten: et siccauit
aquas eius. vt p̄pararet̄ᷣ via regi

bus ab ortu solis. Dicut eaq
in presenti caplo contine de gē
tilibus nō inconveienter itelligū
ita hec que in pnti caplo scrib
unt ad baptisatos. sed a fide
xpi in ultia psecucōe ad ipie
tatē antixpi recessuros. apte
referūt. Nam que sub quar
to angelo de malis gnāliter et
gālter scribit: ea sub quīto et sex
to p gētiles et apostatas xānos
spāliter et singillatim distri
guit. Peufrate fluuiū q est vn
de paradisi fluminibus nō īconue
enter itelligi baptismus: q rec
dicit flumē magnū. flumē qa
culpas lauat: magnū quia mul
tos regenerat. In hoc flumē sex
tus angelus effudit phialā suā:
quia sextus pdicatorū ordo. falsos
xpianos pdicabit in diebus no
uissimis ad antixpm recessuros:
et per hoc in eos ventura p ipna ex
terationē vlcionē diuiā. Cui ēqp
fluminis aqua siccabit: dū repro
bis baptisatis īminēte vindicta do
nū gracie spūalis in baptismo
collatū aufert: et ab ortu solis via
regibus pparabit: quia ab apos
tatis xpianis in qbus si in verita
te perseuerauerēt sol iusticie deberet
oriri et splendescere: ad pficiendā iniq
tatē. vrdoribus tenebrarū harū. de
moībus sub trāsitus aperiet. Dū
de ipis demoībus apte dicit. Et vi

di de ore draconis et de ore bestie
et de ore pseudo pphe: tres spūs in
mūdos exire. in modū ranar.
Tres spūs īmūdi. sc demoēs vni
uisi in clās oppugnātes sacīne
tū ciuitatis: sed munimētū tri
ū pncipaliū vtutū fidei spei et cari
tatis. Qui de ore draconis bestie
et pseudo pphe exeūt: quia prop
torū dyaboli executores sūt: et
que de ore antixpi et pseudo pphā
rū eius exiciunt: totis vibus ad
effectū hoīes seducendo pducere co
tendent. Qui etiā in modū ra
narū īmūdi sūt: quia quos per
suggestionē corrūpūt: vbosita
te loquaces et luxuria lutosos
efficiūt. Et qd vē īmūdi sint: ap
tius declar. cū subiūgit. Sūt
enī spūs demoniorū facientes sig
Et procedūt ad reges totius tre
aggregare illos in pliū: ad die
magnū dei oīpotentis. Quia ēni
qp sūt spūs demoniorū ideo īmūdi
sūt: facientes signa. idest falsa mi
racula. per que hoīes decipient:
procedētes ad reges tre. idest ad il
los q vel se vel alios terrenarū re
rū cupiditate sedm sapiam mū
di regē norūt: aggrāre eos in
pliū contra pplm videlicet fide
liū. Sed quia malo suo hoc fa
cient: apte subiūgit. Ad diem
magnū dei oīpotentis. Impij et
enī demoēs reprobos hoīes in p

lium ad diem magnum dei omnipotentis
aggregat: quia per hanc aggrega
tionem dampnationem illis in die iu
dicii parauit. Et ut manifestius
dominum ad iudicandum venturum decla
ret: ipsum uerbo affirmatiue introdu
cit dicens. Et ecce venio sicut fur i
dest ex improuiso et subito: ut omnes
de hora aduentus mei sint incerti
per hoc melius parati. Et notan
dum quod aduentum suum insinuat. et ad
verbo demonstrandi. et verbo presenti: ut
per hoc estimationem diutine more
tollat: et contra aduentum suum atten
tiores et vigilantiores reddat. Et
attentionis siue vigilancie pre
mium: statim subiungit dicens.
Beatus qui vigilat et custodit ves
timenta sua ne nudus ambulet:
et videant eius turpitudinem.
Beatus enim qui in hiis vigilat: quia
habet deus per merito beatitudinis premio
remunerabit. Et custodit vesti
menta sua virtutes et bona opera: ne
nudus ambulet: id est spoliatus vir
tutibus et operibus in die iudicii
resurgat: et videant eius turpitu
dinem: id est penam. Qui enim modo non
vigilat. et vestimenta sua non cus
todit: tunc nudus ambulabit.
et turpitudo eius videbitur: quia
absque ornamentis virtutum et bo
norum operum resurget: et eius iniqui
tas omnibus reuelabitur. Sequitur.
Et congregabunt eos in locum qui vo
catur hebraice ermagedon. Ad supe
riorem sensum et sermonem redit ubi
ait: spiritus inmundos procedere ad reges
terre aggregare eos in prelium. Erma
gedon interpretatur mons furum siue
globosus: et significat antichristum:
qui est per superbiam mons furum.
siue per versuciam globosus. In
ipsum idest in defensandam inpictati
illius sectam. spiritus inmundi supradic
tos reges congregabunt: quia vl
cione diuina. cor pharaonis per
mittere eos illi per superbiam. frau
dulenciam. et vsuram conforma
buntur. Quemadmodum namque sancti sunt in
christo non mansione corporali. sed fi
de spirituali: ita et reprobi erunt in
antichristo. non per localem mansio
nem: sed per iniquitatis perpetrationem. Vel
sicud quidam codices habent. congre
gabit scilicet deus: qui eos merito et
iuste exigentibus peccatis suis debe
at se separari. et a christo coniungi in
dicabit. Sextus ergo angelus
ordo predicatorum sextus: eufrates
fluuius baptisatorum populus: sic
catio aque. ablacio in reprobis
spiritalis gratie: preparacio vie re
gibus ab ortu solis: sub transitus
demonibus in falsis christianis. ad
perpetrationem iniquitatis: draco dy
abolus: bestia antichristus: pseudo
prophete: falsorum apostolorum antichristi minis:
Tres spiritus inmundi. vniuersi demo
nes. in electos oppugnantes sacra

mētū trinitatis et iusticiā tū prīn
palū v̄tutū fidei spei et caritatis.
reges terre. reprobi q̄ vel se vel a
hos regē nouūt in terrena cupidi
tate cōgregatis in ermagedon
coadunatio ad antixpm̄. Dicun
quippe electi angeli in cōfusione
bonorū xp̄o seruiūt: ita demoēs
in cōfusione malorū antixpo minist
biūt. Et sicut ab inicio mūdi usq
in electis opatur misterium salutis: sic
in reprobis opatur misterium pdici
onis. Et velut oēs iusti ptinēt ad
xp̄m: ita iniqui ptinent ad an
xp̄m. Capud xp̄i deus: capud an
xp̄i dyabolus. Finis dampnan
dorū cū antixp̄o gehenna: finis sal
uandorū cū xp̄o vita eterna. De
septīo anglo et phiala eius.

Et septimus Cam .xx.m
angelus effudit phialā
suā in aerē: et exiuit magna
vox de templo a throno dicens.
Factū est. Quēadmodū in alijs vi
sionibus facit. sic in fine huius visi
onis agit de fine tēporis. Septimus
autē angelus est ordo pdicato
rū vltimus: post mortē antixp̄i
pdicaturus. Cuius phiala in
aerem apte effundit: quia to
ta demonū collectio habitatrix a
eris p timore iminentis iudicii
et supplicii sempiterni in diebus
pdicationis eius grauiter affligetur.
Mortuo nāq antixp̄o et pdica
te septīo angelo: citissime sucē
instare diē iudicij et aduentum
xp̄i pnūcie de instancia vniusq ra
diti. Et exiuit magna vox de
templo a throno dicens. Factū est.
Vox exiet de tēplo. idest de ecclīa
et nō de quocūq loco. sed a thro
no idest ab illis in quibus resi
det et regnat maiestas diuina:
ut quāto ab excellencioribus te
stimonium finiendi seculi profertur:
tanto citius credatur dicens. Factū
est. Quasi dicat. Cōsūmata
sunt oīa: adest finis mūdi. Que
vox recte magna dicitur quia mag
nū est qd p eam nūciatur. Et qui
post mortē antixp̄i. alij cōuertētur
p predicationē ad fidē: alij aūt
tētur p obdurationē ad maiorē
excecationē: vnde sequitur. Et facta
sunt fulgura et voces et tonitrua:
et terremotus magnus qualis nūq
fuit ex quo hoīes esse ceperūt su
per terram: talis terremotus sic mag
nus. Fient nāq fulgura idest mi
racula. ut saluandi a morte re
uocētur: voces idest amonicioēs
vt reuocati in bono cōfirmētur:
tonitrua. idest cōminacioēs. ut
dampnādis futura tormenta pmū
cientur. Et terremotus magnus
fiet. qualis nō fuit ex quo hoī
nes fuerūt sup terrā: quia d̄ subi
tam est. alij cōuertētur ad meliora
alij cōuertentur ad deteriora. Cuius

tremotus magnitudiēm idcirco
bis ponit: ut eius quātitas eui
dentius ostendat. Deq. Et fcā
est ciuitas magna in tres ptes
et ciuitates gentiū ceciderunt. O.
supius in hoc capl'o dcā st ptinēt
ad bonos et ad malos: ea vº q
sequūt ptinent ad malos. De
scēbit autē in sequētibus sub no
mīe fornicarie babilonis. mul
tiplicē tamē dāpnacionis malo
rū: et sequētē dāpnacionē eorū
Et ciuitas magna est in tres p
tes Ciuitas magna scilz babilō
in tres ptes in fine diuidēda dic.
q̄a que mō diuisa est scdm triplicē
vite modū. tūc scdm triplex etne
mortis supplicium in visione diui
de. Diuidit nūc q̄ppe in mūdo
trifarie. scdm paganismū. iuda
ismū. et falsū xanismū: et tūc
scdm hāc triplicē sectā in iferno re
cipiet penā: ut qui nūc diuiso
modo peccat. tūc scdm meritū d
dāpnacioēm recipiet. Alii eī
punient. pagani: alii iudei: ali
ter falsi xpiani. Et ciuitates gē
tiū ceciderūt: quia collacōnes ml
torū gentiliū uiciorū: pibūt. De.
Et babilon magna venit in me
moriā ante dm: dare ei calicem
vini idignacōis ire eius. Et o
mis īsula fugit: et mōtes nō st
iuēti. Babilonē venire in dīnā
memoriā est: qd supius. sed obscu
rius dixit: ciuitatē in tres ptes
factā. Babilon idest vniūsitas
malorū q mō vsq: in cōfusioē
viciorū. q est ciuitas p multorū
collacionem: magna p elacionē:
venit idest veniet. in memoriā ante
dm. dare illi calicē vini indigna
cionis ire eius: id est vt detur
ei vindicte mēsura. quā pmiat
indignans et iratus deus. Veni
et in memoriā: quia recipiet pe
nā. Modo nāq: ds mala homi
ne remunisci dissilat dū ad peniē
tiam expectat: que in fine recte
reducē d. ad memoriā: dū infert
vindictam. Et quia boni neq
dāpnacōis tēpore erūt ptinces:
apte subiungit. Et ōis insula fu
git: et mōtes nō st iuēti. Omis
ceterū insula fugit: et mōtes n
st iuenti: quia qui modo vel
insula aquis maiius ita amari
tudinibus psecucionū q̄ciuntur:
sed a fide nō mouē: et sicut q
mōtes pma deserūt: et ad sūma
cōscendūt: a cōsorcio pereūtiū
erūt penitus tūc alieni. Qui nā
q nō st in culpa: immune ptinces
inueniē in pena. Cuius pene q̄n
titatē apte describit: cū subiungit.
Et grando magna sicut talentū
descendit de celo in hoies: et blas
phemauerūt hoies dm ppt plagā
grandinis. qm magna fcā est ve
hementer. Grando quippe magna

est pena eterna: sicud talentum. quia
ponderata et mensurata secundum
peccatorum merita. Que descendit
de celo in homines: quia adeo uin
detur in penitentes. Et blasphema
uerunt homines deum propter plagam gran
dinis. Quamvis enim reprobi in
inferno positi se senciant iuste
puniri: dolebunt tamen quod deus tantam
habeat potenciam. et per in iniqui
tate doloris iusto iudicio incurrent
blasphemiam. Unde de quantitate eius
dem addit quod magna facta fuit
vehementer: quia cruciabit intol
lerabiliter. Et ut adhuc de hiis que
pertinent ad malos perfectius nos
erudiat: plurima in sequentibus
huius capituli de malorum immunditate
et eorum inani gloria et regnorum
eius elacione. et erga sanctos ipsa
crudelitate explicatur: et in fine eius
dampnacionem eorum denunciat. Hec

Capitulum textus xvii.

Et venit unus de vii. angelis qui
habebant septem phialas et locu
tus est mecum dicens. Veni et osten
dam tibi meretricis magne damp
nacionem. que sedet super aquas mul
tas: cum qua fornicati sunt reges
terre. et inebriati sunt qui inhabitant
terram. de vino prostitucionis eius.

Racio unus de vii. angelis phia
las ire dei habentibus que tormen
ta malis futura sunt secundum theologo
demonstrauit: quia unanimis v
nitas predicatorum. ira diuina in ma
los predicatorum et exercicium eorum
perpetuam dampnacionem verborum pra
uitate non desinit. Veni et osten
dam tibi meretricis magne damp
nacionem. que sedet super aquas
multas. Veni per intelligenciam
spiritualem: ostendam tibi tercium per
visionem: dampnacionem meretri
cis magne scilicet babilonie que
relicto creatore deo fornicata est
cum dyabolo uel cum hoc mundo:
que sedet super aquas multas:
per suum principatum super multos po
pulos regnando. Aque enim sunt po
puli: quia sicut aque cursum de
fluunt ita populi per mortalitatem
transeunt. Super quos babilon
sedet: quia super eos per suos poten
tes principatum habet. Cum qua id
est cuius exemplo. fornicati sunt deo
nim deserendo: demones adorando:
vel mundum diligendo: reges terre.
id est illi qui vel se vel alios no
runt regere. in terrena cupiditate.
Vel ad literam intelligatur quod di
reges terre. quia mali quique quanto
potestate forciores. tanto sunt malicia
deteriores: et inde spiritualius in desp
sione neque ineunt. notari. quod
scelestius aliis nostri: communiam
Tanto ipse amplius quisque forni
catur cum babilone quanto se grauius
inuoluit demonum vel seculi prauis
impuritate. Regibus autem peccan
tibus et fornicantibus quodammodo

fit sup̄ modū peccatus p̄ciū: cū
videlicet illi qui alios reḡe debēt
semetip̄os sceleribus student fe
dare. Et quā nō solū sup̄iores
sed etiā īferiores exēplo istius ba
bilōis incidūt in īpietatē forni
cationis: vīc post regū fornicati
onē. inhabitantiū trā subiugit
inebriatione. Et inebriati sūt qui
habitāt terram. de vino p̄stitutio
nis eius. Qui trā habitāt sūt illi
qui terrena magis quā celestia a
māt. Qui bn̄ trā īhabitare dicū
quia nō cursim transeūt sed ī
mobiliter in amore terrenorū de
morant. Qui etiā de vino p̄sti
tutionis eius idest doctrina mani
feste fornicationis īebriāt: quia
nequaquā velut sobrii p̄sāt po
dus mali qd̄ op̄ant. Quēadmo
dū eni ebrii nichil timēt: ita ipi
exterāt dū īmoderate terrenis īhe
rent. ut nec dīm diligant nec e
ternas penas metuant. Sequitur. Et a
abstulit me in desertū in sp̄u.
Et vidi mulierē sedētē sup bestī
am coccineā. plenā nōibus blas
phemie: habentē capita septem
et cornua decem. Et mulier erat
circūdata purpura et coccino et
inaurata auro et lapide p̄cioso
et margaritis: habens pocu
lū aureū in manu sua plenū
abhominationū et īmunditia forni
cationis eius: et in fronte eius
nomē scriptū misteriū Babilō magna:
mater fornicationū et abho
minationū terre. Describit mul
tiplicē reprobor īpietatē: vt
p hoc ostendat eos puenire dāp
natione. Et abstulit me in
sp̄u ad sublimiora videlz vide
da: in desertū ad cōtemplan
da reproborū corda. que sūt a dō
deserta. Et vidi p sp̄ualē cōte
plationē: mulierē sedētem. id
est mollem malorū vniūsitatē
quiescentem: sup bestiā coccineā. id est
dyabolicam seuiciā. sanguine sā
ctorū rubicundā. Sup bestiā cocci
neam: quia vbicūq̄ p̄petrat
malū: ibi dyabolū habet fu
damentū. Plenā nōibus blas
phemie: quia dicit. mala que
facit deo nō displicē. Habentē
capita septē. et cornua decē. Hoc
in p̄nti illibatū p̄trāsimus:
ut in sequentibus melius illud
exponam. Et mulier erat circū
data p̄pura et coccino et inaur
ta auro et lapide p̄cioso et marga
ritis: quia malorū collectio sp̄
se studet decorare glā diuiciis et
ornamētis secularis p̄ntis. Que
etiā habet poculū aureū in ma
nu sua: quia extēt īpiam doc
trinā secularis sapie. claritate
fulgidam in operatione manifes
tam: ut alios inebrians ad d
pam p̄trahat. et sic dāpnan

onis pricipes faciat. Plenū ab
hominationū et īmunditia fornica
tionis eius: idest abhominabili
īmunda veneratioē nefande c'
ture. vel delectatione illicite vo
luptatis. Et in frōte eius ~~no~~ n
nomen scriptū. mysterium. quia
manifesta pfessione ~~[illegible]~~ de
mōstrat qd' habent in secreto
animi. ad silitudinē meretricis:
que ostendit in frōte p cōposici
onē. quid gerat in corde p ipu
rā voluptatē. Nemo g° excusa-
si cū ea fornicet: quia apte p'
cognoscēt malū: qd' debet cauē
Scriptū est eī: a fructibus eor
cognoscetis eos. Babilon ma
gna: mr fornicationū et abhoīa
tionū tre. Babilon p cōfusioē:
magna p elatioē: mr fornica
tionū. et abhoīationū tre: per
inventione viciorū abhoīabiliū:
quibus fedāt os qui se īvoluūt
terrena cupiditate. Sequitur
Et vidi mulierē ebriā de sang
ne scōrū: et de sanguie mr'ū ihu.
Et miratus sum cū viderē mu
lierem illā. āmiratione mag°.
Supius ostendit qualis ipsa
babilon sit in ppa viciositate:
nūc subiūgit qualis sit in elcō
rū psecutioē. Vidi mulierē e
briam de sangine scōrū. idest mi
norū. et mr'u ihu. idest maior
Vidi ebriā idest extra mēsurā

saciatā: quia in eo qd' ipsos oc
cidendo vicit: velud ebria supra
modū exultavit. Sed quē ad
modū scīus hoīes in supioribus
ab eo loco quo scriptū est. veni os
tendā tibi meretricis magne d
dāpnatione. usq; huc gessit p
sonā dicētis: ita hic ubi dicit: et
miratus sū. cū viderē mulierē
illam. gerit psonā āmirātis: et
nōdum ruinā ipsorū pfecte cō
tēplantis. Sic ergo. Et mira
tus sum cū viderē mulierē illā
āmiratione magna. Infirmi
quippe et ipfecti quiq; visa falla
ci reproborū gloria atq; potētia
a multū mirāt: quia sequētē
eorū dāpnationē minime cōtēpla
Qui si eorū futurā ruinā et p
sentiū bonor fallacē gloriā ala'
intuerēt: nequāquā eos tam mira
rētur. Sed quia ipfectius q̄sq;
pfectis doctoribus de his que la
tent erudit: apte subiūgit.
Et dixit mi angelus. Quare
miraris? Ego tibi dicam sac'
mētū mulieris et bestie q̄ por
tat eam: q̄ habet capita septē
et cornua decem. Bestia quā
vidisti. fuit. et nō est: et ascen
sura est de abysso. et in interitu
ibit. Et mirabūt inhabitātes
terram. quorū nō st̄ noīa scripta
in libro vite a cōstitutione mun
di: videntes bestiā que erat et

nō est. Quare miraris. Sub
int̄rogacione reprehendit. quis
quis de fallacibus malorū bo
nis nimis ammirat̄. Si enim re
attencius investigaret luce cla
rius intelligeret. qd deus iusto iu
dicio permittit in hoc seculo ip
os prosperari: ut inde iustius in fu
turo possint condempnari. Quare
miraris. Quasi dicet. Noli
mirari: sed intellige quid sit.
Ego tibi dicam sacramentū mulie
ris et bestie: idest ostendam tibi
quid sit utraque. Bestia que portat
eam est dyabolus: quia dyabolus
sup malorū portitor est ad pficie
dam maliciam. Et notandū qd
bestiam in demonstracione sacrame
ti mulieri anteponit: quia dya
bolus universitatē malorū antece
dit. Que habet capita septē. et
cornua decem. hoc adhuc in se
quentibus exponendū reservat̄.
Bestiam quam vidisti. idest dyabo
lus per quem bestialiter et cru
deliter impugnat̄ electorū corpus. fu
it videlicet ante adventū xpi. quia
suū dominiū in mundo exercuit: et
nō est. quia illud post adventū
eius amisit. Et ascensura est
de abysso idest de profundo et ob
scuro malo. in diebus antixpi:
et in interitū ibit. quia penit̄
peribit in die iudicii. Et mirabū̄
inhabitantes terram. quorū nō

sunt nomina scripta in libro vite a con
stitucione mundi. videntes bestiam
que fuit et nō est. quia mali vide
tes potestatē suam in novissimo adnich
ilatam. dolebunt nō quasi peni
tentes. sed tantū ammirantes. et pre
nimio dolore stupentes. Qui ab
a constitucione mundi in libro vi
te scripti nō sunt. quia male vivendo
se nō esse scriptos ab inicio probave
runt. Sequitur. Et hic est sensus.
qui habet sapiam. Quasi di
ceret. Hic est sensus adhibendus
illi qui habet sapiam: quia
res in sequentibus est obscura.
Vult enim ea que supius sub fi
gura septē capitū. et decem cor
nuū obscure dixit: aliquantulū
exponere. Intendit quippe post
ostensionem bestie superbam e
minenciam minorū mulieris que in
septē capitibus. et decem cornib̄
figuratur demonstrare. Sequitur.
Septē capita. septē montes sunt.
super quos mulier sedet: et re
ges septē sunt. Quinque iam ceciderunt.
runt. unus est. et alius nōdū ve
nit. Et cum venerit: oportet illū tē
pus breve manere. Septenario
universitatē exprimit: eo quod septē
dierū circulo universū tempus
seculi presentis decurrit. Per sep
tem ergo capita. montes sive re
ges universus malorū principa
tus intelligitur: qui secundum septem

status huius seculi deficiat. Primus
status fuit ab adam: usque ad noe.
Secundus a noe: usque ad abraham.
Tercius ab abraham: usque ad
moysen. Quartus a moyse:
usque ad dauid. Quintus a dauid:
usque ad xpm. Sextus a xpo:
usque ad antixpm. Septimus
sub antixpo. Uniuersalis ergo
malorum principatus secundum hos
septem distinctiones determina
tus recte sub figura capitum mon
tium regum designatur: capitum propter
temporalem sui eminenciam:
moncium propter superbiam: regum. quia
malorum collegium per illum in mun
do gubernatur. Super que eciam mu
lier sedere perhibetur: quia per eius
carnalem prudenciam uniuersitas
malorum sustentatur. Ex quibus vi
delicet capitibus siue montibus
siue regibus. quinque ceciderunt:
quia quinque ex septem superdictis sta
tibus ante aduentum xpi. et ante
tempus visionis illius transierunt.
Unus nunc est. qui propter prerroga
tiuam et superhabundanciam gracie
debilissimus est. qui tamen contra
bonos suam maliciam nec exer
cet propter. Alius nondum venit:
quia antixpus nondum apparuit.
Et cum venerit oportet eum bre
ue tempus manere: idest tribus
annis et dimidio regnare. Non
est ergo nimis timendus: quia cito
est transiturus. Omnibus enim
magis omnibus seuiet: tamen ci
to deficiet. Sequitur. Et bestia que
erat et non est et ipsa octaua est.
et de septem est. et in interitum vadit.
Et decem cornua que vidisti. decem
reges sunt: qui regnum ~~acceperunt~~
nondum acceperunt. sed potestatem
tamquam reges. una hora habebunt post
bestiam. Hii unum habent con
silium: et virtutem. et potestatem suam
bestie tradent. Hii cum agno
pugnabunt: et agnus vincet il
los: quia dominus dominorum est et rex
regum: et qui cum illo sunt vocati electi
et fideles. Et bestia quam vidisti
idest dyabolus. per quem crudeliter
impugnatur electorum populus: que erat
et non est. quia potestatem ante aduentum
xpi habuit. sed in aduentu eius
habitam amisit. et ipsa octaua est
et de septem est. De septem est quia
similiter peccat et similiter punietur. Octa
ua est. quia omnes in nequicia et pena
transcendit: et in interitum vadit. quia
ad eternum peribit. Et decem cornua que
vidisti. decem reges sunt. Descripto su
perius sacramento. septem capitum: sub
iungit de sacramento decem cornuum.
Decem cornua. decem reges sunt: qui
secundum prophetiam danielis tempore anti
xpi regnaturi sunt. De quibus
bene dicitur quod regnum nondum accepe
runt. quia nondum venerunt. Sed
potestatem tamquam reges una hora ha

beunt idē habebūt: subaudi: cū
venerit. Tamquā reges quia nō
vē reges īmo tyranni erūt: et
hora una: quia modicū durabit
post bestiā idest sub dyabolo q̄
caput eorū est. Quorum oīm cō
munis malitia ītius descrbi: cū
dici: Hy unū habent consiliū
videlicet xpm negādi. antixpm
credendi: huic psequendi. illū se
quendi. Et vīrtutē et ptātē suam
bestie tradent. Virtutē quā ī
se habebūt. ptātē quā super a
lios excebūt bestie tradent. qa
dyabolo ascribet quicqd mali
cie ppetrabūt. Quorū adhuc
audatē psūpcionē. et de psūpci
one cōfusionē: subscbit dicēs.
Hy cū agno pugnabūt. et agn⁹
vincet illos. quī dn̄s dn̄orū est
et rex regū. Hy cū agno pug
bunt. vbo et ope xpo suos elcōs
auferre ta tēptando: Sed ipē
vincet illos: eorū audaciā re
frenādo. Et qd hoc vē possit es
sce: declarat cū dicit. Qm̄ do
min⁹ dn̄oꝝ est. et rex regū: ta
te videlicet ptātis vt etiā mali
cia ad vtilitatē fideliū. Sed
et elcī ꝑ eius tantā ei fidem ser
vabūt. qd hostes cū ipō prīci
pe xpō viliter supeābūt. Unde
addit: Et qui cū illo sūt vocati:
elcī et fideles. Qui cū illo sūt vo
cati per xpianismi pfessionem.

vocati sūt per predicacionē. elcī
p ꝑdestinacionē. et fideles p fidei
integritatē. In illa itaq bellīa p
pugna. psterne hostiū caterua
eo qd tāta est prīcipis sui potēci
a. et militū eius fides tā firma
Seqt: Aquas quas vidisti vbi
metrix sedet idest in quibus per
suos reges prīcipatū habet. sūt p
pli et gētes et lingue: videlicet
male subiecti ex om̄i dūsitate gē
ciū collcī. Aque sūt ppli. quia sic⁹
aq sua labilitate defluūt: ita p
ppli sua mortalitate ptrāseūt.
Seq: Et decē cornua que vidisti
et bestiā. hy odiēt fornicariam.
et desolatā faciet illam et nudā
Et carnes eius manducabūt: et i
psam igni cōcremabūt. Sacra
mēto mulieris et bestie superius
sufficiēter declato: subiungit ad
qūtā calamitatē dyabolus et e⁹
satellites q̄ p bestiā et cornua fi
gurā: miserā malorū vniūsita
tem pducet. Cornua et bestia. i.
idest dyabolus et ipy malorum
reges: hy oderūt fornicariā idē
ipsorū malorū collcīonē vniūsa:
a deo creatore illicito amore di
uisam. Non enī debet amor di
ci. qd eam ipia doctina a deo di
uidit. qd blandicys tpalibus
seducūt qd ad infei claustra
seducēdo pducūt. Hy ergo odi
ent fornicariam: quia pducēt

ad penā. Si enī uē diligent᷑:
nequaquā illam eternus man
dus pparavet. Et desolatā faci
ent illā et nudā: eo qđ talem
nūc faciūt in mūdo fraudulēt᷑
seductō. ut postea gemat in īf
no: desolata et nuda. tpali gau
dio et cōmodo amisso. Et eius
carnes mādūcabūt: quia de
corpali eius dāpnatiōe gaude
būt. Hoc est enī eius carnes
māducāe: de cruciatu carniū
eius exultāe. Quēadmod᷑ nā
q᷑ xp̄s et sc̄i angeli gaudebūt de
gloria bonorū: ita dyabolus et
eius ministri gaudebūt de penā
malorū. Qđ tamē gaudiū ne
quaquā dyabolo et eius pricipi
bus ūte᷑ in cumulū cōsolacio
nis: sed in augmētū maioris
doloris. Et ipam igni cōcrema
būt: quia ipsi eternū incēdiū
ministrabūt. Et quia quidquid
mali malis accidit totū iusto
dei iudicio. et iusta pmissione
fit. apte seq᷑: Deus enī dedit
ut faciat qđ placitū est illi: ut
dent regnū suū bestie donec cō
sumē᷑ ūba dei. Deus enī dat p
iustā pmissione ut mali faciāt
p aptam actionē qđ illi placitū
est. ppt᷑ uniūsitatis decorē et uti
litatē. Nequaquā enī op̄s ma
la esse sinēt: nisi ex eis bonū
aliqđ uniūsitati pueniret. Ex

eo enī qđ sc̄t mala. maiore decō
rem vespīū eorū vide᷑ habē
bona. Sed nō est tamē iniust᷑
deus. eo qđ malos male agē
pmittit: quia iustū est ut q̄b᷑
dedit liberū arbitriū illis eo uti
liceat ad libitū. Iniustū nāq᷑
esset si illis solius boni īpone
ret necitatē. q̄bus in cōdiciōe
ex magno dono grē boni vel
mali eligēdi cōfert libtatem.
In hoc etenī creatura rōnalis
excellētē habet dignitatē: qđ
creatori nō coactā. sed liberā ex
hibet servitutē. Placet g° qđ
sub ipso. data ab ipso utim᷑ ar
bitrij libtate: sed displicet qđ
in nobis orta illi repugnam᷑
volūtatis pravitate. Neqᷓquā
enī mala ē arbitrij dimitus indi
ta libera ptās. sed sub arbitrio cre
ata pūsa volūtas. Libertas a dō
dona᷑: creatura dono libtatis
abuti᷑. In efficiēcia igi᷑ mali
q̄ntū ad malos nichil boni: q
q̄ntū ad placitū dei nichil ma
li. Nam qđ faciūt malū est: q
deo placitū est. bonū est. Ut
dent regnū bestie. idest ut sē a
dyabolo regi pmittāt et suā
ptātem dyabolo attribuāt:
donec cōsumē᷑ ūba dei. idest do
nec oīa finē habeāt: et boni
et mali pmissa recipiāt. Ds
quippe nunc malos in malicia

et in regno dyaboli positos i
magna viti libtate et bonos tē
teptare. pūocare. et laceare pnt
tit : qđ finito seculo perit⁹ ces
sabit. Sed quū in vniūsitatē
malorū in hoc capitlo diūsis
noībus designauit. ut hoc con
grue posse fieri ostendat. apte
subdit. Et mulier quā vidisti
est ciuitas magna q̄ habet rg
nū sup reges tre. Ipsa vniui
ūi malorū vniūsitas : mulier
est ciuitas. magna est. metrx
est. babilon est. Mulier est q̄
emollit : ciuitas est quia mł
tos colligit : magna est. quia
supbit : metrx est. quia dyabo
lo corruptori se subicit : babi
lon est quia cōfusa est et cōfū
dit. Que habet regnū sup re
ges tre : quia ōs ei seruiūt et
eius republicā auget in q̄ntū
possūt. Septim⁹ ergo angel⁹
ordo pdicatorū ultim⁹ : effusio
phiale in aere. ulcio dīna in h⁹
aeris ptātē demonū uidelicet cō
gregationē : vox de teplo dicēs
esse fctū. ecclīastica attestacio di
cēs. seculū iam esse finiendum :
fulgura. miracula : voces āmo
niciones : tonitrua cōminacōes :
terremot⁹ magnus. saluādorū
cōuersio. et dāpnādorū maior ex
cecacio : ciuitas magna ma
lorū cōgregacio. grando mag
na. eterna dāpnacio : bestia
que mulierē portat. dyabol⁹
qui malos in malo portat et
sustentat : Septē capita vniu
salis malorū pncipatus emi
nēs scdm septē status hui⁹ se
culi : decem cornua. decē reges
tpe antixpī futuri : aque ubi
meretrix sedet ppli in q̄bus pnā
patū habet : cōsūmacio ubor
dei. fīs mūdi : collacio pmij. il
lacio supplicij. In hac autem
visiōe quīta. q̄ sub typo phia
larū tractat de ulcione diuina
in malos effusa : egit gnalit
sacra pphecia pmū de septē an
gelis. et septē plagis siue phia
lis. idest de vniūsis pdicatorib⁹
et de ulcione vniūsis illata di
uine gracie cōteptoribus in c
su seculi pnitis. Effusio uo phi
alar : illacionē signifcat diui
ne iracundie : in diūsitatē hoīm
Prima effusa est in trā idest
iudeam. pmū a fide reprobatā
et de tra sua eiectā : secunda in
mare idest gētiles fidelium oci
sores : tcia in flumīa et fōtes
idest hereticos sacre pagine fluē
ta corrumpentes : Quarta in
solem idest antixpm. qui se di
cet illūiare mūdū. Quinta in
sedem bestie idest in principes
gencium in quibus ipse antixps
principalit regnando sedebit.

Sexta in flumen eufraten id est
in reprobos baptizatos quos
divina visio fluctis gratie do-
no siccabit. Septima in aerem
id est demones: quos eadem visio
in extremitate temporis tiore im-
mentis iudicii graviter cruciabit.
Sub hac pinala tamen dapna-
cionis malorum sacra visio la-
tius describit: et quae in novis-
simo dapnabuntur evidenter osten-
dit. Et hucusque de quinta visione
locuti lingua cepti damus: ut
ad sextam discuciendam ocio recre-
ati procedamus. **Explicit liber
quintus de visione quinta. Incipi-
unt capitula libri sexti de visione sexta.**

Liber sextus. tractat
de visione sexta. conti-
nes capitula octo.

De ruina babilonis et luctu
amatorum eius. Ca.^m primum.
De exemplo subversionis eius Ca.^m
secundum. De gratiarum actione deo
exhibenda de ruina eius Ca.^m tercium.
De christo eam iudicante et pietate eius
Ca.^m quartum. De angelo demones
invitante ad comestionem regum ba-
bilonis et tirannorum eius Ca.^m quintum.
De dapnacione antichristi et pseudo
prophete eius Ca.^m sextum. De sa-
thana ligando et iterum ligando
solvendo et sententia et dapnacione
eius Ca.^m septimum. De die iudicii
et qualitate eius Ca.^m octavum.

**Incipit liber sextus. de visi-
one sexta. Prologus.**

Eus cuius resisti-
re nemo pt: sed
quo cuncta qui
portat orbem: sic
temporalem male age-
tibus infert vindictam: ut in
malicia perseverantibus addat
eternam. Unde apte sacra prophecia
postquam in precedenti visione
transitoriam in malos effusam de-
scripsit ulcionem: in ista consequenter
eorum perpetuam subiungit dapna-
cionem: ut qui in mundo se detrectat
corrigere. in inferno sine fine se
puniendos esse cognoscat. Agit
enim ista visio de ultimis penis
quas pacientur impii in inferno: et
hoc ostendit. primum de babilone:
describens ruinam eius. et luctum quem
habebunt de casu eius. qui dilige-
bant eam. Agit et de exultacione
et de gratiarum actione: quam agent
de interitu eius sancti. Agit et de christo
eam iudicante: et de invitacione de-
monum ut manducent carnes re-
gum et tirannorum et omnium inimicorum:
et dapnacione antichristi et pseu-
do prophete eius. Deinde iterum re-
dit et describit legacionem sathane
per mille annos: et quod iterum sit
solvendus et deseviet adversus sanc-
tos in extremis: et quod cum impiis
mittetur in stagnum ignis. Et sancti

qd ea que in precedentibus quinque visionibus libri huius continentur: magis pertinent ad statum temporis presentis: ea vero que in sexta et in septima continentur: magis pertinent ad statum eternitatis. Nam in hac sexta visione describitur eterna dampnatio malorum: et in septima eterna beatitudo bonorum. Malorum autem dampnatio que in hac visione describitur a xpo predicata in ipso visionis initio prohibetur: ut attentius audiatur et maior illi fides adhibeatur. De ruina babilonis et luctu amatorum eius.

Capitulum xviij.

Et post hec Capitulum primum vidi alterum angelum descendentem de celo habentem potestatem magnam: et terra illuminata est a gloria eius: et exclamavit in voce forti dicens Cecidit cecidit babylon magna: et facta est habitacio demoniorum et custodia omnis spiritus immundi: et custodia omnis volucris immunde: quia de ira fornicationis eius biberunt omnes gentes: et omnes reges terre cum illa fornicati sunt: et mercatores terre de virtute diviciarum eius divites facti sunt. Quia superius sacra visio temporalem descripsit penam malorum: nunc sufficienter ingreditur ad describendam eternam dampnacionem eorum. Et post vidi alterum angelum ascendentem de celo: habentem potestatem magnam. Iste alter angelus vere creditur esse xpus: quia ab aliis distat angelis sicut dominus a servis. Qui de celo descendit: quia veram carnem induens genus hominum humanum visitavit. Qui potestatem magnam habet: quia non solum hominibus sed et angelis presidet. A quo eciam gloria terra illuminata dicitur: quia terra terrenitas gloriosa eius predicatione illustratur. Qui denique in voce forti de ruina malorum exclamavit: quia nequaquam effectu carebit quod de illa predicavit. Dicens cecidit cecidit babilon magna: geminato verbo geminat ruinam. et duplicem designat vindictam dampnati quippe ardentibus flammis foris puniuntur in corpore: et urgentibus doloribus intus pungentur in mente. Babilon pro confusione: magna per multorum collationem. Et facta est habitacio demoniorum et custodia omnis spiritus immundi: et custodia omnis volucris immunde. Demones et spiritus sunt et volucres sunt: spiritus propter nature subtilitatem: volucres: propter motionis velocitatem. Quorum habitacio et custodia babilon sublimata est: quia malorum universitas dampnata demonibus in dampnacione repleta: demonum cruciatibus perpetuo subiacebit. Causa quoque dampnacionis eius declaratur: cum subditur Quia de ira fornicationis eius biberunt omnes gentes: et omnes reges terre cum illa fornicati sunt: et mercatores terre de virtute diviciarum

eius diuites facti sunt. De ira for
nicationis eius. idest de ardore
fornicacionis eius. vel de forni
catione per quam irascitur deus. bi
berunt illa principantes. omnes gentes
idest subiecti. et omnes reges idest
prelati terre. cum illa fornicati sunt. ex
emplo illius a deo recedentes mun
dum diligentes. Et mercatores idest
illi qui suas animas pro rebus terrenis
vendunt. et pro ipsis terrena mercantur.
de virtute diuiciarum eius diuites
facti sunt. quia gloria diuiciarum
eius se diuites arbitrantur. et ma
gis in ipsa quam in amore celestium
delectantur. Iuste ergo dampnabitur.
cuius scelere tanta hominum multitu
do fedatur. Sequitur. Et audiui ali
am vocem de celo dicentem. Exite de
illa populus meus ne participes sitis
delictorum eius. et de plagis eius
ne accipiatis. quoniam peruenerunt peccata
eius usque ad celum. et recordatus
est dominus iniquitatum eius. Reddite
illi sicud ipsa reddidit vobis. et
duplicia duplicate secundum opera eius.
et in poculo quo miscuit. misce
te ei duplum. Quantum glorificauit
se et in deliciis fuit. tantum date
illi tormentum et luctum. quia in cor
de suo dicit. Sedeo regina et vi
dua non sum. et luctum non videbo
Ideo in una die venient plage eius.
mors et luctus et fames. Et ig
ni comburetur. quia fortis est qui
iudicauit illam. Predicta superius
ruina malorum exire ammone
mur. de consorcio eorum. ne si fuerimus
eis consortes in culpa. simus
participes cum eis in pena. Et au
diui aliam vocem de celo dicentem. Par
te se dicit aliam vocem audisse. A
lia est enim vox. que de reproborum
sonat dampnacione. alia que de e
lectorum loquitur ammonicione. Illa reprobos
terret. ista mulcet. Que quod de
celo sonat. quia de sancta ecclesia que
sacrosancta misteria christi inmundis et
infidelibus ~~[illegible]~~ celat. Exite
de illa populus meus. et ne participes
sitis delictorum eius. et de plagis
eius ne accipiatis. quoniam peruene
runt peccata eius usque ad celum. et
recordatus est dominus iniquitatum eius.
Exite de illa populus meus. non tam
corporali separacione quam recta inten
cione. et ne sitis participes delicto
rum eius. consensu vel accione. et de
plagis eius. ne accipiatis in eter
na dampnacione. Causam vero quare
et effectum quod ipsa babilon plagis
afficietur subiungit. cum dicit Quoniam
peruenerunt peccata eius usque ad celum
idest usque ad contemptum dei. per impe
nitenciam. et recordatus est idest
recordabitur dominus iniquitatum eius.
quas se modo videre pie dissimula
ret vbi vendo vindictam. Reddite ip
si sicut ipsa reddidit vobis. et
duplicate duplicia. secundum opera

eius Reddite illi sicut ipsa red
didit vobis. idest sicut vindictā
meā exituit in vobis qui purga
bamini ad salutem: ita vos ī
iuriā meā vindicate ī illa ad
dāpnacionē. Et duplicate du
plicia sedm opa eius: ut q̄ du
pliciter intus et foris vel se vel
alios corrūpēdo nō timuit pua
re: duplicē penā meo iudicio
cogat̄ sustine̅. Et in poculo quo
miscuit vobis. miscete illi duplū
idest q̄ vobis tpale intulit torm̄
tū. vobis iudicātibus sustineat
etnū. Quātū glificauit se per
suprbiam iactanciam et in deli
cijs fuit p nimiā affluēciā. tan
tū date illi tormētū et luctū p
vindictā: tormētū in corpe. luc
tū in mēte. Quia in corde suo d̄r
supbiēdo. sedeo regina idest de
honore et dignitate mouerī nō
timeo: et vidua nō sum. q̄a cōso
lacionē habeo in mūdo: et luc
tum nō videbo. idest dāpnacioē
quā me mināt̄ discipuli xp̄i p
passurā in inferno. Supbiētes
etenī et diuicijs affluentes ma
li qui honoribus fulgēt quā mū
danis delectābuntur inhēnt. tātis
nōnūq̄ tenebris obcecāt̄: vt ps
peis exspoliati. vel adūsis fatiga
ti mīme formidēt. Et quia in
bonis sibi cōcessis eleuāt̄ et fu
tura mala pcaue dedignāt̄: ap

te subdit̄ Ideo in vna die idest sit̄:
venient plage eius idest vlcioēs de
bite iniquitatibus eius: mors et
luctus et fames. Mors in pctis:
luctus de amissis: fames de vera
peradis. Et igni cōburet̄: quia
etiius incēdijs puniet̄. Et qd vin
dictas vlcioēs istas euadē penitus
nō poterit: declāt̄ cū subdit̄: Quia
fortis est q̄ iudicauit illā. suban
dis. dignā oībus malis istis. For
tis idest nullis pcibus flexibilis
in die vlcioīs. Unde salomō ait
Zelus et furor viri idest xp̄i non
parcet in die vindicte: nec acquiescet
cuiusq̄ pcibus. nec suscipiet pro
redempcioē dona plurima. Sed de
signata supius babilonis ruina
consequēter subiūgit luctū ama
torū eius: describens quomodo
reges terre q̄ per illā gloriosi vi
debāt̄ et negociatoēs terre q̄ ex h̄
būdancia eius diuites efficiebāt̄.
pter destructionē eius flebunt
et lugebūt: quia subiecta dāp
nacioni. nūq̄ amplius fulgeat
glā et habūdācia tpali. Mag
nū eteī gaudiū est. regū scilz
supbor et negociator terrene m
pditati inhiancū. vniusalis
pspitas malor. Qua subtracta g
uiter dolebūt: eo qd id in quo
solo iocūdabāt̄ amiserūt. Et
quia hec que in hoc capto sequūt̄
sedm solū lre sensum videt̄ am

picda: spiritalis intelligentia neq̄
quā in eis credit͛ īquirenda. Seq͛.
Et flebūt et plangent se sup illā
reges t̄re. Dupliciter dolor de
scribit͛: ut eos intus et foris dolē
demōstret͛. Qui cū illa fornicati
sūt. et in deliciis cū illa vixerūt͛: cū
viderint fumū incēdii eius: lon
ge stantes ꝓpt̄ timorē tormētoꝝ
eius. longe, sola voluntate nō tor
mētorū liberatiōe. Dicētes. ve.
ve. ve. ciuitas illa magna babi
lon. ciuitas illa fortis: quia vna
hora venit iudiciū tuū. Ad illā
cōuētēt sermonē: sup̄ modū def
lentes illius destructionē. Ve
autē ideo t̄plicat͛: ut pctū co
gitando. loquendo. agendo. ꝑpetra
tū: ꝑ t̄naiū ostēdat͛. Secūd͛ g͛
q͛ peccauit in mūdo: patiet͛ in
inferno. Si vō qd̄ in q̄busdā
codicib͛ habet͛ ve. nō ter sed bis
positū īueniat͛: ad duplicē dolo
rem. intribrē videlicet et exteriorē
reſcendū intelligat͛. Quia vna
hora q̄ sp̄ fuisti secura venit iu
diciū tuū: ut p̄des ~~mūdos~~ mū
dū: intrares ~~et~~ in īfernū. Et
negociatores t̄re flebūt et luge
būt sup illam. Descripto dolorē
regum: subdit dolorē negocia
torū. Illi dolebūt de amissa dig
nitatū gloria. et de amissa corpū
voluptate: isti dolebūt de amis
sa rerū habūdantia. et amata
acq̄sitiōe. De eo nimirū quisq͛ do
lebit in īferno: qd̄ ꝓpe dilex
it et possedit in mūdo. Causā
quoq͛ quare negociatores dole
būt apte et apte subiungit di
cēs. Qm̄ merces eorū. nemo emet
amplius: merces auri et argē
ti et lapidis p̄ciosi et margari
te et bissi et ꝑpure et serici et
coccini. et oē lignū thyinū: qd̄ ge
nus ligni. thiaudis nemo emet
amplius. et oīa vasa eboris. et
oīa de lapide p̄cioso et eramēto
et ferro et marmore. et cynamo
mū et odoramētoꝝ. scilicet vnguēti
vnguēti et thuris et vini et olei
et simule. et iumētorū et ouiū
et equorū et vedarū idest curruū
et mācipioꝝ et aīaꝝ hoīm. vide
licet nemo emet āplius. Potest
distingui qd̄ dicat mācipiorū et
aīarū hoīm. Alii enī vedūt͛ ut
ad t̄pus seruituti subiaceāt:
alii ut tota vita sua seruiat. Et
In hoc g͛ qd̄ dicat mācipiorum
breuior seruit͛ ꝑt subtilit͛ estia
ri: in eo vō qd̄ addit aīarū. ꝑt
diuturnior designari. Aīa nāq͛ ꝑ
vita nōnūq͛ ponit͛. Aliter.
Aliquā enī nō solū corpa sed et
aīe vendūt͛ et emūt͛: qm̄ videl͛
nō tm̄ corpa hoībus vilī seruitu
tio. sed et aīe demoībus nefan
do cultu subdūt͛. Sed et nego
ciatores. quēadmod͛ reges sup

eius ruina gñ̃ur dolentes: q̄ri
moniā ad illā cōu̇tēt dicētes.
Et poma tua. desiderii aīe tue id
minora bona tua. q̄ desiderabi
liter dilexisti discesserūt a te: et
oīa pinguia et p̄clā idest maio
ra perierūt a te: et āplius illa nō
inuenient mercatores eor. Qui diui
tes facti sunt ab ea. videlz in mūdo lō
ge stabūt voluptate. nō passiōe
in inferno p̄pter timorē tormē
toṝ eius: flentes ac lugētes. i.
dupliciter in luctu p̄sistētes: dicētes
ve. ve. ciuitas magna. Ideo
hoc in loco ve duplicat: ut nō
tm̄ ip̄a voluptate. vez etiā p̄uisa
actione diuina p̄cepta fuisse trās
gressam ostendat: et in aīa et
in corpe puniendā exp̄mat. Que
amicta erat bisso et p̄pura et coc
co et deaurata auro. et lapide
p̄cioso et margaritis: quia malo
rū vniuersitas vanitati dedita.
secularibus se decorare ornamētis
solet. Quī vna hora destitute
sunt tante diuicis ip̄a sublata de
mūdo. et translata ad tormēta
gehēne. Et oīs gubnator. et oēs
qui in longū nauigant. et
naute et qui in mari operant. i.
oēs qui nō tm̄ per terrestria. sed et
p marina negocia dites fieri co
nāt: delonge steterūt: quia a
p̄ticipatiōe eius elongati desi
derabūt. Et clamauerūt idest

clamabūt. videntes locū incēdii
eius dicētes. Quis similis ciuita
ti huic magne? Quis similis
nūc in pena huic ciuitati? idz
malor vniuersitati. magne p̄us
in gl'ia? Et miserūt puluerē
sup capita sua: quia se fuisse d'
materia terrea et fragili morta
li transitoria recognoscēt i inf'
no: qd' nūc minime p̄cedūt in
mūdo. Fuco nimirū elationis
et impietatis obtenebrati. quī
sit breuis vita ista. vita lubrica
et mors incerta nō attēdūt: que
tūc semp ante oculos habē cogē.
Et clamauerūt. idest clamabūt
flentes et lugētes p dupliceē dolo
rē et dicētes ve ve. p̄pt' aīe et cor
pis cruciationē: ciuitas illa mag
na idest vniuersitas malor dāp
nata. i qua dites facti sunt oēs q̄ habe
bāt naues in mari de p̄cijs eius
quia de longinquo ferūt diuici
as eius Utrāq; igit' negociator
gn̄a desc̄psit: et illud videlicet
qd' in terra laborat: et illud qd'
in mari nauigat Reges itaq;
terre et negociatores de ruina ba
bilonis flebūt: quia supbi quoq;
et cupidi vniuersitatē p̄priorū mū
dana gloria et plenitudīe desti
tutā. inconsolabiliter dolebūt In q̄
vero dāpnata babilō. passura
sit ve: declar: cū subdit. Quī v
na hora est desolata idest oī cōso

lacione spoliata. Cōgregacio
nāq̄ dāpnandoꝝ nūc inter in
danos dolores. aliquā habet
cōsolacionē: sed vltīa hora tūc
acta. solā paciet᷑ desolacionē.
Et diligēter est pēsandū qđ ī
descripcione doloris amatorū ba
bilonis pⁱmū reges posuit: q̄a
mali quiq̄ q̄nto nūc in mūdo sūt
potenciores. tāto erūt in īferno
miserabiliores. Scriptū est eīn. pō
tētes potenter tormēta pacient᷑.
Reges autē et negociatores soli
in luctu babilonice ruine velut
tis aliis amatoribus babilōis
describūt᷑: quia ipsi inter alios
vicē᷑ pⁱcipui. et ideo per eos a
lii figurant᷑ et sub illis cōphen
dūt᷑. Sacra deniq̄ ꝓphia. que su
pius. ruinā babilonis. ac ama
torū eius descripsit. scōs successēter
angelos et electos hoīes glorifica
tos ut exultēt de ruina eius. ā
monet dicēs. Exultate sup eam
celi idest angeli. qui gaudetis de
liberacione generis humani: et scī apli
et ꝓphete. videlicet oēs iusti post
aduentū saluatoris vel ante ad
vitā eternā pⁱncipiendā iustifica
ti. et nūc sup celos ad eam possi
dendā sublimati. Notate autē
ista oīa nō ad pⁱtis. sed ad futu
seculi statū ꝑtinere. et quēadmodū
per celū. celestes et āgelici spūs
designant᷑: ita vcē per aplōs et ꝓ

n

phetas vtriusq̄ testamētī iusti cō
phendunt᷑ et signant᷑. Apostolos
autē ꝓphis ꝑscribit. causa pro
gatiue: quia eos ꝓphis digniores
sermo diuinus ostendit vbi ait.
Multi reges et ꝓphete voluerunt
vidē q̄ vos videtis et nō viderūt.
Quare ergo exultare debeant:
declarāt dicēs. Quoniam iudicauit iu
diciū vr̄m de illa: quia scilicet
ipsa vobis iniuste tormēta intu
lit et ipse eam ꝓpter hoc tormen
ta subire coegit. Magno nāq̄ g
audio scī letari poterūt: qui se
liberatos. et aduersarios suos qui
eos iniuste cruciare solebāt. iuste
cruciari videbūt. Alter gⁱ an
gelus ex̄pⁱus ē babilon subuersa et
habitacio demonū. atq̄ custodia
fc̄a. vniuersitas ipiorū dāpnata.
et demonū cruciatib' reddita: ab
a vox de celo. blāda iustis exhibi
ta ammonicio: exitus de babilōe
separacio de cōfusione: luctus regū
et negociatorū. dolor superborū et
cupidorū siue maiorū et minoꝝ.
Omnes q̄ppe de ruina eius ī inferno
lugebūt: qui eius statū in mūdo
dilexerūt. De exemplo subuersio
nis eius. Capitulū scdm.
Et sustulit vnus āgelus
fortis lapidē quasi mola
rē magnū. et misit in mare di
cēs. Hoc ipetu mittetur babilon
illa magna ciuitas. Dicta supi'

ruina babilonis et luctu ama
torū eius : cōsequēter subiungit
subuersionis eius exemplū : et hu⁹
ab unanimi p̄dicatorū uniuersi
tate dicit figuralit̄ ostensū. Et
sustulit unus angelus fortis
lapidē. Unus angelus est ordo
p̄dicatorū uniuersus. Qui rēe for
tis esse p̄hibet̄ : quia cōtra dya
bolū. mundū. uicia. v̄tute cōstā
cie robora̍t̄. Qui quoq3 lapidē
quasi molarē magnū sustēn
do in mare mittit : quia dāpna
torū cōgregacōem per ip̄enitē
ciā durā. per secularia negocia
instabilem et laboriosam. mag
nā per sup̄biā. et nūc in mūdo
elatā esse arguit : et finito cū
tp̄is ī infernales amaritudines
mittendā esse p̄dicit. Reprobi
naq3 q̄ nūc in glīa seculi p̄uris
extollunt̄ : in fine seculi ad yma
demgent̄. Scriptū quippe est. O
mis qui se exaltat humiliabit̄. et
Hoc impetu idest hac figura mit
tet̄ babilon magna illa ciuitas
in et'na subaudis tormenta idz
ultra iā nō īuenie̍t̄ scilicet in
mūdo : quia dāpnata lugebit
in inferno. Et ut apte p̄be̍t̄ qd'
quēadmod' malis affic̄iet̄ : ita
bonis oībus spoliabit̄ v̄ba sub
dit̄. Et vox cytharedorū et mu
sicorū et tybia canentiū nō au
diet̄ in ea amplius : et ois ar
tifex et ois ars nō īuenie̍t̄ in ea ā
plius. et vox mole qua videlicet
delicie panū p̄parari solent. non
audiet̄ in ea amplius. Et lux
lucne nō lucebit tibi āplius. et
vox sponsi et sponse. idz leticia
nuptiarū nō audiet̄ adhuc. idest
amplius in te. Nō qd' aliquī de
ea loq̄t̄ : aliquī ad eam. De ea
loquit̄ auditores erudiendo : ad
eam ei mala sua p̄dicendo et in
p̄perando : siue illi condolendo. Que
re deniq3 dāpnabit̄ et bonis oīb3
spoliabit̄ : manifestat cū subiung̍.
Quia mercatores tui erant principes
terre. quia scilicet principes tui da
bant aīas p̄ terrenis. qd' nō est ā
plius tolerandū. Et adhuc alie
cause subiungunt̄ cū subdit̄. Quia
in ueneficiis tuis. idz ueneficiis
p̄suasiōibus errauerūt oēs gē
tes idz aliqui de oībus gētibus
Et in ea inuentus idest in babilo
ne sanguis p̄phetarū idest maiorū
et scōrū idest minorū : et oīm q̄
interfecti sc̄ in t'ra nō solū scilicet
bonorū sed et malorum. et utrumq3
illi reputabit̄ in penā. Si enim
malus. malū occidat : occisi ne
quicia occisorē nō excusat. Ista
oīa intellectu leuia breuit' trans
curri'm⁹ quia ad alia festinam⁹.
nec spūaliter discuti'm⁹ que in
maxime secundum lrām intelligenda
iudicamus. Unus g⁹ angel⁹

p̄dicatorū ordo vniuersus: subla
cio magni lapidis molaris· redar
guicio elacionis dure sup̄bie īsta
bilis babilonis: missio in mare
ꝓphecia et p̄dicacio dāpnacionis
eterne: voces cythareðoꝝ et mu
sicoꝝ et alioꝝ que scripta sunt ab
lacio bonoꝝ tꝑaliū priuacio.

De grāꝝ actione deo exhibenda

Caplm textus xix.

P Ost de ruina eius cam̄ iiijm
hec audiui. quasi magnā
voce tubaꝝ multaꝝ in celo dicē
tiū allā. Laus et gloria et v̄tus
deo nostro est. quia vera et ius
ta iudicia eius sunt: qui iudicauit
de meretrice magna q̄ corrupit
terram in p̄stitucioē sua: et vin
dicauit sanguinē seruoꝝ suorū de
manib' eius. Et iterū dixerūt
allā. Et fum' eius ascēdit ī se
cula seclōꝝ. Post figurām dāpna
cionis ciuitatis ipīe. sup̄i' descrip
tam: laudē et gr̄aciaꝝ actionē
subiungit de ruina eius a sc̄īs di
uinitati exhibendā. Amonitā q̄p
pe erant sc̄ī supius exultare de
ruina eius. vbi dictū est: exulta
te sup eam celi et sc̄ī apli et ꝓphe:
et ipsi obediēt' cōplent amoni
cionē. deo cantādo laudē et reddē
do gr̄aciaꝝ actionē. Post hec a
audiui vocē magnā: quia mag
nū gaudiū significantē. Tubaꝝ
multaꝝ idē coꝝ qui ī mūdo sonu
erūt tubis p̄dicacionū. In celo

idē in celesti beatitudine: dicenciū al
leluya. videlz suauitatē diuine lau
dis humanis v̄bis inexplicabilis
Et notand' qd' dū dicat audiui
de futuro loq̄: quasi de p̄terito si
cut cōsuetudo est ꝓphis qd' in mul
tis locis exponere nō curauim' q̄a
prudencie lectoris discuciendū reser
uauim'. Sed quia allā ignotum
est. qd' notū est addit dicēs. Laus
et gloria et v̄tus deo nostro est.
Laus quia singulari' et supexcel
lenter laudabilis: glā quia glori
osus: v̄t' quia inuincibilis. Cau
sā quoq̄ quare illi hec oīa sint
attribuenda: subiungit dicēs. Quia
vera et iusta iudicia eius sunt. Quasi
dicēt: Here est laudād' glorio
sus et victoriosus p̄dicād': quia
vera sunt iudicia eius. dando vnicui
q̄ qd' ꝓmeruit. iusta reddendo scd'm
qd' quisq̄ ꝓmeruit. Causā deinq̄
declārat effectus. cū subiungit. Qui
iudicauit de m̄etrice magna eā
videlicet cōdēpnādo: que corru
pit terram se et alios deprauādo:
in p̄stitucioē sua idē in impietate
manifesta: et vindicauit sang
uinē seruoꝝ suoꝝ de manibus ei'
quē saluz effudit eos crudelit' occi
dendo. Et itm̄ dixerūt. allā. Per
laudis iteracionē: intellige eius
dem laudis eternitatē. Vel per
laudis iteracionē intellige vtriusq̄
sensus spūalis et corpalis in lau

dando vō exultacionē. Et fum⁹
eius idest tenebrosa amaritudo
tormētorū eius ascendit in secu
la seculor̄ idē sp̄. Hoc ad id re
fert̄ qd̄ supius dcm̄ est. qd̄ deus
vindicauit de merētr̄e magna. et
vindicauit sanguinē seruorū suo
rū. Et quia non solū minores
sc̄i. sed et maiores. siue de ipior̄
dāpnacioē. siue de sua saluacio
ne in celesti gl̄a dn̄m sūt laudaturi:
et ut id qd̄ supius dcm̄ est de mi
noribus. et id qd̄ addit̄ intelli
gamus de maioribus. apte nūc
dic̄: Et ceciderūt viginti q̄tuor se
niores et quatuor aīalia. idest
vniuersi ecc̄ie iudices et doctores
ceciderūt se humiliando: et adora
uerūt sedētē sup thronū. cū super
oīa venerādo. dicētes amē. all'a:
cū vᵉ ineffabilit̄ laudabilē clamā
do. Maiores q̄ppe. et ex se testimō
niū dant: et testimō̄ᵐⁱ minor̄ cōf
mant. Sed quia supius diuise
et separatim vtrorūq̄ gaudiū
et grāx̄ actionē ordinauit: n
nūc gen̄m oībus pit̄er statim de di
uina laude āmonicionē. et eius
dem laudis cōem exhibicionē sb
iūgit. Et vox exiuit de throno
dicēs. Laudem dicite deo nr̄o oēs
serui eius: et qui timetis dn̄m
pusilli et magni. Thronus dei
sūt angelice ptātes: in q̄bus d̄s
pn̄cipalit̄ residendo regnat et
p quas suos elcōs gubn̄at. Ide
quibus vox ut laudem⁹ dn̄m ex
ire phibet̄: quia p eas et cū eis
dine laudacionis exēplū et cō
sorciū nob̄ dona. Laude dicite
deo nr̄o. subaudi: in celo: vos q̄
libe͡rati et erepti estis per ipm̄
de malo. Oēs serui eius et q̄
timetis dn̄m idē q̄ ei reuerent̄ sb
diti estis. et qui ei casto amore
subiectis. Pusilli et magni: pu
silli sūt q̄ nequūt altiora penet̄
re nec diuinū cōsiliū possūt adi
plere qd̄ dicit. Vade vēde oīa
que habes et seq̄re me. Sed p
uitas nō nocet: cui⁹ cor et lin
gua diuina laude īple. Et q̄ obe
dienter diuinā āmonicionē sus
cepimus: decla. cū subdi. Et au
diui q̄si vocē tube magne. et si
cut vocē aquar̄ multar̄: et si
cud vocē tonitruor̄ magnorū
dicenciū all'a. Apte dicit nō vocē
sed quasi vocē: ut apte signifi
cet ea que fiūt in celo sua sub
limitate cūcta trāscendē que fi
ūt in mūdo. Audiuit tamē vo
cis similitudinem. ut per cognitē
rei qualitatē et inuistia et sūmi
boni quoquomodo p̄cipiet ac
nobis manifestaret iacentē sub
limitatē. Audiuit vō quasi vo
cem tube magne: quia q̄ modo
tuba sūt in mūdo fidem et p̄cep
dei p̄dicando: magnifice post

modū letabū' in celo. Audiuit
quasi vocē aquar multar: q̄a
ex multis ꝑplis colligi' cetus a̅i
mar saluandar. Audiuit q̄si
vocē tonitruor magnorū. q̄a
dāpnatos ip̄ios tirebit exulta
tio scor glificator dicētiū all'a
Quater in hoc caplō descbit'
ista vox dīne laudis ꝑpter sac'
mētū dīne tinitatis et vnitatis
Tria quippe et vnū: q̄tuor con
plent. Rāc ḡo q̄ter id3 ter et se
mel all'a in grār actiōe et lau
de diuinitati exhibita incorat'
quia trinus et vnus est ds qui l
landa'. Cui' laudis vtus ami
rabilis quēadmodū nūc iex
plicabilis existit. ita tūc oib'
facilis erit. qū scōr lingua taceb'
affcūs clamabit. Causa demqꝫ
laudis sūme et imēse diuitati
exhibende: decla' cū subdi' Q̄
niā regnauit dn̄s ds nr̄ omps
Regnaē se tūc vē demōstrabit:
quia nūc reprobis regnaē mi
me vide' dū eos cōtra suos seru
re ꝑmittit. Dn̄s ds noster ops
Dn̄s excellencia: ds natā: in
gracia. oīpotens potēcia. Sed
quia duplex grār̄ū actio deo a
scīs exhibebi' in celo vna de ma
lorū dāpnaciōe. altēa de eorū
saluaciōe: bn̄ postq̄̄ illam
q̄ de dāpnaciōe ip̄ior est supius
descpsit. cōsequēter illam q̄ de

nistor saluaciōe est adiūgit.
Sed ideo illa prius q̄ ista desc
bi': quia se cū p̄cedētib' cōnec
te pba'. Et ꝑ̄ma post illa q̄b'
adhēt prius ordīata. apte sb
scribi' scda. Sed'. Gaudeam'
et exultem' et demus glām deo:
quia venerūt nupcie agni. et
vxor eius ꝑparauit se. et datū ē
illi. ut opiat se bissino splēdēti
candido. Quasi dicēt. Gaude
amus et exultemus leticiā a
gētes duplicē. quia possidemus
aīar et corpm glorificacionem:
et demus glām deo per laudē ī
~~[illegible]~~ grār actionē. p
laudē ꝑpter ieffabilē eius dig
tatem: per graciar actionem
ꝑpter nostrā saluacionē. Gau
deamus et exultem' quia salua
ti sum': dem' glām deo. quia s
nrā est salus ab eo. Et apcius
descbēs causā gaudēdi dicit. Q̄a
venerūt nupcie agni. Quasi dī
re nupcie agni idest cōiunctio x
xp̄i et ecclīe venerūt: neq̄q̄ū sci
celesti p̄ria ~~[illegible]~~ gauderēt
Que videlicet nupcie nūc in mū
do inchoacionē habent ꝑ grām:
tūc v'o in celo cōsūmacionē ha
bebūt ꝑ glām. Tūc eīm vēe v'
nisse dicē' qū vniūsali eccīa ī
oībus elcīs suis ad cōtemplaci
onē et amplexū sponsi tūc la
ta ꝑfruē'. Modo nimir iterum

venium: sed nondum ex integro dicam pro qua venerunt. Tunc ergo verum et perfectum gaudium erit: quando sancta ecclesia in celesti thalamo celesti sponso perfecte coniuncta pariter gaudebit. Ad quam videlicet sponsi coniunctionem preparabit se in tempore: ut ea digna sit in eternitate. Nisi enim se modo prepararet in mundo nequaquam illi coniugi copulari posset in celo. Iste sunt nuptie a quarum leticia fatue virgines sapientibus introeuntibus excluduntur. Et de hac preparatione apte nunc dicitur. Et uxor eius preparauit se. Per iusticiam nempe se preparat: ut ad sponsi copulam pertingat. Preparat se per iusticiam: ut pertingat ad gloriam. Et quia sine dono gratie minime perueniret ad candorem iusticie: apte subditur. Et datum est illi ut cooperiat se bissino splendente candido. Bissino iusticie videlicet merito splendente boni operis exemplo: candido virtutum exercitio. Nisi ergo illi daretur per gratiam nequaquam se posset preparare per iusticiam: et nisi se per iusticiam prepararet nullatenus ad celestem sponsi copulam perueniret: et nisi perueniret ad celestem copulam sponsi non haberent sancti vel effectum eternaliter gaudendi. In hiis igitur verbis gradatim et ascendendo ordine prosequitur: quo ad celestis gaudii plenitudinem perueniret. His etenim omnibus consummatis erit ista sanctorum iocunditas gaudii et exultationis et diuine laudationis: de qua nunc dicitur. Gaudeamus et exultemus et demus gloriam deo. Et ne bissinum iusticiam significare dubitemus. sed hoc ipse nobis exponit dicens. Bissinum enim iustificationes sunt sanctorum. Bissinum namque iustificationes significat. quia quemadmodum bissinum sine bissi magno labore perducitur ad candorem. ita sanctorum iustificatio longo agone perducitur ad consummationem. Sequitur. Et dixit michi. Beati qui ad cenam nuptiarum agni vocati sunt. Et dixit michi. Hec verba dei vera sunt. Locutus de leticia celestium nuptiarum inuitat presentes ad participationem earum. Iubet beatos scribi omnes qui ad earum iocunditatem sunt vocati. Et dixit michi [illegible] qui mecum loquebatur. Debet ut predestinati ad vitam scripta legant et intelligant et ad querenda celestia bona semetipsos accendant et reprobi legentes. et contempnentes iustiorem dampnationem acquirant. Beati qui vocati sunt non ad prandium sed ad cenam quia sine omni successione perhennem possidebunt leticiam. Prandium enim presentis gratie refectionem significat: cena vo-

quā nulla vectio seqꝛ: eterne btitu
dinis plenitudinē figurat. Erunt
g° re vera btī quia ab oī malo
liberi et firme: iocunditate sūmi
boni. Qui vocati sūt nō tm̄ pre
dicacioē. sed et p̄destinacioē: nō
solū p credulitatē: sed et p electi
onem. Multi sūt quippe falsi xp̄ani
qui in generali nr̄o continent̄: voca
tor de qbus d̄: multi sūt vocati
sed nequaquā btī sūt dicendi: q̄
ad btitudinē minime ptingūt
Et ut ea q̄ ab angelo de hac be
titudiē dicūt: firmius et cercius
a nobis credant: et in maiori a
auctoritate habeant̄: nō sua s;
dei fore vba q̄ dicit ptestat̄: Ait
g° Hec vba dei vā sūt Quasi
diceret. Tanto maiori fidei que
dico credē debetis: quāto ea et
dei esse. et vā esse manifestius au
ditis Et quidē hec vba dei dixisse
sufficeret: quāvis vera minime
addidisset. Deus quippe nequaquā
credi posse mētiri. sed hūana
cōsuetudiē ut in plerisq; scripture
locis solet fieri. de divinis loquēs
ea q̄ prestabat: et dei esse. et vā
dicit: nō tā ut in nobis fidē doc
tor roboraret. sed a nr̄o loquēdi
more nō discreparet. Qui enī
deū vere credit: nō falsa. sed vā
esse credit vba que dicit dēs. Et
quia aūt adventū salvatoris so
lebant hoīes apparētes sibi an
gelos adorare: voluit sc̄s theo
logus honorē ab aliis sc̄is āge
licis spiritibus exhibitā: exhibē
Sequitur: Et cecidi aūt pedes ei
ut adorarē eū. Sed dignitas
angelica. que se in veteri testa
mento ab hoīe adorari nō phi
buit: in novo videns sup se ex
altatū hoīem deū. ab hoīe se
adorari nō sustinuit. Unde
addit: Et michi: vide ne feceris
Et causam subdens ait Cōser
vus tuus sū. et frm̄ tuoꝝ: ha
benciū testimoniū ihū. Quasi
diceret. Ego a te adorari iā ptiesco
quia tuam naturā super me
regnare cōspicio. Ille solus a
te debet adorari: cui sup oīa ex
altato. ego pariter tecum debeo
famulari Quod apertius subdit
dicens Deū adora. Et ut mani
feste cognoscamus quid sit tes
timoniū ihū: ipē nobis illud
per semetipsū exponit. Testimo
niū enī ihū. est sp̄s p̄phetie.
Oēs quippe p̄phete xp̄o testimo
niū phibendo xp̄o servierūt:
et angeli eū sup se adorantes
venerātes. ei sine cessacioē de
serviūt nec erubescūt se cōser
vos noīare: quos suo dn̄o sa
ut nūstrare Vox ergo aquaꝝ
multarū in celo auditaꝝ. gra
taꝝ actio scōꝝ aīaꝝ in celesti
btitudiē canituraꝝ: quatuor a

animalia. et viginti quatuor senio
res. universi scilicet ecclesie predicatores
et iudices : nuptie agni. coniunc
tio christi et ecclesie in beatitudine celes
De christo cum iudicante et po ti.
Et vidi celum apertum et ecce equus. testate eius capitulum iiij.
albus et qui sedebat super eum vo
cabatur fidelis et verax et in iusti
cia iudicat et pugnat. Oculi
eius sicut flamma ignis. et in ca
pite eius dyademata multa ha
bens nomen scriptum quod nemo novit
nisi ipse. Et vestitus erat ves
te aspersa sanguine. et vocabatur
nomen verbum dei. et exercitus qui
sunt in celo sequebantur eum in equis
albis vestiti bissino albo mun
do. In hoc capitulo potencia atque
iusticia christi. universitate impiorum
dampnatis describitur. et ex iusticia
iudicis eam non iniuste condempnari de
monstratur. Et vidi celum apertum. et
ecce equus albus. Apercio celi. re
velatio misterii. equus albus :
homo a verbo assumptus. Qui recte
dicitur albus : quia vere immaculatus.
Aperto itaque celo visus est equus
albus. quia revelato sacre pa
gine misterio. cognoscitur homo imma
culatus. a verbo assumptus. Et qui
sedebat super eum. filius videlicet fi
lium patris qui secundum divinitatis
naturam excellit hominem assumptum
vocabatur fidelis et verax. fidelis :
quia nulla dicenda preter misit :
verax : quia nulla mendacia
predicavit. Et in iusticia iudi
cat. subaudis genus humanum
tribuendo unicuique iuxta opus
suum : et pugnat scilicet contra
dyabolum. et universum eius exerci
tum. Oculi eius sicut flamma
ignis : quia suo respectu repro
bos urit cruciatu dampnatio
nis : electos illuminat agnitione
veritatis et accendit amore virtu
tis. Et in capite eius dyademata
ta multa : quia ex divinitatis
potencia suis electis tribuit premia
eterna omni fine carencia. Habens
nomen scriptum. quod nemo novit nisi
ipse. et subaudis cui ipse volu
erit revelare. quia divinitatis no
men. quod ipse eternaliter habet per
naturam. et suis habere tribuit per
graciam : nemo malus potest agno
scere : quia nemo malus potest
illud habere. Et vestitus erat ves
te aspersa sanguine : quia caro eius
rubet sanguinis effusione. Et vo
cabatur verbum eius verbum dei. quia
ipse est verbum patris per quem deus pater
cuncta creavit per quem mundo se
nunciavit. Et exercitus qui sunt in ce
lo eum sequebantur. quia omnes electi qui
dyabolum superantes et celestem vi
tam agentes ipsum imitantur. In equis
albis : in corporibus et operibus
mundis. Vestiti bissino albo

mūdo. Nullimo idest cādore iu-
ticie albo. uirtutū excitacione i
mūdo a cūctis puaricatione. Idē
co aūt eius cum ipso descēbūt
milites: ut ipsi esse cōsutes oste-
dant. Seq. Et de ore eius pce
debat gladius acutus. ut in ip
so pcutiat gētes et ipse reget e-
os in uirga ferrea. et ipse calcat
torcular uini furoris ire dñi
dei oīpotentis. Et habet in ves
timēto et in femore suo scriptū
rex regū et dñs dñanciū. Nō
q oīa que in hoc ca. lo cōtinēt:
sine respcu tpis ponit qualis qu
tusq sit. et quātū possit tm os
tendē intēdit. De ore itaq eius
gladius acut' predit: quia de
ore eius snīa subtilis exit. Ut
in ipso gētes pcutiat idest bo
nos a malis. et malos a boīs
discernat. Et ipse reget eos in
uirga fērea. inflexibili uidel3
iusticia. Et ipse calcat torcular
uini furoris ire dei oīpotētis. q
ipse pūnit īpios uindicta. deus
quasi furibūd' quasi et irat'
ppinat eis. Et habet in vesti
mēto et in femore suo scriptum
rex regū et dñs dñanciū. quia
scdm suā etiā huāitatē. et scdm
illam quā de scīs pribus habu
originem se demonstrat oīb'
platū. Potestatē nāq quā
habet scdm diuinitatē p naturā:

illā habz scdm huānitatē per
graciā. Per hoc autē qd' dicit
scriptū. designa' esse indelebile
bonū atq ppetuū. Capitulo g
celi: reuelacionis idem. equus
albus: hō a ūbo assūptus. o
culi sedentis: sapia diuinitatis
dyademata multa: pmia et
na. q st multa quia soli deo nu
merabilia ē. nomē scriptū diui
tatis bonū: uestis sanguie as
psa: caro passa. exercitus celi: o
mes electi. gladius acut': snīa
subtilis. uirga ferrea: iusticia i
flexibilis. torcular uini furo-
ris ire dei: pssura diuine uindicte.
scriptura in uestimēto et in femo
re rex regū et dñs dñanciū:
ppetua ptās scdm hoīem assūp
tū. De angelo demoēs inuitāte
ad cōmestionē regū babiloīs
et tribunorum. eius. Capi
Et uidi telū. Quintum.
unū angelū stantē in so
le. Et clamauit uoce magna
oībus auibus q volāt p medi
ū celi. Venite cōgregamini ad cenā
dei. ut māducetis carnes regū
et carnes tribunor et carnes for
tiū et carnes equor et sedenciū
in ipsis. et carnes oīm liberor
ac seruor et pusillor et mag
norū. Dupplus potēcia xpi ba
bilonē cōdepnātis describit: hic
inuitacioēm demonū ab angelo

fraīa ad cōmestionē dāpnato
rū subiugit. Unde patet ma
lū qd demones ipsys ī inferno
illatū sē nō tam esse eorū libē
volūtatis quā dīne pmissiōis
In hoc enī qd īuitant subtilr̄
īnuitur qd nō pnt seuire nisi
pmittant. Et vidi unū ange
lū stantē in sole. Unus āgelus
est ordo pdicatorū vniūsus. Q
in sole stat. quia in feruore p
secucionis p bonā intēcionēm
erectus: reā pdicando pseue
rat. Qui eciā clamare voce
magna demoēs īuitādo ad cō
mestionē malorū dic: quia
malignos spūs hoīes dāpna
tos in inferno cruciādos mg
na constancia ptestat. Q sub
demoēs p mediū celi volant:
quia ī medio aeris huius habi
tant. Qui quoqz vtē nō ad prā
diū īuitāt sed ad cenā: quia
reprobi spūs qui in cruciatibus
hoīm delectāt post illius vlti
me dāpnacionis hūane delectā
cionē nō habebūt aliā. Nō eī
poterit habē successionē: qa
erit ppetua nō trāsitoria. Ut
māducetis carnes regū et
tribunorū et carnes forciū. Po
tētes anponit: quia potētes
potenter tormēta pacietur.
Et carnes equorū et sedenciū
in ipsis. Equi sūt corpa: sesso
res spūs. Qui vtriqz a demonibus
manducabūt: quia demones
vtrorūqz cruciatibus delectabiliter
saturabūt. Vel equi sūt subiecti:
sessores plati. Qui vtriqz cōme
dent: quia vtrqz puniēt. Et car
nes oīm liberorū ac seruorū et pu
sillorū ac magnorū. Hec ad lrām
intelligēda sūt. nō spūalit exponēda
Sed diligēter est itelligēdū. qd p
istos quos in hoc caplo describit:
oēs dāpnādos cōphendit. Unus
g° angelus. ordo pdicatorū vniū
sus: vox magna. pdicacionis in
stācia: aues. demoēs: cena. vltiā
pena. Alii dicūt per aues electos
posse significari. quia sicut aues
ad alta leuāt volando: sic eleā ce
lestia cōtēplādo. Qui p h° eciā cō
medent filios babilonie qz in d
dāpnacioe eorū cōdelectabūt diue
iusticie. **De dāpnacioe antix
et pseudo pphete eius. Capi.m**

Et vidi bestiā **Textum**
et reges tre et exercitus e
orū cōgregatos ad faciēdū pliū
cū illo qui sedebat in equo et cū
exercitu eius. Et apphensa est bes
tia et cū illa pseudo pphā qui fe
cit signa magna coram ipso q
bus seduxit eos q acceperūt ca
racterē bestie. et qui adorauert
ymaginē eius. Uiui missi sūt
hii duo ī stagnū ignis ardentis
sulphure. Ut scēpta supi° gnalr

dapnacioe malor spalem in ho capitulo antixpi et in sequenti capitlo dapnacione dyaboli sb iugit. ut qui specialit seuiuit ipetracione iniquitatis specialr memorent in dapnacionis de scripcione. Et quamuis sacre pphie sit intencio tractare in hac visioe de diuturnitate etne dapnacionis. nō nulla tamen in his duobus capitulis insrit de hiis que spectant ad cursum tempois. mira videlz prudencia ut in singulis visionibus ipia psecucio describat et electorum ms qui eius spetiu pmunia. Et vidi bestiam idest atixpm et reges tre idz malos platos qui vel se vel alios regere norunt in terrenor cupiditate. et exercitus eor idz malos subiectos congregatos ipetradi mali unanimitate ad faciendu pliu psecucione cum illo q sedebat in equo idz xpo et exercitu eius oibus videlicet fidelibus. Mali quippe semp adusus bonos congregant et eos suis machinis debellare conant. Et diligenter ad intendum qd ea q supius in hoc capitulo cotinet ad pnte quam mali bonis inferunt ptinet psecucione. ea vo que sequn ad futuram eorum qua pro ipetrata recipient ipietate dapnacioem. Et apphensa est bestia. quia apphendet antixps cum veniet iudicia et pseudo pphia eius idest ois doctor et principium eius cet. Qui fecit signa magna coram ipso qbus seduxit eos qui acceperunt caracterem bestie et adorauerunt ymaginem eius. Hec quia supius exposuimus ea hic iterare nō curauimus. Uiui missi st hii duo in stagnum ignis ardentis sulphure. Hy duo spaliter ex noie designant ut qui magis peccant magis cruciandi ee cognoscant. In stagnum ignis ardentis sulphure. ut qui nō horruerunt se corrupere fetore luxurie: ibi crucient fetore ardentis gehene. Et notand q uiui in stagnum mitti dicunt quia uiui cruciatibus subiecti et nalit misere uiuentes puniunt. Sequitur Et ceteri occisi st in gladio sedentis sup equum qui pcedit de ore eius. Ceteri in gladio sedentis sup equum q pcedit de ore eius occident quia subiecti et discipli antixpi et doctor eius diuina sententia ferient. Et ōs aues saturate st carnibus eor. Aues dapnator carnibus saturabunt quia demones ex liuore malicie vel eciam sancti ex amore iusticie in cruciatibus eorum delectabunt. Bestia qs antixps pseudo pphia. falsorum doctor chorus

stagnū ignis. pfundū dāpna
cionis ÷ occisio cecorū. dāpna
cio subiector ÷ saturacio aui
ū de carnibus eor: delectacio dē
monū vel scōrū. de ciuitati
bus dāpnatorū. De zathana
ligando et iterū soluēdo et seu
cia ⁊ dāpnacōe eius. Caᵐ. viiᵐ

Capl'm text' xx.

Et vidi angelū descēdētē
de celo. habētē clauē ab
yssi et cathenā magnā in mā
nu sua. Et apphendit draco
nē serpētē antiquū qui est dy
abolus et sathanas. et ligau
eum p ānos mille. et misit eū
in abyssum et clausit et sig
nit illū ut nō seducat āplius
gētes donec cōsumēt mille ānī.
Et post hec oportet illū solui
modico tpe. Declarata sup
dāpnacōe ātixpi. succedēter ad
iūgit dāpnacionē dyaboli. Ter
tū aūqm ad dāpnacionē dya
boli veniat. ligacionē eius et
solucionē et seuiciā narrat. ut
hec oīa describēdo elcōs de singu
lis erudiat. et cōtra dyabolicā
seuiciā pmuniat. Et vidi ange
lū descendentē de celo. Angel
xpūs qui de celo descendit. quia
hūām naturā suscipiēs. semz
ipsū p nobis humiliauit. Qui
habet clauē abyssi. quia clau
dit scdm suū arbitriū hyatū
totius mali. Qui cathenā in

magnā in manu habet. qa so
lus p potenciā suā seuiciā hos
tis antiqui ligare potest. Qui
etiā draconē. serpētē antiquū
apphendit. quia illū cōtra gen
hūanū fraudulenter et cōtra
se ipsos in morte eius cōmouē
do. iniuste egisse redarguit. Q
videlicet apostata sps. draco ē
p violenciā. serpēs p fraudulē
ciā. antiquus p nocendi cōsue
tudinē veterem. Qui est etiā
dyabolus idest deorsū fluens
in malos fluendo. et sathanas
idest adūsarius. bonis adūsādo
Quē angelus apphendēs per
mille ānos ligauit. quia xps
illū toto tpe isto quo scā eccl'i
ab aduētu ipsius xpi. usq ad tē
pus antixpi pstē post iusticiā
repar ad gloriā. ātiq ptate pri
uauit. Quātū autē ad lrām
spectat iste ānor millenarius
iam pridem est cōpletus sed q
quādo ātixpus veniat. et sath
nas soluat. ignoramus. Q
tū vo ad spūalem itelligēciā
ptinet nequaqm iplebit donē
scē matris ecclē iusticia scdm di
uinā puidēciā plenius pficiat.
Millenarius quippe pfcōnē fi
gurat. Tanto g° tpe. sathas
ligatur quāto iustorū pfectio
consumat. Ubi vo cōuerse
decla cū subdit. Et misit eū

in abyssũ. In abyssũ quippe
eũ misit quia in tenebrosis ⁊
pfũdis īfideliũ cordibus late
cõpellit. Et clausit et signauit
quia neq̃q̃m ad supand᷒ suos
elcõs inde erupe pmittit. Unde
addit᷒. Ut nõ seducat ãplius
gentes sibi videlicet ad ꝑpetrã
da scelera cõsencientes. Donec
cõsũmẽt᷒ mille anni. idꝫ vsq̧
ad aduentũ ~~xpi~~ antixpi. Et p᷒
hec oportet illũ solui modico
tpe. quia sic d̃s cõstituit vt in
diebus antixpi iterũ seuiat
pristina recepta ptãte. Seq̃t᷒.
Et ~~vides~~ vidi sedes et sancti
sederũt sup eas et aĩmas de
collator ꝑpter testĩoniũ ihesu.
et ꝑpter vbũ ~~ihesu~~ dei. et qui
nõ adorauerũt bestiã neq̧ y
maginẽ eius nec acceperũt ca
racterẽ in frontibus ꝰ in ma
nibus suis. et vixerũt et reg
nauerũt cũ xpo mille ãnis
Cuncta que in hac clausula c
tinẽt᷒ ad tẽpus ligacõis dya
boli ptinẽ videntᷓ. Et vidi se
des et sancti sederũt sup eas
Quasi dicẽt. Ligato dyabolo
fideles vidi solutos et subdi
tos ꝑlatis obedire paratos. et
ꝑlatos rcẽ iudicare subditos
Sedes quippe significãt sub
ditos. sed ꝑlatos. licet et ipsi
subditi sed sint. Sed ergo se

dent nũc sup sedes. quia ꝑlati
sup subditos iustã prelacõẽ
exercẽt. Et subaudi᷒ vidi aĩ
mas decollatorũ scilicet scõr
marti a corporibus solutos ꝑpt
testĩoniũ ihesu. idꝫ ꝑpt testio
niũ phibitũ eius humanitati.
Et ꝑpter vbũ dei. idꝫ ꝑpter tes
timoniũ phibitũ eius diuinita
ti. Et subaudi᷒ vidi eos qui
nõ adorauerũt bestiam neq̧
ymaginẽ eius vt acciperent
caracterẽ in frontibus suis ⁊
in manibꝰ suis. sicud sup̃ ex
positũ est. Istos autẽ vidit qa
in mũdo passos et a corporibus
~~simpliciter~~ solutos cũ xpo in
celestibus viuẽ et regnarẽ in
tellexit. Unde apte subdit. Et
vixerũt et regnauerũt. vixe
rũt scilicet p iusticiã. et regn
auerũt p gloriã. cũ xpo mille
annis idꝫ toto tpe isto quo sca
ecclia ꝑpat᷒ et pficit᷒ ad coronã
eternam. nõ tantũ in futuro
quando post p̃ma stolam. acci
pient scdãm. Et notãd᷒ qꝫ hic
dicat. vidi sedes et sancti sede
rũt sup eas. ptinet ad bonos
qui adhuc presencialiter in
corporibus viuũt. Hoc vẽo qd
addit᷒ et aĩas decollator ad
eos qui iam a corporibus solu
ti st. Sed hoc qd se vidisse di
cat aĩas decollator spectat ad

maiores bonos. hoc vō qđ in ea
dem sūia aduertit. et qui nō ado
rauert bestiā. ad minores. Hoc dei
gr qđ tacite īserit dicēs. et ceteri mor
tuorū. nō vixerūt. donec cōsūmēt
mille ani. ad malos. qui primū q
de spūali. deinde corpali morū
et in infernū retrusi morte nūc
aiarū paciūt. Nec reuiuiscūt d
donec cōsūmēt mille anni. idē
donec cōsūmata malicia ma
lorū. et pfcā iusticia bonor ad
corpa redeant. et sūptis corpib
iterū ad penas descendant. He
Hec est resurrecō prima. Btūs
et scūs qui habz pte in resurrecō
ne prima. In hiis scda mors nō
habet ptatem. sed erūt sacdotes
dei et xpi. et regnabūt cū illo mil
le annis. Iterz redit ad descrip
nistorū et describit btitudinē eor
Hec est resurrecō prima iustifica
cio siue glorificacio videlz aiar
q est in accepcioē stole scde. Qū
ti autē sit prima ante diē hre pte
in prima resurrecōe declar cum
dicit Btūs et scūs qui habet
pte in resurrectiōe prima. Btūs
per gloriā. scūs p iusticiā. In
hiis scda mors nō habet ptatē
quia ad eternā nō descendent
dāpnacionē. que est mors scda
malorū propter penalitatē corpo
rū. Culpa quippe siue dāpna
cio aiarū que nūc est. est mors

prima. dāpnacio vō corpm q fu
tura est. est mors scda. Ideo gl il
li q nūc ad celestia bona p iusti
ciā siue primā stolā colligūt bti
dr. quia mortē etnā nō gustabūt
Sed erūt sacdotes dei et xpi. qa
diuinitati. et assūpte humanitati lau
des imolabūt. Et regnabūt cū
illo mille annis. idz toto hoc tpe
nō tm in futō de quo cōstat qđ ie
regnabūt. Seqr Et cū cōsūma
ti fuerit mille anni. soluet sa
thanas de carcē suo. et exibit et
seducet gētes que st sup quatuor
angulos tre. gog et magog. et
cōgregabit eos in preliū. quor n
nus est sicut arena maris. I
terū redit ad id qđ supius dix
oportet illū solui modico tpe.
Et cū cōsūmati fuerit mille ani
tpe videlicet antixpi. soluet sath
nas de carcē suo. idz de malorū
cordiū pfūdo. et exibit recepta
ptāte et seducet gētes. idz oēs
gentilr viue cupiētes. fallaci
decepciōe. que st sup qtuor angu
los terre. quia inhiabūt cupidi
tati terene. gog et magog. Gog
interptar tectum. magog de tec
tū. Gog gl et magog dyabol
seducet. quia ōs malos marie
psecutores venenū malicie in
se tegentes. et tandem ad apta
seuiciā procedentes fallaciter deci
piet. Vel etiā scdm intelligēciā

tre. gog et magog. has vndiq̃ ferocissimas et inmundissimas gētes seducat. et p̃ eas ad alias suppandas et īquinādas perdet. Et cōgregabit eos in p̄liū ad īpugnandū p̄plin scilicet electorū. Quorū etiā multitudo et sterilitas declarat ꝯ subditur. Quorū nūs est sicut arena maris. id est ita innumabiles et ita steriles. Quorū quoq; ĩpīa in sctōs psecucio subsequēter desc̃ribit cū adiūgit. Et ascenderūt sup latitudinē terre: et circuierūt castra sctōrū et ciuitatē dilectam. Vltimi nāq; psecutores. sup latitudinē terre ascenderūt. quia supbiendo sup terrenos. semetipsos extollēt. Castra etiā sctōrū circuibūt. quia eorū munitā vnitatē ad bellū sp̄ paratā vndiq; īpugnare et īrumpere temptabūt. sed nō poterūt. Et circuibūt ciuitatē dilectam. quia conabūtur irrūpere et dissipare sctām ecclesiam. Non eū has uel illas sctōrū cōgregaciones. sed et vniūsalem sctām ecclesiā funditus subūtere et destruere laborabūt. Vnde recte p⁹quā dixit: circuierūt castra sctōrū: statim adiecit et ciuitatē dilectā: Sed nequaq̃ timendi sūt: quia cito pibūt. Nam seq̄tur. Et descēdit ignis a deo. de celo: et deuorauit eos. Ignis a deo de celo descendit: et eos deuorauit: quia repentinus interitus celitus illis īmissus eos cōdēpnabit. Seq̄tur. Et dyabolus qui seducebat eos. missus est in stagnū ignis et sulphuris vbi et bestia et pseudo p̄phete cruciabūtur die ac nocte in secula seculorū. Descriptis oībus alijs q̃ in tytulo p̄sentis capli designatur: tandem dāpnacionē dyaboli subiūgit: et eā breuiter describit. Sed quia v̄ba hec supius satis elucidauimus hic eadē iterare supfluū iudicauimus. Angelus g⁹ xp̄s: descensio āgeli. īcarnacio v̄bi: catena magna. ptās diuina: ligacio dyaboli. cohibicio nocendi: mille āni. tēpus a xp̄o. vsq; ad aduentū antixp̄i: sedes subiecti: sci sedētes. plati: ceteri mortuorū qui nō vixerūt. reprobi qui iam perierūt: resurrectio pima. illa q̃ nūc est glorificacio aiarū iustorū: mors scda futurā corporalis et eterna dāpnacio malorū: solucio dyaboli. laxacio nocendi: cōgregacio gog. et magog in prelium. excitacio malorum ad psequēdū: ignis īmissus de celo. vindicta īmissa a deo: stāgnū ignis et sulphuris. īcendiū eternis dāpnacionis. De die iudicij et q̃litate eius Capi.m.viii. octa

Et vidi thronū magnū et candidū et sedētē sup eū a cuius cōspectu fugit terra et celū et locus nō est inuentus ab eis

Et vidi mortuos magnos et pu
sillos stantes in cōspectu throni. Et
libri aperti sunt et alius liber apertus
est. qui est vite. et iudicati sunt mor
tui ex hiis que scripta in libro erant
secundum opera ipsorum. In hac visionis
agit de fine temporis. de qualitate vi
delicet iudicii. quod erit in adventu
xpisti. Vidi thronum magnum can
didum. vidi thronum id est regnantis
et iudicantis xpisti dignitatem. magnum
per immensitatem. candidum. per immor
talitatem. et sedentem super eum scilicet
xpistum. a cuius cōspectu fugit terra et
celum secundum priorem speciem. et locus
non est inventus in eis. secundum statum
priorem. Et mortuos magnos et
pusillos stantes in cōspectu thro
ni. Ista secundum litteram tantum debent in
telligi. et ideo secundum spiritualem intelli
genciam non indiget exponi. Et
libri aperti sunt. Libri qui tunc aperi
ri dicuntur. cōsciencias ipsorum significant
que tunc revelabuntur. Et alius liber
apertus est qui est vite. et iudicati sunt
mortui idest mali. ex hiis que scrip
ta erant in libro secundum opera ipsorum
Mortui ex hiis que in libro vi
te scripta erant iudicari recte dicuntur.
quia mali qui nomine mortuorum
figurantur. ex comparacione iustorum
qui in libro vite scripti sunt dampna
buntur. In ipsis quippe divina precep
ta se contempsisse patenter leget. et
ob hoc promeruisse se perhennes pe

nas. luculenter intelliget. Notandum
autem quod quatuor sunt maneries hominum
Iudicati. et dampnati. Iudicandi et
dampnandi. Iudicati et salvati.
Iudicandi et salvandi. Iudicati
et dampnati sunt: quorum dampnacio
iam certa est. Iudicandi et dam
pnandi: quorum dampnacio certa
non est. Iudicati et salvati: quo
rum salvacio iam certa est. Iudican
di et salvandi: quorum salvacio ad
huc certa non est. Ad iudicandos
igitur et dampnandos proprie pertinet id
quod hic dicitur: mortuos iudicatos
ex hiis que scripta erant in libro vite
secundum opera ipsorum. Aliis enim da
bitur pena minor: aliis pena ma
ior. Et ne aliquis ultionis iudicio
defuturus credatur. apte subditur. Et
dedit mare mortuos suos. et in
fernus et mors similiter mortuos su
os. qui in ipsis erant. et iudicatum est
de singulis secundum opera ipsorum. Et mare
nimirum dabit mortuos. quia
dabit corpora mortuorum. et infernus
penalis et mors et ipsa pena da
bit mortuos suos idest spiritus mor
tuorum. Et diligenter advertendum
quod mare et infernum sive mortem de
disse mortuos perhibuit: terram
autem mortuos dedisse minime di
xit. Deo nempe de terra de qua certissime
constat. prudenter tacuit. quod de
mari et inferno et morte dicit.
quia quod ceteris creditur fieri. mi

est necessarium dici. Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. quia secundum differenciam meritorum. est differencia premiorum. Sequitur. Et infernus et mors missi sunt in stagnum ignis. Hec est mors secunda. Et qui non est inventus in libro vite scriptus missus est in stagnum ignis. Per ista duo infernum videlicet et mortem demones et homines dampnandos possumus intelligere qui mittentur in stagnum ignis idest in profundam perpetuam obscuritatem dampnacionis. Hec est mors secunda. Prima quippe mors. est dampnacio animarum: secunda vero dampnacio adiuncta corporum. Et ad ultimum quidem generalem de omnibus dampnandis infert sentenciam dicens. Et omnis qui non est inventus in libro vite scriptus. idest qui non est ad vitam eternam predestinatus. missus est in stagnum ignis. idest in profunditatem infernalis conflagracionis. Thronus magnus et candidus. immensa et immortalis dignitas regnantis et iudicantis christi: mortui pusilli et magni. universitas generis humani: apercio librorum. revelacio consciarum: mortui iudicati ex hiis que scripta erant in libro vite secundum opera ipsorum. condempnacio malorum ex comparacione iustorum: stagnum ignis: profundita dampnacionis. Tractata denique prophecia in primo capitulo huius sexte visionis egit sub nomine babilonis des dampnacione universitatis malorum et de dolore et luctu singulorum illius amatorum. In secundo egit. de exemplo submissionis illius ab angelo per lapidem molarem in mare precipitatum demonstrato. In tercio egit. de laude et graciarum actione. deo exhibenda pro dampnacione eius. In quarto egit de potencia christi iudicis eam condempnantis. In quinto de typica imitacione demonum. ad commessionem ipsorum regum et omnium malorum. In sexto de speciali dampnacione antichristi et pseudo doctorum eius. In septimo egit de ligacione dyaboli et de solucione et sevicia et dampnacione eius. In octavo egit de ultimo iudicio et qualitate eius. Expedita paucis hec de calamitate dampnandorum. et qualitate infernalium tormentorum perstrinximus tantam immensitatem mali declarare nequimus. Unusquisque sibi infernum solliciter provideat: et talibus vivere studeat: ne ad illam penam. que nec cogitacione comprehendi. nec sermone potest explicari. dampnatus in fine descendat. Sed iam calamo quiete damus: ut ad septimam et ultimam huius libri visionem contemplandam et elucidandam: in crastinum velociores ascendamus.

Explicit liber sextus. Incipiunt capitula libri septimi. de visione septima.

Cordis pie traiectu

Iste liber pertinet domui Carthusiensis

Liber septimus tractat
de visione septima. conti
nens capitula decem. De
innouacione elementorum
Capitulum primum. De ciuitate sancta ierusalem
celesti. Capitulum secundum. De ostensione
sponse agni sancto theologo per angelum
factam. Capitulum tercium. De muro ihe
rusalem. et portis et angulis et fun
damentis eius. Capitulum quartum. De
mensura eius. Capitulum quintum. De
qualitate muri eius et fundamen
torum et portarum eius. Capitulum vi.
De fluuio aque viue et ligno
vite et fructu eius. Capitulum septimum
De triplici commendacione libri huius
Capitulum octauum. Contestacio sancti
iohannis ad audientem verba prophetie
huius. Capitulum nonum. Generalis re
capitulacio septem visionum. Capitulum
decimum. Incipit prologus
magistri richardi in librum septimum
de visione septima et vltima.

Eus verax omni
potens vniuersorum
qui nichil in reg
no suo relinquit
inordinatum: quem
admodum impiis
stipendia dampnacionis dispensat:
ita iustos celestibus bonis remu
nerat. Unde sacra theologia que
in precedenti visione. sub nomine sub
uerse et submerse babilonis malo
rum dampnacionem manifeste descrip
sit: congrue nunc. sub typo iherusalem
ciuitatis sancte glorificacionem bo
norum consequenter subiungit: vt sicut
ibi describuntur impii sine fine puniendi:
ita hic iusti ostendantur eternaliter glori
ficandi. Agitur autem hec septima et
sacratissima visio. de innouacione fu
tura elementorum. et glorificacione iu
storum celestium mansionum atque bono
rum iocunditatem multiformium figu
rarum qualitatibus pulcre describens
et humanum animum ad summi boni ap
petitum atque dulcedinem mirabi
liter trahens. Nam si quis etiam
solam verborum pulchritudinem in
serie visionis huius diligencius ac
studiosius attendat. vnde semet
ipsum ad tanti boni concupiscenciam
excitaret et perfussime respiret: et tam
pulchre ac iocunde ciuitatis habi
tator fieri votis omnibus exoptaret.
Et nos quidem tante ciuitatis mi
rabilem structuram secundum spiritualem
intelligenciam elucidandam ingres
suri. nequaquam id nostris viribus pre
sumimus. sed in illum confidentes. qui
dona sue sapiencie humiliter petentibus
dat affluenter et non improperat. eius
adiutorio ad tantarum tamque subli
mium rerum archana profunditatem
penetrandam vobiscum suppliciter po
stulamus. Agitur itaque visio se
quens de iherusalem sancta celesti. describens
murum eius. portas eius. angu
los eius. longitudinem et latitu

dine quoq; et altitudine̅ eius et
diuisa fundame̅ta eius diuisa p̄cio
sorum lapidum signate figura. et ce
tera mirabilia sacrame̅ta eius q̄
in seque̅tibus co̅tine̅tur. **De inno-
uacione eleme̅torum. Capitlm**

Caplm text9 xxi. **E**T uidi celu̅ nouu̅. p̄mu̅
et terram noua̅. p̄mu̅ eni̅
celu̅. et p̄ma terra abijt et mare ia̅
no̅ est. Mira prouidencia sacra
uite̅s p̄phia. p̄us ponit inouacio
ne̅ sacrame̅torum. deinde subiungit
glorificacione̅ uictorum. ut uidel3
de mundanis ad celestia co̅scenda
mus: et de uisibilibus ad inuisibi
lia co̅te̅pla̅da p̄tingam9. Sic
etia̅ legim9 in p̄ncipio mundu̅
p̄us fcm̄. ac postea ho̅iem. du̅m
mundi fuisse creatu̅. Sed cum
quatuor co̅stet esse eleme̅ta. Ig
scilicet. aer. aqua terra. triu̅ tm̄
inouac̄oem. hic uidet̄ fecisse me̅
sione̅. aeris. tre. et aque. Terra̅
quippe p̄prio no̅ie et manifeste ubi
se dixit terram noua̅ uidisse desig
nat9. aere̅ uo ubi se celu̅ nouu̅
uidisse. et aqua̅ ubi mare ia̅ no̅
esse dixit: insinuauit. De igne
igit̄ inouac̄o p̄pterea co̅ticuisse p̄t
credi. q2 igne̅ parua. uel nulla
corrupcione gstet fedari. et illi9
uirtute cetera eleme̅ta in illa ul
tima co̅flagracio̅e debeant emu̅
dari. Qd̄ aute̅ p̄mu̅ celu̅. et p̄ma
terra̅ abisse. et noua se uidisse

testat̄. nequaq̄ debet itelligi h̄
duo eleme̅ta aere̅ uidelicet et
tra̅ penitus co̅sumi. et alia loco
eorum creari. sed utraq; sc̄dm̄ p̄ore̅
forma̅ et specie̅ co̅flagrari. et lo̅
ge et iestimabilit̄ in melius resur
ge̅ ac renouari. Sunt qui dicunt
de aqua p̄pter qd̄ hic dicit̄ et legi
et mare iam est no̅ ultimu illi9
ardoris uirtute ea̅ penitus co̅sumi
Sed subtilit̄ est intue̅du̅ qd̄ no̅
dic̄ aqua ia̅ no̅ est. sed mare iam
no̅ est. ut euide̅cius oste̅dat̄ aqua̅
no̅ penitus adnichilari. sed a cor
pulencia et ab o̅i corrupc̄io̅e et
salsa amaritudi̅e tunc purgari. Ce
igit̄ dicit p̄mu̅ celu̅. et p̄ma̅ terra̅
abisse. et mare ia̅ no̅ esse. ad tria p̄
cipue eleme̅ta. aerem. tra̅. aqua̅ sp̄c
tare uidet̄. et no̅ ad eor o̅imoda̅
co̅sumpcione̅ sed ad p̄fectam per ig
ne̅ purgacione̅ et iestimabile̅ di
uinit9 illis do̅ata̅ inouacione̅
Innouabit̄ itaq; mundus no̅ ut
ho̅i uelud nido ap̄lius seruiat
sed ut mundo eternalit̄ subsiste̅
te ho̅ creatori et renouatori eius
eternas gr̄as agat. Sed quia
supius alijs in locis multa ad
hunc locu̅ p̄tine̅cia p̄tractauim9
ideo eu̅ uelocius p̄uolamus et
ad alia discucie̅da festinamus
Non eni̅ curauim9 itatis sente̅
cijs uel u̅bis uel multis auctori
tatibus attractatis pagina̅ g̅

iudeic sed ad maiore͞ eoru͞ q̄ sc͞in
imus meo͞rie co͞firmacione͞. bre
uiter et succi͞cte singula ptrāsi
imus. Breuitate n͞aq͞ in spacio
et paucitate in n͞ro memoria
gaudet. **De ciuitate sc͞a ihreu
salem celesti. Cap^m scd͞m.**

Et vidi ciuitate͞ sca͞m ihe
rusale͞ noua͞ desce͞de͞te͞ de
celo. a deo para͞. sicud spo͞sa͞ orna
ta͞ viro suo. Postq͞m supius p
suit eleme͞toru͞ i͞nouacione͞. sb
iu͞git deinceps sc͞oru͞ glorifica^o.
Et vidi ciuitate͞ sca͞m ihr͞lm no
ua͞ descende͞te͞ de celo. Vidi p spiri
talem i͞telligencia͞. ciuitate͞. iusto
ru͞ videlicet collacione͞ vniu͞sam.
sca͞m p iusticia͞. ihr͞lm p visio͞e͞
intiue pacis et͞na͞. noua͞ quia
a vetustate purgata͞. descende͞
te͞ de celo. quia q͞ iuste viuit in
tp͞e. q͞d v͞re viuit in et͞nitate se
totu͞ hab͞c p͞fc͞e cognoscit a deo
A deo para͞ sicud sponsam orna
tam viro suo. Quemadmod' eni͞
multis mu͞neib͞ a viro ad thor͞
viri p͞para͞ sponsa. sic datis do
nis celestib͞ a xp͞o. v͞tutibus q͞
et opibus bonis ad celeste͞ xp͞i co
pulam p͞para͞ eccl͞ia. Et quia d͞r
se vidisse i͞nouacione͞ eleme͞to
ru͞. et gl͞ificacione͞ iustoru͞. ne h͞
vel illud tam i͞cognitis i͞credi
bile vide͞. adducit ad co͞firma
tione͞ d͞ca͞. testimoniu͞ sc͞or͞ p͞m͞

et testimoniu͞ ipsius dei. vt vtroq͞
testio͞nio d͞ca͞ co͞firme͞. Na͞ seq͞.
**Et audiui voce͞ magna͞ de thro
no dice͞te͞. Ecce tabn͞aclm dei cu͞
ho͞ibus. et habitabit cu͞ eis. Et
ip͞i p͞plus eius erit et ip͞e d͞s cu͞
eis erit eoru͞ d͞s.** Quid eni͞ p th͞
nu͞ rectius q͞a͞ sc͞os p͞res a͞ia͞r͞
rio͞res accipim͞? in q͞bus d͞s re
sidendo regnat. et i͞feriores p͞ie ac
iuste gubernat. De quo thro
no vox exit. quia de sc͞is p͞rib͞
p͞missio boni celestis ad nos vsq͞
procedit. Que vox iure dici͞ ma͞g
na. quia p͞mittit bona i͞mensa͞ t
bona eterna. Ecce tabn͞aculu͞ d͞i
cu͞ ho͞ibus et habitabit cu͞ eis.
Tabn͞aculu͞ dei cu͞ ho͞ibus p͞t i͞tel
ligi eius d͞s et manifestu͞ diuitatis
contubiniu͞ cu͞ saluatis. Tabna
culu͞ q͞ppe dei cu͞ ho͞ibus erit. q͞n
se nobis et nos sibi d͞initas in
celesti p͞ria sociabit. Et quia
illa societas siue cohabitacio n͞
est tra͞sitoria sed eterna erit
r͞te dicit. Et habitabit cu͞ eis.
Per hoc nimiru͞ q͞d dicit. habi
tabit. et͞nitate͞ societatis ac ma͞
sionis designauit. Cuius socie
tatis vinculu͞ adhuc declarat
cu͞ adiungit. Et ip͞i p͞p͞ls eius e
ru͞t. et ip͞e d͞s erit cu͞ eis erit eoru͞
d͞s. Ipsi nimiru͞ p͞plus eius erit
illius laudem et͞naliter. et vna͞i͞ter
co͞clama͞do. et ip͞e erit eoru͞ d͞s. t

suam beatitudinem illis mirabiliter
et ineffabiliter participando. Sed
et diligenter est considerandum quod dicit
et ipse deus cum eis erit eorum deus
Nam et nunc est ipse deus cum suis
in mundo. sed nequaquam cum eis esse vi
detur quamdiu in hac mortalitate
viventibus eorum manifeste visioni
non revelatur. Sed tunc vere cum eis erit
quando se glorificatis illis revelata
facie manifestabit. Erunt itaque
populus eius eum numquam offendendo. et
ipse erit cum eis eorum deus. eos numquam
deserendo. Sed quia non quemad
modum videmus fieri in mundo. ita
erit et in celo: ut videlicet bonis
illis celestibus. summis et eternis.
mala quelibet permisceantur: recte sub
ditur. Et absterget deus omnem lacri
mam ab oculis eorum. et mors ul
tra non erit. neque luctus neque cla
mor. neque dolor erit ultra. que pri
ma abierunt. Habebunt ergo omne
bonum absque omni malo. O quam
dulcia sunt ista. et animum vehementer
si tamen illis intendat ad se trahen
tia. et in se rapientia. et tractum
raptumque suaviter debriantia. E
rubescat igitur in vilibus delectari
qui sibi talia ac tanta bona no
verint reservari. Contempnat prorsus
velit nolit amittenda. querat prorsus
modicum si velit accipienda. sine
fine possidenda. Et absterget
deus omnem lacrimam ab oculis eorum.

quando videlicet causis exigentibus
oboriuntur per quas animus multi
pliciter exasperatur. Et quod maior et
minorque causa lacrime tunc non erit. mani
festatur. Maior namque causa tunc non
erit: quia mors non erit. Minor quoque
causa non erit: quia luctus clamor
dolor non erit. Mors non erit: quia
nulla erit anime corporisque separatio.
Luctus non erit: quia nulla erit ca
rorum amissio. Luctus quippe dicitur
de amissione carorum. Clamor quo
que non erit: quia nulla erit iniurie
illatio. Dolor denique nullus erit
quia nemo dolebit. de quolibet a
missione. De quibus bene dicitur quia prima
abierunt: quia quamdiu vita presens
que sine peccato non agitur durat: etiam
sanctos afficiunt. Sed tunc ablato pec
cato ex quo prodierunt. et tam sancte [?]
dum. penitus non erunt. Modo tamen
sancti pluribus malis purgantur quia ad
ipsam beatitudinem futuram preparantur.
Dampnandi vero etiam eiusmodi ma
lis in hac vita graviter affliguntur
sed non ad preparationem beatitudinis
sed ad dampnationis initium pertinet
quod patiuntur. Sed nec hec quam in hac
sacra visione. de electorum innova
tione. et iustorum glorificatione
continetur. sufficiens videtur attesta
tio humana. adiungitur auctoritas
divina. Nam sequitur. Et dixit qui
sedebat in throno. Ecce nova
facio omnia. Non solum quippe thro

nus idz scorū rcorū cetus. in q°
d's residendo regnat. sed et ipsa
diuitas regnās hui⁹ rei testiōm
clamat. Si quis āt dixit uoce
illam que de throno ꝓcessit ubi
dicit. Ecce tabnaculū dei cū hoī
bus et habitabit cū illis. magis
spectare ad glorificacionē scōrū
testioniū uo diuitatis ubi dicit.
ecce noua facio oīa referri ad ī
nouacionē elemētorū nō erit ī
cōgruū. Nam et hoc rōnabili
ter fieri ꝓbat. si res subtilit' ꝑpē
dat. Magis quippe cōstare uidet'
et certius credi. et frequētior
auctoritas in sacra pagīa repit'
de glorificacione iustor. qm̄ de
īnouacioē elemētor. Qd' g° for
sitā minus credibile posset ui
deri. maiori testīonio debebat et
decebat cōfirmari. Et qm̄ que
scīs īuisibilit' et spūalit' ostendūt'
aliis minus pst' nisi scbāt'. ꝙ ꝯ
nūc dicit. Et dixit. Scribe. quia
hec v̄ba fidelissīa sūt et uēa. Ac
si dicit. Qd' tibi ostensū est. scrip
to cōmēda. ad utilitatē aliorū
ut q̄ uiderit legat. et legētes ad
meliora ꝓficiant. Et dignū est
ut scribas. quia hec v̄ba fidelis
sima sūt et uēa. Fidelissīa namq
sūt. quia fideliter futā bona pre
nūciant. uēa. quia uē cōplebūt'
cūcta que clamāt. Sequitur
Et dixit michi. Factū est. Ego
sū alpha et o. iniciū et finis. Ne
q̄ret. quid post illā inouacioēm
esset futūr dic. nichil restare fa
ciendū. sed cuncta esse cōpleta. q̄ ab
inicio fuerāt ꝑdicta. Quoz oīm cō
sūmacioēm seipsū esse denūciat
dicens. Ego sum alpha et o. ini
ciū et finis. Quasi dicet. Sic
oīa p me habent originē. ita et
p me habent cōsūmacionē. E
go uēo existencia creatā. ego
inueterata ut eternaliter sub
sistāt renouaui. Ego feci. ego
refeci. Feci in principio. refeci ī
fine. Et quia supius glificacōe
iustorū expssit. cōsequēt' au
ditores eius ad eius iocūditatē
inuitat. cū subiūgit. Ego sicien
ti dabo de fonte aq̄ uite gratis
Qui vicerit possidebit hec. et ero
illi deus et ipse erit mi in filiū.
Ego sicienti dabo de fonte aque
uite gratis. quia ego principi
ū sum. btitudis. Sicienti. Bo
na celestia sitit. q̄ ea totis p̄cor
dijs sitit et cōcupiscit. Deus
itaq sicienti de fonte aque uite
dat. quia etiam q̄ ad illū ardē
ter suspirat. celestibus bonis
minime fraudat. Gratis. Gra
tis etenī fons aque uite datur
quia per grāam diuā supne ꝑ
plenitudinis nobis bonū cōf'.
Non enī hūana v̄tus illud ꝑ
mē. nisi illi grā diua ad pro

mercedū prius done. Qui vic.
videlicet hostem antiquū. mūdū
viciū. possidebit hec. quia ptin
get ad brauiū. Possidebit hec.
Que. Que oculus nō vidit
nec auris audiuit nec in cor ho
mīs ascenderūt. q̄ pparauit ds
diligētibus se. Que ꝓpt imēsi
tatē nequeūt cōprehendi. ꝓpt
etnitatē fiuiri. ꝓpt bōitatem
estiari. O q̄m gradia sc̄ ista ce
lestiū bonorū pmissa. excupat
ōem sensū. dulciora sup mel
et fauū. Et ero illi deus. quēad
modū expositū est supius. et
ipe m̄ in filiū. qd̄ supradcm̄ ē
āplius. Sed ne mali viciis et sce
leribus obuoluti. vel falsis orōi
bus quas plerūq fundūt. vel
elemosinis quas aliqū ecclesie
vel paupibus ipendūt. vel a
lio quolibet mō ad celestis boī
pticipacionē nisi resipiscāt a
liqtenus se pringē credant. pei
tus hoc in libro. dāpnacioī ad
dicū. et a iustorū cōsorcio diui
dū. Nam seq. Timidis aūt
et incredulis execratis. hōicidis
et fornicatorib[us]. et veneficis et
ydolatris. et ōibus mēdacib[us]
pars erit in stagno ardenti igne
et sulphure. q̄ est mors scd̄a.
Timidi sc̄. qui timore penar
fidem accipe fugiūt. vel accep
tā relinquūt. Incredli sc̄ qui

futurā bona minime credūt. Exe
crati sc̄. qui vel occulte spūalis
gracie pticipa. vel dīno iudicio p
uati. vel manifeste ecclastico mo
re pro suis sceleribus excōicati.
Homicide sc̄. qui vel volūtatis
prauitate vel sermōis psuasi
one. vel opis petracione ali
quē occidūt. Fornicatores sc̄.
qui vel carnis illecebris. vel h
mūdi delectacionibus. illicite se
subice nō erubescūt. Venefi
ci sc̄. q̄ venenū malicie vbo vel
exemplo crudelit īfundūt. Y
dolatre sc̄. q̄ relicto vō diuini
tus cultu. p ydolatriam se demo
nibus subdūt. Mendaces sc̄.
qui relicto vitatis tramite pri
mos fraudulēter fallūt. Le
gitur aūt in q̄busdā scōrū vbi
āpstōs pro medacio q̄n fit ab
eis euadendi cā pericli. neq̄q̄
dāpnari. sed aū misericorde in
dicem. inter venialia deputari.
Pstōs vō si opus fuit. vitatē
quidē posse tacē. sed a vbo me
dacij peitus caue debē. Hys
igr. ōibus supradcīs videlicet
ipius. pars erit in stagno ardē
ti igne. que est mors secuda.
nō cū scīs in scā ihrlm celesti.
q̄ visio pacis eterna. Et q̄dem
dixisse ptem malos habitos
in stagno ardenti. ad veritatis
declaratione suffecisset sed ad

cerat igne. ut pondus cōflagra
cionis expressius insinuaret. Cuius
quoque cōflagracionis uim adhuc
efficacius ostendit. dū postquā
direrat igne. sulphure adiunxit.
Qd eciā sit malos in stagno ar
denti pte habituros alios plus
alios minus designat passiuōs
Sed et diligēter pēsandū esse vi:
qd hic nisi mali dāpnādi descri
bunt: octo tamē eorū spēs videlʒ
timidi incredduli execrati hoīa
de fornicatores venefici. ydolatre
mendaces designā: ut p talem
nūm a iustis qui octo btitudi
bus ditabunt: penitus alieni et ex
sortes ostendā: Ierlm igit no
ua. uniuersitas iustorū renouata:
q de celo descendit. quia a deo grā
ciā iustificacionis se habē cogn
noscat: Tabnaclm dei cū hoīb
et habitacio eius cū eis. eundēs
et eterna societas illius cū glifi
catis: absterrsio lacrimar: abla
cio malorum. **De ostensione sponse agni sco theologo p āglm facta. Caplm. iii.**

Et venit

Et unus de septē angelis ha
bentibus phialas septē plenas
plagis nouissimis et locutus ē
mecū dicēs. Veni ostendā tibi
spōsam uxorē agni. Et sustulit
me in spū in mōtem magnū
et altum et ostendit m̄ ciuita
tem scām ierlm de celo descēdēte
a deo habētē claritatē dei. Unus
de septē angelis. intelligit uni
uersitas pdicator vicarius in fi
de et misterio pdicacionis. Qui
videlicet angls septe dr: de septē
habentibus phialas plenas pla
gis nouissimis. quia sci pdicato
res quemadmodū malis pdicūt
diuinā vlcionē. ita bonis pnūci
ant iusticie retribucionē. et sic
uniuersalis ecclesie glorificacionē
Unde et recte nūc dr: Veni os
tendā tibi sponsā uxorē agni ʒ
Sed mirū vr: qd angelus
sco theologo se hic spōsam uxo
rē agni ostendere pmisit. quā ip
se strus se vidisse paulo ante de
scripsit. In pcedenti qppe caplo
dixit. Et vidi ciuitatē scām ie
rusalē nouā. descendētē de celo
a deo patā sicut spōsam ornatā
viro suo. Quid est g° qd illi p
misit ostēdē: quā se dixerat iā
vidisse: nisi qd iam magna q
dē videat. sed adhuc tamē val
de maiora visurus erat: Liquet
nimirū in sequētibus. ubi scē
ciuitatis murū. portas. angu
los. mensurā. fūdamēta. et a
lia multa illius gloriosa sacra
mēta multiformiter et pulcre d
scribit. Ea q iam videat parua
ad illorū mirabilem cōpacionē:
q restabant videnda. Ait g° d
Veni ostēdā tibi sponsā. uxorē

agni. Quasi diceret. Magna q̄
dem sunt que de futuro scōrū sta
tu vidisti. sed eleua et dilata m̄
tē. quia de eodē statu ipōrū visu
rus es mira que nōdū vidisti
Ipsa v̄o sc̄a mr̄ eccl̄ia: et sponsa
et vxor pariter dicit̄: sponsa q̄a
celesti sponso xp̄o sp̄uali dilc̄o
ne copulat̄. vxor quia p eius g̃
cīa ad multorū filiorū pcrea
cionē fecūdat̄. Et sustulit me
in sp̄u. multo videlicet sublimi
q̄m fueram p̄us. In mōtē mag
nū et altū. quia magna erat
et alta que michi erāt ostēdenda
Magna pp̄ter vniu̇sa glifican
dorū multitudinē. alta pp̄ pos
sidendi boni sublimitatē. Et
ostendit m̄i ciuitatē scām ihe
rusalem descēdētem de celo. ostē
dit valde scilꝫ excellēcius q̄m
eam viderā prius. Adeo habē
tē claritatē dei. Nō enī a se ha
bebit claritatē quā in celesti be
atitudīe possidebit. Habētem
claritatē dei. Quēadmodū fer
rū dū in ignē mitti: in igne
et ab igne colorat̄ et ignis q̄dā
speciē sumit. sed a se nō habet
q̄d accipit. Ita sc̄a mr̄ eccl̄ia c
claresc̄it in b̄titudine eterne di
uinitatis illustrata fulgore.
Estimet g̃o qui pt̄. quāta q̄
q̄ iocūda concors ac indissolu
bilis erit creature hūane creato
risq̄ diuina cōiunctio. nisi claritas
quā creator habꝫ p plenitudinē
creature. dabit̄ p plenitudinis p
ticipacionē. quā ille habet per
naturā. huic dabit̄ habē per g̃
ciā. Cuius claritatis qui gloriā
expressius designat ip̄sius. ostēdēs
q̄d illo lumīe illustrabit̄ quo
dilc̄us filius p̄ris eiusdē gloriose
sponse sponsus scd̄m hoīem as
suptū clarificat̄. Nam seq̄: Lu
men eius silē lapidi p̄cioso. La
pis lumīū p̄ciosus: rect̄ dicit̄ xp̄s.
lapis quia īmortalitate īdisso
lubilis. p̄ciosus. quia forma p̄e
filijs hoīm speciosus. Lumē g̃o
scē ciuitatis supne silē describit̄
lapidi p̄cioso. quia sc̄a mr̄ eccl̄ia
vniu̇sitas in futuro seculo clari
tate diuinitatis pillustrata cōtem
plate silabit̄ xp̄o. heres sc̄a dei.
coheres aūt xp̄i. Dcā itaq̄ sc̄a
ciuitas. claritatē habebit dei. ad
silitudinē xp̄i. nō tamē q̄ntam
ille. quia quēadmod̄ mēbra ca
put excellit et spōsus sponsam
dig̃tate p̄cedit: sic homo a v̄bo
assūptus. v̄bo vnit̄ q̄ pctm̄ n̄
fecit. et in eius ore nō dolus in
uentus est. qui est oībus sibi
obtp̄antibus causa salutis h̄s
glā claritatis vniu̇sis īcpabi
liter eminebit. Seq̄: Tamq̄ la
pidi iaspidis. sicud cristallum
Jaspis viret. Cristallus. claret

Xpus iaspis. quia executione pri-
ne hereditatis voluptatis nesque qui
deficiens immarcessibilis virtute.
Xpus cristallus. quia ex mortuis
resurgens gloria immortalitatis clarus
effulsit. Hec igitur civitatis lumen
simile est lapidi precioso idest xpo
et tamquam lapidi iaspidis. sicut cri-
stallum. quia in celesti patria cum xpo
vivebit bono immarcessibilis eter-
nitatis. et fulgebit dono indisso-
lubilis immortalitatis. Cuius
ergo angelis. predicatorum ordo univer-
sus: sponsa agni. ecclesia xpi. cla-
ritas sponse. glorificatio ecclesie: lu-
men simile precioso lapidi: similitudo
claritatis xpi. Similes eum ei erimus:
quia videbimus eum sicuti est. De
muro ihrlm et portis et angulis
et fundamentis eius. capitulum. iiii.

Et habebat murum mag-
num et altum. habens portas
duodecim. et in portis angulos
duodecim. et nomina scripta. que sunt
nomina tribuum filiorum israhel.
Descripto superius generaliter sancte ci-
vitatis statu futuro et gloria. pro-
greditur ad quedam illius ornamenta
singulariter describenda. ut quanto
gloriosior demonstratur in singulis
tanto sublimius predicetur. et com-
mendetur in universis. Et habebat
murum magnum et altum. Per
murum convenienter accipimus xpm
qui ipsam sanctam ihrlm undique cir-
dat. et contra incursores demones
et pravos homines et vicia circum-
que nunc defensat. Qui bene quoque
magnus et altus perhibetur: quia
magnus est per incomprehensibilitatem
immensitatis et iugalitatem eterni-
tatis. et altus per exaltationem hu-
manitatis et sublimitatem maies-
tatis. Habens portas duode-
cim. Per portas vero sanctos apostolos
intelligimus per quorum fidem et
doctrinam civitatem sanctam introimus.
Quoniam homines ad xpm convertuntur
per ipsorum eruditionem sanctam ihe-
rusalem ingrediuntur. Et in por-
tis anguli duodecim. Anguli
sunt minores quique et inferiores et
minus occultiores. Qui bene in
portis esse dicuntur: quia in predica-
tione et doctrina sanctorum apostolorum consti-
guntur. In muro nempe. xii. porte.
et in portis duodecim sunt anguli.
quia in predicatione xpi. consona sunt
duodecim apostoli. et in predicatione
apostolica. vita minores et meritis oc-
cultiores viviscunt. Angulus namque
occultum significat. et duodenarius
universitatem figurat. Constat enim
ex ternario et quaternario alterutrum
multiplicato. quorum ternarius
propter sacramentum trinitatis invi-
sibilium. quaternarius vero propter qua-
tuor elementa visibilium forma
est. Sed ut apostolos fide israheli-
tice gentis. atque iusticiam in sua p-

dicacioē doctina et sēptis cōmē
dasse patent· ostendat· apte sb
dr. Et noīa scpta q sūt noīa du
odecim t̄buū israhel. Rē eteī
in portis duodecim t̄buū isrl
noīa scpta mōstrāt· quia eaṙ
mēta per ipōs aplōs in sacra
pagina gloriosa fuisse p̄dicā.
Seqt. Ab oriēte porte tres. ab
aqlone porte tres. ab austro por
te tres. ab occasu porte tres.
Per oriētē iustos qui fuerūt i
pn̄cipio mūdi. p aquilonē eos
qui ex gētilitate a bono quodā
frigidi sūt cōuisi cōuerent accipe
possum9. Per austrū vō anti
quos iustos iudeos futuri sal
uatoīs fide calentes. P occasū
illos qui in fīe seculi cōuītētur
itelligim9. Ab oriēte g° aqlo
ne. austro. occasu. porte tres. es
se in ciuitate cōgrue narrāt·
quia quicūq ex p̄dcīs gentib9
saluāt· p sancte trinitatis fidē
in quatuor mūdi ptibus apli
ca predicacioē diuulgatā et cō
firmatā iustificāt. Alibi introi
tus nullus patet· quia aliūde ne
mo salutē habet. Per fidē scē t
initatis etiā scī antiqui introi
erūt. quāuis ipsius sacramē
tū ita reuelatū sicud nos non
habuerūt. Et quia receptor
noster ex p̄archis carnis ori
ginē traxit· bn̄ sequit. Et mu

rus ciuitatis habēs fūdamē
ta duodecim. Murū quippe d
duodecim fundamēta habē sa
cra visio reuelauit. quia salua
tor qui suā eccīam vndiq mu
nit. ex gēte p̄trū carnē assūpsit.
Sequit. Et in ipis .xii. nomina
duodecim aplōr. et agni. Sicut
est in portis supius quas aplōs
figurare dixim9. noīa duodcī
tribuū isrl scpta legim9. Sic i
fundamētis in quibus duodcī
p̄archas vel ipis t̄bus ex p̄
archis progressas itelligimus
noīa duodecim aplōr et agni scp
ta repim9. Mira g° et antiquor
et modernorū in vna fide cōcor
dia. Noīa naq duodcī t̄buū i
aplīs et noīa duodcī aplōrū scp
ta legūt· in duodcī t̄bubus dūc
p̄archis. quia apli fidē prīm dē
receptioē gn̄is hūani cōpletā
p̄dicauerūt. et p̄res p aplōs p
dicandā fidelit' crediderūt. Sed
et hoc diligēter est notandū. qd
nomē agni in fūdamtis nō in
portis legit scptū. Non enī i a
postolis dr scptū q̄bus manifeste
credit· exhibitū. sed in antiquis
a quibus diu expectatū est exhi
bendū. Magna sūt ista huī ciui
tatis sacramēta. et tocius dili
gēcie studio pscrutāda. Sed n
nos ex eis pauca pstringimus
quia multa tue prudencie dis

discucienda reservamus. Cetherus
quo Christus: porte apostoli: anguli. sa
meritis occulti. vel etiam vita ab
aliis remoti: ostensi. homines primor
diales: aquilo gentiles: auster in
dei: occasus. ultimum iusti: duo
decim fundamenta: patres antiqui.
De mensura eius. Capitulum
Et qui loquebatur. quintum.
mecum habebat mensuram
arundinem auream. ut metiretur ci
vitatem et portas eius et murum.
Mensura vero. doctrinam significat
meritorum. Supinus vidit civitatem
munitam et ornatam. hic edocetur
attendere. alios ab aliis in sancta
civitate meritis differre. Et dili
genter inveniendum. quod multa que
in descriptione sancte civitatis ponuntur
magis ad sanctorum presencia merita quam
ad futura premia spectare probantur. Quo
niam namque intencio prophete sit in hac
visione supernum beate urbis statum de
scribere. quedam tamen magnifica
de partibus eius meritis non incon
venienter studet intimare. ut de dum
sanctorum magnificis virtutibus eru
dimur celestia eorum premia sublimi
ter admiremur. Et qui loquebatur m
mecum habebat mensuram arundi
nem auream. Quid per harundi
nem auream aptius accipimus: quam
sacram scripturam: Angelus enim te
harundinem auream. quia sanctus doc
torum chorus ad erudiendam plebem

divinam nullius habet scripturam di
vinam dei sapiencia que per aurum figura
tur compositam et fulgidam. Que sa
tivet scripta et arundo est per sonum
predicacionis. et aurea per fulgore
divine cognicionis. Habet angelus
habens civitatem metiri: quia doc
torum auctoritas eam fidelibus
secundum uniuscuiusque capacitatem i
mensuram dispensat: et quantum un
usquisque secundum ipsam operetur et profici
at studiose considerat. Et dum
auditorum conatum secundum suam doc
trinam proficere videt. de dilatacione
civitatis sancte mirabiliter et mul
tipliciter gaudet. Et laborat i
anteriora sermonis harundinem p
tendere ut adhuc sanctum edificium va
leat dilatare. Ut metiretur civita
tem et portas eius et murum. Per
civitatem que spirituali nomine vos designatur
plebem accipimus meliorem. per portas
sicud superius dictum est apostolos quorum
doctrina aliis ingredimur ad fidem
per murum Christum. qui suos undique
munit et ab hostium incursu de
fendit. Angelus quoque metitur civi
tatem. dum doctorum sagacitas sub
iecte plebis attendit possibili
tatem. et secundum virtutem ~~po~~ capa
citatis adhibet verbum predicacionis:
et adhibito verbo profectum operis con
sideret ut quantum se in superne civi
tatis edificacio extendere possit
patenter agnoscat. Portas etiam.

metit͛ dū aplicā doctinā introi
tum ciuitatis celestis esse mani
feste cunctis protestat͛. Metit͛ deiq͡3
scdm aliquid murū dū iurū de
fensorē xp̄m ihm p̄dicat deū ⁊
hoīem uerū. Sed et totius ciuita
tis firma et īmobilis stabilita͛
pfc̄e describit͛ cū adimpl͛. Et ci
uitas in quadro posita est. lō
gitudo eius tanta est. quāta et
latitudo. Quatuor sūt latera ci
uitatis scē. fides. spes. caritas. o
patio. Que equalia sūt. quia q͛
tū quisq͡3 credit. tm̄ spat. quātū
spat tm̄ diligit. quātū diligit tā
tū opat͛. In quadro igit͛ ciuitas
posita est robusta fide. longā
inis spe. ampla caritate. efficax
ope. Vel quadrū ciuitatis sūt
quatuor p̄ncipales v̄tutes ī ho
mīe prudencia scilicet. tpancia.
fortitudo iusticia. q̄ equales ēē
debent in hoīe. nec alia. aliā de
bet excedē. Et ut minores quos
q͡3 qui nō spūali aut singulari no
mīe. velud murus porte funda
menta ponūt͛. sed in gn̄ali uocāb
ciuitatis uocabulo exprimūt͛. ut
nūquā ipsos minores. quos etiā
respectū pfcōrū īpfcōs uocamus
sui gradus pfcōne. et sui pfcō
nis cumulo nō carē demonstret
v̄te subiūgit. Et mensus est ci
uitatē de aurea harundie p sta
dia duodecim milia. Stadiū
est longitudo itineris in quo cur͛
it brauiū adquirat͛. Unde aplūs
Nescitis qd̄ hij qui in stadio cur
rūt. oīs q̄dem currūt. sed unꝰ
accipit brauiū. Duodenarius
autem uniūsitatē significat.
millenarius vō pfcōnē. Ange
lus itaq͡3 quēadmodū et supra
dcm̄ est metit͛ ciuitatē quociēs
sollicius doctorū prudēcia minorū
cōsiderans capacitatē et pro ca
pacitate eis adhibet predicati
onē et diligēter attendit quātū
p bonā cōuersacoēm extēdat͛ in
sup͛ne ciuitatis cōstructionē. Ha
bet mēsura p stadia. xij. milia
rite extendi p̄hibet͛. ut et ipsos
ad eterne btīudīs brauiū tēdē
et uniūsos sue pfcōnis plenitu
dinē habē patenter ostendat͛.
Nā et si pfcōrū mitis nequeant
coequari. eos tamē nō pigeat͛
pfcē scdm sua v̄tutē imitari. Ali
ter. Angelus ciuitatē de aurea
arūdine p stadia duodecī milia
metit͛. quia doctorū auctoritas
etiā minores ad brauiū sup͛ne
remuneracōis cur̄entes. aplicā
doctinā. ex v̄bis sacre sc̄pture p
fecte scdm vires suas cōsummāe
attestat͛. Duodenarius quippe
aplōrū doctinā significat. et mil
lenarius p̄signāt pfcōnē. Et eiꝰ
modi quidē v̄ba multis sensibꝰ
exponere possemus q̄ tamē cau

sa breuitatis vapti tangēda iu
dicamus. Sed quia supius vbi
btē ciuitatis longitudiēz et lati
tudinē p quadrū descṕsit. de al
titudīe eius. michil dixit. lōgitu
dinē et latitudinē illius nūc re
petens. etiā altitudinē describͭ
dicens. Longitudo et altitudo ꝛ
latitudo eius. eq̄lia sc̄. Longitu
do fides. altitudo spes. latitudo ca
ritas. Que equalia sc̄. quia q̄
tū quisq; credit. tū spat: tū di
ligit. Nec mireis q̄d supius s
spem. pro vno ciuitatis latē po
suim⁹ et hic per eā ipius altitu
dinē sigāmus. quia vna et eadē
res in sacro eloquio sepe multis
intellc̄tibus seruit. Vnde et per
spem. que ad futā longanimiter
exspectanda, ptendi: et supna
cōcupiscētia sublimiter eleuat:
adiūcta fide. caritate. bona acti
one celestis edificij q̄drata dispo
sicio supius cōueniēter ordiā:
et hic illius altitudo cōgrue si
gātur. Supius denique vbi sep
tū est. ciuitas in quadro posita
est dixim⁹ fidem et spem q̄ ad
futā extēdū: longitudinē. cari
tatē v̄o et bonā actionē. q̄ ad
proximū dextrorsū et sinistrorsū
distendū: latitudinē pficē. N
autē vbi addi: longitudo et al
titudo et latitudo eius equalia
sc̄. solam fidem. longitudinē. spē

altitudinē. caritatē latitudinem
cōsiimiat. In quo mirabilis
sacre scp̄tē v̄tus apparet. q̄d se
earūdem rex sensibus ac diu̇
se sigficaciōis modū narrare
pt. Sequi: Et mēsus est mu
ros eius. centū. quadraginta q̄
tuor cubitorū. mēsura hōis qui
angeli. Supius dixit murū.
hic dicit muros. Habet ierl̄m
nr̄a murū: habet et mu
ros. Habet murū quia defen
sorē habet xp̄m. Habet muros
quia habet munitōes doctores
et rectores eccl̄ias eccl̄asticos. Q̄
mēsura pstē decla: cū dic: Et
mēsus est muros eius. cētū q̄dra
gintaquatuor cubitorū. mēsu
ra hōis que est angeli. Cente
narius significat pfectionē. q̄dra
genari⁹ qui ex q̄ter dece cōsurgͭ
quatuor ewāgelior et decalogi
cōpletionē. q̄ternarius q̄tuor pn̄
cipaliū v̄tutū exercitacionē. cubi
tus operacionē. Muri igi: ierl̄m.
cētū quadragitaquatuor cubi
tos habent quia sci eccl̄ie defen
sores pfcā operaciōe. pcepta q̄tuor
ewāngeliorū atq; decalogū cū
exercitacione quatuor virtutū
cōplent. Et hec est hōis mēsu
ra: quia hec est hōis iusticia.
Nec est vilis. nec cōtēpnēda tā
ta talisq; mēsura. Per eā in
mixū in se homo iustifica: per

eā angelo socialit' coequa. Pro
ptēā dr̄ mensura hoīs que est
angeli. Hec etenī mensura hoīs.
esse mensura angeli affirma. q
p hanc hō reparatus in mundo a
gelis in celo socia. Loquens ergo
cū scō iohē angelus. est scōrū
doctorū chorus. harūdo aure
a. sacra scriptā. ciuitatis q̄ora
tura. firma et imobilis scē ec
clesie cōstancia. duodecim mi
liā stadia p que ciuitas est mē
suata. apostolica doctrina pfē
ipleta a minorū etiā tendente ad
pmia supna. muri ciuitatis
defensores ecclastici. mensura
murorū. iusticia defensorū ec
clesiasticorz i pfcā operacione euā
gelicorū et legaliū preceptorū
et executacione q̄tuor pn̄cipaliū
virtutum. De qualitate mu
ri et fundamētorū et portarū ei
Et erat structurā ca.m. vi.
muri eius ex lapide ias
pide. ipsa vo aurū mūdū. si
vitro mūdo. Dixit supi se vi
disse ciuitatē et murz siue mu
ros eius. portas eius et fūdamē
ta eius. et hec oīa inter se differre
et alia ab aliys distare. Hic vo
exsequi. et ostendit qualis sit
murus q̄lis ciuitas. qualia
fūdamēta. quales porte. Et e
rat structura muri eius ex la
pide iaspide. Murus xps struc
tura muri. cōiunctio vbi et hoīs
assumpti. Que rēc dici esse ex la
pide iaspide. quia firmit' et in
dissolubilit' pmanet in vnita
te psone. Que etiā structā nō
ex quocūqz lapide phibe. esse q̄
sed ex iaspide qui virescit. quia
xpūs virorē nobis immarcessibilis
eternitatis repromittit. Ipsa vero
ciuitas aurū mūdū. similis vi
tro mūdo. Duplis mōstratū ē
noīe ciuitatis minorē ecclīam fi
gurari. Est itaqz ciuitas aurū
mūdū silis vitro mūdo. q̄a scā
ecclīa etiā in suis minoribus clās
velut aurū rutilat fulgore di
uine cognicionis. et lucet sicud
vitrū puritate cōfessionis. Vtrz
nullas in se sordes celat et scā
electorū simplicitas sua pctā ma
ioribus pure reuelat. Vtrūqz
vo et aurū et vitrū mūdū dici
t vtriusqz virtutis puritatis et
pfcōis designe. Sequi. Fūdamē
ta muri ciuitatis oī lapide pcio
so ornata. Fūdamētū pmū iaspis
Scdus zaphirus. Tercius calce
donius. Quartus smaragdus
Quintus sardonius. Sextus
sardius. Septimus crisolitus.
Octauus berillus. Nonus to
pasius. Decimus crisopassus
Vndecimus iacinctus. Duodeci
mus ametistus. Post murū
et ciuitatē ad fundamēta mu

vi procedit et eorū pulchritudi
nem sub figā p̄ciosorū lapidū mī
tiformiter describit. Dicitur aūt
p̄ fundamenta muri duodecim p̄
patriarchas vel potius alios sc̄os
veteris testamenti q̄ per patriarchas
figurant̄ significari. Qui ut olim
lapide precioso ornati st̄. quia ī
suis t̄pibus omi gn̄e v̄tutū sin
guliter effulserūt. et post se imita
tores ipsarū v̄tutū reliquerūt.
Ipsi st̄ ergo fundamenta muri
ipsi lapides p̄ciosi. quia et ex eorū
gn̄e suscepit xp̄s carnē. et ipsi cla
ruerūt. p̄ multiplicē v̄tutū ful
gorē. Quas etiā v̄tutes p̄ ordi
nē sub figura p̄ciosorū lapidū
describit et earū pulchritudinē
mirabiliter ostendit. Fundamen
tū p̄mū iaspis idest in fundamen
to p̄m° ponit̄ iaspis. qui quia
viret omī bonorū vires germinē
sig̅ficat. fidē. Saphirus quia
celo sereno silis est. celestiū bo
norū significat spem. Calcedo
nius. quia quasi palleus ignis
lucerne lucet significat caritā
tē. Smaragdus qui et ipse vi
ret. virentē bone actionis ex
primit ītencionē. Sardoni^x
quia interius nigrescit. humilita
tem. Sardius. quia rubet. pas
sionē. Crisolitus. quia scintill
as emittit ardētes. miraculorū
designat operacionē. Berillus
q̄ in manu tenentis vim designat ī
p̄cio et bono exēplo iusticie ac
cēsionē. Topazius aurei et ethe
rei coloris omībus gēmis p̄ciosior
designat contēplacionē. Crisopras
sus. viridis. desiderium signat mu
qui intelligentis eternitatis. Ja
cinctus qui cū aere mutat̄ cū
sereno serenus. cū nubilo nubilus
v̄tutē supne condescēcionis. Ame
tistus purpureus. dignitatē
regni celestis. Qui oēs desig̅n̅a̅to
ordīe disponunt̄ quia sc̄orū v̄tu
tes nō confuse sed ordinate esse
et pulcherrime disposite cognoscunt̄.
Si quis autē predictorū lapidū
disposicionē voluerit subtilit̄
cōsiderare. nō minimā doctrinā in
ea poterit īuenire. Primus etenim
ponit̄ iaspis. q̄ significat fidē.
quia fides omī principiū est et
origo v̄tutū. Secundus ponit̄ Sa
phirus. q̄ significat spem. quia
spes secūdum locū habet post fidē
Tercius calcedonius. qui sig̅fi
cat caritatē addit̄ q̄a tercio loco
triū principaliū v̄tutū caritas or
dinat̄. Quartus est smaragd°
qui sig̅ficat boni operis virentem
inchoacionē. quia iustū est. vt
qui fide spe et caritate pollet. in
fructū eas boni operis proferre
laboret. Quintus est sardonius
siue sardonix. q̄ per sue p̄tis īterio
ris nigredinē exprimit humilita

te. quia cōgruū est ut qui bonū
opus proferre laborat. nō super
bio sed magis humiliari cōcedat
Sextus. sardius. qui sanguineo
colore significat passionē. quia
quibus prius uirtutibus nitet. q
bonū cū humilitate opatur uicte e
ut multa aduersa multociens pa
tiatur. Septimus est crisolitus q
scintillas emittit. et claritatē mi
raculorū exprimit. quia qui pro
xpō mala patitur. uirtute miraculo
rū. nōnumquam clarificatur. Octauus
qui maximū se teneris urit. quia
talis ac tantus ihō nō solū sibi
proficit. sed et alios multociēs
ad iusticiā accēdit. Nonus est
topha3ius. aurei et etherei co
loris qui significat celestiū bo
norū cōtēplationē quia qui s
supradictis bonis decoratur ad bona
celestia cōtēplāda merito subli
miter eleuatur. Decimus est cri
sopassus. qui p uirore desideriū
significat uirētis eternitatis. quia
iustus postquā eterna gaudia p
cōtēplacionē cōspicit ad hec pos
sidenda totis desiderijs inardescit
Undecimus est iacinctus. q cū aere
mutatur. p quē uirtus superne cō
descēsionis figuratur. quia nimi
rū mīe et cōpassionis uisceribus
habūdat. quisquis cōtēplare eterni
tatis desiderijs flagrat. Duode
cimus sequitur ametistus. qui pur

purreo colore. regiā dignitatē desig
nat. quia q supradictis bonis e
nitescit potenter semetipsum et a
lios regere nouit et ad superne dig
nitatis brauiū pertingere uotis omnibus
cōcupiscit. Recte igitur supradicti
lapides tali ordine disponuntur. quia
sanctorū uirtutes p eos designate s
succederet sibi sicud mōstratū e
apte cōnectuntur. Sunt et alie pro
prietates sive colores q predictis gēmis
inesse probantur. quibus omnibus sanctorum
merita multiformiter figurantur.
Sed nos ista sub breuitate discur
rimus. ut nō studioso lectori in le
gendo fastidiū aliqua prolixitate
generemus. Sancti itaque patriarche
vel quilibet alij sancti ueteris testa
menti. ex ipsis procreati p ipsos sig
nificati. ipsi inquā sunt fundamēta
muri ipsi lapides preciosi. Ipsi sunt
fundamēta muri. quia ex ipsis
suscepit xpistus carnis originē. Ip
si sunt lapides. per sacre fidei fir
mitatē. Ipsi sunt preciosi. p iusti
cie claritatē. Et ut aplōs et aplo
rū imitatores. habuisse demons
tretur. apte subditur. Et duodecim
porte. duodecim margarite sunt per
singulas. id est in unaquaque
porta duodecim margarite. Et sin
gule porte erant ex singulis
margaritis. Porte sunt apostoli. quia
p ipsorū doctrinā habemus ingressū
regni. in quibus singulis duode

margarite esse referu͂. q̄a ex q̄
tuor ptibus mu͂di ad fidem sc̄e
trinitatis p aplorum duodenariā
doctrinā eoru͂ in fide et iusticia se
quaces colligu͂t. In singulis q̄p
pe portis duoden̄ sc̄ margarite q̄
p salutiferā aplorum doctrinā ~~saluāt~~
~~fideles aīe per fidem firme~~. p ius
~~ticiā lucide~~. Et per q̄tuor mu͂di
climata ad unā scam̄ et i diui
duā ciuitatē p credulitatis fidē
diuse fideliu͂ aīe eoru͂d aplorum
imitatores sc̄ collc̄e. Que idcirco
in portis esse dicu͂t. quia p sc̄o
ru͂ aplorum doctrinā scam̄ ciuita
tē ē igrediu͂t. Et hoc est q̄d dic̄.
Et duodecim porte duodecim ~~m~~
margarite sc̄ p singlas. Per por
tas etenī sc̄ margarite. quia p
aplorum doctrinā saluāt fideles aīe
per fidē firme. p iusticiā lucidē
Et quia nisi ipi sc̄i apli margari
te essent. alios margaritas face
vel c̄tinere nec posset nec debe
rent. rc̄e addi. Et singule por
te erāt ex singulis margaritis
Ex singulis nimiru͂ margaritis
singlē porte sc̄ q2 sc̄i apli i semz
ipis fide firmi extiterūt et ful
gore iusticie longe lateq3 claru
erūt. Fulgent itaq3 fu͂damēta
muri et porte ciuitatis ex se
metipis. fulgent et ex insitis
sibi margaritis. quia priarche
et apostoli et in se fulgēt per
pria͂ ūtutē: et in suis seq̄cibus fl
gent p eiusdem ūtutis imitacio
nē. Et magnu͂ q̄dē ac laude dig
nu͂ est aliquē in semetipo tn̄ do
no boni celestis micare. sed valde
laudabilius est. etiā in proximis
p eiusdē boni trāsfusionē chorus
care. De. Et platee ciuitatis aur
mu͂du͂. tanq̄m vitru͂ plucidu͂.
Platee ciuitatis sc̄ sc̄i inferiores. re
bus mu͂danis larius remissi
et laxius vtētes. Qui et si pla
tee sc̄ p largiorē viuēdi remissio
nē. rc̄i tn̄ sc̄ p bonā intēcionē. q̄
q̄muis eos aliq̄ntulu͂ humiliat
distendit necitas vite p̄ntis. recti
do tamē dirigit bone intēcionis
Qui bn̄ dicuntur auru͂ mu͂du͂.
quia tanq̄ auru͂ mu͂du͂. luce
caritatis interne flagrāt et tanq̄m
vitru͂ plucidu͂. quia nullas in
se sordiu͂ maculas celāt. Auru͂
q̄ sc̄ p flāmā internus ardentis cari
tatis. tanq̄m vitru͂ plucidu͂ p
puritatē foras predentis et pa
tentis c̄fessionis. Cu͂ igit̄ tanta
sit pulcritudo minoru͂ et inferioru͂
quis estimari poterit pulchritudi
maioru͂ et superioru͂. Postq̄m
denuq3 in precedentibus qualita
muri. fu͂damentoru͂ portaru͂ sc̄e
ciuitatis sc̄us theologus pfecte
descripsit. ad eiusdē ciuitatis q̄da
futura et etiā bona p remoci
onē et priuacionē tpaliu͂ i sinu

anda predit. Unde sequitur. Et
templum non vidi in ea. Dominus enim
deus omnipotens templum illius est et agnus.
Et civitas non eget sole neque lu
na ut luceant in ea. Nam clari
tas dei illuminabit eam et lucer
na eius agnus est. Templum in
ea non vidit. quia hic solummodo
locus oblationis et orationis est.
qui ibi locum non habebunt. Dominus enim
deus omnipotens templum illius est et agnus.
idest omnimoda sanctificatio et totius
petitionis permanens exhibitio. Hic
subtiliter est notandum quod se ubi
que cum divinitate humanitatem nomine
agni commemorat. ut utraque natura
in redemptore diligatur: et utrique
communis et unica gratia referatur. Et civi
tas non eget idest non egebit sole ne
que luna ut luceant in ea. Nam
claritas dei. claritas scilicet sancte
trinitatis illuminabit eam. Et lucerna
eius agnus est. humanitas videlicet
continens divinitatem ad aliorum illumi
nationem. Nunc itaque eget sancta ci
vitas lumine solis et lune et ce
teris multis. que ibi non sunt necessaria
que si tunc ibi essent ubi ipsa erit
essent superflua. Erunt tamen sol
et luna et lucebunt multo clarius
quam modo ad laudem et gloriam il
lius qui talia potuit creare et
creata in meliorem statum reno
vare. Sequitur. Et ambulabunt
gentes in lumine eius. et reges

terre afferent gloriam suam et honorem
in illam. Per gentes recte intelli
guntur subiecti. per reges prelati. Gen
tes ergo in lumine eius ambu
labunt. quia electi quique qui nunc pro
amore patrie celestis maioribus
subiciuntur tunc in eterna illius cla
ritate libere gaudebunt. Aliter in
lumine eius ambulabunt. quia
futuram illius claritatem modo spe
rando ad illam sub studio vite pre
sentis totis nisibus laborabunt.
Et non tantum gentes. idest subiecti.
verumetiam reges terre idest prelati. qui
non tantum se: sed et alios regunt in
hac terrenitate afferent a similitu
dine victorum. qui spolia in suas
urbes ferunt. afferent inquam glo
riam suam et honorem. Gloria que
est propria bona conscientia: et honorem
exhibitum sibi a subiecta fami
lia. Hec afferent in illam. quando in fi
ne mundi in die iudicii in resur
rectione universali cum sibi commissis
habitationem ingredientur supernam.
Istis etenim et aliis innumeris bonis
sancta celestis civitas ditabitur et de
corabitur: quia ad illius pulchri
tudinem et ornatum transferetur totum
quod nunc unusquisque iustus operatur.
Sequitur. Et porte eius non clau
dentur per diem. Nox enim non erit
illic. Et afferent gloriam et hono
rem gentium in illam. Nec intra
bit in eam aliquid coinquinatum

facies abhoīacionē et mēdaci
ū nisi qui scripti st̄ in libro vite
agni. Om̄a ista ad futurū btē ciui
tatis statū· nō ad p̄sentē spec
tare pbā᷑. Et porte eius nō clau
den᷑ per diem. Hic claudū᷑
portis ciuitatis ih̄rlm· quādo p̄
dicacio iuste subtrah᷑ vel ali
quis p̄ culpa sua ab introitu e
cctīe arce᷑. Qd̄ tūc penitus non
erit: quia nec ista nec illa dein
ceps locū nō habebit. Quare aūt
portas eius nō dixerit etiā p̄ noc
tem nō claudendas. sicud ait nō
esse claudēdas p̄ diem. ip̄e declāt
dicēs. Nox enī nō erit illic. Nō
enī illic erit nox ista tp̄is. vbi mi
cabit eternaliter īmēsus fulgor
claritatis. Sed et si sc̄dm intelli
gētiā spūalē accipiamus noctē
ēe nō erit illic nox vlla: quia
nec culpa erit. nec pena. O q̄m
clara. q̄m sollēpnis erit dies il
la quā faciet dn̄s. dies illa mi
roloris eterni. Quis illius dei
ficā claritatē possit nūc vel sē
su cōp̄hendē vel v̄bo declarare
que tūc erit in celo cū aere pu
rificato. lunā tūc tq̄m solem: so
lem v̄o legamus septēpliciter q̄
septē dies fulsur᷑ in mūdo: Cū
igitur tantā claritatē visibiliū
et corpaliū luminariū tūc futurā
et fulsurā estiemus in luce sin
bera mundana. quis ualent q̄
intelle et eterne claritatis splēdo
rem adhuc in via huiꝰ vite cen
tate positus. cōprehēdē. quo tūc
plus irradi᷑ ciuitas illa supna:
Fide g° credamꝰ qd̄ cōprehendē
sensu nō sufficimꝰ ut vel sic ad
cōtēplandā illā claritatē quā q̄
prciamꝰ. Ciuitatis denicꝫ sup
ne mirabile bonū latius adhꝰ
descbi᷑ cū adiūgi᷑. Et afferet r̄
gloriā et honorē gēciū in illam
Supp̄dicti nēp̄pe reges. scī videl;
p̄lati afferent gloriā et honorē
genciū in illam idest ip̄as gētes
testīonio bone cōsciē. interius glo
riosas. exhibicioē boni opis ex
terius honorādas in illā. qm̄ fi
nito mundi tēmo vnusquisqꝫ bo
rū cū gēte sibi mō cōmissam īdu
cet in supne habitacōis mansio
nē eternā. Sed quia bōis ītrāti
bus ad btitudinē: mali foris r̄
linquū᷑ ad dāpnacionē. cōgrue
subdi᷑. Nec intrabit in eā ali
quid coinquinatū faciēs abhoī
nacionē et mēdaciū. nisi q̄ scrip
ti sūt in libro vite agni. Nō intr
bit in eam aliquid coinquinatū
etiā per cōsensū tm̄ in cogitaci
one. vel faciēs abhoīacionē in
actione. et mēdaciū in locucōē
Modo intrat īmūdꝰ cū mūdo.
malus cū bono. mēdax cū veri
dico. Tūc nequaꝙ̄ intrabit q̄
cūqꝫ se modo male inuēto coīn

pit. Non etenim intrabunt q̄
modo viam sequendo diuina p̄cepta
custodiunt. Unde et dicitur: Nisi q̄
scripti sunt in libro vite agni. In li
bro inmunitū vite agni. illi soli scrip
ti sunt qui p̄ gratiam ad gloriā ptin
gunt. Qui liber vite agni esse dicitur
quia bonum celeste quod diuinitas
iustis tribuendū p̄destinauit: huma
tas dispensabit. Murus g° x°:
fundamenta muri. patriarche: por
te ciuitatis. apli: lapides virtutes:
splendor lapidū. exemplū virtutū:
platee ciuitatis. inferiores sci: licet
cuius utentes rebus mundanis:
aurū fulgor caritatis: vitrū: pu
ritas confessionis. **De fluuio aq̄ ui
ue et libro vite et fructu eius.**

Capitulum textus. xxij.

Et ostendit. cap^m. vij.

Et ostendit michi fluuiū aq̄ viue splendidū. tanq̄ cristallū. procedentē a sede dei et agni. In medio platee eius. ex vtraq; parte fluminis lignū vite afferens fructus duodecim per menses singulos: reddens fructū suū. et folia ligni ad sanitatem gentiū. Pulcherrimā esse ciuitatē
supnā. supius murū siue muros
eius portas angulos fundamē
ta. longitudinē quoq; et latitudi
nē et altitudinē illius describēdo
demonstrauit. Nunc in hoc capitulo
quibus gaudiis et presenti statu
et in futuro sit referta consequē
ter ostendit. Et ostendit michi.

angelus scilicet qui mecū loquebatur
fluuiū aque viue splendidū tanq̄
cristallū procedentē a sede dei et ag
ni. Fluuius est gratia spiritus sancti. cuius
impetus letificat ciuitatē dei. Et
recte fluuio compatur: quia singulas
generationes rigando post unā in
alterā fluit. et si aliquibus aliquibus
subtracta agnoscitur: aliis tamen p
ticipando p aliquos fluere nunq̄
desinit. Que etiam bene assimilatur aq̄
quia deficit viue quia nunquam deficit:
aq̄ quia abluit. viue: quia spiritus fluit.
Que est quoq; tanq̄ cristallū
splendidū. quia in his quos il
lustrando irrigat. velud splen
dens cristallū micat. Que denique
a sede dei et agni procedere cognoscitur
dicitur: quia a prelatis ecclesie et doctis
rectoribus in quibus deus residendo
regnat. et per alios iuste gubernat
cotidie deriuata ministratur. In me
dio platee eius idest ciuitatis ex
vtraq; parte fluminis lignū vite.
Per plateas diximus superius in
feriores significari. quibus licet
rebus mundanis liberius uti
qui quemadmodū inferiores sunt in mun
do. ita inferiores erunt in celo. Dicitur
inferiores sunt in merito: ita in premio.
Unusquisq; enim propriā mercedē acci
piet secundū suū laborē. Quamdiu
vero in hac vita sumus circa flu
uiū sumus: quia gratia desuper da
p quā genus humanū iustificatur.

Qui autē iā p̄ p̄mā stolā glifi
cati sᷓ vltra fluuiū sᷓ. quia iā
p̄fte iustificati nō indiget iusti
ficari. q̄bus etiā ip̄m cōditorem
facie ad faciē iā datū est cōtem
plari. Lignū quoqȝ vite xp̄s est:
quia q̄bus semetip̄m cibū cibū
tribuit: vitā in p̄petua īmorta
litate custodit. Per duodecī deīqȝ
fructus duodenariā accipim⁹ scilicȝ
aplorū doctrinā. Lignū vō vite
est in medio ciuitatis platee et
vtraqȝ p̄te fluminis afferens fruct⁹
duodecim. quia xp̄s oībus electis
nō solū minoribus sed et maio
ribus et ī mūdo et in celo semetip
sū refectionē tribuit. quā videlicȝ
refectionē aplica auctoritas ī mū
do ad iusticiā: in celo exhibēdā ad
gloriā p̄dicauit. Reficit enī xp̄s
suos in mundo corporis et sanguinis
sui participatiōe. reficit eos in ce
lo p̄petua diuinitatis et humanitat⁹
sue cōtēplatione. Ex vtraqȝ er
go p̄te fluminis. lignū quoqȝ p̄o
fert fructū. citra iusticie. vltra
glorie. Citra quippe pascēdo facit
iustos: vltra pascendo facit beatos.
Qui hic fructu iusticie nō refi
ci⁹: illic fructu glorie nō saturab⁹.
Et vt xp̄m suos incessant' pasce
cognoscamus p̄te subdit⁹: Per
singlos menses reddēs fructū. p̄
singlos etenī menses lignū vite
fructū reddit. quia xp̄us electos

suos cōtinue et sine oī intermissi
one ī mundo et in celo pascit. Et
folia ligni. ad sanitatē gētiū.
Folia ligni: p̄cepta xp̄i. Protegūt
et ornāt folia: protegūt et or
nāt p̄cepta. Que videlicȝ p̄cepta
bn̄ dicūt⁹ esse ad sanitatē gētiū
quia si auxiliante grā īpleant⁹:
iustificationē operan⁹ aiarū. Et
enī iustificat⁹ ip̄e sanat. Sed vi
deamusqȝ ciuitatē scām in statu fu
turo ciuia quā maxime v̄ satur
scriptoris īrencio. nō dubitem⁹ ab oī
malo liberā. oī bono īpletā: cō
sequēter adiūgit. Et oē male
dictū nō erit āplius. sed sedes dei
et agni in illa erit. Et serui ei⁹
seruiet ei. et videbūt faciē eius
et nomē eius in frontibus eoꝝ.
Et nox vltra nō erit. et nō egebūt
lumine lucerne neqȝ lumine solis.
qm̄ dn̄s illuminabit illos dn̄s et re
gnabit in secula seclorum. Quāte q̄ppe
bonū quāto mi⁹ a mali p̄sentia
liberat⁹ tanto āplius a suo p̄fectore
minuit⁹. Hr g⁹ ciuitatis supne
bonū. p̄fctū cōsūmatūqȝ in sta
tū celesti ostēdat⁹ in hijs v̄bis q̄
p̄posita sᷓ. a malo liberā. bono ī
pletā demōstrat⁹. In hoc etenī
qd̄ dr̄ oē maledictū nō erit am
plius. declarat⁹ a malo liberā. In
hijs vō que sequūt⁹ bono reſer
ta. Oē maledictū nō erit: q̄a nō
erit culpa: nō erit pena. Sedes

fili dei et agni in illa erit. quia
scā et diuidua trinitas et uerbo
coniuncta humanitas in illa residendo
sine fine regnabit. Et serui eius
idest omnes electi libere seruient ei. non ti
more vel formidine sicud inno
centes modo. sed summa et pfecta di
lectione et securitate eius laudem
vocibus intimi amoris cōclamā
do. Et videbunt faciem eius imedi
ate. non in enigmate. quemadmo
dum nunc sed sicuti est. Et nomen
eius erit subaudi scriptum in eis. quia
vocabuntur filij dei. et agni. et in
frontibus eorum erit scriptum idest in
aperto. sicut enim manifeste cōfessi
sunt. Et nox vltra nō erit. idest ali
qua ignorantia. et nō egebunt lu
mine lucerne neque lumine solis.
quia nō egebunt ministerio ~~mino~~
minoris vel maioris luminis. Vel
scdm spiritualem intelligenciam. nō
egebunt lumine lucerne. neque lumine
solis. quia nō egebunt doctrina ve
teris vel noue legis vt doctrina cu
iuslibet mediocris vel summi doc
toris. Causam quoque quare nō e
gebunt subiungit dicens. Quoniam dominus
deus illuminabit illos. quod ad ergo alio
rum lumine penitus repugnat. quia
deus perfecte beatos illuminat. nec in eis
illuminandum quicquam reseruat. Et
regnabunt. quia regnanti adhere
bunt in secula seculorum idest in eternum. Chri
stus igitur est gratia spiritualis et exterior.
ps. status vite presentis: vlterior. sta
tus vite celestis: lignum vite xps:
ex vtraque parte fructus exhibicio.
corpus et sanguis xpi precipua
in mundo. et diuinitatis et huma
nitatis eius contemplacio. in celo: folia
ligni precepta xpi: sanitas gentium
iustificatio animarum. Et bene post
fructum de foliis addidit. quia ni
chil prodest corpus et sanguinem
xpi sumere: nisi precepta illius stu
deas adimplere. Et hec cuncta que
ad pulcritudinem et laudem sancte ci
uitatis. immo omnia que ad totius
prophecie libri huius consummacionem
pertinent in hiis que supradicta sunt
sufficienter exsecuta sunt. Nam
que sequuntur ad libri commendacio
nem. et ad audientis verba libri ipsi
contestacione: ne quis laboret
apponere vel minuere quicquam in ipso
so presumat: maxime spectare pro
bantur. De triplici commendaci
one libri huius. Capitulum

Et dixit michi. octauum.
Hec verba fidelissima sunt et
vera. Et dominus deus spirituum propheta
rum. misit angelum suum ostendere
seruis suis que oportet fieri cito
Et ecce venio velociter. Exse
cutis supius cunctis que ad de
scripcionem glorie ciuitatis veteri
ri credunt: ac potius omnibus que
ad complecionem prophetie libri huius
spectabant. in hiis que a principio

libri vsq hunc contine. consumma
tis adiungit. libri ipsius comenda
cione eu roborans et firmans au
toritate triplici. auctoritate videl;
angeli secu loquentis. & auctorita
te sua et auctoritate xpi. Et dix
it m sculz angelus q m certa os
tenderat. Hec vba fidelissima st
et vera. fidelissima. quia q crededa
st fideliter ostendunt. Vera st: qr
sine mendacio complebunt cuncta q
dicunt. Et vt fidelissima et vera &
oi fide suscipienda. quia etiam ange
lico ministerio manifestata. Vnde
et ipse angelus de semetipso dic.
Et dns ds spirituum prophetarum. id;
dns ds qui dat spm prophetandi pro
phetis. misit angelum suum me.
ostendere seruis suis. que oportet
fieri cito. ostendere seruis suis. no m
delis incredulis. no seuis tyrannis
no supbis philosophis. Que o
portet fieri cito. quia cito st exple
da: nec remanere pnt inexpleta.
Et qd ve et qd cito sunt consuma
da cuncta que in hoc libro continet.
pbat ipm xpm. introducendo lo
quente. et festinacione sui aduent
quo cuncta complebunt attestantem
Nam subdit. Et ecce venio velo
citer. Quia minime nequaq
tardabit venire. nequaqm tardabit
q in aduentu ipsius consumanda
st adimple. Quemadmod vo in p
principio sic et in fine libri pro

missione btitudis captat beniuo
lencia auditorum et inuitat ad
celestium sublimitate premiorum di
cens. Beatus q custodit vba libri
huius. Sed et valde comendabile
est qd dicit: qui custodit. Nich no
il etenim prodest. ad cognicione ve
ritatis legendo vel audiendo ptin
gere. nisi bn viuendo totis viribus la
bores cognita custodire. Solus
quippe ad btitudine puenit: q no
p memoria sed et p vita sacre pa
gine precepta custodit. Celestis g
liberi huius prophia oibus modis
est credenda. quia angelico ministe
rio reuelata. angelica auctori
tate comendata. et oi studio et i
tencione custodienda. quia pro
mittit premia eterna. Que non
tantu attestacione comenda. ange
li: vm et testio ipsius sci theolo
gi. Seqt. Et ego ihoes qui audi
ui. et vidi hec. Qui audiui vo
ces: vidi figuras. Ego ihoes.
Quasi dicet. Non tm angelus
sed et ego ihoes vir magis no qli
bet hereticus. vir amicus no extra
neus. ego cu ipo et post ipm an
gelum testificor vobis hanc prophiam co
mendare. qui nichil vobis falsu
soleo nunciare. Seq. Et postqm
audissem et vidissem cecidi vt
adorarem ante pedes angeli qui
m hec ostendebat. Et dixit michi
Vide ne feceris. Conseruus tuus

sum et fratrum tuorum prophetarum. et eorum
qui servant verba libri huius. De-
um adora. Mirum videtur quod sanctus Io-
hannes ad pedes angeli iterum ce-
cidit. et iterum eum adorare voluit
cum superius hoc ipsum facere voluit et
statim ab angelo prohibitus sit. Sed
quia sanctus ad celestia bona conte-
planda. et maiorem sancte civitatis g-
loriam secundum futurum statum eius spe-
culandam valde sublimius in hac
vita visione quam prius elevatus
fuerat. forte pre stupore et admi-
ratione tante et superhabundantis pul-
chritudinis premissa prohibicio a men-
te illius exciderat. Unde et hic
apte subditur. Et postquam vidisse
et audisse. tam mirabilem et inco-
parabilem videlicet sancte civitatis de-
corem ac iocunditatem post admira-
cionem stupefactus et prioris prohibi-
cionis oblitus. cecidi ut adora-
rem ante pedes angeli qui michi hec os-
tendebat. Vel certe iterum ante an-
gelum cadens. iterum adorare volens
nobis per hanc iteracionem innuit
quantam humilitatem. quantam reverentiam
nostris prelatis quorum verbo vel minis-
terio gratia nobis spiritualis confertur de-
bemus exhibere. dum ipse angelum
spiritualia et celestia bona sibi de-
monstrantem eciam prohibitus voluit
adorare. Sed et ipsi sancti prelati dum
eis tantus impenditur. non propter se sed
propter deum voluit sibi exhiberi hunc
honorem quo eos venerantur. Unde
et bonus angelus qui se adorare theolo-
gum prohibuit: post prohibicionem ad-
iecit. Deum adora. Debemus ergo ma-
gna reverentia et sollercia nosmet
ipsos coram illis qui nobis prelati sunt
exemplo beati Iohannis humiliare: quia
dum eis famulamur. non tam ipsos quam
in ipsis deum veneramur. Sed et ipsi
apud se ex impenso honore non debe-
re extolli: sed magis humiliari. Quod
et angelus subtiliter innuit: ubi
dicit. Conservus tuus sum. et fratrum
tuorum. Ubi autem postquam dixit.
Conservus tuus sum. et fratrum
tuorum. adiecit prophetarum. et eorum qui
servant verba libri huius. electos pre-
dicatores et predicatoribus obe-
dientes comprehendit et distinxit.
Ubi quippe dixit. prophetarum. predica-
tores expressit. ubi vero addidit. et
eorum qui servant verba libri huius
minores predicatoribus obedientes
designavit. Dum itaque se recog-
noscat conservum: quia omnes eundem
habere novit dominum. Quod vero ange-
lus in veteri testamento se ab homine
adorari sustinuit. sed in novo id
ipsum fieri constanter prohibuit. iam
superius reddidimus causam a sanctis pa-
tribus declaratam. quia videlicet ab homine
adorari recusavit. ex quo huma-
nitatis nostre naturam super se in redemp-
tore mundi glorificatam vidit. Deum
adora. Quasi diceret. Illum tantum solum

hũc exhibe͛ debes honorẽ. cuius
ego tecũ sup̃ me vereor et vene
ror regnãtẽ humanitatẽ. Ego in
imicũ a te adoraȝ animo nõ patior
quia tuã naturã diuinitati con
regnãtẽ cõtemplor. Seqt͛. Ne
signaueris v̓ba libri ꝓphie hui⁹.
Sed et hoc mirãd' esse vi͛. quia
supius scĩs iohes ꝓphie v̓ba lib
hui⁹ signa͛e iussus ẽ. vbi sc̓ptũ
est. signa idȝ sigilla q̃ locuta s͛t
septem tonitrua. noli ea sc̓be͛ idȝ
noli ea absq͛ figurarũ velamib⁹
sc̓bendo manifesta͛e. Et in hoc lo
co ea signa͛e ꝓhibe͛. vbi dic͛. Ne
signaueris v̓ba libri ꝓphetie hu⁹.
Sed sciend' est. qd' sacre sc̓pture
v̓ba. scd̓m aliquid s͛t signanda
et scd̓m aliqd nõ signãda. Sũt
quippe signanda. q̃ s͛t in misticis oc
cultãda. et nõ s͛t signãda q̃a s͛t
in misticis reuelãda. Vtrũq͛ autẽ
scĩs iohes et qd' ꝓhibuĩt. et qd'
p̃ceptũ sibi fuit cauit et obser
uauit. qui et quedã p obscura
figurarũ velamĩa malis studuit
occulta͛e. et q̃dã vel absq͛ figũs
sc̓bendo. vel p semetipm̃ figurãs
exponẽdo. et sic sub aliȷs vela
minibus latentia misteria fo͛e
q͛renda subtiliter ĩsinuãdo bo
nis curauit reuela͛e. Sed qm̃
uis sacre sc̓pture misteria obscu
ritatibus figurarũ signẽt͛. vt
bonos exercant: malos lateãt͛.

neq̃ qm̃ tñ ipi mali de ignorãci
a sua habẽt excusationẽ: quia
et manifestiora sacre pagine v̓ba
possũt ĩtellige͛. et si vellent vi
cia desere͛ v̓tutes exe͛. pñt ad oc
cultiora quoq͛ cognoscẽda ad
iuuãte gratia dei puenie͛. Cau
sam autẽ qua͛e eũ ꝓhibeat v̓ba
libri hui⁹ signa͛e. idȝ nimis ob
scure scribendo penitus occulta͛e
subdit dicens. Temp⁹ enĩ ꝓpe ẽ.
Tempus videl͛ aduetus xpi. vt
ꝓtẽres v̓bificẽ͛: cõtẽptores cõdẽp
nẽtur. Non est penitus occultã
dũ. sed studiose ꝓpalandũ qd' ne
cessario est sciẽdũ ope cõplendũ.
et qd' cunctis cõstat examinãdũ
et remunerãndũ. Qd' v̓o ipu sa
crã ꝓphetiã cõtẽpnũt. sed iusti e
am pficiũt declara͛. cũ ꝓphantis
voce subdi͛. Qui nocet noceat a
dhuc. et qui in sordibus est sor
descat adhuc. Et iustus iusticia
faciat adhuc: et scĩs scĩficetur
adhuc. Quasi dic͛. Ne signa
ueris v̓ba ista. sed ea aliȷs manifes
ta quia tẽpus iudicȷ ꝓpe est. qñ
ex eis impȷ dãpnabũ͛. iusti glo
rificabũ͛. Sed cito scito qd' vtrisq͛
eadem v̓ba nõ signando manifes
taueris mali ea cõtẽpnẽdo ex eis
efficiẽ͛ deteriores. et boni ea pfici
ẽdo meliores. Sciẽdũ est enĩ qd
id qd' hic di͛. qui nocet noceat
adhuc. nequaqm̃ optantis vo

ce sed prophantis proferetur. quemadmo
dum multis in locis sacre pagine
sibi reperitur. Distinguit autem duo
malis. quorum unum pertinet ad ma
liciam cordis. alterum ad luxuriam cor
poris. Quod enim dicit. qui nocet noce
at adhuc. pertinet ad maliciam. quod
vero subdit. qui in sordibus est.
sordescat adhuc. ad luxuriam.
Mali autem per utrumque vicium aliqui
se tantum ledunt. aliquando etiam alios cor
rumpunt. Qui quanto longius per
utriusque pravitatis propagationem . ex
tendunt. tanto deteriores efficiuntur.
Aliter. Quod dicit. qui nocet noceat
adhuc pertinet ad illatam hominis
per ipsos malos persecutionem. quod
vero dicit. qui in sordibus est sordes
cat adhuc. ad propriam eorum pravita
tem. Nocere quippe aliquem specta
re videtur. etiam ad alterum. sordescere ma
gis ad semetipsum. De bonis etiam
que duo bona duobus supradictis
malis contraria ponit. et ipsa eo
dem ordine disponit. Nam quod dicit
et iustus iusticiam faciat adhuc.
contrarium est ad hoc quod supra ait. qui
nocet noceat adhuc. et quod deinde
intulit et sanctus sanctificetur adhuc. re
pugnat ei quod supposuit et qui
in sordibus est sordescat adhuc
Qui nocet noceat adhuc. et qui
in sordibus est sordescat adhuc
et iustus iusticiam faciat adhuc
et sanctus sanctificetur adhuc. Quasi di

cat. Ex sacra prophecia et ipsi per
cordis maliciam et per carnis
luxuriam in peius proficiunt. et iu
sti per iusticiam cordis et sanctimoniam
carnis in melius convertuntur. Illi ali
os persequendo. semetipsos polluen
do fiunt deteriores. isti iuste erga
alios agendo. semetipsos sanctifican
do. meliores. Prope autem suum
adesse adventum. et iustum et impium
pro merito remunerandum patenter
ostendit. cum subiungit. Ecce venio
cito et merces mea mecum est. red
dere unicuique secundum opera sua. Ubi
nimirum ait. ecce venio cito. et mer
ces mea mecum est. prope esse significa
vit adventum suum. ubi addidit. et
merces mea mecum est. reddere unicui
que secundum opera sua. iustum et impium de
nunciavit pro merito proprio remu
nerandum. Merces vero ista et eius
est. hominis est eius. quia eam distribuit.
hominis. quia eam recipit. Que et vere
cum ipso esse dicitur. quia potestas et ipsi est
misericordia. unde bonus letificetur.
malus contremiscat. Et ne alium sus
picemur. utriusque iudicem et remune
ratorem ipsemet confirmat dicens.
Ego sum alpha et o. primus et no
vissimus. principium et finis. Qua
si dicat. Revera ego veniam et
iudicabo et remunerabo et non
alius. quia ego creavi per potenciam
et ego discernam per iusticiam. ego de
di subsistendi originem. ego dabo

meriti retributionē. Differencia vō
ista quia dr̄ ego sū alpha et .o.
idcirco frequēter in hoc libro r̄
petit̄ ut ei fides firmior adhibeat̄
In qua q̄dem vba sr̄ diuisa sed in
telligēcia diuosit̄ vna. Et quia
supius dixit. q̄ nocet noceat ad
huc et qui in sordibus est sordes
cat adhuc. qd̄ q̄dē g̃ue atq̄ t̄ribi
le et quasi q̄dā īprecatio ⁊ male
dictio pc̄ātiū. et sacre locucionis
modum nō intelligēti forsitan
vidē̄ et in desperacionē facile p̄ci
pitaē̄ vt ei iterū vbū alleuiet̄.
et si resipiscē volūt. spes illi reui
perāde salutis c̄tissima reforme
apte subdit̄. Beati qui lauāt sto
las suas vt sit ptās eorū in ligno
vite et per portas intrent in ciui
tatē. Beati q̄ lauāt stolas suas.
idē corpa sua et opa post baptis
mū crimīe polluta. ut sit ptās
eorū in ligno vite idē vt possint
habē xp̄i verā pticipacionē: et
per portas. idē p̄ scōr̄ doctorū si
dem intrēt in ciuitatē ihr̄lm vide
licet celestē. Ac si dicer̄. Peccato
res si penitē volūtis ppt̄ amarius
vbū supius dcm̄ nō desperetis. q̄a
quēadmodū ad btītudinē ptin
gūt qui post baptismū se īmā
culatos seruāt. ita et illi. q̄ post
culpā pollutas stolas mūdissīe
lauāt. Q̄d si lauare cōtempseritis
ciuitatē scam̄ nō intrabitis Nā

sequit̄. Foris canes et īpudici et
venefici et hōicide et ydolis ser
uiētes et oīs qui amat et facit m̄
daciū. Canes sr̄ immūdi et obla
tratores qui semetipsos cotidie
sceleribus pollūūt et bn̄ agētes
detractoribus oblatrāe nichilo
minus p̄sumūt. Q̄d vō seq̄t̄
īpudici venefici hoīcide. ydolis
seruiētes. oīs qui amat et facit
mēdaciū. etiā ad lrām rcē itelli
git̄. Nam hij quoq̄ oēs sē foris
esse descebūt̄ quia cū electis in sup
na ciuitate mansionē nō sortiūt̄.
Sed et īpudicos et alios q̄ ipsos
in ordīe sequūt̄: etiā sc̄dm spūta
lem intelligēciā possum⁹ expo
nere. Impudici quippe sr̄. q̄ se nō
solū carnis petulācia. sed et alio
quoq̄ crimīe pollūūt. Hoīcide sr̄
qui vel volūtate vel vbo vel exē
plo prauitatis proximos occidūt
Ydolis seruiētes sr̄. q̄ ea q̄ demō
bus placent pficiūt. Amat dei
q̄ et facit mēdaciū. qui corde di
ligit. et ore pnūciat in quo pxi
mū ledat. Isti itaq̄ et ceteri rep
bi viuiūsi. qui per istos figurāt̄.
ab introitu btē ciuitatis exclu
dūt̄ quia regnū dei minime cōseq̄t̄.
Quicūq̄ g° supnā ihr̄lm intra
re volūt vel se post acceptā gr̄
tiā īmaculatū cōseruet. vel si se
quocūq̄ crimīe pollutū nouerit
pēitudine cordis. cōfessiōe oris

lacimaꝝ et bonoꝝ opm satis
factione scolam suā diliget' uni
dāe festinet. Seq̄. Et ego ihs
misi āgelū meū testificari vobis
hec in ecclesys. Postq̄m ꝑphīas
suā comēdauit. auctoritate an
geli et auctoritate sui. studet il
lam comēdare auctoritate xpi. vt
t'plici attestacōe comēdet' et co
mēdata altius apud auditores
cōfirmet. Dicat g° Ego ihs mi
si angelū meū testificari vobis
hec in ecc̄iis. Jhesus cū āglo.
angelus ihōi. ihōes ecc̄iis sacrū
misteriū reuelauit. Notandū
est autē. q͛ sc̄us theologus nō
in ecc̄ia sed in ecc̄iis dicit ꝓpter
ecc̄ias videlicet asie q̄bus ipsū
librū pincipaliter misit. In fie
nempe libri sicud et in pincipio
sermonē ad illos v̄tit q̄bus eū
ꝑcipue direxit. Ego ihs. Ac si di
cēt Non solū angelus et ihōes
vobis v̄ba libri hui⁹ in scͥpcōe no
minū suorū. cōmēdāt. sed et ego
ihs mei nōis aduocacione vob̄
ea comēdo. Et quasi quis q̄ret.
quis est iste ihs? multi enī sc̄ a
tiquitus vocati ihūs. statim suā
auctoritatē describendo quis ihs
ipse sit pateter īnotescit. nā sub
dit. Ego radix et genus sū da
uid stella matutina et splendi
da. Quasi apte dicat. Qui q̄n
tus et qualis sim auditis quet

dito cta ~~xps~~ fide crede debetis. Ego
sum radix et genus dauid stel
la splendida et matutina. Ego
sū radix creādo. genus dauid
de eiu⁹ gñe carnē sumēdo. Ego
sū stella mūdo lucē pbendo. splē
dida. oīm scōrū splendorē exte
dendo. matutinā futurē et et'ne di
ei īmēsā claitatē pdicēdo. Ego
igit' tantus tlis q̄ v̄ba vobis p
phecie huius comēdo: q̄ etiam
alia spūalia bona vobis tribuo
qui celestia et eterna ꝑmitto.
Que eo maiori fide a vobis de
bent credi. q͛ nemo nōie et au
ctoritate demōstrat' comēdari.
Quāta deniq̄ dilcōe. q̄nto desi
rio. et xp̄s et sc̄a vniūsalis ec
ecc̄ia nr̄a salutē concupiscat sib
blanda notacōe decla͛. cū sub
di. Et sponsus et sponsa. dicit
veni. Sp̄osus quippe id ē xps
dicit p īternā inspiracōnē. spō
sa dicit p p̄dicacionē illi videlꝫ
qui p̄destinat⁹ est ad bt̄itudinem
nemī p fidē et bonā actione
p cōuīsionē et p bonā cōuīsacio
nē. Sp̄osus et sponsa dicūt. qꝫ
nupciaꝝ gaudia ꝑmittūt. Et
ne qui vocat' et audit ab aliorꝫ
vocacōe sterilis existat: apte
subdi. Et qui audit dicat veī.
Ille audit qui vere credit: et q͛
credit ope pficit. Iste talis au
ditor alios vocare ꝑpi' ne lu

ne̅ boni spiritalis sub modio ta
citurnitatis eius abscondat. Mul
ti namque sunt qui de celestibus archa
nis magna per sciam capiunt
sed hec aliis ministrare contempnunt
Isti ergo in hoc verbo reprehensibi
les esse probantur quia bonum quod per
eos aliis revelari debuisset in
ipsis occultatur. Sed ne hiis qui
timitatur vel magnitudine peccatorum territur
vel pusillanimitate impeditus ad sum
mi boni plenitudinem venire pertimes
cat ad ipsum corroborandum. ut de
eodem bono consequendo fiduciam su
mat. bene addit. Qui sitit. veniat.
Qui sitit id est qui confessionis habet
voluntatem. veniat per confessionem
subaudi securus de venia acci
piat sacramenta et gratis remit
tetur ei peccata. Quod etiam apertius innu
ens subdit. Qui vult accipiat a
quam vite gratis. Aquam vite. id est
graciam vivificatem. Gratis id est
absque meritis humanis. In gracia
quippe que prima datur meritum ami
pietis non opitulatur. In gracia vero que
iam bene operanti ut melius operetur co
fertur meritum operantis et accipie
tis non excluditur. Humana nempe
actio quemadmodum absque gracia
sibi prodesse. Primum igitur gracia
inutilis est. ita cum gracia gratis
nobis datur que deinceps merito
nostro utrumque cooperante nobis
multiplicatur. Sed et si quis ut

multociens contigisse posse creditur
per gratiam ad confessionem aspiret. si
ipsam graciam perfecto corde concepit qui
us morte preventus sacramentis vi
delicet baptismo vel communione corporis
et sanguinis Christi participare non pos
sit. salvus est. quia cum gracia perire
non potest. In fide etenim iam accepta
virtus sacramentorum continetur. et in bo
na voluntate que intrinsecus fide vera i
separabiliter sibi coniuncta meritum bonorum
operum complet. Gratis ergo aqua vi
te tribuitur. quia etiam absque omni meri
to operis pro sola bona voluntate
salus credenti confertur. Qui vult ac
cipiat aquam vite gratis. O quam
preciosa sunt ista superne dignacionis
oracula omni precio preferenda. omni ac
ceptione digna. omni devocione acci
pienda. omni memoria retinenda. omni vir
tute perficienda. Unusquisque ergo
videat. quanto qualique auditu il
la percipiat. precepta custodiat ac per
ficiat. Triplici itaque auctoritate
sanctus Iohannes librum istum quemadmodum
supra monstratum est commendat. et apud
auditores commendando confirmat.

Contestacio sancti Iohannis ad audien
tes verba prophetie huius. Capitulum

Contestor ego [omni]
audienti verba libri huius prophe
cie si quis apposuerit ad hec. appo
net deus super illum plagas scriptas in
libro isto. Et si quis diminuerit
de verbis libri prophetie huius auferet

ds ptē eius de libro vite et de ciui
tate scā. et de hijs q̄ scripta sūt in li
bro isto. Erāt in Asya quidā he
tici qui ut melius suos errores
fouere possent facile aliquid in hō
libro vel apponeret vel minueret
Ad eorū igit̄ p̄sumpcionē refrenā
dam excōmunicacionis adiung̃
sniaz: et ostendit q̄ anadusioē
dignus sit qui in eo aliq̄ addē vl
auferre p̄sumit. Contestor ego
id҃ testis existo oī audienti vba p
phecie libri huiꝰ ut scilicet sibi
caueat ne ipm̄ quoquomodo cor
rūpe p̄sumat. Si quis appo
suerit ad hec ille apponit qui in
dacioē adiungit. Ille vō minuit
q̄ aliqd ex hijs que in eo scripta sūt
subtrahit. vel negando cōtradicit.
Sed vterq̄ excōmunicacionis g
gladio p̄imit̄ q̄a alter malis n
multat̄ alter bonis spolia̅. Et
licet ex hijs duobus malis alte
rū alteri p sētenciā pulchre att
buat̄ tā vtroq̄ vterq̄ p̄mit̄ q̄
et hijs malis qui affligit̄ bōis
necesse ē p̄us destitue̅. Et q̄ bōis
p̄uat̄ a malor̄ illacioē liber ma
nē nō p̄mitt̄. Vterq̄ igit̄ et ap
ponēs et minuēs vtroq̄ malo
et bonor̄ p̄uacione. et malorū
illacione multat̄ quāuis scdm̄
quandā rōnē et pulchritudinē
sentēcie hoc magis ad istū. illd
ad illū in descripcione refera̅. Si

quis apposuerit ad hec apponet
ds sup illū plagas in libro isto scrip
tas siue tp̄ales siue eternas. Siqs
diminuerit aufet ds ptē eius de li
bro vite. nō habeat ptem scilicet
in hijs que scripta sūt in eo. et de ciui
tate scā ut nō sit ciuis in ea et de hijs
q̄ scripta sūt in libro isto ut nō sit p
ticeps bonorū que p̄mittū̄ ī eo.
Sequit̄ Dicit qui testioīm phibz
istorū. Etiam. Venio cito. Amē
Veni dn̄e ihū Gracia dn̄i nr̄i ihū
xp̄i cū oībus vobis amen. Ne
ipsius scī ihōis testimoniū. de p̄dca
excōmunicacioē alicui insufficiēs
videat̄: adducit testimoniū xp̄i per
qd idem affirmat̄. Dicit g̃o Dicit
qui testioniū phibet istorū. scilicet
xp̄us qui cuncta q̄ in hoc libro cōti
nēt̄ attesta̅. Etiā. Qui dicet Si
mi nō creditis. credite testio vita
tis. Etiam. est aduūbiū affirmā
di qd cū subiungit̄ id qd p̄missū ē.
affirmat̄. Venio cito. In fine libri
aduentus sui facit mencionē. ut lcō
rē faciat attenciorē: ut sp de adue
tu eius sit suspectus ne vmq̄ p
aliquā securitatē inuenia̅ ip̄atus.
Amen. Veni dn̄e ihū. Ista vba scī
scī ihōis aduentū saluatoris aff
mātis et orantis. Nam vbi vbo
diuino qd dicit. venio cito. amē ad
iungit. ipm̄ venturū veraciter aff
mat vbi vō dicit. Veni dn̄e ihū ip
sū ut veniat exorat. In hoc vō

qd̄ dn̄m rogat ut veniat. qm̄ pfcūs
fuit in caritate nobis demonstrat
Si eīn dn̄m in aliquo mī⁹ diligēt
depressus timore nequaq̄ eū roga
ret ut veniret. Pfcūs g° in carita
te exstitit: qui eū ut veniret secu
re rogavit. Timor eīn nō est in
caritate: sed pfcā caritas foras mit
tit timorē. Gr̄a dn̄i nr̄i ihu xp̄i:
cū oībus vobis amē. More scri
bentiū aliis sicut in pn̄cipio libri
hiis quibus scribit salutem op
tat: ita eciā in fine illis orat. Quā
ecīa oībus depcat᷑: ut inde pater
oībus benivolus: nemini offen
sus ostendat᷑: ut scilicet ex ipā be
nivolencia provocet ad meliora.
Hanc aūt visionē hic ideo iam
nō recapitulam⁹: quia in sequenti
capl̄o in gn̄ali recapitulacōe oīum
visionū recapitulandā reserva
mus. Generalis recapitu
lacio septem visionū. cam. xm

Omnia frēs karissimi disponente et
aspirante gr̄a dei, ppositi ser
monis letū tandē attigim⁹ portū
placet ī fine locucionis summā eorū
q̄ dc̄a sunt ad memoriā revocare ut oī
bus superioribus trāsmeatis habe
as in littore brevē oīum recapitu
lacionē. quasi speculū in quo toci⁹
precedentis opis materiam formamq̄
possis contēplari. Liber iste in fine
tocius sacre scripture que in cano
ne continet᷑ positus quasi cacumē
et finalis summitas esse videt᷑: arbo
ris ab imis ad alta consurgentis. Sa
cra quippe scriptura recte arbori
compat᷑: q in sua doctrina et exhorta
cione ab infimis ad summa sublevat᷑.
Quasi etenim in terra radicē figit.
ubi in principio suo de rebus visibi
libus et trāsitoriis ait dicens. In prin
cipio creavit ds̄ celū et terrā. Deīn
sed in progressu tēpis. quāto magis
p oracula pphar ad celestia sperā
da et querenda instruit. tanto ma
gis ad alciora surgit. In ewange
lica vero doctrina quanto sublimius et
clarius summa pnūciat. tanto vici
ni⁹ celestibus appropinquat. In
hoc denique libro amico xp̄i Iohī
ewāgeliste celitus revelato et i
marie in fine ipsius libri quasi co
mā sup celū extulit ubi futurū sco
rū statū et scē celestis ihrlm pul
chram iocundam eternamq̄ edifica
cionē et mansionē pfcē et manifes
te describit. Et licet librū istū post
ewāgeliū collocavim⁹ tamen in ipo sa
cra scripturā ad modū arboris in
celū pter supdictam causā cacumē
extulisse dicamus. neqq̄ in hoc
ewāgelice sublimitati derogam⁹
vel illā deprimim⁹: ymo magis ex
altamus. quia librū istū ab ewā
gelista editū nō solū ewāgeliū es
se credim⁹ sed in ewāgelica doc
trina quemadmodū ultimū ita su
mū locū optinere iudicam⁹. Dais

itaq; iohēs apl̄s et ꝛ euāgelista
ꝓphiam libri huiꝰ ꝑ reuelacōem
diuinā accepit et per septē visiōes
distinctā ad vtilitatē fideliū ex di
uino p̄cepto cōscripsit. In cuiꝰ pͣ
visione post titulū et salutacio
nē et apparētis sibi silitudīs des
cripcionem epōs .vij. eccīarū sibi
p̄ncipalit' cōmissaꝝ alloq̄r et e
piñ episcopū ephesi. et epm̄ pga
mi. et epm̄ thiatire p̄mū de bono
laudat: deinde de malo increpat
Epm̄ smirne. et epm̄ philadelphi
e de bono tm̄ laudat. Epm̄ deinq;
sardis et epm̄ laodicie: de malo
solūmō icrepat. Et ita p̄ncipa
lit' sibi cōmissis p̄mū diligēter
instructis ad reliquas visiōes
descrbēdas ꝓgredir: in q̄bus vni
ūsalis eccīe sacramētū latius ꝛ
sublimiꝰ cōtinēr. Vñ et ī p̄ncipio
scd̄e visiōis ascendē iubēr: vt ma
iora esse visurus ostēdar. In
scd̄a itaq; visiōe. p̄mū hūane re
dēpciōis sacramētū esse in xp̄o cō
pletū demōstrat. ac deinde sub or
dine septē sigilloꝝ scd̄m ꝓgressū
tp̄is vsq; in finē mūdi tumultuā
te psecuciōe diuīe ꝑmissiōis ora
culū de hūana iustificaciōe cōple
ri denūciat. et sub eorūdē apciōe
sigilloꝝ ea q̄ in sacra scp̄tā figūs
velanr occulta scīs doctoribus re
uelari declar. Hiis etenī doctorib;
ea que in sacra pagina ꝯtinentr.

occulta p̄mū ꝑ diuinā grāciā apei
unt: que postmod' siue ꝑ ipsos si
ue ꝑ alios ꝓplis manifeste p̄dicānr.
Vnde apte post apcionē sigilloꝝ
q̄ in scd̄a visiōe cōtinētr: et ꝑ quā
celestiū oraculoꝝ reseracio desig̃r
in t̄cia visiōe distribucio tubaꝝ
describr: ꝑ quā eorūd' oraculorū
reuelata cogīcio mūdo manifeste
p̄dicata figurar. Omne munerū
datū optimū. et oē donū ꝑfcm̄
qd' a prē luminū descendit. pͥm
paucis videlz maiorib; idest p̄la
tis et doctoribus reuelar: qd' ab
ipīs deinde multis cūctis saltē
eccīe fidelibus ꝯiter p̄dicar. Ap
cio g° sigillorū que in scd̄a visio
ne libri huiꝰ cōtinēr: mistiorū
exp̄mit reuelacōem. collacio
tubarū q̄ in t̄cia seq̄r: eorūd' mis
terioꝝ p̄fert p̄dicaciōem. Sed q̃r
boni cognicio vl' eius p̄dicacio
nichil ꝓdest. nisi bō accio sequar:
Vñ post sigilla et tubas de muli
ere ꝑturiente in q̄rta visiōe sub
iūgir: ꝑ quā scē labor eccīe ut bo
nū auditū in fructū boē accionis
ꝓducat declar. In hiis eciā t̄bus
visiōibus cū exhibiciōe vel accep
cione triū p̄ccōrū bonorū tm̄ bo
psecucionū describr: quia bonū
in p̄nti vita sine occursu mali.
nec acq̄rir: nec possider. Bonū aūt
sp̄italis gracie qd' ab electis accioī
mācipar: a reprobis cōtēpnir. Hꝫ

iste eorum contemptus ab omnipotenti deo
grauiter vindicatur: dum eorum uni
uersitas a temporali tribulacione affligi
tur etiam dampnacione punitur. Un
de ultime in quinta visione temporalis af
flictio eorum que sub effusione phia
larum iracundie dei. et in sexta sub
typo subuersionis et submersionis babilonis
eterna eorum dampnacio designatur:
vt in mundo transitoria. in inferno
permanens vindicta. contemptoribus r
reddi demonstretur. Sed quemadmo
dum impii pro culpa dampnantur: ita iusti
ti pro iusticia beatificantur. Quapropter de
septima malorum dampnacione in sexta
visione. in septima consequenter de glo
rificacione bonorum agitur. vt sicud re
probis stipendium mortis: ita electis
premium beatitudinis dari pateret osten
datur. Diligenter etiam est intuendum in
huius descripcionibus visionum. quod vide
licet secunda et tercia quarta et quinta vi
sio extenduntur ordine narracionis ab ex
ordio nascentis ecclesie usque in finem
temporis. Sexta vero visio et septima ma
gis agunt de statu ciuitatis sexta vi
sione sub nomine babilonis malorum d
dampnacionem: septima sub nomine iheru
salem iustorum glorificacionem continente. Iste
sunt due ciuitates. vna dyaboli. altera
dei. ab inicio dissidentes: numquam in
se pacem habentes. Iste sunt due muli
eres. quarum altera supra legitur amicta
sole: altera super bestiam coccineam se
dens. Collectio namque malorum. et uni
versitas bonorum ciuitates sunt et mu
lieres sunt. ciuitates quia numerosa ciui
um suorum multitudine dilatantur: mu
lieres quia suis viris babylon dyabo
lo. iherusalem christo copulate ad multi
plicem prolem fecundantur. Quemadmodum
itaque sexta visio describit malorum
dampnacionem. ita septima bonorum
glorificacionem. primum describens elemen
torum innouacionem: deinde sanctorum glori
ficacionem. Agit autem de ipsa sanctorum
glorificacione. describens sanctam ie
rusalem supernam et claritatem eius et
muros eius. portas eius. angulos eius
fundamenta eius. mensuram eius. et
plateas eius. et alia multa celes
tia bona eius. Deus denique theo
logus librum istum triplici commenda
cione confirmat. et illum qui ex ipso
aliquid auferre. vel illi aliquid appo
nere presumpserit. grauissima maledictione
feriendum denunciat. Propterea vero
sacra visio primum ponit innouacio
nem elementorum. deinde glorificacionem
iustorum. vt ex visibilibus ad invisi
bilia conscendamus. et ex pulchritu
dine elementorum quantus sit futura beatitu
do iustorum quantum possibile est perpen
damus. Quale videlicet sit illud bonum
quod oculus non vidit. nec auris au
diuit. nec in cor hominis ascendit que
preparauit deus diligentibus se. Cuius mag
nitudinis laudem melius tacemus: quam
illam predicare sicud debemus et vel
lemus non valemus. Et de sacra p

phecia libri apokalipsis hucusque locuti iam quiescimus ut mentem per diversarum rerum cogitationem dispersam ad semetipsam deinceps colligamus. Quod autem in hijs que scripsimus minus bene diximus nobis imputamus. Si quid vero digne diximus illius dono fideliter ascribendum iudicamus qui dat omnibus affluenter et non improperat. qui nec loco capitur nec tempore mutatur immensus et eternus. qui est deus. Benedictus in secula. Amen.
Explicit liber septimus de visione septima. Et sic est finis. Deo. Gratias.

Pertinet ad carthusienses prope Ruremundam[?] insertus. Et est scriptus per manum domini hemrici de culenborch monachi domus eiusdem + postea prioris domus carthusiensis prope coloniam, ubi et defunctus est. Orate pro eo.

+ et quondam prioris

Summa richardi super apocalipsim

587